MIRCEA OPRITĂ

CINA CEA MAI LUNGĂ

ROMAN

DACIA

MIRCEA OPRIŢĂ

CINA CEA MAI LUNGĂ

AVERTISMENT

Am ezitat o vreme în faţa perspectivei de a trece în fruntea acestui roman obişnuita plăsmuire — destinată avocaţilor — prin care personajele cărţii se declară în întregime fictive, iar orice asemănare cu realitatea, întâmplătoare şi nedorită de autor. Voi face, fără îndoială, menţiunea respectivă îndată ce realitatea va opera şi ea cuvenita dezminţire, inserând undeva, în densele sale pagini cotidiene, înştiinţarea că n-are nici o legătură cu personajele şi întâmplările ficţiunii mele. Până atunci, orice interpretare tendenţioasă (din partea ei sau a mea) implică riscul celor cu prea multă fantezie utopică.

Autorul

RECLAMĂ AMERICANĂ

„... excelent, shocking la modul discret...”

Tribuna

„Nu e destul să parcurgi acest roman. Trebuie să-l trăieşti... Din păcate, autorul nu ne spune cum.“

Ziarul local

„O carte pe care de ani şi ani o aştept. În sfârşit, a scris-o!“

R. Ţ. de la Radio Cluj

DE ACELAŞI AUTOR:

POVESTIRI ŞI NUVELE

Întâlnire cu meduza, Editura Tineretului, 1966
Nopţile memoriei, Editura Albatros, 1973
Adevărul despre himere, Editura Cartea Românească, 1976
Figurine de ceară, Editura Dacia, 1978
Semnul licornului, Editura Albatros, 1980

ROMANE

Argonautica, Editura Albatros, 1970; ediţie revăzută şi adăugită, Editura Dacia, 1980
Pasărea de lut, Editura Dacia, 1976

VERSURI

Jocul cu vipere, Editura Dacia, 1972

ESEU CRITIC

H. G. Wells: utopia modernă, Editura Albatros, 1983

ANTOLOGII

Az átlépett látóhatár, Editura Dacia, 1975
Die beste aller Welten, Editura Dacia, 1979
SF aus Rumänien (în colaborare cu Herbert W. Franke), Wilhelm Goldmann Verlag, München, 1983

MIRCEA OPRIŢĂ

CINA CEA MAI LUNGĂ

roman

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA 1983

Coperta de OVIDIU AVRAM

1

O seară în care poţi să tratezi cu seninătate ideea agresivă că lumea se împarte în învingători şi învinşi echivalează, cel puţin pentru mine, cu o victorie morală asupra zilei abia încheiate şi mai-mai că merită s-o scufunzi cu duioşie într-un pahar cu vin. N-aş putea spune că mă simţeam tocmai rău înainte de telefonul lui Gusti Dejeu, şi nici după. Ciudat: se părea că nimeni n-avea nevoie de mine în momentele acelea. Iată un motiv foarte serios ca să mă simt excelent, şi o spun fără nici o falsă jenă, convins că nu mă număr printre cei cu vocaţia exemplară de a fi utili altora douăzeci şi patru de ore pe zi. Probabil că n-o să scrie despre mine nici o gazetă. N-o să încap niciodată în reportajele sărbătoreşti, spre încântarea admirativă a unora din familie, întotdeauna bucuroşi să vadă cum o făptură alcătuită din carne şi oase, din gânduri rostite şi nerostite, din feţe schimbătoare şi măşti, înţepeneşte brusc într-o schemă uşor de înţeles. Din partea mea, le cedez locul cu plăcere. Îmi închipui că multora le-ar fi nespus de drag să-şi vadă fotografia în ziar, chiar înecată în cerneală tipografică până la estomparea tuturor detaliilor personale. Dar poate că nu cu preţul de a citi despre tine însuţi ca despre un personaj inventat, rudă cu Harap Alb, pentru simplul motiv că un reporter cu sarcini precise te-a descoperit la datorie, în cabina locomotivei, în noaptea de Anul Nou.

Cunosc pe cineva care chiar a păţit-o. Pe departe mi-e un fel de neam: băiat bun şi modest, aflat abia pe la jumătatea drumului simbolic dintre sat şi oraş, dar cu o nestăvilită ambiţie de a nu mai privi înapoi decât în zilele de duminică. E şi acesta un ideal, trebuie să recunosc. Când s-a angajat pe şantier, zidarii hârşiţi i-au trecut imediat în cornul obligaţiilor profesionale sarcina de a alerga zilnic la Alimentara după indispensabila sticlă de rachiu alb, sau spumă de drojdie. Nimic de zis — băiat muncitor, cu mintea brici, dornic de învăţătură nouă şi capabil să verse, când nu-i iese treaba, o avalanşă de înjurături în care cuvântul bolovănos se lăfăie în plină construcţie stilistică rafinată, uimitor melanj de limbaj folcloric şi literatură cultă însuşită cam după ureche. Ce-o fi realizat brigada lui demn de

interesul ziarului local, nu-mi amintesc prea bine. Dar făcea să-l vezi atunci, cuprins de o tulburare senină, zâmbind prostit pe când citea pentru a nu ştiu câta oară, pe treptele căminului de nefamilişti, rândurile scrise despre el. Atâta doar că, între atâtea vorbe mari şi căutate, se simţea vârât ca într-o stânjenitoare piele străină. Îi venea mereu să se scarpine şi se mira cât de puţin se cunoscuse înainte, când, ca să se vadă, se folosea numai de obişnuita oglindă.

Don Quijote n-a început nici el altfel.

Dacă mă bucur când n-are nimeni nevoie de mine e fiindcă în ultima vreme asta mi se întâmplă destul de rar. E ceva — nu-i aşa? — să nu-ţi auzi copiii urlând, ba că unuia îi e foame, ba că pe altul l-a împins pe scări nu ştiu ce derbedeu mai mare, sau nevasta chemându-te dulce din celălalt capăt al apartamentului: „Iubitule, adu-mi un scutec din baie, că pe bebeluş l-am dezbrăcat şi trebuie să-l ţin de picioare ca să nu cadă de pe canapea!” Şi asta în mijlocul unei fraze chinuite, pe care în sfârşit ai sentimentul că ai putea s-o plantezi în pagina de unde te sfidează articolul abia început. În seara când m-a sunat Dejeu era linişte şi stăteam trântit pe pat între nişte cărţi abia cumpărate şi o revistă americană pe care cineva mi-o împrumutase până a doua zi ca să mă lămuresc cum merg treburile cu megaliţii din plastic. Insist asupra poziţiei fiindcă în cazul meu are importanţă: dacă stăteam întins, înseamnă că gândeam. Aud pe câte unul că n-are probleme, gândeşte oricând şi oricum, în tren, în cafenele, dând din coate prin înghesuiala de pe bulevard. Chiar şi la comandă. Totelecan susţine că-şi scrie poeziile unde-i agitaţia mai mare, în mijlocul „mulţimii trepidante”, atunci îi vin idei şi-i scapără pe sub cârlionţii încărunţiţi „metaforele vieţii lui” (nu fac decât să-l citez), iar despre altul circulă legenda că-şi scria romanele-fluviu prin sălile de şedinţe unde, din cauza unor blestemate de funcţii bine plătite, se trezea mereu pedepsit să facă parte din prezidiu. Mă rog, o fi ceva. Mie nu mi-a reuşit niciodată. Mie nu-mi umblă mintea decât atunci când stau nemişcat, şi asta după ce i-am gonit pe toţi din jur, cât mai departe. Când merg, mă gândesc mai puţin, naiba s-o ia de treabă! Atunci mă concentrez la altele, bunăoară la maşini, şi în cel mai bun caz repet ce-am gândit când stăteam nemişcat.

Cu megaliţii m-am lămurit repede şi, cum să spun, pentru autorul originalei teorii cu care tocmai făceam cunoştinţă am simţit ceva, aşa, ca o milă frăţească: era tot un utopist, ca şi

mine. Stăteam întins de-a curmezişul patului şi o vreme i-am urmărit la lucru pe băieţii de la Stonehenge, apoi pe cei însărcinaţi cu piramida lui Keops. Era fascinant. Pe măsură ce se înălţa, piramida le cânta monoton vechi imnuri de muncă învăţate de la piramidele anterioare; textul lor, în hieroglife mărunte, migălite elegant cu cerneală roşie, poate fi admirat pe fragmentele de papirus expuse de nemţi la Muzeul Pergamon, dar efectul e altul când le auzi ieşind din însăşi gura Antichităţii. Băieţii, strămoşii pe linie profesională ai rubedeniei mele cu fotografie la ziar, cărau. O, nu pietroaiele imense cu care prea adesea ne convine să ne imaginăm construindu-se istoria, ci săculeţii utopici plini cu rocă sfărâmată mărunt, numai bună să servească nepoţilor lui Imhotep-arhitectul drept ciment secret pentru experienţele lor alchimice. Trebuie să admit că imaginea are în ea ceva relaxant şi aproape că ni-i face contemporani pe contemporanii lui Tutankamon. Cu alt sentiment întinzi mâna, fie şi peste mari goluri de timp, unora pe care ţi-i poţi imagina turnând monumentele funerare ale faraonilor ca pe nişte blocuri cu zece etaje la capătul propriului tău cartier. Sclavii biciuiţi în susul planurilor înclinate parcă nu ne mai impresionează nici măcar ca metaforă sentimentală. Aiunge cu atâta duioşie pentru abstracţiuni! Mai multă demnitate nu strică niciodată.

Răsfoiam paginile revistei fără să-mi pot reprima uneori pornirea involuntară de a mângâia pe furiş hârtia metalizată. Pe copertă poposise un obiect stilizat, ceva între o Nefertiti extraterestră şi un Icar cu aripi din frunze de palmier. Apoi am ajuns la interviul acela remarcabil pe care, după un prost obicei al meu, l-am început cu sfârşitul. La întrebarea dacă noi, adică omul de azi, evoluăm în continuare spre ceea ce în mod teoretic s-ar numi omul de mâine, un bătrân prudent, prin al cărui ochi de un albastru saxon te privea însuşi Charles Darwin, răspundea cu o eschivă elegantă: că, adică, depinde ce înţelegem prin evoluţie. Răspuns cavaleresc şi nu tocmai, ţinând seama de faptul că nu-l costa nimic să scoată din buzunar nişte promisiuni mai ca lumea, dacă ar fi vrut să ne bucure. Tocmai citeam despre cât suntem de iraţionali (el o spunea cu întristată delicateţe) că ne distrugem neobosiţi ecosistemul, tăindu-ne astfel cu o veselă inconştienţă sau cu nepăsare deplină craca de sub picioare, când a zbârnâit în camera de zi telefonul şi Adela (sperasem să fie pentru ea!) m-a strigat să vin la aparat. Era Gusti Dejeu.

— Bătrâne, spune repede ce ai tu în seara asta pe masă la cină! m-a luat pe nerăsuflate. N-am întrebat-o pe nevastă-ta, ca să nu-şi închipuie cine ştie ce.

— Eşti nebun! am diagnosticat cu promptitudine. Să ştii că tocmai îmi făceam bilanţul gastronomic al zilei şi constatam că din cele douăzeci şi cinci de specii planificate pentru exterminare până la miezul nopţii îmi mai lipsesc vreo două. Ei bine, pe astea le halesc la cină. Cum încă nu ştiu care sunt, regret că nu-ţi pot fi de vreun folos.

— Hai, fii serios! E o treabă foarte importantă. Fac o anchetă.

Am auzit un fâlfâit vag, însoţit de foşnet de pagini metalizate. Cred că dincolo, în dormitor, Nefertiti tocmai îşi lua zborul, bătând aerul cu frunzuliţele ei de palmier.

— Ce fel de anchetă? am întrebat circumspect, dintr-o firească dorinţă de a-mi desluşi mai bine viitorul.

Foştii colegi de clasă, când te cheamă pe neaşteptate la telefon întrebându-te ce mănânci la cină, nu ştii niciodată în ce măgărie te bagă.

— Tu n-ai citit ziarele? N-ai văzut ce publică doctorii ăia?

— N-am văzut.

La celălalt capăt de fir, Dejeu părea pe cât de surescitat, pe atât de dezamăgit. L-am auzit scoţând o exclamaţie de uimire şi mormăind cuvinte suspecte în barbă.

— Sper că nu pe mine m-ai înjurat!

— Nu. Auzi, domnule! Participă la o masă rotundă şi-ţi zic: trebuie să mănânci aşa şi aşa. Grăsimile fac colesterol, zahărul îngraşă, albuminele în cantităţi mari produc indigestii şi intoxicaţii, alcoolul te îmbată, până şi apa, cică să n-o bei pe săturate, că te umflă sau mai ştiu eu ce ţi se întâmplă din cauza ei: se adună în celule! Şi îşi mai dau şi titlurile ştiinţifice, aşa, ca să-ţi rupă gura. Să se vadă de departe cu ce autoritate inatacabilă vorbeşti. Ştii cum îi spune la toată povestea asta?

— Cum îi spune?

— Alimentaţie raţională.

Fâs! Mă aşteptasem la altceva, dar probabil că Gusti stătea cu ziarul sub ochi şi-mi citise tocmai titlul articolului care îl scosese din sărite.

— Şi, mă rog, ce ai tu împotrivă? l-am întrebat, lăsându-mă purtat mai departe, într-o leneşă derivă, spre vreun indiciu după care să înţeleg ce aştepta el de la mine.

— Păi aşa se face o treabă ca asta? Pe ce se bazează ăştia aici? Pe nimic. Iau câte ceva de pe unde apucă, vântură nişte procente, fac zgomot, trag semnale de alarmă, strigă şi ei cât pot, că i-au auzit şi pe alţii strigând. Şi măcar dacă ar face-o pentru bani, dar ştii şi tu cum te plăteşte *Făclia*.

Ştiam. Mai ştiam şi la ce anume făcea Dejeu aluzie. Reuşise să publice, cu vreo trei luni în urmă, un scurt material despre conţinutul şi practica muncii operatorului de film. Cum nu era un nume cunoscut, redacţia l-a tratat ca pe un oarecare colaborator benevol. Aşa i-au semnat articolul: corespondent voluntar Cutărică.

La telefon, Gusti Dejeu se încălzise. Puteam să-mi imaginez faţa lui osoasă, cu buze subţiri care se mişcă neîntrerupt, în timp ce restul obrazului rămâne într-o stranie imobilitate. Din când în când îşi scutură capul, deranjat de părul des şi negru care-i cade pe frunte. Când e nervos, îi cade meru părul în ochi şi şi-l greblează inconştient cu mâna liberă. N-am înţeles cum de-a rămas până astăzi fără vreun fir alb în cap.

— Accept să vii cu sfaturi publice după ce ştii exact cum stai, i-am prins din nou firul vorbelor. Au ăştia la bază vreo anchetă? N-au nici o anchetă! hotărî tot el, probabil temându-se să nu-l contrazic.

— Şi te-ai gândit s-o faci tu! am spus iluminat.

— Fără o anchetă sociologică serioasă nu ajungi nicăieri, preciză el ceva mai potolit.

N-am scăpat din vedere faptul că ezitase să-mi răspundă de-a dreptul. Era aproape tot atât de delicat ca moştenitorul lui Darwin, care, întrebat cam dur dacă noi, trăitorii de astăzi, mai suferim efectele evoluţiei, răspunsese că în mod neîndoielnic ne schimbăm. Ca şi marele său înaintaş spiritual, avea oroare de calificative tranşante în genul lui: mai bun, mai rău, sus, jos, înainte, în urmă.

Am priceput că Gusti se înhămase din proprie iniţiativă la o treabă dificilă, care avea să-i omoare pur şi simplu nota telefonică din luna aceea. Avea unele vagi noţiuni de sociologie, însă mi s-a părut că nu-şi face nici o problemă din perspectiva de a limita comod eşantionul celor anchetaţi la cercul prietenilor şi al cunoscuţilor.

— Trebuie să ştim întâi cum stăm. Abia apoi să tragem concluzii, nu-i aşa? Cum poate să-mi corecteze cineva greşelile din alimentaţie dacă habar n-are ce mănânc?

Cu bunul simţ nu te poţi pune. Formulările lui sunt cel mai adesea de o platitudine înfiorătoare, truismele cele mai rudimentare şi cele mai de efect. Au în ele ceva deconcertant, care te obligă să ridici mâinile a neputinţă şi să te înclini. Betonul nostru armat, de la menhiri încoace.

— Şi ce vrei să dovedeşti cu ancheta ta?

— De unde să ştiu? mi-a răspuns cu o vibraţie de reproş în voce. Dacă aş şti dinainte, n-aş mai face-o. Dă fuga în bucătărie şi vezi ce pune nevastă-ta pe masă. Să-mi spui exact.

L-am lăsat să aştepte şi m-am dus. Încă din hol am simţit mirosul de mămăligă. Ancheta lui Dejeu debuta cum nu se poate mai bine! Adela învârtea de zor în cratiţă cu lingura de lemn, ca să nu i se adune făina cocoloaşe. Am rămas amuţit câteva clipe, fiindcă imaginea i se suprapusese în chip bizar peste cea a alchimiştilor de pe şantierele lui Imhotep, amestecând şi ei cu lingurile lor de lemn în plămădeala aburindă destinată cărămizilor gigantice ale piramidei. Nefertiti fâlfâia din aripioare deasupra frigiderului, era destul să mă întorc brusc ca să-i descopăr zâmbetul hieratic pictat pe scăfârlia cheală, de pasăre colibri.

— Cheamă fetiţa în casă. S-a întunecat! m-a luat în primire nevastă-mea, fără să-şi întoarcă privirile de la pasta aurie din care ne trăgea cu ochiul, complice, istoria.

— Am lăsat pe cineva agăţat de fir. Tocmai acum ţi-ai găsit să faci mămăligă, când ăstuia îi umblă prin cap anchetele sociologice despre alimentaţia raţională!

— Mămăliga cu brânză e o mâncare foarte raţională. Nu uita de fetiţă.

— În sticla aia de la taică-tău a mai rămas ceva? Scoate-o la vedere, ca să mă pot lăuda cu conţinutul ei miraculos.

— Ţuica nu merge cu mămăligă.

— Ba merge. E din aceeaşi familie de spirite: poezie bucolică, balade şi idile. Merge la orice.

M-am întors la receptorul lăsat deoparte, pe canapea.

— Notează: ţuică bătrână şi mămăligă cu brânză.

— De unde ai brânză? a scăpat Gusti o întrebare care nu făcea parte din chestionarul său sociologic.

— Ei, de unde! De la nişte oi.

— În regulă. Te mai sun eu. N-ar strica să ne mai vedem din când în când, că timpul trece al dracului de repede.

I-am dat dreptate.

— Să mă ţii la curent cu ancheta, i-am zis rânjind în microfon, la adăpost de orice privire indiscretă.

A închis fără să-şi mai ia rămas bun. Uitase, sau poate că era din cauza grabei cu care se repezea să-l contacteze pe următorul anchetat. O clipă am fost tentat să ghicesc care va fi acela, apoi m-am lăsat păgubaş.

Am adus cu mare greutate fetiţa în apartament. Întotdeauna îmi face figuri seara, când e moartă de oboseală şi, în loc s-o atragă patul ca un magnet, ţipă şi plânge cu o disperare absolut convingătoare că mai vrea afară. Cu greu m-am abţinut, era cât pe-aci s-o bat. Am băut ce mai era în sticla de ţuică şi am mâncat cu poftă mămăliga. Dacă ar fi cunoscut porumbul, la fel ar fi făcut probabil şi clăcaşii antici ai răposatului faraon. Nevastă-mea a rămas să culce copiii, iar eu, bucuros că-mi îngăduie să dezertez de la programul serii, m-am retras din nou între cărţile împrăştiate pe patul din dormitor şi lângă paginile extraterestre ale revistei intrate în zona mea de gravitaţie în chip atât de efemer. Nu o dată mi s-a întâmplat ca blestemaţii de creditori de publicaţii rare să-mi refuze prelungirea termenului fixat iniţial, aşa că port în mine regretul nostalgic de a nu fi putut aprofunda materiale importante pe care doar le-am răsfoit, ori le-am citit în diagonală.

Nefertiti era la locul ei, pe copertă. Pusesem un semn între paginile interviului, exact acolo unde bătrânul înţelept, ieşit cumva din coordonatele stricte ale profesiei lui, spunea următoarele:

„Omul trebuie să priceapă că e o parte a ecosistemului şi că propria lui supravieţuire depinde de menţinerea intactă a acestui ecosistem. Omul, pentru mine, e cu adevărat o creatură minunată. Dacă ne pierdem toate acele calităţi prin care omul diferă de celelalte animale, ceea ce mai rămâne e o creatură care nu-i decât un biet alt animal. Dacă nu punem un preţ sporit pe caracteristicile cu adevărat umane, atunci nu văd nici un motiv serios de speranţă pentru viitor.“

Am dat câteva file înapoi, ca să-l mai descopăr o dată pe Darwin în ochiul de o luminozitate germanică al savantului intervievat. Celălalt ochi rămânea ascuns într-o neliniştitoare pată de întuneric. Îl simţeam acolo, topit în bezna unei treimi din figură, şi mă intriga să nu-mi pot da seama cum arată, ce face, încotro priveşte şi ce mesaj trimite lumii prin pupila sa

disimulată. Cu ochiul drept totul era în regulă: dintre pleoapele îngreunate de vârstă, umflate şi ridate, emana o lumină albastră, teribil de limpede, revărsată peste tot ce rămânea distinct în figură. Era ochiul care-l ţinea dincolo de pupilă pe Darwin. Problema celuilalt ochi rămânea însă deschisă şi îmi era greu să nu fac o legătură între pata aceea de întuneric şi cuta adâncă a unui obraz obosit şi răsfrânt, care lăsa să cadă într-un zâmbet sceptic colţul gurii. Omul e o creatură minunată, numai că sclipirea ochiului drept (cel ce emană lumină) era aproape îngheţată, iar enigmatica prezenţă a ochiului stâng (cel ce absoarbe lumina, dizolvându-şi conturul într-o masă amorfă, lichefiată) dădea un aer tulburător acelui portret extraordinar. Portret de om în calitate de creatură minunată, în state să pună, lui însuşi şi altora, întrebări. Omul — nu omul în general, ci savantul în cauză — era preocupat de proliferarea necontrolată a populaţiei; ştia din cazurile studiate de el în mici compartimente distincte ale lumii vii, ştia că speciile pot să erupă uneori exploziv până se înăbuşă şi se sting sub presiunea propriei lor mase proliferate. Şi cum nu era poet idilic, ca să-şi îmbete luciditatea cu un morman de metafore adormitoare, şi cum nu era nici destul de credincios unui zeu al iluziilor gratuite încât să reproducă deformat ceea ce citea în cartea naturii, omul acela care cu un ochi avertiza iar cu altul coborâse deja în nefiinţă susţinea că o populaţie stabilă ar fi fost primul pas spre salvarea omenirii. Dar tot el observă că, atâta vreme cât există autorităţi bisericeşti ce pretind femeii să rămână aceeaşi fabrică de copii de la începutul începuturilor, nici o speranţă reală nu se întrevede pentru cei care privesc prin ochiul său disperat şi cu atât mai puţin pentru cei care nu privesc.

„*Întrebare*: Sunteţi neaşteptat de pesimist în ce priveşte viitorul vieţii pe Pământ. Ce credeţi, ce şanse ar avea existenţa vieţii extraterestre?

Răspuns: Nici una. Apariţia vieţii în altă parte este un eveniment cu totul improbabil. Ea pretinde o atât de precisă convergenţă a condiţiilor, încât şansa de a se produce rămâne infinitesimală.“

Hm!

Aici nu gândim la fel, dar asta nu mă împiedică să-l iubesc pe moştenitorul direct al liniei darwiniste. Am căutat începutul interviului şi l-am citit acum de la cap coadă, cum fac

întotdeauna când găsesc ceva interesant în finalul unui material consultat.

— Ce voia Dejeu de la tine? m-a întrebat Adela, cuibărindu-se în pat şi începând aproape imediat să împletească un jerseu minuscul pentru bebeluş.

Nu i-a fost uşor să mă aducă înapoi. Eram tocmai în Africa de Sud, cu vreo două milioane de ani în urmă. Comparam un craniu de *Australopithecus robustus* cu altul de *Homo habilis*, trebuind să decid repede pe care din ei mi-l aleg de strămoş.

— Păi, ţi-am spus. Voia să ştie ce mâncăm la cină.

— De ce nu-şi vede de treabă?

— Cum adică?

— M-am întâlnit într-o zi cu Veturia. O duc destul de rău împreună.

— Ah, da?

Nu prea aveam chef de vorbă atunci, şi în nici un caz despre Veturia, care dealtfel nu mi-a fost simpatică niciodată. Avea ceva de moluscă, dar de moluscă fardată. În plus, turuia nepermis de mult. Nu trebuia să fac nici un efort ca să-mi dau seama că era şi ea din categoria celor care declară că gândesc tot timpul şi din orice poziţie. Am mai întors o pagină, ascultând infiorat foşnetul hârtiei lucioase, venită tocmai de la frontiera cea mai avansată dintre spaimele prezentului şi spaimele viitorului. Nevastă-mea duela mărunt cu capetele acului circular. Lumina era cam slabă, filtrată prin pelicula de lac gălbui a unui glob uriaş pe care îl făcusem eu însumi şi eram mândru de el.

— El ţi-a spus ce mănâncă?

— Cum?

— Întrebam dacă Dejeu ţi-a spus ce mănâncă el la cină.

— Nu mi-a spus.

— Ei vezi?

Era un reproş nedisimulat şi începeam să mă întreb cât de departe mergea nevastă-mea cu gândurile nerostite. Nefertiti îşi întinsese iarăşi aripa plină de clorofilă, ca pentru un ultim zbor, însă m-am prefăcut că n-o bag în seamă.

— E un ins cam vulgar, colegul ăsta al tău.

Slavă Domnului, nu era ce crezusem că insinuează. Mi-ar fi părut rău pentru Gusti şi cred că m-aş fi înfuriat. Nu prea mult, căci n-avea nici un sens să ne stricăm seara din cauza lui. Auzi, ce idee cu ancheta lui sociologică! Poate că până la ora asta l-au şi înjurat o mulţime de cunoscuţi.

— Şi ea e vulgară, am zis cu o secretă dorinţă de a-mi lua mica revanşă. Ar trebui să se potrivească împreună.

— Nu se potrivesc. Ce-i acolo? întrebă arătând cu cotul imaginea verzuie în care doi delfini se zbenguiau de-a dreptul fericiţi deasupra vestigiilor unei Atlantide scufundate.

— New York-ul sub apă.

— Americanii ăştia sau n-au nimic sfânt, sau se tem ca de dracu, ştii tu de *ce*. Nu mi-aş putea închipui niciodată Clujul sub apă.

— Nici nu e cazul. De unde atâta apă, la urma urmei?

— Râzi de mine.

— Deloc.

Am încercat să mă refugiez din nou în vremea idilică a primilor mei strămoşi, africanii. O făceam cam fără chef, fiindcă între timp votasem cu *Homo habilis* şi ştiam că urmează să-mi acopăr pentru câteva mii de ani ochii, ca să nu văd cum acesta, ca un belfer îmburghezit ce era (şi, în plus, canibal plin de zel fratricid), avea să-l scoată din cursă, prin traseul îndelung verificat al propriului său stomac, pe *Australopithecus*, ruda noastră săracă. Nu mi-a mai reuşit să mă scufund atâta amar de distanţă de timp, de parcă straturile groase ale mileniilor s-ar fi coalizat în refuz, ambiţionându-se să mă ţină deasupra.

— Furtună într-un amărât de pahar, asta e! spuse la un moment dat Adela, aşezându-şi ghemele pe noptieră, şi rămase apoi tăcută, cu mâinile vârâte sub cap.

— Nu-i chiar aşa, m-am împotrivit eu convins că dăduse o replică propriilor mele gânduri. Nu le-a fost simplu, ăştia au avut de tras până să ajungă unde suntem! Noi reprezentăm Utopia lor, am zis şi abia atunci mi-am adus aminte că de fapt nu discutaserăm nimic despre australopiteci.

— Mă gândeam la Dejeu cu ancheta lui. Tu nu te culci?

Am aruncat revista lângă pat. Mi s-a părut c-o aud pe Nefertiti gemând ofensată. „Adio, i-am spus în gând, de mâine eşti a altuia!“ Am stins lumina şi, pe întuneric, am desfăcut larg draperiile. Fac treaba asta în fiecare seară, fiindcă strămoşul mic şi păros care veghează destul de speriat în mine nu poate aţipi fără să aibă înaintea ochilor o bucăţică de cer. Şi-a pierdut junglele şi savana, şi-a pierdut mirosul de fiară dibace şi agerimea vederii, a mai năpârlit, s-a mai decolorat şi, peste atâtea toate, s-a mai şi descoperit deodată, cu oroare, închis între patru pereţi. Atâta pretinde şi el, ca să aibă linişte: un petic de cer înstelat, de forma dreptunghiulară a unei ferestre.

Nebunul de Gusti! mi-am zis pe când mă vâram sub plapumă. N-o să iasă nimic din ancheta asta a lui. Dacă scrie un articol, nici măcar n-au să i-l publice, or să apară imediat unii cu nişte saci doldora de obiecţii. Ei, şi ce-i cu asta? o să i se spună. Ce urmăreşti şi unde vrei să baţi? Care ţi-s titlurile, calificarea? Cine eşti tu ca să faci pe sociologul amator? Să întrebi lumea ce mănâncă la cină...

Deşi, dacăstai să te gândeşti, poate că nu e rău să ştii. Să ştii măcar din când în când ce mănâncă lumea la cină. O dată pe an, sau o dată la zece milenii.

2

Era un plic în cutie. Prin ochiul rotund, tăiat în mijlocul uşiţei de placaj gălbui, un fragment de suprafaţă alb-cenuşie indica în mod cert existenţa unui obiect de corespondenţă. Semn că nici în ziua aceea cineva din lumea largă nu mă uitase.

Mă bucur când primesc scrisori. Dacă se întâmplă să trec, mai multe zile la rând, pe lângă cutia poştală şi s-o găsesc mereu goală, încep să mă întristez. Urc în apartament însoţit totuşi de o vagă speranţă. Cum deschid uşa, îmi arunc privirile pe frigiderul din hol. Uneori poţi să descoperi pe el o grămadă de lucruşoare: factura telefonică, agrafe, bilete de autobuz, mosoare cu aţă, bile de sticlă, chibrituri, chei, pudră de talc, forfecuţe de unghii şi programul Radio-TV. Chiar şi câte un plic, scos din cutie înainte de sosirea mea acasă.

— N-a venit nici o scrisoare? întreb uşor dezamăgit.

— De la cine aştepţi? se interesează insinuant Adela.

— Bineînţeles că de la o amantă!

Când trece totuşi mai multă vreme în care amicul nostru indiferent, poştaşul profesionist, mă ocoleşte sistematic, tocmai ea e cea care mă întreabă, pe un ton aproape neliniştit:

— Măi, ţie chiar nimeni nu-ţi mai scrie?

De parcă aş fi făcut ceva ruşinos şi neştiut de ea, dar care, ştiut de alţii, îmi aduce dizgraţia tuturor corespondenţilor.

Am scos plicul. N-avea nici un nume la expeditor. Asta mă obliga să mă întreb nedumerit cine putea fi cel ce-şi amintise de mine în ziua aceea. Plicul n-avea nici timbru şi nici ştampile. Prin urmare, era opera cuiva din Cartier. Cineva interesat probabil să-

şi păstreze anonimatul. În momentul acela eram gata să jur că nu voi găsi nici în interior vreo semnătură demnă de încredere.

Agăţasem mecanic, în virtutea obişnuinţei, micul cercel chinezesc la urechile metalice ale cutiei de scrisori. Încă nu mă hotărâsem să deschid plicul cenuşiu, din hârtie ieftină, conţinând de bună seamă o surpriză, ca unele pacheţele cu gumă de mestecat. Altfel n-ar fi sosit pe o cale atât de neconvenţională. Un amator e un amator, chiar şi atunci când ţine morţiş să joace rolul poştaşului. Profesionistul cu tolbă apare cu pas egal, demn, cu capul pe sus, urmărit de privirile nerăbdătoare ale copiilor şi ale altor interesaţi. Ale celor speriaţi cumva de gândul că s-ar putea să nu le mai scrie o vreme nimeni. Amatorul intră în hol pe furiş, cercetează în fugă numele de pe cutiile poştale şi — zvârrr! — aruncă mesajul anonim în cutia mea, bunăoară. Apoi iese din scenă zorit, înfricoşat de eventualele aplauze sau huiduieli. N-are curajul să le facă faţă. Un amator care acceptă să fie aplaudat sau huiduit a şi făcut primul pas pe drumul profesionismului, iar pentru un poştaş anonim perspectiva acestui drum înseamnă teroarea zecilor de kilometri parcurşi zilnic cu tolba de anonime în spate. Dacă nu cumva sfârşeşte în vreuna din sălile umbroase ale tribunalului.

În vreme ce încă mai stăteam nehotărât, broasca unei uşi de la parter pocnea zgomotos, manevrată pe dinăuntru: o dată, de două ori. Apoi încă o dată, şi încă o dată. Am ştiut imediat cine urma să iasă: un singur apartament de pe scară avea montate două yale la intrare. Ceva mă făcea să cred că alte zăvoare monumentale vor mai fi fost instalate prin interior. Chiar şi pe uşa de la cămară, sau la debara.

— Vă salut, domnu’ Indrei! am zis fără să-mi ridic imediat ochii de pe plicul-enigmă.

Nu greşeam. Domnul Indrei rămase câteva clipe cu cheile ridicate în aer, la câţiva centimetri de broasca de sus, pe care tocmai intenţiona s-o încuie. N-aş zice că era teribil de încântat să mă vadă. El, de felul lui, nu pare niciodată prea încântat când vede pe cineva. Cred că tot atât de încruntat, de suspicios s-ar uita şi dacă s-ar întâlni pe neaşteptate cu el însuşi la prima cotitură.

I-am văzut privirea măsurându-mă cu o curiozitate prudentă şi oprindu-se asupra scrisorii nedesfăcute. O clipă mi-a trecut prin minte că o să-mi ceară nişte timbre inexistente, apreciind în mod eronat că-i vorba de o corespondenţă din străinătate şi nu de opera poştaşului anonim.

A închis cu grijă ambele zăvoare. Şi-a vârât legătura de chei în buzunarul hainei cenuşii şi a dat să treacă nepăsător pe lângă mine. Era să cred că nu-l interesam chiar deloc. Apoi, ca şi cum atunci i-ar fi venit ideea:

— Nu vrei să cumperi nişte cărţi?

Se oprise şi mă privea acum insistent, hotărât să-mi influenţeze subtil răspunsul. Deşi tonul cu care întrebase voia să pară al unuia cât se poate de dezinteresat.

— Ce fel de cărţi? am întrebat la rândul meu, surprins.

— De tot felul.

Mi-am amintit imediat că domnul Indrei avea întotdeauna de vânzare câte ceva. Putea să-ţi vândă orice: timbre, tacâmuri de argint, sticle goale de forme extravagante, ceasuri vechi, medalii şi monede. Fusese excesiv de strângător, ca să zic aşa. Gurile rele spun că vizitează sistematic talciocul, unde se târguieşte câineşte pentru te miri ce, încât îi poartă respect şi-l ocolesc până şi ţiganii.

— Cărţi bune. Mai vechi, mai noi... rare, cum doreşti.

Făcea precizările acestea pe un ton aproape dur, de parcă ar fi început să-l indispună profund faptul că trebuia să-mi mai dea explicaţii.

Am stat o clipă pe gânduri. Raţiunea zicea că nu e cazul să te aventurezi în târguri precipitate cu un bătrân ranchiunos care poate să-ţi vândă orice. Dar nici să laşi baltă oferta, când e vorba de cărţi. Mi-ar fi fost mult mai uşor să decid dacă-mi oferea spre vânzare colecţia de brichete, sau nişte uniforme de roşiori purtate de cineva cu o sută de ani în urmă, acoperite de gloria războiului balcanic antiotoman.

I-am promis că vin să aleg ce mă interesează.

— Mâine. Sau nu, mai bine peste o jumătate de oră, când mă întorc.

Mi s-a părut că regretă, în acelaşi moment chiar, imprudenţa pe care o făcuse arătându-se zorit să încheie afacerea. Călcase vreo regulă secretă a codului său comercial. A codului de conduită, vreau să spun, fiindcă la el tranzacţia nu-i decât un aspect particular al unui cod cu implicaţii mai largi şi mai profunde.

— Mâine am alte treburi, se simţi obligat să adauge.

Era inutil să încerci să afli ce treburi. Vecinul Indrei urma neabătut lista de sfaturi preţioase a hotelurilor americane. Nu staţi cu uşa descuiată. Nu vă deconspiraţi în prezenţa altor persoane proiectele de viitor. Nu deschideţi nimănui dacă nu l-aţi

chemat special sau n-aţi stabilit în prealabil întâlnirea prin telefon. Când bate cineva, discutaţi prin tăblia uşii, sau, şi mai bine, lăsaţi-l să bată şi nu discutaţi deloc. Aş putea zice chiar că nu americanii liniştiţi, ci însuşi domnul Indrei e inventatorul listei respective. Cândva o să i-o spun, sugerându-i să pretindă hotelurilor din New York — şi cât mai repede, înainte de a ajunge cuiburi pentru delfinii zglobii ai oceanului — nu numai drepturi de folosinţă pentru idee, ci şi despăgubiri în calitate de autor îndelung frustrat de rodul minţii lui.

M-am trezit că-l conduc până la ieşire.

— Peste o jumătate de oră? am repetat, făcând figura preocupată a unui prostănac care vrea să-şi întipărească bine ceva în memorie.

Sacoşa din mâna lui arăta fără nici un dubiu că bătrânul pornise după micile provizii destinate cinei. Mă îndoiam că va fi înapoi într-o jumătate de oră.

Afară era cald, soarele bătea pieziş betonul treptelor. Gălăgioşi, câţiva copii îşi disputau victoria într-un joc cu bile şi călăreţi minusculi, de plastic, care trebuiau doborâţi. M-am aşezat pe un capăt de treaptă, nu departe de ei. Dacă n-ar fi fost plicul de pe genunchi, mai-mai că m-ar fi tentat să mă lansez şi eu, demonstrativ, în disputa aceea.

Ia să vedem, mi-am zis. Ar putea fi vorba de şantaj. Şantaj bănesc, bunăoară, cum mai vezi prin filme.

În cazul acesta, poştaşul amator se înşela amarnic. Ar fi trebuit să-şi arunce provocarea în altă cutie. Într-un cartier mai liniştit, locuit de şoferi întreprinzători şi de doctori. Cartier cu vile. Un băiat îndrăzneţ, gata să forţeze soarta şi să-şi rişte puţin viitorul, ar fi aruncat undiţa într-o asemenea vilă cu terase la sol şi terase suspendate, cu garaj monumental, cu mansardă sub acoperişul retezat în trepte, cu brazi plantaţi lângă ferestre şi flori în lungul cărăruii care alternează, ca la şah, dale de beton şi pătrate de gazon cu aceeaşi dimensiune. Acolo, băiatul isteţ şi amator de anonime s-ar fi putut eventual trezi în finalul eforturilor sale cu un pacheţel de grosimea degetului, atârnat la capătul undiţei lui bine manevrate. Dar dacă fusese atât de neinspirat încât să-şi arunce undiţa la mine în casă, *sorry!* Pentru prostia asta merita din plin să-şi ia pedeapsa. Tot ce puteam face era să-l dezamăgesc.

Mă rog, proasta inspiraţie costă: timp, bani, deziluzii. Ageamiii iau plasă şi se elimină singuri din competiţie. Dai cu bila spre călăreţul de vizavi şi nimereşti în propriul tău cal.

Mai putea fi o scrisoare protocolară, împânzită de înjurături. Nu era greu să-mi imaginez stilul: „Te bag în...“, „ce crezi tu, bou încălţat...”, „să te ia naiba, cu neamul tău cu tot“ şi aşa mai departe. Băiatul nervos scrie cu mâna stângă, ca să nu i se recunoască, la o adică, talentul grafic. Ştie că pentru aşa ceva se acordă plăţi generoase, materializate în răgazuri de odihnă şi de meditaţie solitară. Fiecăruia după munca depusă, cum cere o lozincă a echităţii, în care eu încă mai cred. Băiatul anonim îşi curăţă otrăvurile din organism, scuipându-le asupra ta. Te scuipă în frunte, de la etaj, ca să-şi poată trage rapid mutra la adăpost, înainte de a fi văzut şi recunoscut. „I-am făcut-o!“ jubilează mai apoi, chicotind în pumnii lui anonimi şi rumegându-şi de unul singur victoria clandestină.

Încă nu puteam şti dacă antidotul avea să-şi facă efectul la timp. Antidotul e să poţi trata scârna ca pe exact ceea ce este: materie împuţită. Să poţi rupe calm hârtia injurioasă şi, odată cu ea, curajul de hârtie anonim care a produs-o. Să le arunci în scoica de porţelan alb, acolo unde le e locul. Să tragi apa.

Am deschis plicul, forţându-i încet cu unghiile una din margini. În interior era o pagină de caiet, liniată. Nici urmă de litere decupate din ziar, sau de scris contrafăcut, migălind pasionat invective potrivite pentru mâna stângă! Puteam să răsuflu uşurat: de cum am văzut literele lăbărţate, neuniforme, muncite cu un creion tocit, unealtă nimerită pesemne cu totul întâmplător în mâna ruşinată a poştaşului anonim, mi-am dat seama că nimeni altul decât Sfântul Anton era cel ce mi se adresa acolo, în obişnuitul său stil agramat.

Nu-mi cerea bani. Nu mă sictirea birjăreşte. Era, prin urmare, decent şi inspirat.

Îmi cerea doar să cred sincer în el, în minunile lui tradiţionale: întreg cortegiul acela de vindecări spectaculoase pe care, de la începuturile Evului Mediu şi până astăzi, tot creştinul sanctificat şi le revendică pentru sine. De la adăpostul anonimatului său aureolat, îmi dicta ca un mic tiran latino-american, scontând pe supunerea mea necondiţionată în faţa mitralierei cu încărcătorul burduşit de blesteme mistice. Îmi cerea imperios să-i copiez doctrina în zece exemplare destinate altor cutii poştale anonime. Altor inşi vrednici sau nevrednici, numai buni de pus să ostenească mai departe, într-un elan conspirativ din care prostia cu atâta se alegea: cu osteneala şi grijile poştaşilor amatori. Cineva mă şi vedea, pesemne,

strecurându-mă discret prin holurile altor blocuri din cartier, gata să joc la rândul meu rolul minor de poştaş amator şi anonim.

Ei bine, aici Sfântul Anton se înşela şi el, ca şi bietul şantajist neinspirat din scenariile filmelor mediocre. Nu eram destul de agramat pentru a-i sluji mulţumitor interesele.

Am urcat în apartament. Nevastă-mea era furioasă.

— Hai să ne mutăm de-aici! mi-a zis cu lacrimi în ochi.

Începea o placă mai veche.

— Unde să ne mutăm?

— Într-o casă cu grădină. Cât mai departe de cartierul ăsta!

— Ia te uită! lansez contraatacul, dar Adela nu mă lasă să-mi desfăşor argumentat mirările.

Ştie dinainte ce-aş putea să-i spun, aşa cum şi eu ştiu dinainte la ce trebuie sa mă aştept. Mă pregătesc de avalanşă.

— Tu n-auzi ce-i afară? Îţi vine să înnebuneşti de atâta gălăgie. Şi mizeria de pe stradă! Strada noastră-i cea mai murdară, n-o mătură nimeni săptămâni în şir. Grăsana aia, pe care am angajat-o să ne facă scările lună, stă toată ziua la colţ, cu fundul ei mare lăbărţat pe trotuar, şi vinde seminţe!

— Face şi ea ce ştie mai bine. Aşa ne trebuie, dacă ne investim încrederea într-un erou necunoscut. În cineva despre care nu ne-am informat mai întâi cum îşi mătură prin propria-i locuinţă.

Diversiunea n-o să-mi reuşească imediat. Adela suferă sincer şi nu-i pot pretinde să-şi mute brusc gândul de la ce o doare acum foarte tare. Începe şantajul sentimental:

— O casă cu grădină ar fi ceva ideal. Gândeşte-te la copiii noştri!

Într-adevăr. O casă mică, o vilişoară parcată *à tout jamais* într-un cartier rezidenţial. Mi-o şi imaginam: terasă sus, terasă jos, acoperiş de ţiglă roşie, în trepte, garaj cu atelier adiacent, gazon mărginit de un grilaj din fier forjat. Iar dincolo de grilaj, la pândă, poştaşul amator cu undiţa lui necruţătoare, gata să-mi agaţe, în momentele mele de neatenţie, teancurile de sute din buzunar.

— Mie îmi place aici, sub protecţia lui Anton.

— Care Anton?

— Preacucernicul. Anton-al-anonimelor.

I-am întins scrisoarea sfântului.

Ca un mizerabil, ucideam un vis nevinovat. Era însă un vis teribil de zburdalnic, aşa că trebuia ucis până n-o lua razna de tot. Modul cel mai dur în care aş fi putut să-l anihilez era să mă

reped la dosarul cu acte şi să scot de acolo chitanţe, contracte, tot mormanul de hârtie dactilografiată şi ştampilată pe care cu bucurie i l-aş pune în braţe primului şantajist interesat. Să iau pixul şi să mâzgălesc nervos socoteli peste socoteli. Anton îmi era de folos în momentele acelea, permiţându-mi să rămân cu mâinile curate. Ucidea el însuşi visul zburdalnic, potopindu-l cu minunile proprii: orbi năpădiţi de lumină, ologi aruncându-şi fericiţi cârjele devenite inutile, oligofreni ajunşi prin simplă autosugestie geniali şi aşa mai departe. Era destul să te abandonezi la pieptul ascetic al sfântului, ca să-i vezi aievea pe toţi.

Citind, Adela începu să râdă.

— Tot te-ai plâns tu că nu ne vin scrisori. Uite că ne vin.

— E o nebunie! spuse ea.

— Multe sunt nebunii.

3

Coboram fluierând treptele prin holul acela pe care întotdeauna l-am simţit imens şi impunător. Deşi de la o vreme îl străbat aproape zilnic, aş putea spune totuşi că niciodată nu l-am văzut cu adevărat. Asta din pricina semiîntunericului înstăpânit în el încă de la mijlocul secolului trecut, când pare să fi fost zidită clădirea. Mă întreb ce raţiuni impenetrabile vor fi dictat instalarea unui purgatoriu cu scară interioară, de marmură, în calea locatarilor etajelor superioare şi a funcţionarilor de la mezanin. Lumina vine de departe, prin câte două rânduri de uşi batante, unele spre stradă, altele spre curtea din dos, unde soarele pătrunde o singură dată pe an, cu prilejul solstiţiului de vară. Câteodată plonjează din înaltul tavanului umbros liftul şi rămâne uitat cu uşa deschisă în urma vreunei cucoane ieşite să-şi facă târguielile sau să-şi plimbe prin cimitir căţelul adorat. Atunci holul se răsfaţă în lumina moderată a becului din lift. Dar chiar şi în asemenea ocazii relativ întâmplătoare şi imprevizibile, atmosfera locului perseverează în a sugera ideea de spaţiu al nimănui, aflat în vizibil contrast cu nivelele animate de deasupra.

Probabil că senzaţiile trăite de mine repetat le încearcă, pe rând, fiecare. Nu-mi amintesc să fi văzut lume stând la palavre în

hol, aşa cum nimeni, îmi închipui, nu staţionează de bunăvoie într-un frigider (decât în romanele poliţiste, dar şi acolo cu concursul binevoitor al celor interesaţi). S-ar putea ca tocmai asta să fi avut în vedere arhitectul, confruntat cu problema acută a descurajării diverşilor vagabonzi doritori să se pripăşească pe la nivelul de jos al caselor boiereşti. În orice caz, dacă acesta i-a fost scopul, a reuşit pe deplin.

Cu Macarie m-am ciocnit chiar la ieşire. Apucase să împingă uşa batantă, iar eu nu apucasem încă să ies şi să mă pierd printre trecătorii destul de numeroşi la orice oră din zi pe trotuarul acela binecuvântat, mărginit de cafenele, restaurante şi librării, de florării, telefoane publice şi chioşcuri de ziare, în sfârşit, de tot ce constituie privilegiul unei poziţii ultracentrale.

Am ştiut imediat că graba simulată n-o să-mi folosească la nimic.

— Domnule! Ce bine că te văd! În dumneata mi-e toată nădejdea.

Izbucnise pe tonuri neaşteptat de dramatice, reuşind întrucâtva să mă surprindă. Mi s-a atârnat imediat de braţ. Nu-mi plac oamenii care nici n-apucă să-ţi dea bună ziua până ţi se şi atârnă de braţ. Am simţit că dădea să mă întoarcă discret cu faţa spre scările de unde abia coborâsem. Nu-mi plac oamenii care, fără să mă întrebe ce am de gând, vor să decidă în locul meu până şi dacă să trec sau nu printr-o uşă batantă.

— Nu vii sus să discutăm? s-a mirat Macarie, înţelegând în cele din urmă că n-o să mă poată clinti din loc, cu toată insistenţa lui.

— Ce să discutăm?

Faţa lui rotundă, de franciscan unsuros, părea gata să-şi scape bărbia într-o expresie a dezamăgirii totale.

— Păi... cu tabloul ăla...

— Care tablou?

Caragiale e suveran. Dacă ai memorie bună, scoţi prompt o replică încărcată cu echivalentul unui butoiaş de trotil absurd şi descumpăneşti orice agresiune. Eu n-am o memorie prea bună, dar Caragiale e destul de generos şi cu uitucii: te trezeşti cu el pe limbă fără să vrei. Ca şi cum ar fi întâlnit în cale lama subţire a unui brici, gândul — până atunci compact şi uşor descriptibil — mi s-a despicat în două. O parte din el îi dădea târcoale franciscanului. Cealaltă parte şerpuia, cuprinsă de o plăcută excitaţie, prin substanţa instantaneu regăsită a ficţiunii. Pentru un moment am fost perfid, recunosc, dar tentaţia era imensă. Ia

să-l înhăţăm pe Macarie cu partea de gând care îi tot dă târcoale şi să-l azvârlim brusc dincolo, în ficţiune! Un tipar generos stă gata-gata să-l primească, să-l înghită ca pe o pradă grasă şi gustoasă. O scenetă care poate înfuleca pe cineva, oricând, e o adevărată armă albă. Armă intelectuală.

— De ce zâmbeşti, domnule? Trebuie să fac ceva, că nu pot să-l vând. Şi nici să-l ţin în casă...

Gata cu jocul! Capetele gândului s-au împreunat. Dacă merg înainte cu nedumeririle simulate („Care tablou?!“), după câteva replici Macarie o să-şi amintească şi el de Caragiale, că doar nu-i idiot. O să iasă din piesă, iar preţul va fi, în ce mă priveşte, că o să trebuiască să-i ascult vreo jumătate de oră pălăvrăgeala tânguioasă.

— Scuză-mă, sunt atât de grăbit cât nu-ţi poţi închipui, am spus arătându-mă dezolat şi deodată m-am întrebat dacă, ieşind dintr-o scenetă, nu nimerisem cumva, pe neobservate, în alta.

Şi-a desprins mâna de pe braţul meu cu o tresărire. Am ieşit în stradă fără să mă întreb cum o să procedeze el mai departe. Poate că speram să urce în redacţie, unde istoria tabloului său mitologic stârnise totuşi destul interes amuzat. Unii aveau să râdă din nou, alţii, fără s-o arate, aveau să se enerveze. Redacţiile ar trebui instalate numai în zgârie-nori, la ultimul etaj. Când apar franciscanii pisălogi, cu insistenţele lor umile şi îndărătnice, îi iei frumuşel de ceafă, îi pui pe pervazul ferestrei şi le dai un ghiont amical. O dată, de două ori, de zece ori dacă e nevoie, fiindcă nu-mi închipui că odată ajuns jos pe calea cea mai scurtă, alde Macarie n-ar reîncepe cu încăpăţânare urcuşul, chiar dacă s-ar vedea pus în situaţia de a-l face pe picioarele proprii, călătorind o săptămână pe scări până la nivelul cel mai de sus.

Franciscanul unsuros ieşise şi el şi se ţinea strâns, la o jumătate de pas în urma mea.

— Trebuie să mă ajuţi, reîncepu să-şi recite placa. E un lucru foarte important. Dacă nu mă ajuţi dumneata, atunci cine să mă ajute?

Tonul era unul variabil, evoluând în mod uimitor, pe spaţii mici, între cerşetorie şi poruncă. Macarie purta blugi originali, decoloraţi şi cârpiţi în genunchi, întăriţi cu piele neagră între picioare, şi o geacă desperecheată, nouă, de catifea maro. I-ar mai fi trebuit o beretă cu pompon, dar poate că încă nu-i venise ideea. Şi o pipă extravagantă pe care s-o tot roadă de muştiuc.

— Ai pipă? l-am întrebat fără să clipesc.

— N-am. De ce să am pipă?

— Ca să pufăi din ea.

— Eu nu pufăi! N-am fumat niciodată.

Părea sincer nedumerit şi chiar intrigat.

— Rău faci. Ar trebui să înveţi. Nu poţi fi luat în serios fără pipă. Şi fără beretă cu pompon. Mai uită-te în jur, la alţii care se descurcă.

O clipă îmi păru că meditează cu toată seriozitatea. Apoi izbucni ofensat:

— Zău, domnule?! Mie de glume îmi arde acum?!

Era momentul cel mai potrivit ca să mă fac nevăzut. Vitrinele uriaşe ale librăriei îmi trăgeau complice cu ochiul, promiţându-mi azil şi inviolabilitate. Am luat-o fără ezitare spre uşă.

— Hei, unde mergi? am auzit vocea subit alarmată a lui Macarie.

Se oprise în mijlocul trotuarului, ca dovadă că vitrinele nu greşiseră. Nu prea înţelegeam de ce era atât de dezamăgit. Într-un fel sau altul îi încurcam lui planurile, era clar.

— Am crezut că ai un drum mai lung. Te-aş fi luat cu maşina mea.

În clipa aceea am regretat că nu aveam un drum mai lung. Până la gară, să aştept pe cineva la tren, sau măcar până în Pirinei.

— Nu-i nimic, altă dată! am zis.

— Nu uita de problema mea, a ţinut franciscanul să-mi lase un ultim mesaj în memorie.

Din librărie, l-am urmărit pe furiş, cuprins de o subită curiozitate. Voiam să ştiu ce avea de gând să facă. L-am văzut trecând drumul spre parcare şi scoţând din mers legătura cu chei. Apoi, ajuns lângă o Dacie verde, cu parbrizul plin de însemnele unor raliuri celebre, nu mai era parcă tot atât de decis ca la început să pornească în raidul său singuratic spre Pirinei. Dădu ocol vehiculului adormit, privi nehotărât în jur, ca şi cum atunci ar fi descoperit, cu uimire, farmacia şi biroul de voiaj. Privi cercetător şi spre vitrinele librăriei, dar era prea departe, iar eu prea bine plasat ca să observe că-l urmăream. În sfârşit, îşi vârî cheile la loc în buzunar şi, pe trotuarul opus, făcu hoţeşte drumul înapoi spre redacţie. Traversă strada numai atunci când îşi închipui că nu-l mai puteam vedea. Peste câteva clipe avea să urce din nou, năduşind, în zgârie-nor.

Am răsuflat uşurat şi probabil că m-am luminat la faţă. Te simţi parcă mai bine când ştii că, totuşi, nu eşti tu singurul colac

de salvare din lume. Iar un înecat care mai e în stare să-şi aleagă colacii de salvare, verificându-le trăinicia, are şanse apreciabile de a se îneca definitiv abia după optzeci de ani. Nu e cazul să i se poarte de grijă.

M-am îndepărtat de improvizatul meu post de observaţie, consacrându-mă librăriei. Fetele care mă protejează pe mine nu apăreau, aşa că m-am apropiat de tânăra căreia îi venise rândul să facă de serviciu la casă. O cunoşteam din vedere, dar parcă niciodată n-o găsisem mai îmbufnată ca atunci. Lucra maşinal, fără să-şi ridice privirea de pe masa unde poposeau diverse cărţi trezite din somnolenţa rafturilor ca nişte apatici porumbei călători pe care-i scoţi pe neaşteptate din cuşcă, fugărindu-i spre casele unor proprietari necunoscuţi. O chema Nistor M., sau cel puţin aşa scria pe ecusonul fixat strâmb pe halatul maroniu, deasupra unui sân retras parcă în piept spre o egoistă autocontemplare. Avea buze frumoase, strânse într-un botişor indispus, iar părul lung, vopsit negru, completa fericit ceea ce în vremuri de pace s-ar numi un profil remarcabil. Trebuia să risc, fiindcă nu puteam aştepta până când casieriţa avea să încheie în sfârşit pacea cu persoana sau lucrul cu care în momentele acelea purta un îndârjit război mut, sub privirile ignorante ale cumpărătorilor.

— Domnişoara Aurica e aici?

— Aurica-i în concediu, mi-a răspuns scurt, fără să se uite la mine, cu siguranţă nemulţumită de faptul că încercam s-o smulg de pe câmpul bătăliei sale secrete, aducând-o prin întrebările mele parazitare în situaţia de a pierde controlul ostilităţilor.

— Dar Gabi Moldovan? am reluat încă plin de speranţă.

Mă aşteptam să-mi spună că, da, domnişoara Gabi Moldovan e în depozit, unde pentru nişte fete harnice şi descurcăreţe sunt întotdeauna destule de aranjat.

„Zur-zur! Zur-zur!” zbârnâia întrerupt maşina de calculat, înregistrând datoria câtorva clienţi faţă de cultura românească. Oamenii îşi ţineau banii pregătiţi şi achitau fără nici o obiecţie. Din partea lor, cred că domnişoara Nistor M. trebuia să-şi ia gândul de la supapa de care aveau nevoie nervii ei supraîncărcaţi. În clipele acelea nu m-am simţit nici eu atât de generos încât să accept sacrificiul de a-i acorda şansa unei terapeutici rapide, cu preţul propriilor mei nervi. Degetele ei loveau parcă neglijent clapele şi trăgeau apăsat maneta care producea zuruitul aceia amintind de jocurile mecanice montate în holul restaurantului „Cazino“, unde petrec îndârjit, cu feţe

concentrate şi cu ochii ţintă la rotirea cifrelor de pe cadran, cei cărora le place mai puţin să citească şi mai mult să facă socoteli. Am tras cu coada ochiului la cărţile perindate grăbit pe lângă automat, străduindu-mă să citesc, peste coatele cumpărătorilor şi printre mişcările iuţi ale domnişoarei Nistor M., titlurile înscrise pe coperţi.

Gabi Moldovan nu era în depozit, era învoită pentru vreo trei zile. Caz special, de nuntă sau botez. Plecase la ţară.

— Dacă-i botez, sper că nu-i tocmai ea implicată! m-am prefăcut îngrijorat şi, pentru prima dată de când intrasem în librărie, domnişoara Nistor M. m-a privit câteva clipe fix, ca şi cum i-aş fi trezit deodată interesul.

Şi-a descreţit botişorul într-un zâmbet. Era douăsprezece fără un sfert. Oră istorică: nu se mai putea face nimic, bătălia himerelor era de-acum pierdută.

Am intrat agale printre rafturi, regretând că lipsa temporară a pionilor avansaţi în depozitul secret al librăriei avea să-mi interzică accesul la câteva cărţi rezervate interesului meu specializat. O încercare hazardată de a-mi deschide drum spre uşa din dos s-a lovit de rezistenţa inflexibilă a unui vânzător jigărit, cu o figură clasică de ulceros intrat în faza dureroasă.

— Acolo avem noutăţile, mi-a spus, indicându-mi câteva poliţe ştiute de toată lumea.

Considerând discuţia încheiată, s-a săltat pe postamentul de scândură care, ca un mic soclu destinat antrenamentelor pentru viitoarea sa ipostază statuară, îi permitea să se uite cu un aer suferind în sală, pe deasupra etajerelor.

Sectorul noutăţilor conţinea, cum mă aşteptam, o grămadă de noutăţi perpetue şi — minune! — două-trei prospături. Le-am înhăţat fără ezitare, de teamă să nu dispară până mă mai mişc de colo-colo, căutând. M-am retras lângă una din vitrine, cât mai aproape de omul care poza pentru Statuia Librarului. Suspiciunile mă indispun. Prin urmare, am găsit că era firesc să-mi răsfoiesc trofeele chiar sub nasul celui însărcinat să mă suspecteze. De afară, un cunoscut al cărui nume nu voia nicicum să iasă la lumină mi-a făcut semne vesele cu mâna. I-am răspuns chiar cu exces de zel. Aşa mi se întâmplă de fiecare dată când mintea mea refuză, ori pur şi simplu nu e în stare să lege de vreun nume cât de cât acceptabil trăsăturile cuiva pe care nu mai ştii de unde să-l iei şi unde să-l pui. Trăiesc mereu cu spaima unor gafe ireparabile şi sunt convins că, mai devreme sau mai târziu, cu unul sau cu altul, o să mi se întâmple. O să mi se înfunde precis,

şi mi-ar părea rău ca toate zâmbetele şi vorbele schimbate între timp, ca între prieteni vechi, să nu valoreze de atunci înainte nimic. Ar fi păcat.

Geamul larg al vitrinei dinspre stradă era deocamdată o pavăză sigură, garanţie a faptului că nimic grav nu putea să se întâmple imediat, spre a strica echilibrul fragil al convenienţelor. Ceva m-a făcut să cred că şi pe tipul de afară l-ar putea interesa achiziţiile mele. Discutând pe muţeşte, i-am arătat copertele cărţilor abia vânate dintre noutăţile perpetue. A dat din cap în semn de încuviinţare. Era greu de înţeles dacă se bucura că volumele acelea există, dacă voia să-mi facă o plăcere, ori dacă nu cumva mă aproba aşa cum faci când un străin ţi se adresează pe neaşteptate în limba lui extraterestră şi tu nu găseşti la îndemână alt răspuns, decât ticul ăsta mecanic, cu capul.

Doi arabi cu pielea obrazului mâncată de furuncule preistorice s-au oprit pentru câteva clipe lângă cunoscutul căruia nici acum nu-i ştiu numele. Şi-au strâns mâinile cu un aer degajat şi, cu toţii, au traversat strada spre intrarea somptuoasă a restaurantului „Continental“.

Oare cum se spune restaurant în arabă? Uite că nu toţi strănepoţii Profetului fug de dulcea corupţie a distilatelor alcoolice ca de un diavol cu chip european. Oare cum se spune în arabă *vade retro, Satana?* Îmi închipui că astăzi, preocupaţi cum sunt de cele o mie şi una de nopţi ale petrolului, nu mai citează din latineşte, ca pe vremea lui Avicena, lăsând şi ruşinea asta în seama ghiaurilor.

Mă rog: a unora dintre ghiauri.

Iarăşi păcătoasa mea deprindere de a citi din cărţi acolo unde le deschid prima dată! Sub ochiul placid şi aparent indiferent al Statuii Librarului, am dat deodată peste uluitorul Gâscan macrocosmic al vechilor yoghini şi m-am simţit cuprins de o bucurie indescriptibilă.

Dumnezeule, cât putem fi de corupţi spiritual! Ca să înţelegi, trebuie să-ţi înăbuşi râsul în piept. Voiam să înţeleg, iar râsul mă umfla pe sus, ca pe un biet obiect al unor delectări capricioase. Cred că toate judecăţile şi prejudecăţile mele de european înrăit îşi dăduseră brusc mâna, într-o conspiraţie pe cât de veselă pe atât de intolerantă, împotriva Gâscanului Suprem, care, ca sine divin din trupul universului, îşi cânta melodia la urechea ciulită a yoghinului scufundat în inflexibilele lui exerciţii *prānāyāma*. Ba nu, când îşi controlează respiraţia, yoghinul îşi aude de fapt gâscanul interior, şoptindu-şi ritmic numele, *ham-sa*, *ham-sa*,

după cum inspiri sau expiri. Bătrânul nemuritor Mārkandeya, care e şi el un fel de yoghin mitologic, oarecum întristat de nefericita sa cădere de pe buza lui Vishnu în plin ocean cosmic, ascultă meditativ răsuflarea Fiinţei Supreme. *Ham-sa*, *ham-sa*... Cântecul gâscanului interior îi revelează Gâscanul Suprem, stăpân şi producător al universului, zămislit şi zămislitor.

Nu e rău. Dar trebuie să-ţi înăbuşi bine de tot râsul care tot gâlgâie pe lângă propriul tău gâscan interior, gata să-ţi scuture mărunt plămânii. Râsul ăsta n-are pic de bun simţ. Ba câteodată n-are nici chiar umor.

Fără să vreau am inspirat de câteva ori adânc, atent la sunetele răsuflării. *Ham-sa*, *ham-sa?* Dacă o vreme aş fi ţinut-o înainte aşa, ar fi trebuit ca prin gâscanul meu personal să iau cunoştinţă de Gâscanul macrocosmic, cu toate galaxiile şi quasarii lui, respirând la rândul lor în ritmuri definibile prin ere geologice şi ani-lumină: *ham-sa*, *ham-sa*... $E = mc^2$... *ham-sa*, *ham-sa*... Ce-ar fi să scriu un articol în acest sens, mi-am zis. Poate că n-o să mă dea afară de la revistă.

Printr-o stranie asociere de idei, m-am gândit la franciscanul Macarie, cu blugii lui soioşi şi cu pensula pusă la ureche, sub tichia albă, de cofetar. Eh, cum ar mai picta el Gâscanul Suprem, dacă ar simţi cât de cât că mitologia asta începe să aibă din nou căutare! Mi-l imaginam luând iarăşi zgârie-norii redacţionali la rând, ca să găsească peretele potrivit şi fraierii dispuşi să se zgâiască zilnic la pictura lui diletantă.

Domnişoara Nistor M. îşi depăşise momentul de criză şi, când am trecut cu cărţile prin dreptul ei, arăta chiar luminoasă. Mi-am dat seama că, în ce-o priveşte, ceva hotărâtor se petrecuse în minutele cât stătusem lângă vitrină, cu urechea ciulită la manifestările cam dubioase ale gâscanului meu interior. Mi-a luat grăbită banii şi, cu o vioiciune întru totul potrivită zâmbetului său de acum, plin de mulţumire, s-a întors să-i şoptească unei colege Marele Secret.

Am ieşit în stradă. Maşina lui Macarie dispăruse.

4

Deci aşa... O căsuţă idilică, înconjurată de gazon des ca peria. Câteva straturi de salată, pătrunjel, ceapă, două-trei tufe

de zmeură, o viţă-de-vie răsfrântă peste curtea din dos. Un grătar înnegrit de fum deasupra vetrei lui de cărămizi, la umbra nucului bătrân. Şi o baracă de scânduri văruite, unde, printre unelte agricole, incorigibilul motan Willy să-şi poata odihni oasele trudite, alături de amantele sale robuste, de la clubul sportiv.

Nu-i rău. Casanova n-a început nici el altfel.

Cel puţin am scăpa de priveliştea monumentului urbanistic de confort trei pe care îl contemplam printre pleoapele întredeschise, vegetând pe balcon, alături de o farfurie cu piersici răscoapte. Mă ghemuisem în micul fotoliu-scoică în aşa fel încât ceafa să mi se sprijine cât de cât acceptabil pe căpătâiul de sârmă împletită. Soarele stătea gata-gata să cada în prăpastia dintre cele două blocuri-lamă din capătul străzii Parâng. Îşi schimba de la o clipă la alta culoarea: roşul lui strălucitor devenea tot mai uşor de privit. Era chiar plăcut să-i aştepţi scufundarea iremediabilă în pâcla vineţie şi creaţă care, ca o salată astrală, creştea deasupra orizontului.

Am mai scăpa cu siguranţă şi de hărmălaia străzii. Linişte! Linişte, vă rog! Motanul Willy e ostenit după o zi de muncă intensă. Trei sute de copii de diferite vârste şi dimensiuni, năvăliţi în alee ca să-şi petreacă seara în chiote şi ţopăieli, reprezintă, să recunoaştem, prea mult pentru nervii lui sensibilizaţi.

— Ce nu-ţi place aici? o întrebasem cândva, iritat, pe Adela. Nu-ţi convine apartamentul? Altele mai bune nu se mai fac, cel puţin deocamdată.

— Nu-mi place cazarma asta ţigănească pe care nu ştiu cine m-a pedepsit s-o văd de fiecare dată când mă uit pe geam.

Din păcate, nu numai părinţii nu ţi-i alegi, ci uneori nici vecinii. Ăsta-i un adevăr obiectiv.

Nici mie nu-mi place „cazarma“. Dacă aş fi undeva, departe, şi m-aş gândi pe neaşteptate la ea, mi-aş putea-o imagina sub forma unor şiruri de ferestre înguste cărora le atârnă sub pervaz, iarna, plase cu alimente ţinute la rece, iar vara pantaloni întinşi la uscat. Chiar şi acum: gospodina corpolentă de la etajul trei se apleacă pe fereastra bucătăriei să-şi strige fonfăit nepoata („Crinuţă! Crinuţăăă!“) şi să discute ceva cu colega ei de la unu. Nimeni de-al casei nu s-ar mai putea strecura alături, în dreptunghiul tăiat cu evidentă zgârcenie în beton. Ceea ce topeşte totul în uniformitate, făcând ochiul să sufere, e mai ales lipsa balcoanelor. Dar cine a mai văzut, la urma urmei, cazarmă

cu balcoane? Când se întâmplă ceva pasionant jos, în alee, într-o secundă faţada blocului geme de mulţimea capetelor curioase, ivite pe deasupra rufelor întinse la uscat. Şiruri de capete în şiruri de ferestre, ca de ziua naţională a porumbeilor într-un porumbar supraaglomerat.

Ştiu ce ar vrea, în secret, nevastă-mea: să vină cineva — vreun ins capabil de astfel de performanţe extravagante — să ne ia pe sus apartamentul şi să-l mute în mijlocul cartierului rezidenţial. Lângă baraca de scânduri văruite a bătrânului motan Willy. Acolo unde primarul însuşi e gata să dea asigurări că nu se mai fac demolări decât cu bomba atomică.

Şi totuşi, eu unul aş rămâne aici, aproape de pădure. Băiatul ăla care ar fi în stare să ne transporte nouă, în centru, apartamentul şi calabalâcul din el, poate că dacă-i plătim un bacşiş gras ne-ar scăpa, cu aproape acelaşi efort, de cazarmă. Să ne lase pe noi cum suntem şi să ia pe sus mizeria asta de vizavi, transplantând-o cât mai aproape de cel care a proiectat-o aşa. În mai puţin de două săptămâni omul ar face infarct. E destul să-l înjunghie de câteva ori, prin dulceaţa somnului de după-amiază, răcnetul prăvălit parcă din cer: „Viuăreeel! Elenăă! Hai la mama, să vă facă baie!“

Mamele de la etajul patru ţin mult la odraslele lor. Cele de la şapte ţin parcă şi mai mult. Şi tot aşa, pe măsură ce iei înălţime.

Eu unul poate că m-am imunizat.

— Eşti un optimist, ferice de dumneata! îmi spune doctorul Bilciurescu când ne mai întâlnim şi încercăm să umplem cu diverse impresii golul căscat în timp de la o plombă la alta.

— Nu ştiu cât de optimist sunt, zic eu atunci cu ochii ţintă la freza pe care doctorul tocmai o potriveşte meticulos în combina dentară. Nu ştiu nici măcar dacă sunt cu adevărat optimist, dar îmi place să spun din când în când că dracul nu-i chiar atât de negru.

— Asta-i lozinca optimiştilor, apreciază Alfoin Bilciurescu şi, după ce se asigură că am la îndemână paharul plin cu apă de clătit gura, porneşte motoraşul zumzăitor.

Poate că nu-i decât o picătură de vaccin. Mi-o inoculez întotdeauna când fac conversaţie pe scaunul dentistului.

Dacă te familiarizezi cu zgomotele străzii, dacă nu le refuzi cu îndărătnicie, ca pe o sinistră calamitate, totul începe să fie în regulă. E chiar plăcut în aerul răcoros al înserării, când soarele se scufundă încet, fascinant, în pâcla zdrenţuită de la orizont. Cu un ochi poţi urmări, prin uşa deschisă a balconului, programul serii

la televizor. Cu celălalt o poţi urmări, de pildă, pe tânăra mamă Muscan, care bate mingea în mijlocul străzii, în nişte dreptunghiuri marcate cu creta pe asfalt, închipuind un teren de tenis redus.

Aşteptam serialul ştiinţific. Propusesem un comentariu pentru numărul următor al revistei, iar Romi Burian acceptase în obişnuitul său stil zorit, cu aerul cuiva preocupat în permanenţă de tren sau hăituit de un batalion de sarcini invizibile: „în regulă, scrie ce vrei, nu mai mult de două file, şi să fie gata mâine la unşpe“. Tânăra mamă Muscan, polisportivă crescută în periferia recent demolată, a oraşului, juca mingea cu o reală aplicaţie, lovind-o metodic cu latul pantofului sau săltând-o viclean cu bombeul în careul advers. Partenerul era brunetul ei preferat, un ţigănuş abia ieşit din adolescenţă, lung şi flexibil, creţ ca o salată astrală. Blondul ei preferat, prezent şi el în calitate de spectator, şedea lângă alţi câţiva interesaţi de partidă şi de nişte sticle de bere plasate la îndemână, pe bordură. În vizibil contrast cu vorbăreţul lăudăros din teren, părea prea puţin vioi şi mai degrabă adâncit într-o meditativă contemplare a asfaltului. Trei din cei şase copii ai tinerei mame Muscan, antrenaţi în cursele gălăgioase ale celor de vârsta lor, nimereau din când în când pe teren, încurcând distracţia adulţilor. Atunci femeia oprea jocul, prinzând mingea din zbor. Se răsucea pe călcâie şi ştergea câte o scatoalcă aceluia care se nimerea să treacă mai aproape de ea. Uneori reuşea chiar să scoată un mic ţipăt de blândă indignare, ascuţit. Era o adevărată performanţă pentru glasul ei modulat în registrul tonalităţilor grave.

Printre zgomotele cu care deja mă obişnuisem, am descoperit unul nou: susurul apei ţâşnite cu presiune din furtun. În porţiunea lui de teren, domnul Indrei îşi uda trandafirii. Scosese pe geam capătul rozaliu al unui vechi şi valoros tub de clistir, montat la robinetul din bucătărie.

Îmi părea bine că nu ieşise afară, să fiu nevoit să-l salut. Nu-mi venea tocmai la îndemână să dau ochii cu el, după ce-l făcusem să mă aştepte degeaba. Îl cunoşteam destul încât să-mi închipui că era exclus să nu mă trateze în sinea lui ca pe un netrebnic care i-a încurcat nişte socoteli. Şi nici măcar n-aş fi putut să mă scuz, asigurându-l de sincera mea dorinţă de a-i inspecta neapărat biblioteca. I-ar fi părut de-acum suspectă. Trebuia să mă resemnez deocamdată, reproşându-mi că-mi adusesem aminte de promisiune abia la o oră când, blindat după yale şi după grilajele instalate într-o îmbrăţişare autoritară pe

fiecare fereastră, domnul Indrei putea fi, în cel mai bun caz, trântit într-un fotoliu, în pijama, cu nasul vârât în vreo vechitură gen *Die Stimme des Blutes* („ein Roman aus Sizilien“) şi cu mâna încleştată pe gâtul docil al unei sticle de coniac.

Soneria telefonului mi-a stricat contemplarea ultimei frânturi din soarele aproape devorat de gura de beton în care avusese imprudenţa să coboare.

Se întâmplau tot felul de lucruri neprevăzute în jurul meu. În drum spre aparat, m-au întâmpinat bombardierele inamice şi n-am apucat să ridic receptorul până când şi-au şi ouat prin spărturile norilor tonele de meteoriţi lunguieţi, abandonaţi gravitaţiei terestre într-o cădere rostogolită. Oraşul trezit brutal din somn, spre a-şi trăi nedumerit coşmarul real şi ruina. O clădire înaltă, cu mai multe rânduri de geamuri oarbe — iat-o tresărind ca dintr-un vis paradisiac, despicându-se scurt, din creştet până-n temelii. Bucăţi mari de zid alunecă spre trotuarul cutremurat, năpădit de mormane de moloz fumegânde.

Imaginea îmi era cunoscută, aveam senzaţia acută că o mai văzusem undeva, poate într-un film de război din mulţimea peliculelor belicoase care mi-a bântuit cinematografele copilăriei. Pe ecran, figura unui comentator zelos înlocui pe neaşteptate secvenţele coşmarului rememorat, împiedicându-mă să mă concentrez la nişte întrebări apărute în străfundurile minţii instantaneu, dar pe care nu le stăpâneam prea bine, fiindcă nu se organizaseră încă în cuvinte, ci rămâneau sub formă de imagini. Pe suportul lui de fier forjat, telefonul ţârâia opintit, insistent, ca pentru o nouă alarmă aeriană.

— Alo?

— În sfârşit! am auzit suspinul cuiva, uşurat. Credeam că nu eşti acasă.

Era Gusti Dejeu, n-aveam nici o îndoială.

— Pentru tine sunt acasă oricând. Cu ce te pot servi?

Mârâitul lui mi-a dat de înţeles că nu avea chef de glumă.

— Ia nu-mi mai vorbi în şabloane! E ceva extrem de important.

— Sunt convins.

Treburile lui Dejeu sunt întotdeauna extrem de importante.

— Nu-ţi pot spune la telefon.

— De ce? Nu e nimeni aici. Sunt singur acasă.

— Nu de asta-i vorba! Trebuie neapărat să ne vedem.

— Ceva în legătură cu ancheta?

— De unde ştii?

Exclamaţia lui trăda o surpriză atât de sinceră încât era cazul să fiu de-a dreptul nedumerit.

— Cum să nu ştiu? Că doar mie mi-ai telefonat atunci mai întâi.

— A, nu! Mă gândeam la altceva. Am o anchetă mai delicată, la serviciu.

— Hai, fii serios! E grav? Ce ţi se reproşează?

— Nu pot să-ţi spun la telefon, repetă sumbru Dejeu.

Şi, ca lovit de o inspiraţie spontană, începu să înjure birjăreşte, trimiţîndu-l într-un loc deosebit de strâmt şi incomod pe „ăl de ascultă“.

Ascultam şi eu, prin forţa împrejurărilor. Totuşi, nu mie îmi erau adresate insultele, asta era limpede. Gusti s-ar sfiit să mă înjure vreodată pe faţă, şi încă atât de violent-dramatic. În pauza lăsată mi-am încordat odată cu Dejeu, la celălalt capăt al firului, auzul. Nu mi s-a părut însă că aud vreun declic suspect în circuit.

— I-ai zis-o! am tras, admirativ, singura concluzie care se impunea.

— M-au cuplat cu nişte boşorogi nesuferiţi! începu să mi se plângă Dejeu. Baba cred că-i paralizată, sau nu ştiu ce naiba are, că stă toată ziua lânga telefon şi-l ţine ocupat. „Muţika“ în sus, „Ţiţike” în jos! Când mă arde pe mine la degete, atunci îi vine ei să vorbească în neştire cu jumătate din *seninătăţile* cartierului.

Din felul cum subliniase cuvântul, trebuia să pricep că se referea la un număr oarecare de persoane în vârstă şi profund senile.

— Hm, nu e prea vesel. Totuşi, ai fost cam dur cu ea.

Oricum, e o *lady*, trebuia să ţii cont de asta.

— Am fost dur cu el, nu cu ea.

— Zău? Moşul ce-ţi face? Îmi închipuică nu joacă şah la telefon, cu partenerii din parc.

— Spurcatul ăsta nu zice nimic, stă şi ascultă. Cred că-şi noteaza undeva tot ce scot din gură. Alţi pensionari îşi mai găsesc câte ceva de făcut pe lângă casă, mai umblă naibii prin oraş, să-şi ajute cu ce pot familia.

Nu ştiu de ce, m-am gândit imediat la vecinul meu de scară, Indrei. Dar era exclus ca Indrei să fie cuplat cu Dejeu, putea fi cuplat cel mult cu mine. Din fericire, nu era.

Vigilenţa lui exacerbată îl determinase să se zbată atâta până când i-au instalat un post telefonic independent.

La televizor, comentatorul dispăru sub alte secvenţe războinice. Redusesem sonorul şi totul se limita la un zgomot

slab, confuz. În prim-plan, turela unui tanc, turtit ca o ultramodernă carapace de broască ţestoasă, vibra neobosit sub presiunea exploziilor lăuntrice, repetate. Viza ceva nedesluşit, în lungul unei străzi întunecoase. În aceeaşi direcţie se descărcau şi automatele câtorva anonimi adăpostiţi pe lângă ziduri. Momente cenuşii, surprinse cu un aparat de filmat manevrat de o mână discret tremurătoare.

Ce sfântul se întâmplă acolo? Şi unde?

— Cum facem atunci? l-am întrebat nerăbdător pe Gusti, hotărât să pun capăt discuţiei cât mai repede.

Dacă ochiul îşi fixase interesul asupra ecranului, urechea, în schimb, mi-am dat seama că stătea la pândă în receptor, preocupată încă să prindă răsuflarea pensionarilor fără ocupaţie ai lui Dejeu.

— Păi, să ne întâlnim undeva. La „Hubertus“ e bine?

— Olala! Eşti pus pe risipă, mă uimeşti.

— Atunci, la „Hubertus“! hotărî el după o scurtă ezitare, ca dovadă că exclamaţia mea îl determinase să mai evalueze o dată propunerea. La ce oră? Dacă n-ai cinat, cinăm împreună.

— Îţi faci iluzii! În nici un caz astăzi. M-ai luat pe nepregătite.

— Nu pot aştepta. Vreau să discut chestia *aia* cu tine.

— Ştiu că mai nou obsesia ta e cina, dar înţelege-mă şi pe mine. Trebuie să scriu un articol până mâine, la unşpe fix. „Întâi datoria, şi la urmă plăcerile!“

— Atunci mâine, la unşpe şi un sfert. Ne întâlnim în faţă.

Cred că răsufla uşurat. Cina e treabă grea, fără îndoială. Cu o cafea sau o bere scapi ceva mai ieftin.

— Nu cumva să nu vii! Să nu mă laşi! s-a agăţat Gusti Dejeu de mine ca de-o ultimă speranţă şi din nou m-am văzut ameninţat de perspectiva rolului ingrat de colac de salvare deasupra unui abis necunoscut.

Ce încurcături putea să aibă el, la slujba aceea a lui? Ce-ar fi trebuit să facă, acolo, ca să intre în bucluc? Să se îmbete? Ei şi ce-i cu asta? Lumea se mai îmbată, dar se ţine de caravană. Asta-i condiţia mersului înainte. Dejeu, îmi închipui, nu s-o fi matolit în aşa hal încât să-i vină cheful să dea cu aparatul de proiecţie de pământ, în mijlocul spectatorilor care fluieră prin beznă şi strigă din rărunchi: „Lumină! Lumină!“

La urma urmei, e dreptul lor. Aşa a strigat şi Goethe, când s-a văzut la înghesuială. Mai multă lumină!

Deodată, mi-am amintit ce era cu invazia bombardierelor. Varşovia, o secvenţă celebră. Nu era pentru prima oară că o

vedeam. Asta explica de ce mi se păruse totul atât de familiar, un coşmar familiar, vreau să spun. Pe ecran, chipul de o solemnă indignare al comentatorului pieri din nou, de astă dată sub un tabel instructiv, conţinând cifre elocvente privitoare la cursa înarmărilor. Între timp văzusem şi imaginile extrase din filmoteca umilinţei: copiii rahitici ai lumii a treia, strânşi în jurul cazanului milei, cu farfuria întinsă.

Alt coşmar familiar.

Am ieşit din nou în balcon. Mă tentau cele două piersici rămase în farfurie, printre sâmburi. Nu ştiu dacă avea vreo legătură cu cele văzute la televizor. Poate că mi se transmisese în mod reflex incomensurabila foame africană.

Elvira Muscan schimbase terenul. Lupta chicotind pentru fiecare minge. Se îndârjise şi partenerul ei, brunetul cârlionţat. Blondul spălăcit de pe bordura trotuarului îşi aprinsese o ţigară şi discuta ceva, pe ton scăzut, cu băiatul mai mare al lui Ruja, pe care nu demult îl întâlnisem la „Someşul“, îmi pare că şi-a găsit acolo un angajament. După toate semnele, avea să se lase iarăşi chef crunt vizavi, în cazarmă, scara trei, etajul doi, ferestrele din dreapta. Cu pantalonii suflecaţi până deasupra genunchilor, cu mişcăriile ei elastice, de animal devotat în deplină cunoştinţă de cauză simţurilor sale elementare, femeia putea trece — privită de departe — drept o proaspătă candidată la măritiş, rivala adolescentelor planturoase care îşi începuseră obişnuita şuetă vesperală (echivalentul urban al renumitelor şezători folclorice) pe treptele de beton din faţa intrărilor doi şi cinci. Trebuie să recunosc că tânăra mamă sportivă chiar le era acelora, în multe privinţe, o candidată superioară. Cearcănele pronunţate nu i se vedeau decât din apropiere, la fel şi alte semne trădătoare, menite să servească moraliştilor de duzină drept argumente infailibile în stabilirea vârstei de la care poza adolescentină nu şi-ar mai avea rostul.

— Viuăreel! Unde-i soru-ta? De ce vă bateţi acolo, mă!? Hai în casă, că imediat vine tată-to la tine şi-ţi rupe fundul în bătaie, n-auzi? Elenăă! Elenăă...

„Aviaţie inamică!“ mugea sirena dezlănţuită în fereastra de sub acoperiş. Mai jos şi mai la stânga, vioara lui Ruja-junior atacă un joc săltăreţ. Blondul apăru o clipă în dreptul ferestrei, semnalându-şi astfel prezenţa cu două etaje mai sus de Elvira Muscan, care tocmai îşi hrănea ceata de copii flămânzi în bucătăria liliputană. În întunericul tot mai compact, Tutankamon şi alţii de-o seamă cu el formaseră grupuri unde puneau la cale

treburile sentimentale ale imperiului. Deasupra lor, becurile fluorescente pâlpâiră scurt şi o vreme lumina rămase în acea fază enigmatică, de crisalidă spectrală, premergătoare erupţiei albăstrui.

M-am uitat la ceas. Serialul ştiinţific întârzia, trebuia să fi început de vreo zece minute. Am încercat să descopăr vreo stea, dar între timp salata astrală din orizont crescuse, acoperind cerul cu o spuză albicioasă, numai bună pentru jucăriile lui Messerschmidt. Fără să vreau, am revăzut în minte secvenţa varşoviană: valuri compacte de bombardiere, ploaia de meteoriţi, clădirea despicându-se ca un decor de carton hăcuit cu securea. Undeva, între cerul frământat de motoare şi clădirea care, jos, urmează să-şi descompună subit etajele, simt cum se stabileşte un racord, o linie de forţă, un culoar fizic al morţii. Ceva invizibil, dar înzestrat cu o stranie putere hipnotică. Nu întotdeauna se întâmplă astfel. Uneori comentatorul acela profesionist îmi explică răspicat ce trebuie să cred şi să simt eu în legătură cu asta, iar eu văd blocul căzând şi singurul lucru care îmi vine în minte e o simplă constatare uluită: „L-au ras! L-au ras până-n temelii, afurisiţii!“ Alteori doza de vaccin utopic îşi face prompt efectul: apar avioanele, bombele se rostogolesc neverosimil şi parcă împotriva legilor naturii printre norii vânzoliţi, blocul lovit se înclină, se împrăştie, iar eu prind secvenţa întâmplător şi o privesc peste umăr, uşor surprins, amânând pentru câteva clipe replica pe care tocmai mă pregăteam s-o dau unui musafir iritat de faptul că nu putuse să-şi cumpere *Istoria* lui Călinescu şi că în general, de la o vreme încoace, nu mai vezi nici o carte bună pe tejghea. Apoi secvenţa trece; efectul ei rămâne în bună măsură subconştient.

— Ştii ceva? zic. Am impresia că vrei să trăieşti simultan în lumi paralele.

— Eu?! sare ca opărit musafirul, de parcă l-aş fi învinuit pe nedrept de cine ştie ce faptă necuviincioasă, iar mutra lui, pe lângă că exprimă nedumerire, arată limpede că omul vrea să se debaraseze repede de orice suspiciune care ar plana asupra lui.

N-am încotro, nu-mi rămâne decât să continui atacul.

— E vina ta că nu l-ai apucat pe Călinescu. Înseamnă că nu te-ai zbătut destul. Eşti comod, trăieşti cu impresia că tejghelele există ca să vină boierul şi să facă de departe semn cu degetul: asta, şi asta! Ei bine, uite că te înşeli. Rostul lor e să-ţi stimuleze imaginaţia, să te oblige să gândeşti. Să-ţi dovedeşti aptitudinile: mai întâi pe cele intelectuale, pentru că trebuie să ghiceşti exact

ce ascund, iar apoi pe cele fizice, în sensul că ai ocazia să arăţi cât de adânc poţi să plonjezi sub ele. Un fel de probă sportivă complexă, ca în romanul medieval. O treci cu succes, eşti om făcut: te aşteaptă domniţa cu braţele deschise şi cu iubirea asigurată pe o sută de ani. Şi nici măcar nu trebuie să fii un Sir Launcelot pentru asta. Cunosc o mulţime de trepăduşi care, furaţi de vârtejul vânătorii, şi-au vârât tomul lui Călinescu în casă ca pe un trofeu ilicit. Ăştia trăiesc din plin bucuria braconierului; îl iau din când în când în braţe ca să-i simtă fizic greutatea şi să se mire: „Maică precistă! Ce *intilect* mai avea şi ăsta!“

— Nu văd nici o legătură cu insinuarea care mă priveşte direct.

— Care insinuare?

— Chestia cu lumile paralele.

— Ba e cât se poate de clar. La o mie de lucruri te-ai învăţat să-ţi aştepţi cuminte rândul, dar când e vorba de carte vrei totul pe tavă: munţi de romane şi istorii literare, fluvii de hârtie tipărită prin care bietul librar să înoate disperat. O tipografie celestă, terminată printr-un imens corn al abundenţei!

Deodată, secvenţa îngropată îşi trimite undele seismice spre zonele lucide ale conştiinţei. Îmi amintesc de bombardiere, de clădirea ucisă sub ochii mei, făcută una cu pământul. Privesc înciudat ecranul televizorului.

— Ce Dumnezeu, ăştia nu mai ştiu să dea şi altceva?! Tocmai acum şi-au găsit...

Alteori vaccinul utopic de care îi vorbeam doctorului Bilciurescu acţionează leneş, capricios. Are consistenţa slăbită. Atunci se întâmplă să simt desluşit culoarul acela al morţii.

E greu de explicat.

Cerul câlţos, opac ca o oglindă aburită.

Te uiţi de pe balcon, cauţi o stea, şi brusc devii conştient de ameninţare. Câteva clipe lungi, în care jocul şanselor încă există. Se stabilesc liniile de forţă. Culoarele căderii. Ploaia de meteoriţi.

Prin culoarul tău, o undă perceptibilă, ca şi cum aerul s-ar deplasa sub presiune. Acolo, sus, ireversibilul s-a declanşat. Timpul se umflă, până când lumea întreagă încape în vârtejul unei singure secunde monstruos dilatate: a fi şi a nu fi.

Clădirea se despică.

Trebuie să trăieşti asta. Să trăieşti moartea asta, ca şi cum balconul ţi-ar fi îngropat la câţiva metri sub dărâmături. E greu de explicat.

Când a sunat Adela, mă uitam la serialul ştiinţific şi începusem să devin conştient de faptul că o bună parte din ce vedeam atunci trecea pe lângă mine fără să mă atingă. Nu reuşeam să mă concentrez. În receptor auzeam chiote şi chicoteli de copii. Unde se adună generaţia asta mică la un loc, e nebunie curată.

— Iubitule, ne temem să venim pe lângă pădure...

Prin urmare, apărea şi pădurea întunecoasă, ca în basmele care se respectă.

— Când porniţi încoace?

— Chiar acum.

Mi-am tras pantofii de oraş în picioare şi am ieşit, lăsând televizorul deschis. Afară se înnoptase de-a binelea. Cazarma îşi trăia unul din momentele ei estetice: avea ferestrele luminate şi trona de-a dreptul matern între straturile de morcovi şi ceapă, săpate în jurul pinilor ornamentali. Am trecut pe lângă un grup de tineri cărora un beţiv atins subit de o paşnică grandomanie le dădea lecţii de comportament. Îl cunoşteam, era Boroş Ludovic, tatăl lui „Viuărel”. Se ştia în dificultate motorie şi orgoliul său rănit de râsetele privitorilor pretindea insistent nişte ridicole reparaţii morale. Omul voia să fie respectat. Făcea doi paşi spre intrare, îşi regăsea cu greu echilibrul ameninţat, se întorcea brusc şi, punctând la întâmplare cu degetul, mârâia:

— Mă, dacă nu mă respectaţi, vă... mama voastră de derbedei!

În marginea pădurii m-am oprit, cu spatele la peisajul domestic al somnoroaselor blocuri-turn şi cu faţa spre necunoscut. Pădurea năpădise cocoaşa neagră a dealului, pierzându-se în întuneric. Doar în imediata mea vecinătate, câteva difuze proiecţii dreptunghiulare lăsau să se decupeze siluetele ţepene ale unor copaci subţirei. Prin draperiile transparente ale unui geam de la parter, larg deschis, radioul transmitea muzică simfonică dintr-un concert cu public. Din timp în timp, auzeam tusea înăbuşită a unui spectator terorizat probabil de gândul că, printr-o explozie guturală necontrolată, ar putea spulbera notele muzicale de pe portativele aflate în faţa interpreţilor. Departe, peste terenurile de sport, acum întunecate şi pustii, o flotilă de blocuri îşi făcea simţită, prin lumini de poziţie, prezenţa în cadrul unei aripi rătăcite a cartierului.

În sfârşit, mi-am descoperit familia în acel *no man's land* cu minime amenajări sportive. Fetele vorbeau suspect de tare, iar

accentele emoţionale pe care îmi părea că le disting arătau că într-adevăr le era frică. Prâslea adormise în cărucior.

— Ce bine că ai venit, tati! mi-a strigat de la distanţă fiică-mea, tropotind grăbit pe podul metalic aruncat peste albia unui pârâu pe care nimeni nu l-a văzut altfel decât secat şi plin cu diverse murdării.

— Brrr!

Adela simţea că trebuie să-şi scuture în felul acesta spaimele ancestrale. Avea dreptate: treci aşa, noaptea, pe lângă o pădure şi te trezeşti eu Göring şi Ribbentrop pândind printre copaci.

— Eşti un rău! De unde i-ai mai scos şi pe ăştia?

— Din burtă. Eu i-am inventat!

5

Am oroare de cerşetori. Toţi posesorii de scaune mobile care fac naveta între porţile bisericii piariştilor şi porţile bisericii franciscane mă indispun teribil, ăsta-i adevărul adevărat! Mergi pe stradă liniştit, preocupat de ceva important, bunăoară de zborul în Lună sau de creşterea şi descreşterea preţurilor în jurul tău. Şi deodată îl vezi pe falsul piarist, cu aspectul lui de bulibaşă detronat pentru incapacitate organizatorică. Stă sprijinit într-o cârjă înaltă, proptită sub umărul stâng, şi propteşte la rândul său zidurile ecleziastice, cu tencuiala lor măcinată de timp. De sub borurile pălăriei ponosite te privesc intens şi ofensiv ochii aceia lăcrimoşi, recitind o lecţie a înduplecării învăţată pe dinafară, executată aşadar fără nici o dificultate, mecanic, chiar şi în stare de semitrezie. Auzi bolboroseli incomprehensibile, printre care apelul la răsplata lui Dumnezeu se face cu insistenţă remarcat.

Nici nu e nevoie de mai mult, ştii perfect ce rost au toate acestea. Falsul piarist îşi aruncă de departe cârligele cu momeala cea mai comună: râma roşie pentru guvizii crescuţi în respectul spaimelor metafizice. Râma asta s-ar putea numi oricum: spiritul străмoşului, Marele Decret, Oliver Cromwell sau „Economisiţi la CEC“, în sfârşit, ceva în care falsul piarist să fie sigur că tu crezi destul de mult pentru a-l putea invoca oportun, în speranţa că guvidul aventurat prin apropiere o să înhaţe râma prompt şi o să şi-o vâre, odată cu cârligul, în buzunarul cu mărunţiş. Falsul piarist nu crede în metafizică, el crede în cârlig

şi în cinzeaca pe care o jinduieşte încă de pe acum, când trage discret cu ochiul la ceasul din turnul bisericii, ca să ştie când e cazul să-şi ia cârja sub braţ şi să dispară după colţ. E interesat să ajungă printre primii la deschiderea bufetului „Pelişor“.

Nu dau pomană din două motive: întâi, pentru că nici nu cer. În al doilea rând, pentru că nu pot şti niciodată dinainte cum mi-ar fi primită. Asta de la întâmplarea aceea veche, cu Rodica Handrea.

Despre Rodica Handrea memoria mea capricioasă refuză să-şi amintească prea multe lucruri. Poate că i-am şi făcut în primul an de facultate o curte vagă de pe urma căreia ne-am ales cu o vizionare în comun a panoramei nocturne din cimitirul central, împodobit de ziua morţilor cu o galaxie întreagă de lumânări aprinse şi mirosind a stearină arsă ca un paradis de expoziţie. Rodica avea încă de pe atunci un viu simţ al spectacolului. Ajunseserăm în vârful dealului de sub care morţii oraşului trebuie că urmăreau cu mult interes parada anuală a celor încă vii. Flăcăruile adunate în mici grupuri pioase pe toată coasta aceea umbroasă, parcelată economicos, îi sugerau ei, fără îndoială, o vastă scenă cu decorul montat şi luminile aprinse din voinţa indiscutabilă a regizorului tehnic. Era fermecată. Cu toată bunăvoinţa, n-am reuşit s-o cobor cu picioarele pe pământ şi cred că demobilizarea mea a început în momentul când am înţeles că, acolo, lângă tulpina protectoare a unui copac somnambul, sărutam vraja abstractă a unui vis scenic. Rodica Handrea se înscrisese de câteva săptămâni într-o echipă de dansuri populare a casei de cultură studenţeşti, unde tropotea de trei ori pe săptămână pe scândurile scârţâitoare, lăsându-se învârtită pe sub mână de un politehnist care nici nu trebuia machiat mult ca să arate ca un veritabil cioban şi fremătând de nerăbdare la ideea unui turneu prin Franţa şi Italia cu ansamblul „Mugurelul”. Într-o risipă de generozitate deloc străină de această perspectivă particulară, se oferise să mă înveţe şi pe mine franţuzeşte, cu condiţia să mă înscriu la dansuri, ca să nu-i fie truda în zadar. Preţul era totuşi prea mare pentru un antitalent ca mine. Preferam să aştept următoarea mare iubire, şi în orice caz una care să nu facă reacţii fatale sub imperativul miraculos al scenei. Din pur egoism juvenil, mi se părea preferabil ca ea să danseze doar la reuniunile studenţeşti, iar franceza, dacă tot s-ar fi ambiţionat cineva să mă determine s-o învăţ, măcar să n-o condiţioneze de demonstraţiile săltăreţe ale „Mugurelului” şi de veselul îndemn ritmat: „Înc-o dată măi flăcăi!

Hop şa! Hop ş-aşa!” Antitalentele trebuie menajate şi ele. Dacă nu, oricum o fac singure, prin dezertare. Ăsta-i un adevăr fundamental.

Într-o după-amiază platonică de pe la mijlocul acelui noiembrie defunct am întâlnit-o pe Rodica Handrea într-o staţie de troleibuz. Nu mai ţin minte ce, sau pe cine aştepta, ştiu doar că am stat iarăşi de vorbă, ca între prieteni vechi (ne cunoşteam deja de aproape trei luni!) şi că am întrebat-o, fireşte, cum îi mai mergea cu franceza, dacă se simte destul de stăpână pe limba lui Montesquieu încât să poată juca fără emoţie învârtita de pe Someş la Paris. Era îngrijorată. Aflase de undeva că ar fi fost posibil s-o taie de pe listă chiar şi în ultima clipă: nu se ştia precis dacă pleacă în turneu tot ansamblul sau numai o parte din el. Şi chiar atunci a apărut orbul acela care se strecura prudent printre călătorii împrăştiaţi cam haotic pe trotuarul larg în aşteptarea troleibuzelor. Rodica a tresărit ca iluminată, fericită că-şi amintea ceva important. Îi vârâse cineva în cap că trebuie să dea neapărat pomană, spre a-şi întări şansele printr-o protecţie de ultim moment la cel mai iubit dintre nepământeni. Până să spun eu ceva, a şi scos leul din poşetă şi, apropiindu-se de nevăzător, i l-a îndesat plină de speranţe personale în palmă.

Întâmplarea a făcut însă ca omul să nu fie un fals piarist şi nici măcar un orb necăjit, care bate trotuarele oferind unor cumpărători invizibili şireturi. Era Siserman Gligore din conducerea cooperativei „Munca invalizilor”. Persoană de nădejde, numită într-o funcţie oficială — e drept, mai mult onorifică — după un lung stagiu de devotament neîntrerupt, petrecut la secţia de perii a aceleiaşi întreprinderi. Rodica Handrea n-avea de unde să ştie asta atunci. Pentru ea, orice orb e un nenorocit, prin urmare un ideal receptor de pomeni. Nu era să scape aşadar prilejul, într-un moment atât de important pentru viitoarea ei carieră internaţională.

Siserman Gligore s-a oprit, ca în faţa unui obstacol neaşteptat. I-au trebuit câteva secunde bune până să înţeleagă ce i se întâmplase, ce era cu banul nimerit din senin în palma lui. Când a priceput în sfârşit, s-a făcut roşu la faţă, atâta cât îngăduia pielea lui sticloasă, plină de cicatrice vechi, abia în mică parte ascunse de ochelarii enormi şi negri. A început să ţipe, gâfâind sub povara insultei, şi să vânture cu băţul alb în jur, la întâmplare, gata-gata să lovească nişte bieţi nevinovaţi. Spre norocul ei, Rodica revenise lângă mine îndată ce-şi dusese la îndeplinire frumoasa ei faptă bună, aşa că nu-i rămânea decât să

privească nedumerită cum, nerecunoscător, orbul aruncă înciudat moneda pe jos şi pleacă bodogănind, îndepărtându-se de locul acelei regretabile neînţelegeri.

Moneda a rămas acolo, în rigolă, în aşteptarea unui veritabil fals piarist care, proptindu-se în cârja lui teatrală, s-o ridice şi s-o vâre în buzunarul soios, alături de mărunţişul destinat bufetului „Pelişor”.

În dimineaţa când urma să-l întâlnesc pe Dejeu în faţă la „Hubertus“, mă simţeam destul de îngreţoşat de mine însumi, fiindcă mă văzusem stând la rândul meu cu mâna întinsă. Articolul trebuia scris, dar din filmul pe care urma să-l comentez apucasem abia câteva secvenţe neconcludente. Aş fi putut eventual să descriu zâmbetul telegenic al lui Carl Sagan, adăugând pentru coloratură câteva caracterizări cu miros de dinamită publicitară pe care mi le mai aminteam din reviste: „supervedeta ştiinţei", „un Einstein lansat de televiziune”, „geniul programelor cu cele mai intelectuale ambiţii” şi aşa mai departe. Şi cu asta ce realizam? Hotărât, eram atunci un biet fals piarist cu mâna întinsă după vreo idee salvatoare.

Îmi lipseau barba ţepoasă şi cârja simulantului, însă şi mai grav mi s-a părut la un moment dat faptul că îmi propteam degeaba, cu umilinţă, zidurile interioare: nimeni nu părea dispus să treacă pe lângă mâna mea întinsă, să vâre în ea obiectul acelei cerşetorii disperate. Înghesuit cum eram, dacă l-aş fi primit, nici măcar nu puteam să-l trântesc de pământ, ofensat de-a binelea sau afişând o sfântă ofensă prefăcută.

Până la urmă am lăsat baltă proiectul iniţial şi, cu ochii pe ceas, am copiat câteva alineate dintr-un manuscris de-al meu, neterminat, despre cunoaşterea inductivă a viitorului. Aici nu mai trebuia să stau cu mâna întinsă. Aveam o idee, şi încă una foarte bună. Un pasaj suna astfel:

„Scriitorii de *science fiction* nu vor reuşi niciodată să descrie exact viitorul, fiindcă nu ţin seama de un factor extrem de important: prostia umană. Faptul că adesea includ în tabloul ipotetic al lumii de mâine născociri tehnice repede înfăptuite sau repede ridiculizate de realitate nu este atât de grav ca simplificarea societăţii prin această naivă tehnică epuratoare, menită să elimine prostia dintre valorile cu drept de participare la structurarea intimă a omului viitor. Romanele de anticipaţie tratează societatea ca şi cum prostia ar fi într-adevăr de origine virotică, un flagel al istoriei eradicat odată cu inventarea

antidotului corespunzător. Or, ea nu este decât antonimul dialectic al inteligenţei, termenul de contrast în lipsa căruia nici valoarea celei din urmă nu s-ar putea revela. Viziunile grandios augmentative au introdus în ecuaţia viitorului prefixul fascinant *super*: supercivilizaţie, supertehnologie, superinteligenţă şi atâtea alte asemenea expresii unilaterale ale enormului din om şi din artifexurile lui. Din pudoare, din inconştienţă, din plăcerea narcisiacă a automăgulirii, ocolim sistematic cuvântul *superprostie*, deşi şi-ar avea firesc locul alături de superinteligenţă, ca un produs de echilibrare emanat din acelaşi creuzet al faptului superlativ. Există loc şi pentru proşti în Utopia! Iată ce ar trebui să înţeleagă puriştii inteligenţei, cei care vor neapărat să ne facă să credem că în omul viitorului se va eterniza exclusiv spiritul lui Prospero şi în nici un caz sminteala nătângă a lui Caliban.”

Pe măsură ce reciteam micul articol improvizat, de nici două pagini, deveneam tot mai sceptic. Nu era genul de idei care să-l entuziasmeze pe Romi Burian. Dar ce vină aveam eu dacă nimeni nu-mi făcuse pomană cu vreo altă idee cât stătusem, ca un veritabil fals piarist, cu palma întinsă?!

Era zece şi jumătate. Fuga la redacţie, să predau materialele pentru pagina ştiinţifică. Noroc că mai aveam prin sertar eseul sfătos al unui profesor universitar, de unde reieşea negru pe alb că şi de acum încolo creativitatea tehnico-ştiinţifică rămâne un important factor de progres. Şi articolul unei tinere de la Centrul teritorial de calcul, care sintetiza, în funcţie de rezultatul unui experiment din mediul şcolar, principiile unei bune memorări. Poate că odată şi odată o să le învăţ şi eu, prind bine. Dacă rămânea spaţiu, puteam să mai dau o recenzie la ultima carte de astronomie populară şi un portret al lui Coandă, scris pe un ton atât de exaltat încât, dacă savantul n-ar fi în mod incontestabil decedat, mai-mai că l-aş suspecta pe autor de parşiva intenţie, nemărturisită public, de a zbura cu celebra şi enigmatica aerodină la o bursă în străinătate.

— Domnişoară Jeni, eu plec! i-am spus secretarei, pe un ton care o obliga să-şi ridice nasul dintre hârtiile pe care le dactilografía şi să se uite mirată la mine.

— Plecaţi? Abia aţi venit.

Nu era un reproş. Mai degrabă o simplă constatare. Domnişoara Jeni ar fi bucuroasă să plece toţi redactorii, ca să nu mai trebuiască să le descifreze scrisul pe paginile mâzgălite la

repezeală. Pe undeva, pe trotuarul din faţă, patrulează nerăbdători medicii ginecologi, fiecare cu contribuţia proprie la un imens tratat de specialitate sub braţ. O dactilografă bună e insistent curtată în ziua de azi. Ar putea fi chiar luată de nevastă.

— Am o întâlnire de la care nu pot lipsi, altfel încasez o amendă cât roata carului. Sunt unii care abia aşteaptă să mă jupoaie! îi spun cu voce scăzută, ca să nu audă necunoscuţii care trag cu urechea în vreme ce aşteaptă în anticameră să intre la şef.

Mă opresc aici, ca să nu-i răpesc domnişoarei Jeni plăcerea de a fabula puţin, mental, în jurul câtorva necunoscute din fraza mea: cine sunt ăia care mă jupoaie, unde am întâlnire şi de ce. Omul are, la urma urmei, atât de puţine plăceri în viaţă, iar colega noastră a suferit destul ca să nu merite să i le strici.

— Dacă întreabă Burian de mine, spune-i că mă întorc.

— Şi cu dosarul ăsta ce să fac? zice ea nedumerită de obiectul pe care i-l tot îndes sub nas.

— Dă-i-l dumneata, când îl vezi ieşind.

Nici Burian nu prea are multe bucurii în viaţă.

6

La unsprezece şi un sfert patrulam în faţa restaurantului „Hubertus“, cercetând, ca şi cum atunci l-aş fi văzut pentru prima oară, cerbul de tablă neagră din firmă, suspendat într-un avânt demonstrativ la vreo trei metri deasupra trotuarului. Încă puţin, şi saltul pe care îl poţi anticipa din încordarea picioarelor subţiri l-ar conduce, peste capul trecătorilor, până în mijlocul bulevardului. Dacă are norocul să nu-l calce chiar atunci o maşină, ar putea fugi în lungul lui, pe linia continuă, până afară din oraş, în pădure. Ar fi primul cerb de tablă din pădurile noastre temperate. Exemplar rezistent, le-ar scoate peri albi vânătorilor, până când ar reuşi să-l perforeze cu armele lor uluite de atâta rezistenţă neaşteptată. În final, poate că l-ar aduce înapoi, la „Hubertus“, ca să-l tranşeze bucătarul-şef şi să facă din el friptură la grătar, specialitatea casei.

Nici urmă din Gusti Dejeu! Trecătorii erau destul de rari pe trotuarul meu, aşa că l-aş fi văzut de departe. O vreme am scotocit cu privirea prin grupurile de peste drum, remarcând o

suspectă foială în dreptul celor două uşi de sticlă groasă ale magazinului „Sora“. Văzute de la distanţă, pungile de plastic păreau să conţină pui congelaţi şi o clipă m-a bătut gândul să trec bulevardul şi să-l caut pe Gusti prin magazin. Existau mari şanse să nu-l găsesc acolo, dar cel puţin m-aş fi ales şi eu cu un pui sau doi, treabă absolut minunată. Cred că nu eram totuşi destul de hotărât s-o fac, iar pe de altă parte n-aş fi vrut să ratez întâlnirea: prea disperat îmi suna în memorie apelul lui Dejeu, trezind din amorţire blestemata aceea de vocaţie a colacului de salvare, pe care se vede că totuşi o am, oricât m-ar indispune constatarea.

Am intrat în local. Băutorii de bere din lunga curte interioară, vag compartimentată, se încinseseră binişor, ca nişte bravi vânători de cerbi de tinichea ce erau. La una din mese, un bărbat corpolent, de vreo cincizeci de ani, cu cârlionţii cărunţi de pe piept revărsaţi la vedere prin cămaşa descheiată, îşi expunea sub forma unei poveşti palpitante ultima sa ispravă cinegetică nocturnă, în care am înţeles că era implicată o căprioară înzestrată cu o formidabilă pereche de ochi mari şi umezi.

— Fătu-meu, cinci numere i-am tras, fătu-meu! striga beţivul săltându-se de pe scaun şi aplecându-se înainte, peste masă, încât tovarăşii de petrecere îşi văzură halbele proprii în pericol şi se grăbiră să şi le înhaţe înainte de a se răsturna.

Dejeu nu era nici acolo. În salon, aproape pustiu. Doi mistreţi scârbiţi de viaţă îşi expuneau pe peretele lambrisat ceea ce le mai rămăsese: capetele fioroase şi blana. O pălărie ţărănească spânzura în coarnele rămuroase de deasupra uşii, la o înălţime prea mare şi într-un echilibru destul de precar ca să nu presupui imediat că fusese aruncată la ţintă şi în cele din urmă uitată, abandonată acolo.

Când am trecut din nou pe lângă masa cea mai gălăgioasă din curte, vânătorul de căprioare cu fustă încă se mai străduia să învingă scepticismul amuzat al chefliilor cărora le plătea de băut. Era racoare, în câteva locuri soarele străpungea frunzişul copacilor crescuţi înalt deasupra acoperişului de sticlă. Pete de lumină tremurătoare jucau pe halbele cu un suspect lichid gălbui, antrenate într-un tot mai îndărătnic urcuş pe traseul dintre tăblia umedă a mesei şi gură.

Am ieşit în stradă. La „Sora” nu mai aveau pui congelaţi, lucru uşor de stabilit după animaţia ceva mai scăzută a trotuarului de vizavi. În schimb, de câteva minute se făcuse coadă la chioşcul din capătul străzii. Am luat-o încet într-acolo,

trăgând din când în când cu coada ochiului peste umăr, ca să nu-mi scape eventuala apariţie a lui Gusti Dejeu, în caz că venea la „Hubertus“ din altă direcţie.

Doamna Egyed îşi proptise coatele de tejgheaua îngustă şi zâmbea enigmatic prin geamul deschis. Decorul interior al chioşcului său era cel obişnuit: ziare şi reviste atârnate, teancuri-teancuri, pe sfori, ca rufele la uscat. În vitrinele exterioare, almanahurile mai multor publicaţii începuseră să se decoloreze pe suporturile de sârmă unde dormitau ameţite de amalganul zăpăcitor al lucrurilor cuprinse în ele. Şirul clienţilor doamnei Egyed creştea discret, întinzându-se decent pe lângă zidul proaspăt zugrăvit al bisericii luterane. Falşii luterani aşteptau răbdători, încurajaţi în acest sens de zâmbetul indescifrabil al doamnei Egyed. Când zâmbea astfel, ea privea ţintă înainte şi clătina mărunt din capul cu obraji cărnoşi, însă palizi, şi cu bărbie dublă, relativ pronunţată. Pe dinaintea ochilor ei de un albastru cenuşiu treceau diverse întruchipări efemere ale lumii: troleibuze frânând discret ca să poată lua curba spre gară, furgonete cu mobilă, autoturisme ceheşti şi pietoni grăbiţi să prindă, când într-o parte, când în alta a intersecţiei, verdele la stop. Doamna Egyed zâmbea împăcată cu lumea asta fără mari surprize. Zâmbet de yoghin înţelept, scufundat în ascultarea gâscanului său metafizic: *ham-sa*, *ham-sa*.

M-am apropiat de fereastra chioşcului, urmărit cu suspiciune de privirile severe ale falşilor luterani. Abia aşteptau să fac o greşeală ca să mă intercepteze energic, trimiţându-mă în capătul cel mai îndepărtat al şirului lor cuvios.

— Un kilogram de carne de porc, vă rog! am cerut fără să clipesc, spre stupoarea celor din imediata mea apropiere.

Doamna Egyed zâmbea mai departe, amuzată de spectacolul liniştit al lumii. Făceam şi eu parte din spectacol, cu sau fără voia mea. Când înţelegi ceva, nu-ţi mai produci multe probleme inutile.

— Sunteţi bine dispus astăzi, îmi răspunse femeia după o pauză necesară gâscanului interior să-şi rumege plăcerea clipei.

— N-am nici un motiv să fiu trist. Aşteptaţi marfă?

— Trebuie să apară din moment în moment.

Şirul falşilor luterani ciuli urechea prudent. Reacţie firească atunci când constaţi că nu-i chiar atât de simplu să apuci pe cineva de guler, din prima clipă, spre a-l pune energic la locul ce i se cuvine.

Nu sunt chiar atât de ahtiat după presa zilei încât să aştept ca pe jăratic camioneta cu teancul de noutăţi. Scot un leu şi-i cer doamnei Egyed un exemplar din Buletinul oficial.

Rândul falşilor luterani are o vagă tresărire din inerţie.

— Hei, de ce te vâri în faţă?! striga cineva de la mijloc. Dumneata, ăla cu ochelari.

Fac pe prostul, ca în glumele practicate între şcolari:

— Cine, eu sau tovarăşul?

Cel pe care-l arăt e al doilea din şir. Are şi el ochelari, cocoţaţi pe un nas coroiat, subţine, de pasăre hrănită numai cu firimituri.

— Ia nu mai face pe nebunul! se înfurie falsul luteran, cel care şi-a asumat riscurile unui atac şi acum nu mai poate da înapoi decât cu preţul ruşinii.

Din felul cum mă priveşte, sunt convins că ar fi în stare să mă ia de gât, chiar aici, sub anunţul care-i invită pe tinerii luterani la tradiţionala confirmare, spre a li se pune la încercare trăinicia sentimentelor creştineşti.

Risc totuşi să mă îndrept spre el.

— Poftim! Dă-mi un leu şi-i al dumitale. Să-l foloseşti sănătos. Te-am scăpat de statul la coadă.

Se uită speriat la publicaţia pe care i-o vâr sub nas. Se înmoaie. Nu vrea să scape de coadă. Buletinul oficial îl derutează din punct de vedere intelectual. E un biet fals luteran care abia acum află că şi aşa ceva există.

— Nu-mi trebuie, zice jenat.

— Ei vezi? Dacă nu-ţi trebuie ce cumpăr eu, de ce te prinzi cu gura? Aşteaptă, că vine şi *Sportul* imediat.

Am revenit în dreptul ferestrei prin care doamna Egyed vede şi aude multe. Dovadă zâmbetul ei neîntrerupt, care poate masca indiferenţa, dar şi nişte veritabile plăceri omeneşti.

— Ce mai face Zoli? Nu l-am văzut de mult.

Începea obişnuita noastră discuţie despre Zoli. Falşii luterani n-aveau de unde să ştie. Însă ritualul e ritual, trebuie respectat.

— Rău, ce să zic eu că face? răspunde doamna Egyed într-un fel care e în acelaşi timp şi direct, şi ocolit. Nu mai e cel pe care-l ştii dumneata.

— Lumea se schimbă. Toţi ne schimbăm, filozofez eu melancolic.

— Unii parcă mai repede decât alţii, constată doamna Egyed, urmărind agitaţia unui şofer negricios care, alertat prin

claxoanele discrete ale celor din urmă, trage cu putere de funii, ca să repună pe sârme coarnele sărite ale troleibuzului.

Egyed Zoli mi-a fost cândva şef la Casa corpului didactic. Şefii de la Casa corpului didactic ar putea fi nişte zbiri, mai ales când şi-au făcut studiile în anii cincizeci, pe la tot felul de şcoli fără frecvenţă. Zoli n-a fost zbir, deşi era autorul unei rare performanţe profesionale: aceea de a termina mai întâi o facultate muncitorească şi abia apoi liceul, din vina nu ştiu cărui inspectoraş chiţibuşar. Inspectoraşii chiţibuşari au prostul obicei că se uită mult prin dosare, în loc să-şi arunce privirile pofticioase după picioarele suple ale căprioarelor cu fustă. Ei bine, din cauza unui astfel de amărât, Zoli a trebuit să se apuce de liceu după ce reuşise chiar să-şi ia toate gradele didactice, ajutat discret de îngerul său păzitor, care era însăşi funcţia sa. Îngerul păzitor bate uşor din aripioare în sala de examen, ca să ştii că-i acolo şi să te liniştească. Să nu te laşi cuprins de disperare, oricât de greu ţi-ar fi. Asta-i menirea lui, să stea deasupra şi să vegheze. „Ssst!” şopteşte el cu degetul dus la buzele ţuguiate şi raze nepământene joacă vesel în obrajii lui bucălaţi. „Ssst! Taci că-i bine...“

Pentru Zoli a fost bine până la povestea aceea urâtă cu afurisitul de inspectoraş. Aici îngerul păzitor a şters-o frumuşel, făcându-se că nu mai aude nici o implorare. Aşa sunt unii îngeri păzitori, dau bir cu fugiţii! Zoli a trebuit să-şi completeze studiile care-i lipseau şi-i lăsaseră un gol inexplicabil undeva, pe la mijlocul uceniciei intelectuale. A fost, fireşte, un mic scandal, pe care îngerul păzitor, înainte de-a dispare întristat în neant, s-a străduit cât i-a fost în puteri să-l muşamalizeze. S-au găsit destui cârtitori care să spună că-i o ruşine ca, tocmai din fruntea Casei corpului didactic, un ins cu gradul întâi şi ordinul „Meritul cultural“ să se întoarcă pe uşa din dos în clasa a opta, la liceu.

Aşa sunt unii cârtitori, se bucură când cade Don Quijote. Moara de vânt îl plesneşte, îl dă tumba prin aer, iar ei, în loc să-l prindă de subsuori şi să-l ridice degrabă, ajutându-l să se scuture de zăpăceală, i-ar mai şi trage cu sete câţiva ghionţi auxiliari.

Doi falşi luterani din imediata mea vecinătate ţin cu tot dinadinsul să-mi confirme convingerea. Par nişte pensionari titulari, nu refugiaţi la adăpostul actelor de boală, ca Zoli. Unul seamănă izbitor cu Slavici, nu m-aş mira să-l aud că dezvăluie amănunte inedite din biografia hanului utopic numit „Moara cu noroc“. Celălalt e o sfrijitură: lung şi uscat, cu ochi apoşi şi fire

cărunte în mustaţa nerasă de vreo două zile. Sfrijitul e localnic vechi, deplânge oraşul ăsta odinioară frumos şi curat, „plin de lume selectă“, încăput de la o vreme pe mâna unei mulţimi pestriţe, terchea-berchea momiţi de la ţară de salariile grase din industrie, necivilizaţi şi huligani.

— Huligani! întăreşte el cu o mină tristă, căutând în străfundul cine ştie căror ape urmele unor corăbii de multă vreme înecate.

Falsul Slavici îi dă perfectă dreptate.

— Să vezi ce mi s-a întâmplat alaltăieri, vorbeşte scârbit sfrijitul. Mergeam spre casă, pe la opt seara, pe lângă Fabrica de bere. La opt nici măcar nu se întunecă, de unde să ştiu că nu-i o oră potrivită pentru un bătrân ca mine! Vine unul cu o ţigară întinsă şi-mi cere un foc. Un tânăr bine îmbrăcat şi nici măcar lăţos. De lăţoşi m-am ferit întotdeauna.

— Şi i-ai dat?

— Ce? Foc? De unde să-i dau? Tu ştii că nu fumez.

Urechile falşilor luterani se lungesc din nou, în aşteptarea deznodământului.

— Mi-a dat el un pumn în bărbie de-am căzut grămadă pe trotuar.

Falsul Slavici clatină înţelept din cap.

— Şi n-ai strigat? se interesează el pe neaşteptate.

— Am strigat, sigur că am strigat! L-am făcut huligan, şi aşa mai departe. Era lume puţină pe-acolo, iar javra asta s-a dus liniştit înainte, fără să întoarcă măcar capul.

Din chioşc, doamna Egyed îmi vorbeşte de necazurile ei cu Zoli, care s-a înrăit incredibil de când miopia lui galopantă i-a avansat până în pragul orbirii.

— Dacă mă uit la televizor, zice să-l sting. Dacă-l scot din casă, la un spectacol de teatru, n-are răbdare şi vorbeşte în sală cu glas tare, întreabă, mă face de ruşine. Stă toată ziua şi joacă şah cu beţivii lui. El nici măcar nu bea, dar mă chinuieşte mai rău ca un alcoolic înveterat.

Zâmbetul filozofic al doamnei Egyed câştigă treptat o nuanţă dureroasă. În dreapta mea, falsul Slavici se simte dator să povestească şi el o întâmplare huliganică. Aşa sunt unii, când e rost de vorbă, se simt mereu datori şi nu scapă prilejul să-şi plătească datoriile. Colţurile mustăţii gălbui îi saltă discret când vorbeşte şi se pleoştesc brusc când exclamă: „O!” Povesteşte despre o Julieta din cartierul Mărăşti, care şi-a respins fără nici o speranţă iubitul, un lăţos din ăsta de pe şantier, cu pantalonii

plini de var şi cu clarinet purtat subsuoară, ca să-şi mângâie cu el tristeţea, sau să cânte la nunţi.

— Era dreptul ei, nu-i aşa? întreabă falsul Slavici luându-i martori pe falşii luterani de pe lângă el.

— Şi ce-a făcut ăla? se interesează cel cu lovitura încasată pentru simplul motiv că respecta avertismentele medicilor cu privire la fumat.

— O! De unde ştii că *a făcut* ceva?!

— Huliganii întotdeauna fac câte ceva.

— Perfect adevărat! O! Dacă ai şti ce-a făcut...

Şi falsul Slavici povesteşte mai departe. Romeo vine sub balcon, iubita nu se arată. Clarinetul cântă, iubita se uită chiorâş pe după perdele. Atunci Romeo strigă vorbe huliganice şi pleacă furios. Dar Capuleţii n-au la dispoziţie prea multă vreme pentru a-şi savura victoria. Romeo revine pe ascuns şi le plasează în faţa uşii zăvorite câteva capse folosite, în alte împrejurări, la împuşcat bolţuri în zidurile de beton. Le acoperă cu cârpe bine îmbibate în benzina extrasă din rezervorul motocicletei personale. Le dă foc şi pleacă precipitat, cu clarinetul ridicat pe umăr, ca un baston.

— Am crezut că se dărâmă blocul când au explodat!

7

Uitasem de Gusti Dejeu. Mi-am amintit tocmai când apărea furgoneta poştei, cu maldărul de ziare repartizat doamnei Egyed. Rândul falşilor luterani s-a însufleţit vizibil, părăsindu-şi relaxarea de până atunci. Era tocmai momentul să-mi încheie conversaţia şi să dispar, dacă nu voiam să se strige iarăşi la mine. Între timp mai cumpărasem şi un almanah.

Revenind spre „Hubertus”, răsfoiam cu interes *Buletinul oficial.* Treaba asta e una din bucuriile de care mi-ar fi extrem de greu să mă lipsesc, odată ce am descoperit-o. Falşii luterani care asaltează chioşcurile pentru *Flacăra* şi *Sportul* habar n-au ce comoară de bună dispoziţie le zace la îndemână, chiar sub nas. Altfel s-ar bate până şi pentru numere din urmă.

Să vedem, de pildă, ce se mai întâmplă prin judecătoriile ţării.

Avătăjiţei Casandra, dispărută recent din Bacău, e chemată în instanţă, în calitate de pârâtă, în proces cu Avătăjiţei Stănică, pentru divorţ. Cirică Verginia din Cotnari, pârâtă şi ea de către Cirică Octavian, tot pentru divorţ. După câte se părea, era ziua bibilicilor transfuge. M-am gândit imediat la Elvira Muscan. Ea nu era genul ăsta. Ea prefera să-şi vânture peste marginile cuibului puiul de cuc pe care-l tolera din când în când, dar nu pentru multă vreme, alături de propriii săi pui.

E şi asta o politică, îndelung verificată în natură.

Iată un evadat celebru, ca să nu se spună că porumbeii călători nu-şi au şi ei reprezentanţii lor în *Buletinul oficial*: Bolintineanu Dimitrie, cu ultimul domiciliu cunoscut la Exploatarea minieră Ruşchiţa, judeţul Caraş-Severin, este chemat în instanţă pentru ziua de 5 august, în calitate de pârât în proces cu Bolintineanu Angelica-Dragomirna. Pentru divorţ.

Mare şmecher, Bolintineanu ăsta! Angelica-Dragomirna îşi face nervi şi are emoţii, iar pe el îl doare-n cot de faptul că la 5 august o să se întâmple ceva important în viaţa lui. O fi şi el un fals luteran, care nu citeşte decât presa de senzaţie fotbalistică. Sau un fals piarist cu mâna întinsă la pomana altor bibilici.

Tavi şi Stănică s-ar putea consideră răzbunaţi, dacă ar şti ceva de şmecherul din Ruşchiţa. Poate că la ora asta Dimitrie Bolintineanu o jumuleşte pe Verginia într-o staţiune de pe litoral, ori — jucându-se cu focul — îi face ochi dulci în vreo gară anonimă pârâtei Casandra Avătăjiţei, pe când bibilica se preface ca-i citeşte în palmă viitorul fericit.

Ia să vedem cine-şi mai schimbă numele, de ce şi cu ce?

Tripe Verghinel din Bucureşti vrea să-şi spună neapărat Tripe Florei. La Arad, Mintenaş Nouraş va fi de azi înainte Panaete-Purcărea Nouraş. Fonfoneaţă Manasie din Botoşani cere să se numească Aşendorf Eduard, ca să poată avansa nestingherit spre funcţia de rabin. Zerkula Lorena din Sibiu devine Zerkula Bettina-Rosemarie. La Constanţa, Pipoş Petru se transformă în Pipoş Pavel, scăpând deocamdată din vedere posibilitatea de a se sintetiza onomastic direct în apostolii Pipoş Petru şi Pavel. Din motive numai de el ştiute, Titirici Hans din Bucureşti cere tuturor cunoscuţilor şi necunoscuţilor să-l recunoască drept Ciuciu Cosmin-Cristinel. La Bistriţa, Herman Manuela îşi schimbă numele în Herman Alina-Costinela-Ramona-Tuţi, iar la Slobozia, Mititelu Măndica-Floricela devine Spiridon Floricela-Măndica. Panaete-Purcărea Savin din Jilava cere schimbarea numelui său în acela de Grigorescu Eremia, spre a i se spune de acum încolo

general Eremia Grigorescu. Copleşit de lectura volumului *Visul lui Scipio,* pensionarul şi latinistul amator Petreuş Neculai din Satu-Mare pretinde să fie înscris în buletin nici mai mult nici mai puţin decât Almamater Solis-Tarcisius, urmărind peseme să candideze pentru funcţia de senator şi să lupte eroic împotriva lui Flannibal Ante-Portas.

Poate de asta mă consideră doctorul Bilciurescu optimist: fiindcă am afirmat de mai multe ori, de faţă cu martori, că lumea e minunată şi viaţa plină de mici surprize — merită s-o trăieşti.

Dejeu nu apăruse în faţă la „Hubertus". Ori poate că trecuse în grabă, cât timp stăteam eu de vorbă cu doamna Egyed, uitând de întâlnirea cu el. În mod normal, ar fi trebuit să fiu sau necăjit, sau furios. Almamater şi ceilalţi reuşiseră însă miracolul de a pulveriza ambele soluţii.

Am intrat din nou pe sub arcul frânt care imita o poartă de cetate cam în felul cum îşi imaginează un ilustrator de basme cetăţile în stil gotic şi porţile lor ferecate. Cred că o făceam în virtutea unei inerţii spirituale care era mai degrabă lenea de a lua o hotărâre decât perseverenţa în speranţă.

Rândurile băutorilor de bere din separeurile amenajate în curte se îngroşaseră. Totuşi, vânătorul de căprioare cu ochi umezi dispăruse, odată cu anturajul său incredul şi ironic, înăuntru, veselie neobişnuită: un grup amestecat, în haine destul de periate ca să mi-l imaginez abia ieşit de la vreo cununie civilă, campase în partea din faţă a salonului, înghesuindu-se în jurul meselor într-un fel ce nu lăsa nici un dubiu în privinţa solidarităţii temporare a perechilor care-l compuneau. Trecând pe deasupra capetelor, o damigeană suspectă făcea concurenţă făţişă băuturilor casei. Puseseră muzică la un casetofon plasat la loc de cinste, în fereastră, şi totul în înfăţişarea petrecăreţilor exprima voinţa lor neclintită de a profita la maximum de binefacerile acelei clipe îmbelşugate.

Am rămas în prag, înghiontit de chelnerii zoriţi, înarmaţi cu platouri imense. Eram gata să mă retrag când am descoperit undeva o figură cunoscută şi o mână ridicată în aer, într-un semn de chemare.

— Ia te uită, ce surpriză! Eşti cumva cu ei? l-am întrebat pe Victor Gozaru, arătând spre grupul vesel din apropiere.

— Nuu! Cu nevastă-mea! a gemut inginerul şi s-a ridicat greoi să facă prezentările.

N-o cunoşteam personal pe nevastă-sa. Femeia de lângă el aducea cu o morsă ursuză, cu grăsimile bine răsfrânte în talie,

sub un piept impresionant. Avea un minunat păr creţ, roşcat, coafat în stilul „cască de cosmonaut”, cum (minus culoarea) mai văzusem că-l poartă câţiva sudanezi dotaţi de Allah cu o senzaţională podoabă capilară, numai bună de admirat. Pielea feţei părea în suferinţă, din cauza porilor dilataţi şi umpluţi cu grăsime acneică. Era genul de persoană în stare să-ţi refuze un zâmbet chiar şi în cazul când te-ai arăta dispus să plăteşti pentru el. De la prima ochire mi-am dat seama că nu-i puteam fi simpatic şi, în consecinţă, m-am străduit să intru într-un rol cât se poate de ceremonios. În timp ce-i sărutam peste masă mâna pe care tot dădea să şi-o smulgă dintr-a mea, mi-am spus că, într-adevăr, femeia era atât de departe de tiparul căprioarelor cu ochii umezi încât nu putea fi decât nevasta legală şi autorizată a lui Vicu Gozaru. Mi s-a părut că-i înţeleg geamătul disperat.

M-am aşezat pe scaunul liber din faţa inginerului.

— Hei! făcu el în urma unui chelner care se îndrepta spre bucătărie cu o tavă încărcată cu paharele golite de nuntaşii din vecinătate. Încă trei beri aici, şi o friptură!

Ar fi trebuit să protestez energic, din cauza doamnei. Nu spusese nimic, dar îi simţeam nemulţumirea în priviri. Vicu Gozaru se prefăcu că nu observă nimic şi rămase ferm pe poziţie, atunci când am protestat. Îi convenea să se angajeze, de ochii lumii, într-un mic război al autorităţii cu mine, când de fapt îl purta, subteran, cu morsa lui roşcată.

— Fac cinste, zise. M-am întors din străinătate.

Era un lucru uluitor. Alţii de-abia atunci încep să se plângă, dornici să-ţi arate cât au ajuns de strâmtoraţi. Madam Gozaru se foi pe scaun. Am observat medalionul de aur masiv care-i atârna între sâni, scufundat în cărnurile pistruiate.

— Unde l-aţi cumpărat, doamnă? am întrebat nu atât din curiozitate, cât din dorinţa de a sparge gheaţa.

Spre surprinderea mea, mi-a răspuns.

— Nu l-am cumpărat eu. Mi l-a adus Vicu de pe unde zice c-a fost.

— Cum, n-aţi călătorit împreună?!

Căutasem un ton dramatic, de uimire amestecată cu revoltă. Mi-a reuşit perfect.

— Vicu nu mă ia niciodată cu el.

— Eşti un criminal, Gozaru dragă! Dă-mi voie să ţi-o spun.

— Ce, tu o crezi? Marilena e comodă, nu se mişcă de-acasă, nici până la Gherla. N-are ambiţia să cunoască lumea.

Mă aşteptam la proteste vehemente. În locul acestora, morsa pufni pe nări dispreţuitor şi îşi întoarse privirile spre blana mistreţului crucificat pe peretele maroniu, dat cu fac. Coada atârna aproape de capătul mesei. Era de mirare că încă n-o tăiase cineva, să şi-o ducă acasă, ca amintire.

— Pe unde ai umblat?

— Prin Grecia şi Turcia.

M-am răsucit brusc spre madam Gozaru:

— Doamnă, aşa ceva e de neiertat.

— Ce e de neiertat?

Clipea nedumerită din pleoapele grele, cu gene scurte şi parcă arse la bucătărie.

— Nici eu nu mă duc la Gherla, decât când n-am încotro. Dar în Turcia nu l-aş fi lăsat pe vagabondul ăsta singur.

Vicu Gozaru rânjea încântat. Avea un cap mare, cu părul tuns scurt şi lipit de fruntea transpirată. Pieptănătură de boxer nerealizat. Cravata lată, roşie cu dungi oblice, urma curbura unui abdomen destul de proeminent. Făcea o bună pereche cu morsa, chiar dacă, la înălţimea lui, gabaritul depăşit nu sărea atât de mult în ochi ca în cazul femeii. Mă tenta să pun în continuare paie pe un foc ce refuza să se aprindă.

— La urma urmei, ce te costa s-o iei şi pe doamna ta în maşină? Cu aceeaşi benzină vă făceaţi plăcerea amândoi.

— M-am dus cu trenul, nu cu maşina. Maşina mi-am vândut-o de mult! Cu şontorogul nu mai prea pot umbla la pedale.

Şi-a împins piciorul stâng afară de sub masă, contemplându-şi-l câteva clipe cu un zâmbet meditativ-amuzat.

Ştiam de picior, dar uitasem ca nu mai conduce. M-am înclinat puţin, ca să-i pot vedea cracul pantalonului până la genunchi şi să fiu solidar cu Vicu Gozaru în acel regret contemplativ.

— Te mai doare?

— Nu mă mai doare.

— Şi, chiar, nu poţi îndoi genunchiul deloc?

— Nici cu Inchiziţia!

Confunda instituţia cu propriile ei instrumente de tortură.

— Hm! Te-ai aranjat bine.

— M-am aranjat.

M-am uitat curios în ochii lui de un căprui decolorat. Părea că se bucură. Avea şi de ce. Era singurul dintre cunoscuţii mei căruia îi trecuse vreodată prin minte să pună piedică unei maşini. Treabă urâtă, lipsită de fineţe, şi care uite că se întoarce

împotriva ta. Cunosc vreo câţiva artişti în chestiune, inginerul Gozaru s-ar fi putut şcoli mai întâi la ei. Băieţi care-ţi pun piedica subtil, şi în nici un caz când eşti în vehicul, cu gleznele la adăpostul tehnicii moderne. Te aşteaptă sa cobori, s-o iei la pas întins şi abia atunci îţi ard una cu latul piciorului peste călcâi. Te ridici de jos înfuriat, iar ei stau cu spatele şi se scarpină în cap, privind cerul. Nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le pute.

Vicu Gozaru n-a avut norocul lor. Dacă nu pui piedica artistic şi, mai ales, dacă n-o pui cui trebuie, adio rotulă! Te-ai pricopsit cu şontorogul. Încerc să-mi imaginez ce-o fi fost în mintea lui când, văzându-şi maşina că lunecă, scăpată din frână, cu spatele înainte, şi-a vârât piciorul, tampon, între ea şi zid.

Nu-i exclus să-şi fi închipuit o clipă că, tot aşa, cu un picior bine plasat ar putea opri universul. Daţi-mi un punct fix, îmi vâr piciorul, şi răstorn globul pământesc.

Arhimede nu era băiat prost. El a preferat să rezolve problema pur teoretic.

Îşi trase piciorul sub masă tocmai la timp ca să nu-l dea peste cap pe chelner. Omul venea neatent dinspre bucătărie, cu tava încărcată de halbe. Ne-a lăsat şi nouă câte una. De friptură uitase, aranjând astfel lucrurile cum nu se poate mai bine. Madam Marilena părea mulţumită. Nici eu nu regretam, era mai prudent aşa. Altfel aş fi făcut o impresie execrabilă.

— Noroc!

Am ciocnit şi am băut. Damigeana nuntaşilor ajunsese din nou în preajma noastră, mult uşurată. Se vedea asta după unghiul în care se lăsa înclinată fără nici un risc. Naşul se cherchelise discret, turna ezitant în pahare şi săruta la rând pe cine apuca. Chicoteli vesele şi glume cu perdeaua cam transparentă marcau traiectoria lui de cometă greoaie, pe cale de a îngheţa. Încă nu reuşisem să-mi dau seama care din ei erau mirii. De câteva ori făcusem în sinea mea opţiunea, şi tot de atâtea ori am fost nevoit s-o retrag.

Inginerul Gozaru avea mâncărime la limbă. Impresiile călătoriei lui erau prea proaspete ca să nu pretindă imperios să fie povestite primului întâlnit. Cu capul în piept, încât i se vedeau foarte clar mai multe rânduri de bărbii presate spre decolteu, madam Marilena privi lung antetul *Buletinului oficial*, pe care îl mutasem de pe scaun pe masă, odată cu almanahul. Aşteptam s-o roadă încet curiozitatea şi să pună întrebări. Până la urmă, curiozitatea n-a ros-o îndeajuns. Şi-a întors din nou capul spre perete, unde spânzura coada mistreţului.

Aproape că-mi venea să iau cuţitul din farfuria ei cu resturi, să tai coada aceea prăfuită şi să i-o ofer. Bărbatu-său comenta:

— A fost ceva nemaipomenit, mă! Nemaipomenit... Mi s-a părut că nu se mai termină.

Nu-l ştiam o fire chiar atât de sensibilă, dar poate că mă înşelam. Călătorise până la Istanbul împreună cu un grup de tineri din Israel, veniţi în ţară ca participanţi la o excursie prin locurile de baştină ale părinţilor, iar tovărăşia lor veselă îl scutise, în această fază incipientă a drumlui, de plictiseala mortală, de neliniştile şi disperările ce aveau să urmeze curând. Când s-a trezit singur printre turci, lipsa unui limbaj comun l-a făcut să trăiască sentimentele de neinvidiat ale ghiaurului singuratic încolţit de ieniceri. Aruncase în joc până şi maghiara stâlcită pe care o învăţase după ureche, şi fusese aproape furios pe urmaşii lui Atatürk că nu-l înţelegeau. Târându-şi de colo-colo şontorogul, căscase ochii la podul Galata, la Cornul de Aur, la Sfânta Sofia şi la moscheea Süleymaniyé mai mult fiindcă îi ieşiseră singure în cale decât dintr-un interes turistic bine conturat. Ultima documentare privind subiectul o făcuse în anii de liceu şi informaţiile lui se opreau la războiul ruso-româno-turc din 1877, versiunea Alecsandri, unde săreau de-a dreptul din *Scrisoarea a III-a* eminesciană, mai bine zis din ceea ce rămânea din ea ca ecouri vagi, fixate capricios de memoria lui tehnicistă: „un sultan dintre aceia ce domnesc peste vreo limbă... şi în sunet de fanfare trece oastea lui întreagă... tu eşti Mircea, dampărate, am venit să mi te-nchini“. În pitorescul cartier comercial simţise nevoia să-şi tragă de mai multe ori palme ca să scape de impresia tulburătoare că nimerise de-a dreptul în cufărul lui Ali Baba. Era cât pe-aci să se lase convins de insistenţele unui vânzător guraliv şi să cumpere un iatagan cu teacă aurită, cu care la întoarcere ar fi putut apărea în faţa doamnei Marilena ca un veritabil paşă de Vidin. Spre norocul său, se răzgândise la vreme şi optase pentru lanţul cu medalion purtat acum de morsa lui roşcată. Oricum, neputinţa comunicării începu să-l apese. Era dezolant ca, pe parcursul unei întregi zile de rătăcire la întâmplare prin harababura unui oraş necunoscut, să constaţi că turcii vorbesc invariabil turceşte, iar la hotel, unde ţi-ar putea servi cât de cât şi engleza, aceasta nu-ţi serveşte ţie, ci lui Shakespeare şi altora care au avut inspiraţia s-o înveţe la timp.

— Ia spune, ce mănâncă turcii la cină? l-am întrerupt amuzat, amintindu-mi de ancheta gastronomică a lui Gusti Dejeu.

— Ce *mănâncă*?

Vicu Gozaru mă privea stupefiat.

— Baclava, halva, ciulama, cârmâz, rahat?

— De unde să ştiu?

— Cum, de unde? Doar *tu* te-ai plimbat pe la ei, nu eu.

— Ei şi ce-i dacă m-am plimbat? N-am mâncat cu ei la masă, ca să aflu. Am avut salamul meu de Sibiu.

Se grăbise să plece mai departe, agăţându-se temeinic de speranţa că dincolo de graniţă îi va merge mai bine. De cum pusese piciorul în Grecia, trebuise să constate pe viu ceea ce şi până atunci îl urmărea ca o temere vagă: că greceşte nu ştiau decât Odysseas Elytis şi compatrioţii săi. La Atena intrase în prima cabină de telefon întâlnită şi căutase înfrigurat în carneţel numărul unui grec care însoţise nu demult o delegaţie comercială la întreprinderea sa şi vorbea cu un vag accent străin limba română. Lui Victor Gozaru îi veni să-l sărute prin receptor ca pe marele său salvator, când îi auzi vocea. Trăia clipa înălţătoare a unui condamnat căruia i se comunică subit graţierea. Răspunse cu entuziaste efuziuni invitaţiei pornite de la celălalt capăt al firului. Îşi înhăţă geamantanele pe care le ţinuse în tot timpul convorbirii între picioare, ca să fie sigur de vecinătatea lor liniştitoare. Ieşi grăbit şi luă primul autobuz spre Piaţa Syntagma, de unde aflase că-şi putea continua drumul pe jos până la adresa unde era aşteptat. Şi abia acolo, debarcat în plin necunoscut elenistic, avea să se prăbuşească, întâi febril, apoi inert şi demoralizat, în abisul celei mai sumbre disperări: uitase carneţelul în cabina din gară.

La doi paşi de el aştepta o mână întinsă, care devenise însă tot atât de îndepărtată ca şi cum s-ar fi aflat la celălalt capăt al planetei.

De la Eschil încoace, aşa se nasc toate tragediile.

8

Marilena Gozaru fixa din nou coada mistreţului decorativ.

— E adevărat că voi aţi cumpărat vila Scorţişoară? l-am întrebat pe Vicu, amintindu-mi de un zvon circulat cu câtva timp în urmă, printre cunoscuţi.

— Adevărat.

— Bună treabă! Aţi dat lovitura.

Vila Scorţişoară era o clădire nu tocmai nouă, ridicată în partea de jos a străzii Helvetius. Avea ferestre înalte, cu numeroase ochiuri de geam mici, ca nişte table de şah transparente. În partea dinspre stradă, un turnuleţ subţire, o clopotniţă miniaturală ocupa un spaţiu atât de restrâns încât îmi închipui că trebuia să urci ţinându-te de scoabe ca să ajungi în dreptul celei mai înalte ferestre şi să admiri priveliştea. Faptul că de ani şi ani nu urca nimeni în turn mi se părea evident: ochiurile de geam erau mai toate sparte, îngăduind porumbeilor de pripas să ia în stăpânire exclusivă terenul. Un zid înalt, de piatră, începea să crape sub presiunea pământului cocoşat al curţii. Prin grilajul metalic de deasupra atârnau ramurile ţepoase ale unor tufe de zmeură, iar o viţă-de-vie edenică înconjura clădirea, sprijinită pe nişte grătare înguste, de lemn. Nu lipsea decât baraca de scânduri văruite, în care şmecherul motan Willy să-şi facă nestingherit mendrele, cu amantele lui.

Cunoşteam bine locul, fiindcă Adela nu s-a lăsat până când nu m-a convins să-l explorăm, îndată ce apăruse pe poartă anunţul de scoatere în vânzare. Casa avea sonerie triplă şi cel puţin două familii de chiriaşi cumpărabile odată cu restul. Baba vicleană cu care ar fi urmat să facem târgul încerca să ne explice cât de simplu ne-ar fi nouă să eliberăm locul de prezenţe străine. Era destul să le căutăm tuturor, inclusiv ei, apartamente corespunzătoare din fondul locativ de stat. După asta, puteam să ne apucăm liniştiţi de lucru: modificări, reparaţii, deratizare, tencuit, zugrăveli, mă rog, tot ce nu mai fusese făcut de locatari de vreo treizeci de ani încoace. Baba se consultase cu nepoţii şi stabiliseră preţul vilei Scorţişoară la un milion.

— Un milion de ce? am întrebat netulburat, pe când nevastă-mea făcea feţe-feţe.

— Un milion de lei.

— Vai de mine! Şi cine o să-i numere?

— Păi, dacă-i aveţi pe cecuri, transferaţi direct cecurile.

Venerabila doamnă Scorţişoară nu era proastă deloc. Sau avea sfătuitori buni. Nepoţii aceia dezinteresaţi, care probabil roiau în jurul ei plini de atenţii şi de sugestii bine rumegate.

Am hotărât să fiu dur.

— Uite ce-i, stimată doamnă. Vă văd o persoană în vârstă, de încredere, şi îmi închipui că până la urmă o să ne înţelegem: nu pot da un milion pe o casă care are geamurile de la turn sparte şi găinaţ de porumbei pe pervaz. Un strat de o palmă! Mi-ar fi silă să privesc oraşul de acolo.

O sclipire duşmănoasă în priviri şi un tremur nestăpânit al buzei de jos m-au convins definitiv că proprietara vilei era mai puţin senilă decât s-ar fi putut crede la prima vedere. Nu s-a repezit să mă asigure că geamurile sparte erau un fleac, că puteau fi înlocuite rapid de săritorii ei nepoţi, care atâta aşteptau: să îndeplinească zelos orice dorinţă extravagantă a clientului milionar. M-a întrebat dispreţuitor, cu o iritare abia ascunsă:

— Dar cât aţi putea să *daţi* pentru o *casă* care are geamurile de la turn sparte?

M-am uitat la nevastă-mea, de parcă era vorba să ne înţelegem pe loc, din priviri, şi m-am prefăcut că socotesc.

— În şapte-opt rate, cred că vă pot plăti vreo două sute de mii.

Dacă *atunci* n-a făcut infarct, n-o sa mai facă niciodată!

— Vă felicit, le-am spus soţilor Gozaru. Nu-i puţin lucru să aduni în zilele noastre un milion.

Ca şi cum aş fi atins din nebăgare de seamă un resort secret, de care nici nu ştiam că există, morsa roşcată abandonă subit contemplarea blănii bătute în cuie pe peretele restaurantului şi începu să se agite.

— A! Nici vorbă! zise ea, adresându-se când mie, când ultimului cuceritor al Imperiului bizantin. Nici vorbă de aşa ceva! Cine şi-ar putea permite... Să trăieşti două vieţi şi să moşteneşti averi peste averi, tot n-ai putea s-o scoţi la capăt, cu cheltuielile, cu pretenţiile, cu... în sfârşit, cu tot ce ţine de o viaţă onorabilă. Vicu s-a lăsat de fumat, şi-a vândut maşina, nu mai primim, ieşim rar la restaurant. Chiar şi acum, a fost o simplă întâmplare. Ţi-am zis eu să cumpărăm nişte parizer şi să mâncăm acasă, dar aşa eşti tu, încăpăţânat, faci numai cum te taie capul. Uneori nu ştiu ce să mai cred despre el, e ca un nebun. Avem o groază de datorii şi lui îi arde să umble pe la greci, pe la turci. Strângem ban pe ban.

Eram uluit de revărsarea aceea neaşteptată. Privindu-l pe Victor Gozaru, am constatat că era şi el cel puţin tot atât de uluit. Se uita la nevastă-sa de parcă abia atunci ar fi văzut-o pentru prima oară, descinsă dintr-o farfurie zburătoare. Bărbia îi

aluneca încet în jos, trăgând după ea muşchii obrazului şi lăsându-i treptat gura deschisă. Expresia era a unuia sau amuţit de uimire, sau pe cale de a spune ceva necugetat. Marilena se temu de ultima eventualitate şi se grăbi să i-o ia înainte.

— Am dat pe casă trei sute de mii.

După mişcarea suspectă a lui Baiazid Ilderim, am priceput că exact în acelaşi moment primise şi o lovitură de atenţionare, peste şontorog.

— Formidabil! Păi, în preţul ăsta, aş fi putut să vă vând eu apartamentul meu din bloc. Îmi pare rău că nu v-am ştiut interesaţi.

Doamna Marilena încremeni, privindu-mă fix, pe sub cârlionţii roşcaţi care i se lipiseră de fruntea transpirată. Cred că *atunci* mi-a trecut prin minte că nu era părul său natural. La gabaritul ei, părul nu-i putea fi decât scurt şi unsuros, lipsit de reflexele uscate pe care le aruncă în jur o perucă sudaneză bine întreţinută. Părea o persoană făcută anume să gospodărească milioane. Nu mă mai miram că refuzase să se plimbe fără nici un rost pe ţărmurile Mării Egee. Olimpul ei era mai aproape, undeva, pe lângă Poiana Sibiului, acolo unde păştea turma de oi cumpărată de Vicu Gozaru pe banii scoşi din vreo două moşteniri succesive. Încercam să mi-l imaginez în rolul de nepot al babelor viclene. Nu era un rol pe care să nu-l poată juca.

Ce naiba să mai discutăm? Se apropia ora amiezei şi nuntaşii puseseră în circulaţie altă damigeană. O manevra un blond cu mustaţă şi ochelari, care putea fi mirele. Dacă nu cumva mirele era chiar naşul, sau cel pe care îl crezusem eu naş. Acum şedea aproape de casetofon, punându-l în pericol de fiecare dată când se lăsa pe spate, scuturat de râs. Bătea aerul cu mişcări caraghioase.

Am reuşit să agăţ de poalele hainei chelnerul care se strecura printre perechile pornite în navetă pe culoar spre uşa toaletei. Nu i-a prea plăcut. Se simţea din tonul exasperat al întrebării:

— Ce doriţi?!

— Încă nişte beri la masa asta.

Morsa roşcată sări ca arsă.

— Nu mai vrem bere! Nu mai bei! îi porunci lui Vicu Gozaru, ştergând astfel fără milă zâmbetul de plăcere abia apărut pe faţa lui interesată. Ai rate pe salar. Eşti plin de datorii.

Baiazid îşi ridică mâinile şi plesni cu palmele lui grele tăblia mesei. Se uită urât la nevastă-sa.

— Bine, Marilena dragă, dar nu înţeleg de ce faci asta! Unde vrei să ajungi? Nu suntem chiar atât de săraci...

Am încercat să salvez situaţia.

— Plătesc eu.

— Vezi, Marilena dragă, el plăteşte!

Diversiunea nu reuşi: morsa roşcată stăruia cu încăpăţânare în refuz. Ca de obicei, o situaţie penibilă se agrava prin acumularea altor penibilităţi. Nu era vorba numai de ceea ce se îndârjea femeia să-mi dovedească, descoperind deodată, cu neplăcere, că puteam fi mai puţin străin de ecourile afacerilor ei decât crezuse. Mai erau şi romanticele povestiri arabe: refuz să mănânc şi să beau împreună cu cel pe care îl descopăr duşman. Sau, mă rog, cu unul pe care nu pot să-l sufăr.

Moment potrivit ca să-mi aduc aminte de redacţie şi să mă ridic. Vicu era necăjit, îi citeam în ochii blegi regretul. Insista să mă reţină, asigurându-mă că pot conta pe el în orice împrejurare. Băiat bun, nu-l puteam jigni chiar în aşa hal încât să-i las pe masă zece lei pentru berea pe care o băusem, deşi mi-a trecut o clipă prin minte şi treaba asta. Era un biet sultan manevrat de harem, ca atâţia alţii. Şi nici măcar nu-i mergea prea rău. Avea motive să se complacă. Mai mult ca sigur că n-o să-şi instaleze niciodată, în vila Scorţişoară, ghilotină. Ar şti de la început că-i pentru propriul său cap.

Am îndrugat indispus nişte scuze. Madam Marilena s-a depăşit pe sine însăşi şi mi-a zâmbit, întinzându-şi puţin buza cu mustăcioară. Înseamnă că n-aveam dreptate în presupunerea mea cu obiceiurile arabilor legendari. Rămânea doar povestea cu milionul, care o întorsese pe dos fiindcă nu voia martori. O speriasem fără voia mea, iar acum, văzându-mă hotărât să plec, răsufla cât de cât uşurată.

Vicu Gozaru rămânea vizibil supărat. Ieşisem din salon şi străbătusem aproape toată grădina spre gangul cu poartă de cetate, când l-am auzit strigându-mă şi m-am oprit. Venea din urmă grăbit, atâta cât îi permitea piciorul lipsit de rotulă. Călca ţeapăn, echilibrându-se cu mişcările părţii de sus a corpului, iar într-o mână agita un ziar. Era *Buletinul oficial*.

— L-ai uitat pe masă.

— Ţi l-am lăsat ţie. Eu m-am distrat destul.

— Zău?

Privi titlul publicaţiei cu o oarecare neîncredere. Nu înţelegea ce putea fi distractiv intr-un buletin oficial.

— Păstrează-l, poate te aperi de ploaie.

Era nehotărât. Simţeam că vrea să mai adauge ceva şi nu ştia cum. Nu prea aveam chef să primesc atunci scuze, dar oricum era delicat din partea lui dacă se gândise la aşa ceva. O să-mi spună că Marilena — aşa şi pe dincolo — nu-i fată rea. Puţin cam sucită, puţin cam mofturoasă, defecte suportabile chiar şi pentru un soţ, darmite pentru un străin care o vede la trei ani o dată! Băiat bun, ingineraşul ăsta burtos, şi mai ales cu noroc, din moment ce intrase în vila Scorţişoară. O să-şi pună ochiuri de geam noi la ferestruica din turn. Poate că până la urmă chiar o să-i vând poanta cu motanul Willy, cel afemeiat. Trebuie neapărat să-şi construiască o baracă de scânduri.

În sfârşit, îşi învinse reţinerea. Vârî mâna în buzunarul de la piept şi scoase o fotografie. Părea emoţionat.

— Am uitat să-ţi arăt asta.

Era făcută la Acropole. În fundal, coloanele dorice ale Parthenonului şi cele câteva cariatide mâncate de rugina invizibilă a mileniilor. Victor Gozaru îşi ţinea mâna dreaptă pe una din coloane, ca pentru a lua pulsul Antichităţii direct de la sursă. Cealaltă i se sprijinea pe şontorog, iar din pricina asta corpul îi stătea înclinat într-o parte. Privea drept în obiectiv şi expresia lui de atunci emana bucuria tâmpă a boxerului declarat învingător înainte de a-şi fi revenit complet de pe urma pumnilor adversarului.

— Ce zici? Cum îţi par?

Mi-am amintit imediat de cineva care în asemenea situaţii obişnuia să întrebuinţeze comparaţii sexuale. Bineînţeles, nu tocmai de faţă cu cel în cauză. Am privit cu ochi de expert fotografia. Pentru ea, Vicu Gozaru vârâse nişte drahme în buzunarul unui coţcar din vreo ramură colaterală a stirpei lui Ulise. Merita. Ajunsese astfel o cariatidă turistică. Îşi încastrase silueta efemeră şi pântecoasă în istorie.

— Excelent, am zis.

A răsuflat adânc şi pieptul i s-a umflat cu mulţumire sub cravata pătată cu stropi de bere.

— I-am ras pe toţi! N-are nimeni aşa ceva la întreprindere.

— Te felicit încă o dată. Vântur-o mult pe sub nasul şefilor: vei fi primul pe listă, la următoarea reducere de personal.

L-am lăsat amuţit, cu fotografia olimpică în mână. Probabil gândea, dacă era cumva şi el unul din cei ce gândesc în orice poziţie.

Am ieşit în ploaia încă rară, dar care dădea semne că doreşte să fie luată totuşi în serios. Ca să feresc almanahul de umezeală,

l-am vârât sub cămaşă şi m-am grăbit spre redacţie, ţinându-mă cât mai aproape de ziduri. Ceasul din turnul bisericii Sfântul Mihail arăta unu şi un sfert, însă cine putea şti exact după care meridian al cerului era pusă ora lui! Prin mijlocul pieţii m-a prins o răpăială înfiorătoare, cu stropi mari şi gheaţă. Abia am mai avut răgaz să mă refugiez sub portalul înalt al primăriei. Timp de trei sau cinci minute, meteoriţi veseli şi albi mitraliară piaţa, obligând o ultimă serie de nuntaşi, abia ieşiţi de la oficiul stării civile, să se întoarcă sub bolţile protectoare ale palatului din care cu o clipă înainte încercaseră să evadeze. Miresei i se udase voalul, iar grădina de flori stratificată fără nici un discernământ botanic în braţele ei începea să arate ca după un mic cutremur.

Dacă pe *ăştia* i-aş fi întâlnit la „Hubertus“, aş fi ştiut măcar cine cu cine se căsătoreşte. M-am rezemat de zid şi am scos almanahul de sub cămaşă.

În locul unde-l deschisesem, era în plină desfăşurare o anchetă internaţională: dacă aţi putea călători în timp, ce moment al trecutului v-aţi alege? Întrebare vicleană. Cine o pusese ştia, de bună seamă, cu ce şperaclu umblă prin lacătele personalităţii.

Ia să vedem: unul ar da o fugă până colea, în cel de-al doilea război mondial, riscând să ajungă de-adevăratelea în cuptoarele din Auschwitz, de care prima dată numai norocul l-a scăpat. Altul s-ar afunda puţin prin neolitic, sau chiar mai încolo, în îmbrăţişarea frăţească a lui *Australopithecus*. Unul alege Grecia, ca Vicu Gozaru, dar nu ruinele de azi, ci splendoarea ateniană sub lăudatul Pericle. Altul ar face o scurtă vizită tiranozaurilor din cretacic, vreme care este mai mult decât un secol de aur: o *eră*! Bineînţeles, pentru reptile. Unul refuză trecutul, fiind îndrăgostit de viitor, altul s-ar tot adânci în timp până la gongul începuturilor, căruia urechile noastre desensibilizate încearcă să-i mai adune ceva din vibraţii, frânturi rătăcitoare ale consternantului Big Bang. Unul preferă surprizele prezentului de teama unor mari dezamăgiri posibile în trecut, altul ar face deplasarea, dar mai întâi întreabă cu amuzată prudenţă: „Alt glob n-aveţi? Ceva mai bun nu s-ar putea vedea?“

Alături, îndârjiţi de ploaia care le încurca puţin socotelile, apropiaţii mirilor începuseră să cânte *Mulţi ani trăiască*.

Pe ăştia, mă gândeam, nu i-ai putea vârî acum într-o maşină a timpului, pentru nimic în lume. Cel mult în nişte maşini ale spaţiului, trei-patru taxiuri care să-i ducă rapid la restaurantul unde îmi închipui că-şi reţinuseră locuri. Păreau mulţumiţi cu

globul terestru, aşa cum e el. Feţele lor nu lăsau deloc impresia că ar fi dorit să-l schimbe curând.

9

Stăteam faţă în faţă, aşezaţi pe scaunele cu vopseaua descojită. Bobinele se desfăşurau monoton, proiectându-şi lumea de celuloid în întunericul de dincolo de perete. Cabina era destul de strâmtă încât un bec de 60 de waţi s-o lumineze puternic. Câteva bidoane de plastic şi un morman de cutii rotunde, de metal, alcătuiau o parte din decorul cotidian al lui Gusti Dejeu. Cealaltă parte conţinea, între altele, măturile roase şi găleata femeii de serviciu. Diverse scule provenite din trusa de prim ajutor a electricianului zăceau în dezordine pe câteva răftuleţe înnegrite de murdărie sau direct pe scândurile date cu motorină ale podelei. M-am trezit rostogolind agale tija unei şurubelniţe care îmi ajunsese sub talpă.

— Urâtă treabă! am zis.

Dejeu fuma încruntat. Azvârlea chiştoacele, încă aprinse, în găleată. În momentele mai liniştite ale filmului, le puteam auzi sfârâitul în apa rămasă pe fund. Din când în când, din difuzoarele de lângă ecran izbucneau frazările orchestrale: tânguiri melancolice sau avalanşe melodice precipitate. Încercam să ghicesc ce făceau posesorii vocilor în răstimpul cât partitura muzicală le răpea, conform scenariului, şansa de a conversa pătimaş şi moralizator.

— Mi-au scotocit peste tot. S-au uitat până şi la scânduri, să vadă dacă n-au cuiele slăbite. Pe aia de colo au scos-o, cine ştie ce-or fi găsit suspect la ea! Mi-au desfăcut întrerupătorul.

— Aveau mandat?

M-a privit fix, fără să înţeleagă.

— Ce fel de mandat?

— De percheziţie.

— Aveau tot ce trebuie, că era şi *Madame* Bovary cu ei, n-au venit singuri. Erau cu acte în regulă.

— Cine-i *Madame* Bovary?

În starea lui de spirit de atunci, o trimitere bibliografică la Flaubert ar fi fost de dorit, deşi era cu totul exclusă.

— Şefa. Responsabila cinematografului. Stătea aici, în uşă, şi se uita la mine ca la un vampir. Şi-o fi imaginat că mă reped la ea să-i sfâşii carotida cu dinţii.

Speram să descopăr un zâmbet pe faţa lui. L-am căutat degeaba. Ochii negri îi luceau sumbru şi un muşchi îi tresălta ritmic în obraz.

— Daca aş fi ţinut acolo, sub scândură, vreo mie de dolari, ar fi plecat fericită, îmi închipui. Le-am spus că se ostenesc degeaba. Nu-mi stă în puteri să fac minuni, pentru ca lumea să se simtă fericită. N-am reuşit nici în ce mă priveşte pe mine însumi, ce să mai vorbim de alţii! Căutaţi, căutaţi! le-am spus. Din partea mea, puteţi să demolaţi cinematograful.

Îşi trecu mâna prin păr, aruncându-şi spre tâmplă şuviţele rebele.

— Asta după ce-am înţeles cam ce le trece prin cap. La început n-au vrut să-mi spună.

— Era normal.

— De ce era normal? Doar nu făcusem nimic, eram curat ca lacrima lui Cristos.

Aşa şi-l închipuia el pe Cristos, vărsând de mila cuiva, sau de propria sa milă, o lacrimă curată.

— Era normal să nu-ţi spună. Dacă aveai dolarii, ştiai tu singur, şi fără să-ţi fi spus alţii. Iar dacă nu-i aveai, la ce ţi-ar fi servit?

— Uite că nu-i aveam! izbucni Dejeu, exact în momentul în care şi dincolo, în sala obscură, se revărsară vorbele iritate ale unor certăreţi de pe ecran.

Am rămas cu urechea aţintită la dialogul lor estompat de peretele subţire al cabinei.

— Ce film dai azi?

A tresărit, smuls din cearta lui personală cu nişte adversari invizibili.

— *Mult mai de preţ e iubirea*.

Sigur! Doar văzusem afişul la intrare.

— Mult mai de preţ decât ce?

— Ştiu eu? Decât rahatul. Decât porţia pe care o mănâncă unul şi altul, în loc să-şi vadă de treabă. În loc să vorbească tâmpenii. Să-mi trimită anchetatori pe cap. Credeau că or să găsească valută.

Îmi mai spusese de câteva ori ce credeau ei că or să găsească.

— O mie de dolari, am zis.

— O mie, o sută, cât o fi. Ăla care m-a reclamat n-a fost atât de idiot încât să menţioneze şi suma.

M-am gândit imediat la Sfântul Anton, patronul anonimelor. Sfânt mare, domnule! Mult mai valoros decât mi-am închipuit. Ce-mi băgase mie în cutia poştală era un mizilic, o îmbucătură prăpădită pe care o arunci unei jigodii. Între mine şi Dejeu, era incontestabil că pe el îl apreciase mai mult, îl considera mai însemnat. Reclamaţia rezervată lui îl trata cu acel respect înfricoşat pe care îl recoltează un dur, un Dillinger, fie şi balcanic. Nu cu superioritatea imperativă cu care îmi pretindea mie să-i copiez poruncile idioate.

Alt chiştoc sfârâi pe fundul umed al găleţii. Gusti Dejeu se pregătea să scoată din pachetul boţit o nouă ţigară. Fuma Garpaţi fără filtru.

— Tu de când fumezi atâta? În liceu nu te ştiam fumător.

A dat din mână, ca şi cum ar fi alungat o muscă plictisitoare.

— Eh, liceul! Câte faci şi câte *nu* faci în liceu!

Era un fel de a spune: de câte nu te laşi şi de câte nu te apuci de atunci încoace! La urma urmei, liceul rămăsese în urmă, la o distanţă de douăzeci de ani. Tot ce se află la douăzeci de ani distanţă se vede fie mai mic, fie mai mare. Deformat. O femeie rămasă la douăzeci de ani distanţă se vede ca un paradis pierdut, sau devine transparentă precum constelaţia Fecioarei şi nu se mai vede deloc. Pe când o afacere cu valută pe care, prin mesagerii lui clandestini, ţi-i pune Anton în cârcă *astăzi*, are toate şansele să se vadă teribil de bine şi de stânjenitor o bună parte din următorii douăzeci de ani.

— N-ai mai venit ieri în faţă la „Hubertus“, i-am reproşat. M-ai făcut să te aştept degeaba, să umblu după tine ca un prostănac.

— M-au chemat să dau declaraţie.

— Ah! Bineînţeles...

— Am şi eu număr cu soţ.

M-am uitat la el stupefiat. Începeam să mă întreb dacă nu cumva Sfântul Anton cam exagerase cu anonima lui. Gusti Dejeu nu era totuşi un Dillinger. Era un biet prăpădit, care s-ar fi descurcat mai uşor în chestiuni minore, de campanie sectantă, decât în treburi unde se cere să ai suflet de mafiot. Poate că începuseră să-l lase nervii.

— La ce ai număr cu soţ? La pantofi?

— Nu. La maşină.

— Şi pentru asta ai dat declaraţie?

— Dacă mi-au cerut...

— Bine, dar ce legătură are...?

— Şi eu m-am întrebat la fel.

Îl luaseră în primire doi ofiţeri de Miliţie, în uniformă. Se interesaseră de când are maşina, cum conduce, pe unde umblă în concediu de obicei. Dacă a avut vreodata situaţii dificile pe traseu.

— Şi tu ce le-ai spus?

— Le-am spus că odată am călcat un purcel şi că altă dată am aţipit la volan. M-am trezit tocmai când era s-o iau printr-o apă. Le-am mai spus că-s de felul meu norocos, dacă n-am căzut atunci de pe pod, şi că degeaba îşi pierd vremea cu mine: n-am nici mărci, nici lire, nici dolari.

Încerc să mi-l imaginez pe Gusti Dillinger pe scaunul anchetei. Încă nu e scaunul electric, dar nici nu-i vorba doar de ceva în genul lui „spune-mi ce mănânci la cină ca să-ţi spun cine eşti“. Tinicheaua era mare şi zornăitoare. Dacă te uitai mai atent, o şi vedeai în mâinile băieţilor, gata să ţi-o atârne de coadă. Şi tocmai în momentul acela dialogul începe s-o cârmească prin teritorii stranii, cutreierate de absurd. Un duel a cărui subtilitate mă depăşea: ei se interesează de ultima revizie tehnică, iar Dillinger se jură pe ce are mai scump că totu-i o calomnie, că n-a văzut în viaţa lui cum arată un cent adevărat.

— A trebuit să scriu amănunţit ce am făcut în seara de 5 iulie.

Uluitor, domnule, acest Anton-al-anonimelor! Te croşetează în amănunte secrete, îţi dă bonei în labirint. Încearcă să mai ieşi dacă poţi!

Dejeu îşi făcea de lucru cu o cutie de aluminiu. Ţinea ţigara fumegândă în colţul gurii şi o vreme privi concentrat, dar parcă fără să o vadă, eticheta lipită de capac. Mi-am dat seama că pregătea bobina următoare. Simţise instinctiv că prima se apropia de sfârşit.

— Vezi să nu le încurci.

— Nu le încurc.

Aranjă filmul în aparatul de rezervă şi dădu drumul la proiecţie exact în clipa când pelicula primului scăpă de pe una din role şi capătul ei rămase să se învârtească vreo cinci-şase secunde în gol. Din sală ajungea până la noi o şansonetă de cabaret. Nu cunoşteam acţiunea, dar puteam să jur că în momentele acelea lirice eroii principali ciocneau coniace, stând

cocoţaţi pe scaunele cu picior înalt ale unui bar bucureştean. Gusti Dejeu se aşează din nou, cu spatele la aparate.

— Crede-mă că mi-am stors creierii să-mi amintesc ce făcusem în ziua aceea şi n-am reuşit. Până la urmă am scris că în seara de 5 iulie nu m-am întâlnit cu nici un student străin. Nici grec, nici arab, nici negru, nici vietnamez.

— I-ai omorât!

— Chiar că i-am omorât! Ai să râzi, dar asta m-a şi salvat. La ora când trebuia să mă întâlnesc cu tine la „Hubertus“, eu scriam povestea cu tineretul multirasial şi asta i-a convins pe ofiţeri că habar n-aveam de accident.

— Ce accident?

— Cel din 5 iulie. O maşină galbenă, cu număr par. Anchetau tot ce intra în tiparul ăsta: număr cu soţ, fiindcă era duminică şi ziua lor de circulaţie. Culoarea galbenă, cum susţin cei care au ajuns primii lângă mort.

Nimeni nu ştie exact cum arăta Don Quijote. Nici cei care i-au ridicat statuie la Madrid. Cred că nici chiar Cervantes. Mă uitam la Gusti Dejeu şi începeam să mă întreb dacă nu cumva aducea, pe departe, cu faimosul hidalg.

— Ascultă, tu câte filme poliţiste vezi pe an?

A priceput imediat unde bat.

— Ce, tu mă iei drept nebun? Să-ţi fie ruşine!

— Hotărăşte-te odată la ce rămâi: la valută sau la mort?

— La valută. Cu mortul s-a dovedit că n-am nici o legătură. Omul era cherchelit şi avea chef să se fâţâie prin mijlocul străzii. Sau poate că voia să enerveze pe cineva cu tot dinadinsul. A şi reuşit. Acel cineva a coborât din maşină şi i-a ars un pumn.

Până aici nimic nou. Istoria se repetă. Dacă făceam un efort, mă puteam imagina lângă chioşcul doamnei Egyed, ascultându-l pe bătrânul fals luteran. Cel cu chibriturile. Mai bine zis, cel care nu fusese în stare să răspundă prompt rugăminţii de a aprinde unui necunoscut o ţigară. Pumnii sunt ieftini, îi poţi primi pentru destul de puţin. O marfă chiar gratuită.

— Beţivul a căzut cu capul de bordură. Ar fi fost culmea să mă fi reclamat cineva că şi pe ăla tot eu l-am aranjat. Ar fi fost culmea!

Îi tremurau mâinile pe când scăpăra bricheta fără nici un rost, aprinzând-o şi stingând-o cu mişcări automate.

Dincolo de peretele cabinei, sala izbucni într-un vulcan de fluierături. Dejeu tresări şi se ridică să rezolve incidentul. Apucă

de capatul rupt al filmului şi-l înfăşură pe bobina de pe care scăpase. Porni proiectorul.

— Nu-l lipeşti? am întrebat mirat.

— Nu.

— O să ţi se întrerupă filmul din nou la reprezentaţia următoare.

— N-are decât.

În starea lui sufletească, Dillinger voia să cred că nu se sinchisea de fluierăturile mitocanilor din sală. Era oricum mai bine decât dacă ar fi ţinut să-mi demonstreze contrariul.

— Mă tot gândeisc: cine mi-a făcut figura asta?

— Urâtă figură, în orice caz. N-ai întrebat?

I se răspunsese tot printr-o întrebare: „Ia gândeşte-te: cine ştia de *proiectele* dumitale?“

Glumele poştaşilor anonimi seamănă teribil cu o prăjitură tratată cu cianură. Cine le crede picurate cu tămâie e un fericit uitat de mesagerii Sfântului Anton. Gusti avea la ce să mediteze. Mi s-a părut că-i pot fi de folos indicându-i o pistă.

— Cum stai cu ancheta aceea exotică... hm, hai să-i zic trăsnită, despre alimentaţie?

M-a privit supărat.

— De ce crezi tu că ar fi *trăsnită*? Ştii foarte bine că o iau în serios.

— Evident. S-ar putea s-o ia în serios şi cuplaţii telefonului tău. Bătrâneii cu ureche lungă şi veşnic ciulită.

Păru că examinează îndelung perspectiva. Apoi scutură din cap, hotărât:

— N-au atâta imaginaţie. Aici e altă înscenare: cineva m-a reclamat că ţin dolari în aparatul de proiecţie, sau naiba ştie unde, pe aici. *Madame* Bovary a început să mă urască, fiindcă se teme de orice complicaţie. M-ar da afară cu sufletul uşor, numai şi numai să fie linişte la cinematograf. Vreau să zic: în parohia de care răspunde. Să n-o suspecteze nimeni de nimic.

După un moment de tăcere, privindu-mă derutat:

— E penibil, nu-i aşa?

Nu-i mai spun că, după toate aparenţele, mesagerul Sfântului Anton tocmai asta a şi urmărit, în ce-l priveşte.

— Rahat! exclamă el scârbit. Lumea asta-i un rahat uriaş.

Dură cugetare, parcă tot mai demnă de un Dillinger adevărat. Sala freamătă, tropotind cu călcâiele în podea. Ici-colo izbucnesc fluierături.

— Ţi s-a rupt iarăşi filmul.

Se întoarce rapid şi priveşte neliniştit aparatul de proiecţie. Sunetul ce vine de la role e cel obişnuit.

— Nu, zice Dejeu edificat. Asta-i scena sărutului.

10

Va să zică, lumea asta-i un rahat, cum apreciază Gusti Dejeu. Nu-i vorbă, au mai spus-o şi alţii, de la mizantropi mărunţi şi până la mari dictatori. A spus-o bunăoară Hitler, şi încă fără să ajungă în situaţia de-a fi anchetat pentru deţinere ilegală de valută, ori pentru c-ar fi culcat la pământ un nenorocit, dintr-un singur pumn bine plasat. *Blitzkrieg*. Dar în momentul când descoperea uluit că poporul german nu-l merită, Hitler nu putea vedea altfel lumea şi în mod precis suferea ca un câine.

Fac imediat precizarea că suferinţele dictatorilor mă lasă rece, aşa cum nu mă impresionează nici suferinţele milionarilor care nu sunt dictatori. Mai degrabă mă interesează, cel puţin acum, suferinţa metafizică a vecinului Boroş Ladislau, sau Ludovic, sau cum l-o fi chemând, care chiar în acest moment monologheză îndurerat, cu pumnul ridicat spre cer. Mai bine zis, spre locul unde îşi închipuie că-l vede pe bătrânul Ruja.

Suferinţele milionarilor au în ele ceva dizgraţios. Ei ţin cu orice preţ să convingă pe alţii că sunt nişte biete păpuşi fragile în mâna unui destin tot atât de nemilos cu sufletele lor ca şi cu ceilalţi nevoiaşi. Ba câteodată chiar mai crud, fiind ştiut că, în general, cu cât te-ai cocoţat mai sus pe craca socială, cu atât căderea (inclusiv cea a gâscanului interior) e mai lungă şi mai dură. Fără îndoială, sensibilul Rob Roy Rockefeller va fi distrus sufleteşte de faptul că-şi surprinde fraţii săpând mişeleşte la rădăcina companiei rivale, iar Marilyn Ford eşuează lacrimogen în istericale alcoolice, pentru simplul motiv că nu găseşte înţelegerea după care tânijea inima ei, nici la soţi, nici la amanţi. Aproape că te simţi vinovat pentru că, lipsit şi de milioane şi de vila Scorţişoară, chiar şi de baraca afemeiatului motan Willy, o duci incomparabil mai uman în modestia ta fericită decât toţi cei apăsaţi de bani ca de nişte insuportabile poveri. Cât despre dictatori, e clar că şi în cazul lor suferinţele au ceva dizgraţios, dar în alt sens. Ei ţin cu orice preţ să convingă că până şi în suferinţă stau deasupra altora. Deasupra tuturor. Durerea lor

împrumută portretul unui cimpanzeu egocentric care se masturbează indecent în faţa publicului într-o grădină zoologică.

Aşa cu Hitler, dacă tot am pomenit de el.

Gusti Dejeu e un pârlit de milionar mărunt, proprietar al unui pumn de valută fictivă. Când spune el că lumea-i un rahat, înseamnă că suferă îndeajuns încât să poată fi crezut şi înţeles. La fel şi Boroş Ludovic, care dansează leneş pe picioarele lui ezitante, exact în mijlocul aleii, monologând sinuos către cineva din vârful blocului-cazarmă, sau poate chiar din cer. Cineva care trebuie să aibă neapărat faţa smolită a lui Ruja, din moment ce numele acesta îi este dat când Boroş îşi reia, mai energic, strigarea durerii lui metafizice.

Nu înţeleg prea bine ce-l roade, fiindcă multe din vorbele lui sunt spuse bălmăjit, rostogolite înapoi în el însuşi ca într-un sac cu nuci zuruitoare. Din când în când, tresare dintr-o somnolenţă gata-gata să-l cuprindă chiar acolo, în aer liber, iar glasul îi izbucneşte din propria-i cenuşă, tunător. „Mă, Ruja, mă! Vino jos, dacă ai curaj!“ strigă Boroş ca un campion al dreptăţii apărut prin surprindere undeva, prin Far West. După care o înjurătură lungă şi legănată urmează curba unui ton invariabil coborâtor, sfârşind în fundul sacului cu nuci. Şi din nou izbucniri violente, din nou îndemnuri şi provocări începute inteligibil, terminate în bălmăjeli de beţiv. Unde o fi reuşit ăsta să se îmbete? Cârciumile încă nu-s deschise, prin urmare dospeşte în el ce-a cinat. Aici ancheta lui Dejeu n-ar avea prea multe de stabilit: un regim destul de uniform, sărac în vitamine, bogat în înjurături.

— Mă, Ruja, porc de câine ce eşti! Ieşi afară, să te întreb! Ce-ai de împărţit cu copilu’ meu, de-ţi pui mintea cu el? Ia, acum, în momentu’ ăsta să-ţi văd mutra şi să ţi-o pocesc.

O altă insultă începută vehement continuă ezitant şi sfârşeşte melancolic, într-un dispreţ somnolent la adresa celui încăpăţânat să rămână dincolo de ferestrele închise. Răfuiala lui Boroş cu himerele sale personale — pentru că nu-i exclus ca Ruja să lipsească pur şi simplu de acasă, ori din compartimentul de cer pe care îl priveşte chiorâş campionul dreptăţii, prin smocul de păr ieşit în neorânduială de sub bască — avansează lent, cu mici pauze, cu deplasări strategice în scenă şi retrageri dezamăgite, cu gesturi de un teatralism genuin, involuntar şi irepetabil. Câteva capete de copii se iţesc în ferestre, urmărind cu vizibilă plăcere piesa gratuită. Totuşi, sunt spectatori puţini la matineul acesta neanunţat, în care conflictul riscă să rămână fără rezolvare, din moment ce personajul necesar înfruntărilor

dialectice zace inert în culise, în loc să dea cu promptitudine replica.

Boroş ţine mult să nu i se calce onoarea pe bătătură şi să fie respectat. O să plece el până la urmă, dacă nu se întâmplă între timp ceva ce i-ar putea leza în alt chip amorul propriu. Dacă n-o să constate brusc că nu i se acordă, în scenă, respectul cuvenit. O să plece şi-o să se culce.

Nu cred că lumea e un imens rahat, dar e plină de asemenea mici violenţe cu care poţi vieţui relativ suportabil.

Sau poate că asta-i o dovadă de lipsă de curaj. Poate că eu, în loc să-l ascult acum pe Boroş cum îşi varsă năduful prin cuvinte care îmi umilesc auzul, ar trebui să ies în alee şi să pun lucrurile la punct.

Să-i spun răstit: du-te, domnule, şi te culcă! Eşti beat.

I-aş face un mare bine, îmi închipui. Himera lui, lipsită de chipul zadarnic aşteptat al iui Ruja, ar primi deodată alt chip. În loc să se retragă în culise, actorul ar putea fi tentat să improvizeze un rol nou, bunăoară să-şi canalizeze înjurăturile spre mine, pe motiv că nu l-am respectat.

Atunci ar trebui să-l apuc de guler şi să-l pocnesc.

Blitzkrieg!

Ar putea să cadă cu capul de bordură şi să nu se mai scoale.

Nici măcar n-am, ca Dejeu, o maşină galbenă cu care să fug încotro m-ar purta disperarea.

Boroş o fi convins şi el că în lume nu poţi fi decât sau învingător, sau învins. Probabil că atunci când, în halatul lui pătat de motorină, stă ghemuit între lăzile cu roşii şi ardei pe care camionul le transportă de la un Aprozar la altul, n-are nici măcar o singură clipă sentimentul că ar putea fi un învins. Nu-l are niciodată. De asta şi insistă acum să-l scoată pe bătrânul Ruja în stradă: duelul e o soluţie practică pentru un învingător de profesie. Un învingător de profesie trebuie respectat. Dacă nu e respectat, e de datoria lui să sară cu pumnii.

Dacă învinq în *blitzkrieg*-ul meu cu Boroş, îmi închipui că aş avea şi eu dreptul să pretind să fiu respectat.

A trebuit să fac un oarecare efort intelectual ca să mă distanţez de scena de afară. M-am gândit la Gusti Dejeu. El ce era: un învins sau un învingător? Puţini dintre colegii mei de clasă acceptaseră să rămână la faza romanticului bacalaureat, majoritatea credeau atunci că e în firea lucrurilor să ridici ştacheta cu câţiva centimetri şi să te ambiţionezi să sari. Gusti a sărit şi el o dată şi s-a lăsat păgubaş. Şi-a găsit un post de

contabil la Casa corpului didactic: stătea agăţat acolo ca ţurţurele de streaşină, gata să cadă la primul dezgheţ. După ce postul i s-a desfiinţat, a mai rămas o vreme ca magazioner, pe un fel de gestiune semifictivă. Dacă ar fi avut studii superioare, poate că Egyed Zoli găsea o soluţie de a-l ţine mai departe pe lângă el, în momentul când şi magazia şi-a bătut uşile în cuie, golită de materialele din dotare, cărora li s-a făcut vânt într-o magazie de rang superior, la clubul sportiv al universităţii. Dejeu şi Egyed Zoli s-ar fi completat excelent, în sensul că unul aducea în combinaţie dovada studiilor superioare, iar celălalt diploma de bacalaureat, prin urmare ar fi ieşit din ei doi un director ireproşabil. Venise o vreme când se pare că dovezile acelea nu mai puteau merge una fără alta în cazul unui director ireproşabil, lucru pe care Zoli l-a simţit pe propria sa piele, curând după plecarea lui Dejeu. În aparenţă, şi unul şi celălalt stau în colţul ringului cu mutra jalnică a boxerului abia ridicat de la podea, de pe urma unei lovituri necruţătoare la plex sau la bărbie.

În *blitzkrieg*, una din reguli pretinde să vizezi locul cel mai sensibil. Alta, să loveşti prin surprindere.

N-am avut niciodată impresia că Dejeu suferea din pricină că trebuise să schimbe cheile magaziei cu aparatul de proiecţie. Veturia, sunt convins, îl consideră un nerealizat şi-i scoate treaba asta pe nas, ca pe o panglică interminabilă, ori de câte ori ei doi se ceartă de faţă cu martori. Războiul de poziţie se poartă cu dichis, după alte reguli decât cele valabile în *blitzkrieg*.

Veturia e o femeie pretenţioasă. Dosarul ei e complet, n-o obligă nimeni să se întoarcă jenată printre cataloagele vreunor clase sărite în grabă, dimtr-un elan prea mare sau pur şi simplu profitând de neatenţia altora. Face naveta la Câmpia Turzii si, de la o vreme încoace, începe să uite tot mai uşor. Mai bine zis, începe să-şi amintească numai ce-i convine, iar peste restul trage cu buretele, ca şi cum n-ar fi fost. Uită, de pildă, că nenorocitul de milionar fără portofoliu a ţinut-o la studii pe salariul lui repede schimbător. Îşi aminteşte numai că Gusti Dejeu, în urmă cu ani, a minţit-o.

— Am iubit-o şi i-am fost credincios, susţine Dejeu.

— Mai bine m-ar fi înşelat cu toate târfele din oraş, decât să mă mintă ca un mitocan! apreciază Veturia.

Când s-au căsătorit, Veturia era convinsă că face un mariaj senzaţional, cu directorul Casei corpului didactic. Prima ei vizită în instituţie s-a soldat cu un scandal memorabil, fiindcă pur şi simplu refuza să înţeleagă ce caută Egyed Zoli în biroul pe care îl

credea al soţului ei. Gusti stătea ascuns în fundul magaziei, între un vraf de dosare vechi şi un morman de treninguri mirosind a naftalină. Spera să poată rămâne acolo până trece furtuna, dar adevaratul director de atunci, exasperat de elanul certăreţ al necunoscutei, luase birourile la rând şi în cele din urmă deschisese şi uşa magaziei.

— Ce faci aici? întrebase speriat, descoperindu-l pe Dejeu în ungherul unde se vârâse.

— Caut ceva, răspunsese viitorul fals Dillinger încurcat.

— Şi de ce cauţi pe întuneric? întrebase viitorul fals director, uitând de prezenţa Veturiei, care îl urmase pas cu pas şi îşi lungea gâtul peste umărul lui.

Nevastă-mea spune că Veturia oricum n-ar fi divorţat în prima ei săptămână de măritiş, cum susţine ea astăzi. Unde să fi mers? Între ugerul vacii, de care ar fi trebuit să tragă vârtos şi seara şi dimineaţa, suportând bodogănelile veşnic nemulţumite ale unui tată înlăturat din învăţământul rural pentru duritǎţi dovedite, între o asemenea perspectivă înfiorătoare şi leafa de magazioner urban a lui Gusti Dejeu era totuşi o oarecare diferenţă.

— Escrocule, de ce ai minţit fata? l-am provocat cândva pe Gusti, arătându-mă revoltat, fiindcă era şi Veturia de faţă.

— Avea nişte sâni *dumnezeieşti*! Am crezut că mor dacă nu-i mângâi.

Ca de obicei, Dejeu surâdea numai cu ochii, nu şi cu obrazul. Surâdea sânilor acelora năucitori din amintire, care îl zăpăciseră pe el, făcându-l să treacă peste orice demnitate personală şi să-şi însuşească o demnitate fictivă, mai tentantă.

— Ce, acum nu mai sunt dumnezeieşti? s-a repezit Veturia scoţându-şi pieptul în relief, mobilizată cum era de câteva pahare de coniac.

— Ba da, răspunse Gusti prudent.

Era totuşi limpede că nu s-ar mai fi ascuns din nou în fundul unei magazii, de frică să nu-i piardă.

— Din păcate, nu-i meriţi.

Veturia ajunsese în pragul unei obişnuite crize de grandomanie conjugală.

— Ştiu, ştiu: bărbaţii toţi e porci, ironiză sec Dejeu.

Ce apreciez eu mai mult la Veturia este modul exemplar cum înţelege să adopte şi să prelucreze stilul papagal. N-o face întotdeauna, dar atunci când o face e stupefiantă. Când vrea să producă impresie, nu mai stă să aleagă ora potrivită: poartă

etolă de pene şi turban verde cu perlă de sticlă dimineaţa, la cumpărături. Odată era să bage un Tir într-un stâlp de afişaj, pentru simplul motiv că şoferul s-a deconectat complet la vederea enigmei vestimentare care îi tăia neatent drumul, grăbindu-se spre magazinul „Central“. Cu o asemenea apariţie extravagantă, e imposibil să nu-ţi faci o grămada de cunoştinţe. Unii îţi admiră tupeul, alţii te înjură. Vorba Veturiei, toţi se simt complexaţi. În orice caz, ea nu stă niciodată la coadă (fapt constatat). Se plimbă pe după uşile cu inscripţia „Intrarea persoanelor străine oprită“ ca şi cum nici n-ar şti să citească.

— Măcar pentru asta Gusti al tău ar putea s-o iubească mai cu nădejde! zice Adela când rămâne impresionată de lamentaţiile pe motive inventate ale Veturiei.

Milionarul ăsta, căruia seară de seară îi trec prin mână iluzii de celuloid, devine uneori subit „Gusti al meu“, şi atunci e mai mult ca sigur că Veturia şi-a descărcat din nou, prin casele altora, sacul plin-ochi cu diverse poveşti fără cap şi fără coadă. Când Veturia e în formă, nu poţi să ştii exact dacă Dejeu trebuie condus la scaunul electric sau numai spânzurat. Plânge şi-l face nesimţit, apoi îl bagă cu suavitate în bătrâna lui mamă, îşi şterge lacrimile prelinse prin fard şi oftează, cu gândul la ultima reprezentaţie a Teatrului de stat din Turda.

Veturia susţine că Gusti n-o mai iubeşte şi că, în general, e un tip acrit, din cap până-n picioare. Îi curge zeama de varză şi pe nas şi pe urechi.

— Până când a ţinut-o la studii, măgarul ăsta, n-o deranja acreala! nu mă rabdă inima să nu comentez, enervat.

Măcar cu atâta s-a ales de pe urma lui, dacă nu şi cu titlul de doamnă director. O fi Gusti sucit, o fi plictisitor din cale-afară, poate că-i ţine chiar prelegeri de istoria cinematografului, noaptea în pat. Sau îi rezumă anchetele despre cine ce mănâncă la cină. Dar uite că el, care în ce-l priveşte s-a lăsat păgubaş la prima doborâre a ştachetei, pe ea a purtat-o prin facultate fără să crâcnească, dându-i astăzi posibilitatea sa se laude cu pretinsa ei şefie de promoţie în faţa tuturor celor care nu ştiu că în anul când li s-a născut copilul rămăsese, prin neprezentare la examene, repetentă. La fabrica de sârmă, unde face naveta, nu-şi ia costumele-papagal decât atunci când vrea cu orice preţ să „rupă gura” vreunui director din minister, venit în control. De obicei aleargă la tren îmbrăcată în blugi şi cu un şal gros înfăşurat peste şale. Colegilor de navetă le spune probabil că are un bărbat director adjunct de cinematograf. N-o să-i clintească

nimeni din cap mania asta, a directorilor, pentru care era să-i scoată ochii lui Egyed Zoli, cândva.

Nu-mi dau seama câtă obiectivitate şi câtă pasiune de suporter pune Adela în joc, atunci când judecă relaţia asta.

— De ce nu se înţeleg ăştia doi? Aş vrea să nu se mai certe atâta.

— Ce să-i faci! oftez eu prefăcut. Nepotrivire de caracter şi, mai mult ca sigur, în schema de salarizare. Ea e ambiţioasă, el un biet terorist fără nici o perspectivă de avansare. Nu m-ar mira să aud că-i dă *kurpitschor*.

— Ce să-i dea?!

— *Kurpitschor*.

— Tu de când vorbeşti aşa de bine nemţeşte? se miră nevastă-mea.

— Viaţa te învaţă, citez eu din platitudinile filozofice ale lui badea Pavăl.

Ceea ce se întâmplă în casa Dejeu ţine de micile violenţe cotidiene, suportabile. Un ins întinde ţigara şi cere un foc. N-ai de unde săi dai, sau pur şi simplu nu-ţi pasă. Ei, dacă nu-ţi pasă, ţine băiete, de la viaţă, un pumn în nas. *Blitzkrieg*. *Kurpitschor*. Mergem mai departe.

11

Pentru o jumătate de oră m-am transformat în sclav utopic. Mi-am pus fără să crâcnesc lanţurile de aur şi am ieşit la cumpărături. Actorul amator Boroş îşi terminase între timp reprezentaţia şi trecuse la scara lui. Şedea pe treptele exterioare, cu capul sprijinit în mâini. Fără să ştie, pastişa celebra poziţie a gânditorului de la Hamangia, meditând la problemele cele mai arzătoare ale neoliticului superior. Pe creştetul său neolitic, basca alunecase în faţă, împiedicând privirea să vadă şi altceva decât betonul zgrunţuros al aleii. Probabil că nu-i plăcea ce vedea, fiindcă mormăia în barbă, pufnind nemulţumit. N-aveam să fiu tocmai eu acela care să-i strice dispoziţia intelectuală. Am trecut mai departe, străduindu-mă să-mi car lanţurile utopice cu cât mai puţin zgomot posibil.

Din fericire, pedeapsa mea de atunci nu era chiar atât de gravă încât să fiu nevoit să mă expun public cu garnitura cea

mai apăsătoare din tezaur. Păstrez brăţările groase, inelele turceşti şi colanele vizigote, salbele de galbeni imperiali şi lanţul veneţian cu verigi cât pumnul — vreo douăzeci de kilograme de aur în total, moştenite direct de la Morus — pentru cazul când ar trebui să mă arăt acoperit de hulă teribilă, după vreo crimă capitală sau aşa ceva. Pentru târguielile zilnice ajunge un lănţişor simbolic, lung şi subţire, chiar şi din dublé, ca al mai tuturor pedepsiţilor utopici pe durată scurtă, beneficiari de circumstanţe atenuante. La urma urmei, nu ieşi în fiecare zi din bârlog în uniforma de gală.

Cu un pic de alergătură şi efort, am cumpărat pâinea şi aproape toate celelalte articole notate pe listă. La baraca verzuie unde vinde madam Agrocoop se dădeau vinete, însă ce-am văzut acolo m-a făcut să ocolesc zona la distanţă. Locul părea rezervat unor sclavi utopici cu păcate infinit mai mari decât ale mele: reflexele aurăriei masive şi intens zornăitoare în atâta forfotă crispată îţi luau pur şi simplu vederea. Era preferabil să spun acasă că nu observasem nimic şi să amân *sine die* perspectiva conservelor pentru iarnă. O minciună mai mică, îmi închipui, n-ar fi sporit cu mult greutatea relativ modestă a însemnelor aurifere purtate în momentul acela.

În colţul lui obişnuit de lângă complexul „Sirena”, badea Pavăl meşterea legături de morcovi şi pătrunjel, în combinaţii asortate. Ocupase măsuţa abandonată de vânzătorul de lozuri în plic, iar din găleata pe care o avea alături se revărsa roşul aprins şi catifelat al gladiolelor. Badea Pavăl e, în felul lui, un filozof, ceea ce nici nu-ide mirare,fiindcă are foarte mult timp la dispoziţie şi nici nu-l obligă nimeni să se mişte rapid din loc în loc. Stă nemişcat lângă prăvălia de pâine până îşi vinde toţi morcovii şi pătrunjeii, şi toate gladiolele de Arad. Când lipseşte, iar măsuţa vânzătorului de lozuri intră temporar în stăpânirea vânzătoarelor de seminţe prăjite, badea Pavăl e în plină navetă interurbană şi filozofează, probabil, mai puţin. Trebuie să-şi supravegheze geamantanele tixite cu flori şi sacii cu legume.
Uneori călătoreşte în vagonul de clasa a doua, însă numai atunci când descoperă, vorba lui, că „e tâmpit conductorul”. De obicei îşi găseşte adăpost într-un compartiment gol al vagonului de bagaje, unde călătoreşte împreună cu alţi descurcăreţi, având grijă ca nu cumva, la adăpostul întunericului, vreunul din vecinii ocazionali să-şi facă pe furiş culcuşul pe geamantanele lui pântecoase şi să-i strivească astfel florăria ambulantă.

— În numele legii, predă-te! i-am zis peste umăr, întrerupându-i discuţia sfătoasă cu nişte copii opriţi să caşte gura, în loc să-şi ducă franzelele acasă.

Badea Pavăl e un zdrahon optimist, cu nervii tari. Nu l-aş fi impresionat uşor nici dacă i-aş fi apărut alături având pe umeri nişte epoleţi laţi, aurii, cu stele de general. Nu degeaba e el filozof: a văzut multe la viaţa lui, încă de pe când măsuţa cu sertăraş şi coş de hârtii auxiliar nu apăruse în cartier, iar cartierul însuşi exista mai mult pe planşele proiectanţilor decât în preocupările viitorilor demolaţi. Atunci badea Pavăl ieşea cu produse din grădina proprie la poartă, sub celebrul său cireş singuratic. Nici cireşul în cauză nu-şi câştigase încă, în zilele acelea, deplina celebritate, fiindcă nu era chiar atât de singuratic, ci înconjurat de pruni şi peri. Abia după ce totul s-a desfăcut, cărămidă cu cărămidă, şi după ce blocurile au prins să răsară pretutindeni, în clinchetele şi opintelile macaralelor, abia atunci cireşul lui badea Pavăl şi-a câştigat renumele istoric. Uitat în marginea noii şosele, asaltat de norii de praf ridicaţi continuu de armata fără odihnă a camioanelor basculante, betonat încetul cu încetul sub compoziţia rezultată din amestecul apei de ploaie cu pulberea de ciment căzută pe frunze dinspre învecinata platformă de prefabricate, cireşul-relicvă părea hărăzit unei lungi cariere de monument original. Badea Pavăl îl vizita zilnic, uneori însoţit de coşul cu zarzavaturi cumpărate, mai ieftin, de la aprozarele din centru, şi chiar se gândea să bată pe tulpină, în cuie, o placă purtând inscripţia: „Aici am stat io şi Doamne bine m-am sâmţât“. Până să găsească el un tinichigiu priceput la plăci comemorative, cuiva i-a venit ideea pasajului subteran. Într-o dimineaţă, pe când să se prezinte din nou cu micul său negoţ ilicit sub cireş, badea Pavăl şi l-a descoperit cu rădăcinile în sus, alături de o groapă în care se adânceau, într-o veselă competiţie, două excavatoare.

— N-ar fi mare pagubă, că era bătrâior, ca mine. Da’ m-au lăsat fără umbrelă, să mă bată toată ziua soarele în cap! comenta badea Pavăl, instalat la taraba pregătită pentru un vânzător de loz în plic care nu mai apărea de la o vreme încoace.

Afacerea cu Aradul şi-a pornit-o îndată după aceea. Omul nu moare deodată cu cireşul său preferat, decât dacă-i trăsneşte împreună. Pentru un filozof de talia lui badea Pavăl, detaşarea şi implicarea merg cot la cot, ca doi răcani care şi-au făcut armata la infanterie şi urmează să se lasă la vatră în aceeaşi zi. Detaşarea de propriile tale straturi încăpute sub colţii

excavatorului te ajuta să poţi privi lumea fară suferinţă chiar şi de la etajul nouă al unui bloc turn, iar implicarea inteligentă în noile dimensiuni arhitectonice — susţine badea Pavăl — e un bun remediu împotriva sclerozei mentale şi degenerescenţei fizice iremediabile.

— De când cu Aradul, explică el cui vrea să-l asculte, mai văd şi eu lumea pe viu, nu doar la televizor. Simt că întineresc.

Dacă nu i-ar merge bine afacerile, ar simţi probabil că intră în mormânt.

— Cu cât dai azi firul de gladiolă, bade Pavăle? l-am întrebat.

— Pentru dumneata, că eşti frumos şi ai ochelari, îl dau cu cinci lei.

— Dă-l cu doi, că ştiu şi să mă strâmb urât.

— Ţi-l dau cu patru, dar atunci te pârlesc la morcovi.

— Morcovi nu-mi trebuie. Iau de la aprozar, la kilogram.

— Ascultă, să-ţi spun o vorbă...

Fără să se oprească din sortatul zarzavaturilor scoase treptat dintr-un imens sac de plastic şi grupate expert pe măsuţă, în faţa sa, începu să-mi înşire o poveste de pe vremea când cireşul lui mai trăia, iar baba la fel, şi ea era aceea care căra zilnic coşurile cu zarzavat la piaţa centrală. N-am prea înţeles morala, dar filozofia lui badea Pavăl, ca şi a lui Schopenhauer, nu e întotdeauna foarte clară.

Am plătit pentru cinci fire de gladiole. Până să le scoată din găleată şi să mi le lege la un loc, cu o fâşie de rafie, am aflat noutăţi de pe navetă şi următoarea maximă inspirată din realităţile vieţii: la şobolani să nu umbli cu mănuşi, că te trezeşti cu ele roase.

Badea Pavăl avea şobolani în pivniţă, acolo unde stătea el la bloc. Pe lângă mănuşile de iarnă, îi mai roseseră şi un teanc de biblii procurate tot de la Arad şi pe care, până să apuce să le vândă, le ţinea grămadă, legate în cruce cu o sfoară. Între ele avea două ediţii Jules Verne, vechi, luate din talcioc, de la un şmecher care i le vânduse tot în contul comerţului cu obiecte de cult, prezentându-le drept cărţi de rugăciuni în limba latină.

În orice caz, şobolanii n-au nici un Dumnezeu.

— Uită-te şi dumneata: cine să mi-o mai cumpere?

Scoase din sertăraşul măsuţei de loz în plic un volumaş cu scorţe groase, ferfeniţit. Pe ceea ce mai rămăsese din pagina de titlu am putut citi: *César Cascabel*. Subtitlul şi restul datelor editoriale apăreau ici-colo, în mici fragmente enigmatice de felul

celor pe care se încăpăţânau personajele julesverniene să le reconstituie de prin sticlele cu documente misterioase, pescuite în ocean. Şobolanii îi dădeau inventivului francez o lecţie postumă. Ca să încifrezi un document, nu era nevoie de cine ştie ce soluţii extravagante. Era destul să iei aminte la opera neostenitei danturi apocaliptice a rozătoarelor. Badea Pavăl avea motive întemeiate să fie nemulţumit.

— Nu-l văd pe ăla care ar sta să se roage după ce-a mai rămas din cartea asta. Oricât de domn mare şi citit ar fi!

I-am dat dreptate şi i-am înapoiat epava literară. Uite-aşa, încetul cu încetul şi, mai ales, cu concursul binevoitor al celor care ne înconjoară, ajung tot felul de lucruri la coş. Acum ştiam din surse demne de toată încrederea ce mănâncă şobolanii la cină. Mi-am propus să-i comunic lui Dejeu, în interesul anchetei sale gastranomico-sanitare.

Cu vecinul Indrei m-am întâlnit aproape de casă. Venea şi el de la cumpărături. Mergea destul de încet, încât legile fizicii mi-au făcut o figură urâtă şi în cele din urmă a trebuit să-l ajung din urmă. Era imposibil să păstrez aceeaşi distanţă pe toată durata traversării cartierului: muşchii picioarelor mă dor câteodată şi de prea multă încetineală.

În plasă avea două sticle de vin Murfatlar, închise cu căpăcele metalice. Asta înseamnă că, deşi se întorcea de la târguieli, nu era sclav utopic, ca mine. Sclavii utopici cară întotdeauna mai multe plase şi pungi, ticsite cu tot ce reuşesc să apuce de pe unde îi poartă porunca. Uneori, peste toate, mai cară şi flori, dacă au proasta inspiraţie să filozofeze cu badea Pavăl. Nu o singură dată pungile supraîncărcate li se rup, iar atunci sclavii utopici îşi zornăie furioşi lanţurile de aur şi înjură. Apoi îşi adună merele sau roşiile împrăştiate pe drum, meşteresc noduri în capetele plasticului sfâşiat, umflă încărcătura în braţe şi, terorizaţi de groaza vreunui alt accident oricând posibil, dau zor spre casă, gâfâind. Când târăşti după tine asemenea poveri nu-ţi dă mâna să mergi încet, ca unul care a înhăţat de pe raft două sticle de vin. Indrei îşi putea permite să se plimbe, el nu era sclav utopic.

L-am salutat şi am trecut înaintea lui.

Ne întâlniserăm de câteva ori în ultimul timp şi se abţinuse să-mi mai pomenească de cărţi. Părea un subiect închis, ca şi cum n-ar fi lansat niciodată invitaţia. Ceva îmi spunea totuşi că, mai devreme sau mai târziu, avea s-o aducă iarăşi în discuţie.

Nu mă aşteptam s-o facă tocmai acum.

A făcut-o.

— Domnule, mi-ai promis ceva! a strigat în urma mea. Chiar nu te interesează?

M-am oprit şi l-am aşteptat. I-am spus că mă interesează şi l-am rugat să fixeze o nouă întâlnire.

— Vino chiar acum.

Ar fi fost o impertinenţă din partea mea să-i explic că întârzii la redacţie. După o nouă eschivă, îmi închipui că toate punţile colaborării noastre pentru următoarele două-trei luni s-ar fi rupt.

Peste câteva minute eram scăpat de lanţurile utopice. Am coborât la parter şi i-am bătut în uşă.

— Nu funcţionează? am întrebat din prag, arătând soneria.

Găseam că era un excelent debut de conversaţie cu vecinul Indrei. În timp ce zăvora bine uşa pe dinăuntru, mi s-a plâns pe un ton răstit de copiii care-i fac lui fel de fel de răutăţi. Ba îi smulg butonul soneriei, ba îi fură trandafirii. Când coboară scările, tropăie, fac betoanele subţiri să vibreze şi-i tulbură intenţionat somnul amiezii.

— Sunt nişte descreieraţi, asta sunt.

Vorbea răstit fiindcă îmi închipui că nu putea altfel. Ăsta-i stilul lui de-o viaţă întreagă. Am fost de acord cu el că toţi copiii sunt nişte descreieraţi.

— Îmi amintesc că şi eu eram un descreierat în copilărie, i-am zis pe când mă aşezam în fotoliul pe care mi-l arăta. Îmi plăcea să fur dude şi prune de la vecini. Aveam şi noi prunele noastre, dar pe acelea le puteai mânca oricând, în timp ce pe ale vecinilor doar atunci când reuşeai să le furi, căţărat pe gard. La fel făceau şi copiii vecinilor cu fructele noastre. Uneori ni se suprapuneau orele de acţiune şi ne întâlneam cu aceleaşi gânduri mârşave la gard. Atunci de regulă ne înjuram în mai multe limbi şi ne băteam cu pietre.

S-a uitat la mine aşa cum te uiţi la cineva care a fost cândva, în copilărie, descreierat.

— Eu n-am fost descreierat niciodată.

— Bineînţeles, am zis.

Eram convins că nici măcar nu avusese copilărie. El se născuse de la început bătrân, ursuz, suspicios, n-avea de unde să ştie ce-i în mintea copiilor descreieraţi. Şi, de cum se născuse, a şi început să colecţioneze cu toată seriozitatea fel de fel de lucruri. Obiectele acelea care dădeau interiorului apartamentului său un aspect de bazar oriental.

12

Cred că greşesc: nu de un bazar oriental era vorba. N-am văzut niciodată un bazar oriental, iar descrierile lui Vicu Gozaru poartă semnele unor stângăcii evidente. Lipsa talentului de povestitor e dublată la el de emoţiile turistului dezorientat, speriat de privirile vultureşti ale urmaşilor lui Soliman Magnificul şi suspectând fiecare brăcinar de a purta ascuns un hanger sau un ştreang de mătase. El, care s-a vânturat câteva zile prin bazarele orientale, nu e în stare să le descrie. Eu, care n-am văzut asemenea locuri de mare originalitate picturală, trăiesc din impresii literare şi risc să fac asocieri forţate, bazate pe erori şi prejudecăţi.

Probabil că *muzeu* e cuvântul potrivit. Bazarele îmi sugerează ceva zgomotos, aromat şi pe alocuri chiar murdar, prin urmare foarte viu. Apartamentul domnului Indrei e, dimpotrivă, curat şi tăcut, cu lucrurile înţepenite pe pereţi şi prin spaţiul celor trei camere aproape sufocate. Îmi sugerează ceva foarte mort, dacă pot să mă exprim aşa. O combinaţie de anticariat modern şi clasic Munte de Pietate.

Rafturi de nuc. Fotolii grele, acoperite cu huse. Vitrine pline de bibelouri şi servicii de cristal. Lustre de catedrală, tăvi grele de argint. Covoare persane încălecate, suprapuse din prea puţin loc rezervat fiecăruia. Serii, de goblenuri înrămate pe pereţi. Mici picturi demodate. Mari fotografii devenite monumente ale strămoşului necunoscut. Sfeşnice cu şi fără lumânări. Colecţii de pipe vechi şi cristale de stâncă. O panoplie cu pistoale turceşti. Scrumiere de bronz masiv, câteva vase coreene, din porţelan împletit. Un baston de mareşal, probabil cel purtat de Napoleon în prima sa raniţă soldăţească. Litografii vieneze şi cărţi, multe cărţi cu cotoare groase, sumbre, înviorate discret prin jocul bătrânesc al literelor aurii. Odată intrat în atmosfera aceea barocă, trebuia să faci un efort substanţial ca să realizezi faptul că te mai afli încă într-un apartament de bloc, vizavi de cazarma penibilă în care, în aşteptarea celebrei barăci, mureau de plictiseală visele mic-burgheze ale motanului Willy.

Să mai spună cineva că lumea nu se împarte în învingători şi învinşi! Indrei arăta şi el ca un învingător când l-am întâlnit cărându-şi spre casă sticlele de Murfatlar. Mergea încet, agale, e adevărat. Poate că şi obosise urcând dealul, arăta ca un învingător obosit. Dar abia aici, înăuntru, se puteau intui cât de

cât adevăratele dimenisuni ale încleştării sale cu viaţa, ca şi — după urmele materiale acumulate — statutul său de Mare Învingător. Nu degeaba îi trebuiau la uşă două zăvoare şi un lanţ de grosimea celor târâte după ei de câinii ciobăneşti. Cine învinge prea mult se teme de alţi posibili învingători ca de naiba!

— Aveţi o casă frumoasă, m-am simţit obligat să i-o laud.

— Eh! O casă obişnuită, s-a simţit el obligat să minimalizeze.

A scos dintr-o vitrină două pahare scumpe şi le-a pus pe tava de argint din apropierea mea. Murfatlarul cu capace de tablă nu prea făcea tovărăşie bună cu cristalurile, dar nu era să-i vin tocmai eu cu observaţia asta şi să-i cer Malaga sau Xeres. Eram şi aşa destul de mirat de atâta mărinimoasă ospitalitate. Aveam motivele mele să cred că Indrei făcea parte din categoria celor care pot să bea singuri, şi chiar vârtos, fără să aibă nevoie, în acest sens, de vreo companie mobilizatoare.

Mă simţeam stânjenit. De când se mutase în bloc, în urmă cu trei ani şi ceva, era prima dată că-i treceam pragul. Asta aproape că echivala cu o debarcare pe Marte. Timp îndelungat te uiţi la cer şi spui: pe Marte nu există viaţă, nu sunt decât deşerturi de nisip îngheţat şi zăpadă carbonică, la poli. Apoi, într-o bună zi, debarci şi întâlneşti marţianul.

Nu se poate să nu te simţi stânjenit. Măcar pentru faptul că l-ai ignorat atâta vreme, i-ai negat existenţa.

Mai eşti şi curios. Emoţionat. Marţianul îşi deschide trapa etanşă, prevăzută cu zăvoare indestructibile, şi te invită în grotă, în lumea lui subterană, plină de obiecte ciudate, ca un muzeu imaginar. Scoate de undeva două pahare marţiene şi toarnă în ele vin Murfatlar.

— La mulţi ani! zice marţianul încruntat.

— La mulţi ani.

Vinul Murfatlar, dulceag, ca pentru damele de pe Marte, nu e rău la gust. Dacă bei destul, poate că te şi îmbată.

— Să ştii că nu-s prietenos, zice marţianul.

— Am observat. Nici nu-i bine să fii prietenos cu oricine.

— Aici, în grota mea personală, mă simt la adăpost.

— La adăpost de cine? Sau de ce?

— De tine, de ceilalţi, de stele, de întregul univers. Marţienii sunt invidioşi. Pământenii sunt invidioşi. Eu însumi sunt invidios şi nu mă dau înapoi să pun mâna pe tot ce pot. Sunt un pârlit de marţian care nu se simte bine decât ascuns între lucruri. Nici măcar nu-s cel mai rau.

— Nici pământenii nu-s răi. Visul meu şi al unora dintre ei e Utopia.

— Utopia marţiană arată cam cum vezi aici. În proporţie infinit amplificată. Întreaga lume populată de lucruri vechi şi valoroase, pe care să le atingi, să le muţi din loc în loc, să le cercetezi. Să le iubeşti din toată făptura ta, ca şi cum ar face parte din tine. Şi uneori să le vinzi.

— Utopia mea e populată mai mult de idei.

— Ştiu, ştiu. Nu mă interesează. Nu că le dispreţuiesc din principiu, dar nu mă interesează. Nu le pot colecţiona.

— Fiecare cu colecţia lui, prin urmare?

— De asta te-am şi invitat la un pahar cu vin. Noi doi nu ne putem duşmăni. N-o să purtăm războaie niciodată. Războiul stelelor e pentru alţii, nu pentru nişte vecini rezonabili, ca noi.

— Încântat de cunoştinţă! declari tu cu entuziasm, într-o vizibilă dispoziţie euforică.

— La mulţi ani! zice iar marţianul, încruntat.

Aşa ar putea începe un dialog utopic pământeano-marţian. Cu domnul Indrei lucrurile au mers ceva mai simplu, fără atâtea confesiuni extraterestre.

— Care sunt cărţile? am întrebat.

Am lăsat paharul de cristal pe tavă, ca să nu sparg un valoros obiect marţian, şi m-am apropiat de corpul de bibliotecă pe care mi-l arăta proprietarul muzeului. Ochisem de departe cotorul de o palmă lăţime al unei cărţi care îmi lipsea: al doilea volum al tratatului de *Istoria generală a ştiinţei*, nimerit la Indrei, după câte se părea, din pură întâmplare, altfel n-ar fi aşteptat prilejul să se debaraseze de el, ca de o povară.

Îl urmăream de mult, fără succes. Băiete, mi-am spus pe când îl extrăgeam dintre alte cărţoaie, eşti un norocos.

Iată perucile filozofice ale secolului al XVII-lea. Bătrânul muşchetar Descartes închipuindu-şl lumea plină de vârtejuri. Pământul levenind în mijlocul vântejului său personal şi Soarele agitându-şi flacăra scolastică prin materia lichidă a cerului, în partea care i se cuvenea. Stelele ptolemeice, alcătuite din răzătura materiei. Vârtejurile se rotesc, cu grijă să nu se stânjenească reciproc: „*Aprèz vous, madame... Oh, vous êtes très aimable, monsieur!*” Iar răzătura aceea astrală ţâşneşte afară prin ecuator şi reintră continuu prin polii vârtejului, ca liniile de forţă din corpul enigmatic al unui magnet. Pascal în luptă cu tirania „ororii de vid“, una din tiraniile celebre în fizică, şi pentru al cărei cap trebuia găsită o sabie de forma

termometrului lui Toricelli. Dumnezeule, cât de greu putea să intre în nişte minţi luminate o idee atât de simplă ca aceea conform căreia mărul lui Newton nu cade în palma lui Newton din cauză că natura ar avea oroare de vid, ci prin efectul gravitaţiei universale! Dieta de la Ratisbona asistă înmărmurită la chinurile mai multor perechi de cai năduşiţi care nu sunt în stare să desfacă emisferele de Magdeburg. Iată-l pe bătrânul Galilei, *Sidereus nuncius*, străduindu-se să-i convingă pe anticopernicani că sateliţii lui Jupiter există, totuşi, nu numai ca nişte iluzii ale lunetei, chiar dacă Ptolemeu şi infailibilul Aristotel i-a ignorat. „A susţine că Soarele imobil şi fără o mişcare locală ocupă centrul lumii este o propoziţie absurdă, falsă în filozofie şi eretică, deoarece este potrivnică mărturiei Scripturii. Este de asemenea absurd şi fals în filozofie să afirmi că Pământul nu este imobil şi situat în centrul lumii. Şi această propoziţie, considerată din punct de vedere teologic, este cel puţin greşită în credinţă.“

Ham-sa, *ham-sa*... Ştiinţă greşită în credinţă, asta înţelege inchizitorul când îşi ascultă înfiorat gâscanul interior. Abjură, băiete, imediat! Abjură... Gâscanul Suprem stă cu ochii pe tine: calci alături de dogmă, iar dincolo de fereastră rugurile s-au şi înălţat.

Băiatul abjură şi merge mai departe. Altfel nu poate ieşi din secolul al şaptesprezecelea şi el ştie bine că dincolo de uşă, în secolul optsprezece, îl aşteaptă o grămadă de surprize: analiza infinitezimală, mecanica fluidelor, electricitatea şi magnetismul, flogisticul şi zoonomia.

Restrânsa mea activitate fizică pe lângă rafturi părea să-l fi nemulţumit de proprietarul depozitului utopic marţian.

— Vezi şi mai încolo. Sunt lucruri interesante.

Mai încolo erau unsprezece tomuri din seria *Allgemeine Deutsche Biographie*, cel mai vechi purtând înscris anul 1875. Mai erau şi nişte volumaşe cu aspect tipic de anticariat perpetuu: Karl Gutzkow, Wilhelmine von Hillern, Ferdinand Freiligrath şi alte fosile care păreau că aşteaptă să fie reconstituite de imaginaţia inspirată a vreunui nou Cuvier. Georg Ebers scria despre o străveche prinţesă egipteană, rudă cu Nefertiti, Heinrich Zschokke despre prinţesa de Brunswick Wolfenbüttel, iar Wilhelm Görlach făcea şi el apologia prinţului Bismarck (cu portret). Mai rămânea să dau peste *Mein Kampf*, ca să mă întreb dacă nu cumva marţianul meu îşi făcuse armata în vreun pluton mai sentimental al trupelor SS.

Între timp, domnul Indrei îmi lăuda enciclopedia biografică, explicându-mi pe bază de exemple concrete în ce stare excelentă se păstrase în ciuda tuturor seismelor sociale suferite de lumea întreagă de la 1875 încoace.

— Crede-mă că nu mă despart uşor de ea. Şi nici n-o vând pentru că aş fi lipsit de bani. Dar uite şi dumneata ce-i aici: vreau să mai dau din lucruri, că mă încurcă.

În vreme ce vorbea, urmărea cu o privire vag nemulţumită volumul pe care îl purtam sub braţ, spre măsuţă. M-am aşezat între pernele madamei de Recamier şi n-am mai aşteptat vreun îndemn special ca să-mi reiau în posesie paharul cu Murfatlar. Pe când controlasem prin sectorul nemţesc al bibliotecii lui prăfuite, Indrei îşi mai turnase de vreo două ori. Asta nu-l făcea mai volubil, dar părea ceva mai stimulat. Era genul recalcitrantului căruia bătrâneţea şi beţia îi agravează defectele, independent una de cealaltă. Mi-am zis că, dacă nu plec la timp, riscam să fiu martorul efectului lor cumulat.

— Văd că te interesează numai ştiinţa.

Era clar: ceva din purtarea mea *totuşi* îl supărase.

— Nu numai ştiinţa. Dar asta e, deocamdată, pâinea mea.

— Pâine albă pentru tot soiul de pezevenghi.

— Eh, când mă gîmdesc la Einstein...

— Mare pezevenghi şi Einstein ăla! Nimeni nu ştie ce-a vrut să spună, sau măcar dacă avea într-adevăr ceva de spus. Nici măcar el nu-şi înţelegea teoria, aşa am auzit că a declarat cândva. Dacă a făcut-o, măcar a fost sincer. Alţii preferă să înghită găluşca. Vă ştiu eu prea bine: cum daţi de ceva încifrat, cum declaraţi chestia aia genială, ca nu cumva să se creadă despre voi că n-aţi înţeles.

— Sunt unii care chiar aşa fac, am acceptat eu cuminte.

— Boală modernă! aprecie Indrei, privind mulţumit afară, unde un fir anemic de viţă-de-vie îşi fixase cârceii pe gratiile aplicate ferestrei.

Discuţia începea să se orienteze de la sine, ca o albie de tobogan. Nu trebuia decât s-o iei încet-încet în sensul de alunecare.

— Pe timpuri nu se proceda aşa. Lumea era mai serioasă şi mai prudentă, se lansa Indrei pe tobogan. Marile descoperiri nu se făceau în joacă, aşa cum ai născoci şarade, sau cuvinte încrucişate. Când descopereai ceva, treaba aia în orice caz, trebuia să rămână!

— De pildă ce?

— Orice.

Dacă îmi imaginasem cumva că prin asemenea mici tertipuri îl înfund, se pare că mă înşelam. Marţianul utopic avea idei ferme despre ştiinţă.

— Kepler, de pildă.

M-a privit lung, căutând firele ce conduceau la capcană.

— Ce-i cu el?

— Nimic. Nimic rău, vreau să spun. A inventat şi el nişte legi. Antikeplerienii s-au repezit să-l pupe. Nu le-a prea plăcut, dar erau gentlemeni.

— Nu vorbeam de ce-au făcut unii şi alţii, ci de faptul că legile ălea erau *mari*, domnule! Au rezistat sute de ani.

— Şi încă mai rezistă! l-am asigurat. Pe Descartes l-au pupat antidescartienii, pe Copernic anticopernicanii, pe Newton antinewtonienii şi aşa mai departe. Toţi erau gentlemeni.

Simţeam că e gata să se înfurie. S-a lăsat pe spate în fotoliu, privindu-mă printre pleoapele strânse.

— Îi fi vrând să fii ironic, dar cu mine nu ţine. Pe dumneata cine o să te pupe?

— Nimeni, am spus. Eu nu sunt om de ştiinţă, sunt un amărât de popularizator.

N-a înţeles care îmi era poziţia socială declarată. Bănuia că eschivez din cine ştie ce motive secrete.

— Cum adică? Atunci de ce vrei volumul ăsta de pe masă?

— Mi-au dat în grijă pagina ştiinţifică la revistă şi mă zbat s-o fac. Cuiva i-a intrat în cap că eu aş face-o cel mai bine. Astea-s goveşti! Einstein ar fi făcut-o şi mai bine decât mine, numai că el pretinde plata în valută.

— Zău, domnule? Mai trăieşte?

— Trăieşte veşnic. Einstein e nemuritor!

Şi-a dat seama de labilitatea terenului peste care îl invitam să treacă şi a preferat un ocol cât mai larg. Ca să câştige timp, s-a întins peste masă şi mi-a umplut a doua oară paharul. Şi l-a umplut şi pe al lui, din nou.

— La mulţi ani!

Am tresărit, auzind urarea marţiană. Deschisese şi sticla a doua, lucru care m-a mirat teribil. Grijile ştiinţei îi făcuseră poftă de băut.

— Domnule, şi-a amintit parcă pe neaşteptate. Circulă zvonul că te muţi.

— Eu? Nu-mi vine a crede. Ar fi trebuit să ştiu şi eu ceva, cât de cât.

Era dezamăgit.

— Ei, fir-ar a dracului! Credeam că-i o treabă serioasă.

— Nu, zău, de ce? Aţi fi vrut să cumpăraţi apartamentul?

De cumpărat, nu l-ar fi cumpărat, dar mi-ar fi putut vinde el un teren. Zonă centrală, poziţie avantajoasă, puteam ajunge la serviciu chiar şi pe jos, în câteva minute.

— Ce să fac cu terenul?

— Cum, ce să faci? Să construieşti.

Muşchetarul Descartes clipeşte brusc din ochi, cu o anume severitate preiluministă. Privirea lui vigilentă mă îndeamnă să scotocesc bine prin buzunare înainte de a cumpăra vreodată terenuri virane, care te obligă apoi să-ţi vâri capul în jug şi să te apuci de construit.

— E prea complicat, zic.

Nu era nici o problemă. Dacă nu voiam să mă leg la cap, construind pe terenul viran, îmi putea vinde o casă gata ridicată. Tot zonă centrală, şi mult sub preţurile cu care se vinde aşa ceva în mod obişnuit.

Cunoşteam locul. Îl cunoştea şi Descartes, fiindcă mi-a făcut un alt semn de avertizare, mişcându-şi scurt mustaţa. Fii atent, băiete! părea să spună. Casă veche, insalubră, situată în perimetrul demolabil. Marţianul îşi vâră adânc în grotă banii utopici scoşi de pe spinarea ta, iar tu te trezeşti mâine-poimâine în stradă. Şi nici nu-ţi mai deschide uşa, să beţi împreună un Murfatlar consolator.

— Nu iau decât cartea asta, am zis ciocănind cu degetul în tratat.

— Foarte bine faci, dar cartea asta o dau împreună cu enciclopedia germană.

Şi, ca să nu fie nici un dubiu, şi-a întins mâna spre raftul unde tronau cele unsprezece tomuri din *Allgemeine Deutsche Biographie.*

Mi s-a părut că n-am auzit bine. Descartes zâmbea perfid pe sub mustaţă. El era încă de-al casei, ştia mai multe decât mine.

— Să cumpăr toarte cărţoaiele de acolo?

— Altfel nu pot să vând. Ori totul, ori nimic.

— Şi biografia romanţată a lui Bismarck?!

— Dacă vrei. Bismarck a fost un om mare. Asta nu intră neapărat în serie. Nu te oblig.

— La cât s-ar ridica toată afacerea?

Cifra era grăitoare în sine. Nu mai trebuia să-l întreb de ce nu-şi duce tomurile la anticariat şi preferă să târască din când în

când câte un nevinovat în grota utopică. În orice caz, ideea de a băga pe gât o lucrare enciclopedică de la 1875 cuiva care îşi ştie germana înţepenită pe la expresiile „*Nicht hinauslehnen*“, „*Sturm und Drang“* şi „*Das ist mein Paß*“ mi s-a părut atât de amuzantă încât aproape că-mi venea să mi-o însuşesc discret şi s-o vând la rândul meu unui umorist.

Vinde fiecare ce poate. Nu e bine să te învârteşti prea mult pe lângă marţieni. Au şi ei bolile lor microbiene.

Înainte de plecare, am vârât la loc, în raft, cartea pe care iniţial o reţinusem.

— Banii-s cam mulţi. Mă mai gândesc, i-am spus gazdei mele încruntate, şi presimţeam că exact aşa o să şi fac: să mă gândesc, însă de acum înainte la cu totul altceva.

În prag m-am întors destul de repede ca să mă ciocnesc cu el, cum mi se ţinea în spate gata să zăvorască uşa în urma mea, arestându-se singur pentru tot restul vieţii, ca un condamnat fără speranţă de ispăşire.

— Domnu’ Indrei, i-am zis, de ce nu vă însuraţi?

— Cu cine? s-a grăbit marţianul utopic să întrebe, speriat.

— Ştiu eu? Poate cu Elvira Muscan.

Ideea îmi venise oportun dintr-o simplă întâmplare: femeia tocmai trecea pe alee spre scara ei şi-i prinsesem pentru două secunde în câmpul vizual, prin uşa deschisă a holului, mersul săltăreţ.

— Cu *ci-nee*?!

Marţianul scăpase un mic răcnet răguşit.

— Ar avea şi copiii ăia un tată...

— Au ei mai mulţi! Au ei mai mulţi, nu le duc eu grija!

L-am mai auzit câteva momente bodogănind după tăblia groasă a uşii. Am aşteptat până când zăvoarele broaştelor să pocnească de câte două ori, fiecare în lăcaşul său. Când am urcat la mine, nu eram tocmai trist: pierdusem încă o bătălie, dar aveam toate şansele să câştig războiul.

Cândva, treaba asta era privilegiul exclusiv al lui Napoleon.

13

Aveam o presimţire. De cum am intrat în redacţie, am înţeles că urma să-mi înfulec papara de la şefi. Nu ştiu exact ce mi-a

alertat simţurile: o privire trădătoare, o uşoară tensiune în atmosferă, sau poate că pur şi simplu alarma era înăuntrul meu, ca un curent neuronic subtil, o prezenţă până atunci sustrasă controlului obişnuit al luciditătii.

N-am mai intrat în birou, ci am luat-o de-a dreptul spre anticamera ghilotinei. În anticamerele ghilotinelor afli, exact, tot ce te interesează, şi încă neîntârziat.

— Vai de mine! Ce-aţi făcut? m-a întâmpinat secretara. Şeful e tare supărat.

— Pe mine, domnişoară? Asta-i bună!

Aerul meu de sinceră stupefacţie nu servea la nimic. Ceea ce făcusem trebuie să fi fost destul de grav încât seismele stârnite în imediata vecinătate a ghilotinei să producă în privirea secretarei acea alarmă plină de semnele unor iminente furtuni.

— Ceva în legătură cu articolul.

— Ah, da? E vreo problemă? Mi s-a părut că totul era în ordine, după ce l-am predat.

— Nu ştiu nimic mai mult. Intraţi acum, mai sunt nişte străini înăuntru. Poate scăpaţi mai uşor.

Nu e rău! Secretarele din anticamera ghilotinei întotdeauna trebuie ascultate. Ştiu o mulţime de trucuri menite să-ţi insufle curaj înainte de a sui pe eşafod. Mi-am compus rapid o mască nepăsătoare şi am trecut dincolo de uşa înaltă.

Romi Burian trona la birou, pe jumătate ascuns după teancurile de scrisori şi manuscrise adunate de vreo şase luni încoace. Cum privea în jos, i-am văzut mai întâi claia de păr încărunţit înainte de vreme şi o parte din rama groasă a ochelarilor săi austrieci. În încăpere mai erau doi bucureşteni. Nu-i cunoşteam, dar aş fi putut jura că abia debarcaseră din capitală, având aerul că inspectează o instituţie de troglodiţi. Pe unul din ei l-am surprins în plină desfăşurare retorică: se trăsese pe un colţ de canapea şi se apleca mult în faţă, ca să ajungă astfel cât mai aproape cu putinţă de Romi Burian. Celălalt, un lungan chelios cu mustaţa şi sprâncenele groase de un deget, se lăsase pe spate şi, cuprinzând într-un larg gest posesiv pernele din spătarul aceleiaşi canapele, clătina mecanic din cap, în semn de acord deplin. Romi Burian citea ceva şi n-aveam nici o îndoială că era indispus. Se pare că nu putea fi prea montat de oferta vizitatorilor săi de atunci. Când şi-a ridicat fruntea şi a dat cu ochii de mine, am înţeles din privirea lui că, indiferent de sentinţa pronunţată la poalele ghilotinei, îmi era recunoscător pentru apariţia mea oportună.

— Ia vino încoace! m-a preluat în forţă. Ce-mi faci? Vrei să mă înfunzi?

L-am luat pe „nu ştiu” în braţe şi nu m-am mai despărţit o vreme de el. Ca să preîntâmpin vreo izbucnire, mi-am oferit bunele servicii voluntar:

— Dacă e vreun necaz cu articolul, îl modific în corectură.

— Modifici pe naiba! L-am scos din pagină.

— Păi, de ce?

— Pentru că era rău scris. L-ai scris cu piciorul, şi nici măcar cu dreptul. L-ai scris cu piciorul stâng!

Bucureştenii abandonaseră temporar pledoaria *pro domo* şi mă priveau cu o vizibilă curiozitate. Pesemne nu în fiecare zi ai ocazia să vezi pe cineva care-şi scrie articolele cu piciorul stâng. Burian era bucuros că nu-l asediau ei în continuare şi că ivirea mea îi oferea prilejul de a asasina el, demonstrativ, pe cineva.

— Dumnealui e cu pagina de ştiinţă şi-mi scrie despre superprostie! De unde ai mai scos-o şi pe asta?

Era să-i arunc un răspuns ireverenţios. Mi-am adus aminte la vreme că mai am acasă nişte guri de hrănit. Ghilotina nu-i bine s-o provoci. A demonstrat-o cu prisosinţă Revoluţia franceză: e atât de bine unsă, că te miri la ce adiere de cuvânt lama scapă din opritor şi — barşt! — retează gâtul firav al utopiei.

Şi ce bărbat frumos era Danton, ce suflet ales, ce trup plin de viaţă! Poate că nici nu mai avea vocaţia de martir a lui Thomas Morus. Chiar şi vocaţia asta se mai pierde pe traseul istoriei.

— Superprostia există, degeaba mă contrazici! decretez şi mă pregătesc să-mi susţin teza cu îndărătnicie.

— N-am zis că nu există. Nu asta mă deranjează, ci faptul că scrii despre ea *la mine în revistă*.

— Dar unde să scriu?

Unde vrei. Fă pe ideea asta un roman de *science fiction* şi dă-l unei edituri. Scrie o teză de doctorat şi susţine-o la Sorbona.

Cine are acces la pârghiile ghilotinei stăpâneşte bine şi vorbirea indirectă.

Oaspeţii aprobau râzând. Socoteau pesemne că, în conflictul acela care nu-i privea decât printr-un vag ricoşeu, era diplomatic să ţină partea puterii locale. Propriile lor materiale stăteau acum sub nasul lui Burian, urmărind să-l apuce prin surprindere de nări şi să-l seducă.

Ar fi trebuit, poate, să fac scandal. Să fac caz de dreptul meu de a scrie despre superprostia umană oriunde aş avea chef, inclusiv în revista de la care mănânc papară şi pâine. Mi-am

amintit cu neplăcere vorbele doctorului Bilciurescu. Voi, intelectualii — spunea el într-un moment de cinism benign, accentuând ironic şi dând a se înţelege că personal se socotea temporar scos din cauză — aveţi spinarea flexibilă. Clasa muncitoare ştie una şi bună, de asta e fermă pe poziţie. Voi ştiţi atâtea că vă clatină vântul după direcţia din care vă suflă în argumente. N-ar trebui să suferiţi de lombosciatică nicicând.

N-am făcut scandal. Poate că Romi Burian aştepta să-mi iau vreun angajament. Ei bine, n-aveam să-mi iau nici un angajament, iar studiul despre superprostie tot o să-l termin eu odată şi odată. Eram indispus. Îmi venea să trag nişte pumni în mutrele acelea care mă priveau cu un aer de parcă ar fi ştiut dinainte că voi înghiţi găluşca fără nici o obiecţie serioasă. Aproape că-mi venea să-i iau la rând şi să-i întreb dacă n-au un foc, o ţigară. Ca să am un motiv huliganic drept pretext.

Lunganul cu sprâncene de operetă lipite pe capul pleşuv se simţi obligat să-mi vină în ajutor cu o sugestie. Mă suspecta probabil de idioţie şi, pe de altă parte, era dornic să-i producă lui Burian, chiar atunci, o mostră de inteligenţă practică, bine orientată.

— Scrie despre revoluţia tehnico-ştiinţifică. E un subiect modern şi cât se poate de interesant.

M-am uitat urât la el, ca la unul care se vârâ în treabă cu lozinci însuşite după ureche. Eram gata să-l întreb câte asemenea articole citise la viaţa lui, dar m-am abţinut. Nu ştiu de ce am făcut-o. Mi-ar conveni să cred că dintr-un reflex al bunului simţ, dar parcă poţi să fii sigur? Ca o dovadă a educaţiei cuprinse în recipientul capricios pe care-l numim metaforic „cei şapte ani de acasă”. În caz contrar, aş fi obligat să iau în serios ipoteza doctorului Bilciurescu şi să mă întreb cu uimire de ce mă mai dor şalele din când în când, după atâta gimnastică socială.

Dacă o să scriu curând ceva, atunci o să fie despre Big Bang.

„Te priveşte“, mi-ar răspunde Romi Burian în vremuri calme, deci atunci când n-ar intra în joc şi orgoliul lui şifonat, orgoliu de personaj administrativ. Singura lui recomandare s-ar limita la problema spinoasă a lui Big Boy, cel care poate tot, dacă-şi pune mintea. „Să nu mi-l găseşti cumva pe acolo, că iar îţi dau afară articolul din pagină!”

De parcă ai şti dinainte ce găseşti când te scufunzi în timp până la mitologicul Big Bang! Ceva explodează, nu se ştie ce şi de ce, sau măcar dacă explodează cu adevărat şi nu ne înşelăm noi astăzi, când privim spectrul stelelor şi ni se pare că toate

ţâşnesc radiar, ca schijele dintr-o grenadă defensivă. Iar între atâtea necunoscute imense, un deget mic şi ameninţător, degetul lui Romi Burian, abia ridicat de pe butonul unei ghilotine microscopice: ai grijă ce cauţi, ai grijă ce găseşti!

Când am ieşit, am dat peste ochii întrebători ai domnişoarei Jeni, îngerul nostru păzitor cu aripioarele tăiate. Se oprise din lucru şi degetele îi stăteau suspendate deasupra clapelor maşinii de scris, cu materia inefabilă a unui cuvânt neterminat furnicându-le încă prin burice.

— Totu-i în ordine. Am lămurit povestea.

Lămurisem pe naiba, dar se părea că nimeni n-avea aici nevoie de un nou Big Bang, aşa că lucrurile, inclusiv supărarea lui Burian, urmau să se liniştească de la sine.

— Foarte bine! aprecie cu mulţumire îngerul păzitor şi în aceeaşi clipă tijele maşinii reîncepură să împroaşte zgomotos, cu litere uniforme, hârtiile dublate de indigouri.

În drum spre refugiul meu redacţional, am trecut pe lângă un grup de chibiţi strânşi roată pe lângă Mihalevici şi Prodan, cei doi combatanţi ai momentului. Partida îşi devorase aproape toate figurile minore şi se apropia de un final cu cai şi nebuni porniţi pe o hăituială teribilă. Chibiţii tăceau, trăind intens şansele ipotetice ale luptei. Nu auzeam decât glasul micuţului poet limbut Ogăşanu, cel care de când i se apropiase pensia obişnuia să-şi facă, în public, diverse planuri utopice de viitor. De vreo trei luni îmi ţinea blocată o carte despre stupărit, hotărât să se apuce cu toată seriozitatea de o mică afacere cvasibucolică. Acum nu vorbea de albine, ci despre Lamartine. Şahiştii mutau rar, chibiţii stăteau cu privirile pironite pe tăblia unui viitor dezastru încă indecis şi a unei viitoare victorii, tot atât de neclare. Iar în vremea aceasta Ogăşanu le dădea mici ocoluri, explicându-le cu o veselă şi oarecum distonantă animaţie ce bogat dosar profesional avea blândul, fragilul, şahistul poet al *Meditaţiilor* la poliţia timpului său, cu care cinismul nepăsător al istoriei ni-l arată astăzi într-o fructuoasă colaborare. După cât de beat străbătea saloanele unde ajunsese un personaj mereu dorit şi admirat, era de mirare — spunea Ogăşanu adresându-se, printre capetele grupului de pasionaţi, cailor şi nebunilor şi regilor de pe câmpul de luptă — era de mirare cum de reuşea să mai reţină ceva din discuţii, iar seara, acasă, între un vers romantic şi altul, să-şi redacteze lizibil şi corect raportul antinobiliar.

Doamne, multe păcate va fi avut de spălat şi Lamartine înainte de a se retrage la prisaca lui!

— Ia vezi, ce vrea ăla din uşă de la tine? Că mă enervează!

Vorbise Prodan, care tocmai îşi executase mutarea şi privea ceva mai relaxat în jur, aşteptând ca Mihalevici sa-şi dea seama de impas şi să se perpelească o vreme, înciudat, cu gândul unei salvări absurde în minte.

M-am întors la timp ca să văd o barbă roşcată retrăgându-se în semiobscuritatea coridorului.

— S-a întâmplat ceva? l-am întrebat pe Adrian Istrati, ieşind după el pe coridor.

Arăta ca un porumbel căruia îi gâlgâie guşa. Arată astfel întotdeauna când rumegă în el o porţie zdravănă de râs. Îi sclipesc ochii ca unui rafinat specializat în degustarea probelor de umor involuntar, fericit să constate încă o dată că viaţa are grijă de el şi de patima lui nevinovată.

— N-ai fost la tine în birou?

— Nu.

— Şi nici nu te duci?

Mustaţa bine pieptănată nu reuşea să ascundă decât o mică parte din zâmbetul perfid. Încercam să ghicesc ce farsă se punea la cale. Adrian Istrati nu lipsea niciodată de la locul farselor redacţionale. Compusese nişte afişe pe care aproape toţi figuram în diverse atitudini fotografice, lângă câte un titlu decupat din revistă şi care, fireşte, acolo apăruse în cu totul alt context. „Cosmogonii ascunse“ scria, de pildă, sub imaginea din care Ogăşanu părea că se extaziază în faţa unei ipostaze îmbufnate a Sophiei Loren. „Aici am studiat“ era explicaţia fotografiei cu Prodan şi Tache Rasiga îmbrăţişînd un stâlp de afişaj lângă firma cramei „Bucureşti“. „Nu putem rămâne pasivi în faţa unui asemenea fenomen!” decreta lozinca de sub colajul unde domnişoara Jeni lovea cu mişcările ei dactilografice coastele unui manechin zâmbitor, bronzat prin efectul miraculos al unui spray occidental. Tot Istrati descoperise şi ilustraţia cu un oarecare Félix prezentând câtorva june blazate o surpriză despre care textul explicativ asigura: „*Même les plus difficiles n’y résistent pas*“.

Surpriza plutea în plină enigmă, fiindcă Félix avusese proasta inspiraţie să se aşeze cu spatele la fotograf.

M-am dus aţă în birou şi, de cum am intrat, am şi tras o înjurătură: pe perete, chiar în faţa mea, atârna tabloul lui Macarie.

— Ăsta cum a apărut aici?

Adrian Istrati chicotea în uşă, savurându-mi reacţia.

— L-a donat.

— Cui l-a donat?

— Redacţiei. Ţie, în principal, din moment ce stă aici, unde-l vezi.

Reuşise! Franciscanul cel unsuros reuşise până la urmă să ni-l vâre pe gât. Nu cum crezuse el la început, când îşi închipuia ca Romi Burian o să i-l plătească. „N-avem fonduri, băiete!” spusese Burian şi-l expediase să trateze cu cei de la Comitetul de cultură. Macarie nu se descurajase: ghicise soluţia cu donarea, ştiind foarte bine că, oricum, n-o să-i dea nimeni vreun sfanţ pe mâzgălitură. Nici o instituţie serioasă. Cu atât mai mult vreun particular care ar fi trebuit să-şi îndese în acest iscop mâna în propriul său buzunar.

M-am uitat la compoziţia aceea stupefiantă. Personajul din prim-plan părea un Sfânt Gheorghe cu cuşmă, abia coborât de pe sticlele pictate ale iconarilor de la Nicula. Nici urmă de dramatism eroic în ochii lui, fiindcă Macarie izbutise din pură întâmplare performanţa de a le aplica o privire perfect tâmpă. Într-o mână ţinea un fel de vătrai din care atârna un turc mititel, ca un peştişor cu turban galben, înţepat spre a fi jertfit sub formă de frigare la cină. Fundalul, conceput în etaje, ca un sistem de benzi desenate, conţinea scene de luptă şi de muncă. Franciscanul avusese ambiţia să adune sub un soare etern toate muncile câmpului, şi aşa se face că secerătorii nu pridideau să secere ceea ce semănătorii iacă nici nu terminaseră de semănat. Mai jos, într-un plan delimitat de vătraiul-ţepuşă, cei care vânzoleau aerul albastru-cenuşiu cu săbiile păreau serios incomodaţi în activitatea lor războinică de alţii, interesaţi exclusiv de o horă simbolică, deasupra căreia turcaletele se zbătea înspăimântat.

Nu mă îndoiam că Macarie era un bun pictor de tòrturi etajate şi că, dacă şi-ar fi găsit clienţii interesaţi de improvizaţii extravagante, ar fi putut înlocui uşor trandafirii de zahăr ars şi crenelurile de ciocolată prin nişte vii scene istorice. E adevărat, iarăşi, că mâna care poartă cu mişcări şerpuite cornetul plin cu cremă de fistic ar putea produce chiar şi surpriza de a întinde interesant culorile pe pânză. Nu era însă cazul lui Macarie. Şi tocmai asta nu-i intra lui în cap, după ce-l prostise nu ştiu cine că are talent cu carul acolo unde în realitate n-avea decât ambiţie.

„*Même les plus difficiles n’y résistent pas*“. În cazul franciscanului unsuros, surpriza era la vedere. El nu întorcea fotografului spatele, ca să mai existe un dram de îndoială şi

întrebările să circule, stimulate de fantezia intrigată. Macarie ştia bine ce vrea cu acel Sfânt Gheorghe recondiţionat. Nu era nici el de ieri, de azi. Auzise de Van Gogh, de Michelangelo, de Nicolae Grigorescu: toţi porniseră de la munca de jos, iar după o vreme găsiseră destui cumpărători. N-avea Romi Burian fonduri pentru achiziţie? „Îl donez!“ strigase franciscanul, agăţându-se de ideea asta ca de o soluţie preferabilă totuşi reintrării în anonimatul picturilor pe ciocolată.

Avea şi el îndreptăţirea lui să dea din coate, aşa cum aş avea şi eu motivele mele să dau cu kitsch-ul ăsta de pământ.

Deosebirea vine de acolo, că el *dăduse* din coatele lui ambiţioase, pe când eu întârziam să mă reped la oroarea de pe perete şi să-i dau un brânci pe fereastră, afară din zgârie-nor.

Oroarea avea de-acum număr de inventar. Romi Burian, care îmi arătase mie, vreme de câteva secunde, cuţitul ghilotinei, nu îndrăznise să i-l arate şi lui Sfântu Gheorghe. Ar fi trebuit să-i spună lui Macarie: băiete, eşti un biet naiv, treci în banca ta şi mai învaţă. Lasă sfinţii în seama iconarilor. Ăsta nu-i cine spui tu.

Dar Burian tăcuse şi-i dăduse sfântului un număr de inventar. Se prefăcuse că vede în el chiar pe ilustrul strămoş cu ţeapă antiotomană. Criteriile lui estetice se blocaseră în faţa gogoşilor plămădite de Macarie în atelierul său de pictură cofetărească.

Sau poate că nu se blocaseră. Le luase frumuşel şi le dăduse deoparte, exact atâta vreme cât trebuise să-i spună administratorului: „Nea Vasile, ia tabloul ăsta şi bagă-l în inventar!” După care se întorsese la ale lui, iar Macarie plecase beat de fericire că ne lăsase nouă o icoană şcolărească, să ne închinăm la ea şi să-l admirăm pe cel ce-o făcuse.

Dacă tot n-o putea vinde!...

M-am apropiat de perete şi am săltat tabloul din cui. Barba lui Adrian Istrati începu să fluture a mirare.

— Ce faci? Unde-l duci?

— În birou la tine.

— Nu, nu! te rog să nu! protestă el apărându-se cu mâinile. N-am loc pe pereţi, e plin de afişe. Şi, la urma urmei, tu eşti prietenul lui, l-am văzut venind la tine mereu.

Cu Sfântul Gheorghe omorâtorul de sarazini sub braţ, am trecut prin faţa uşii şahiştilor spre primul birou pe care l-am găsit gol. Gungurind din guşa lui de porumbel amuzat, păroasă şi gâlgâitoare, Istrati mă urma îndeaproape, mânat de un fel de curiozitate complice.

Lângă masa lui Prodan atârna o reproducere după Dărăscu.

Am luat-o şi am aşezat-o pe vraful de manuscrise vechi de pe dulap.

— Decât un Dărăscu în copie, mai bine un Macarie original! am hotărât în timp ce-l atârnam pe Sfântul Gheorghe în cuiul abia eliberat.

M-am întors la mine mulţumit ca de o nouă faptă bună. Aşteptam cu o oarecare emoţie să se încheie partida.

După hârşâitul scaunelor am ştiut când se schimbau jucătorii. Istrati şi-a făcut apariţia în uşă cu nişte ochi de-a dreptul strălucitori. Un copil care ar fi reuşit să-şi vâre degetul în borcanul cu dulceaţă, peste toate piedicile întâlnite în cale, nu putea să arate într-o mai bună dispoziţie.

— A intrat!

— Cine?

— Prodan.

Dincolo de peretele subţire, Prodan bodogănea de unul singur. Probabil că ne înjura, fără să ştie exact care dintre noi o merită. Apoi nu i-am mai auzit bombănelile, ci scârţâit de podele şi, puţin mai târziu, lovituri ca de ciocan.

Marina lui Dărăscu reapăruse în cuiul ei. Cocoţat pe un scaun, Prodan bătea cu scrumiera un alt cui în spatele mesei vecine. Ţinea tabloul lui Macarie între picioare, să-l aibă la îndemână.

Admiratorul lui Lamartine stătea în uşă şi privea.

— Bate, bate! Pune acolo ce vrei, spuse el dând din mână cu o nepăsare afectată. Şi-aşa nu mai am decât două luni până la pensie!

14

Când vrei să traversezi oraşul dintr-un capăt în celălalt, iei troleibuzul 25. În eventualitatea că doreşti să ajungi până la Lună, iei tot troleibuzul 25, însă trebuie să fii atent sa cobori la vreme: troleibuzul acesta străbate centrul, se lansează ca o veritabilă navă spaţială pe traiectoria dinainte calculată de specialişti, dă ocol Lunii, având grijă să oprească din loc în loc, pentru ca fiecare cosmonaut să poată coborî în staţia lui de destinaţie. Apoi ajunge la capătul liniei şi, în funcţie de indicaţiile

primite de la dispecerii cu caschetă cenuşie şi ecuson, revine la bază pe acelaşi traseu parabolic, cu misiunea îndeplinită. Aici se poate odihni un minut, o oră sau chiar o săptămână încheiată. Până la misiunea următoare.

În staţia de la Consiliul Popular coboară în mod obişnuit o mulţime de cosmonauţi, aşa că de acolo înainte am putut răsufla, scăpat de presiunea fizică a vecinilor mei şi de bombănitul lor nemulţumit. Oamenii vedeau peste umărul altora golul promiţător dintre mine şi cumnatul Ion. Dădeau din coate plini de speranţă, ca să descopere deodată că spaţiul acela ceva mai degajat se profila deasupra maşinii de spălat pe care amândoi ne străduiam s-o protejăm de şocuri cu propriile noastre corpuri. Deziluzia nu e uşoară pentru nimeni, aşa că bombănelile unora împotriva celor care îşi cară mobila cu troleibuzul, în loc să caute în acest scop un ciubucar cu maşină mică, erau perfect explicabile. În mai multe rânduri a trebuit să-l înghiontesc pe Ion, ca să nu răspundă în doi peri şi chiar să se ia la harţă cu cosmonauţii dezamăgiţi. Cumnatu-meu stă mai prost decât mine în ce priveşte răbdarea. Când se simte călcat pe bătătură, e în stare să şi-o piardă repede şi cine ştie ce măgărie iese până la urmă.

Între atâţia inşi preocupaţi, la modul îngust, exclusiv de misiunile spaţiale proprii, am descoperit şi unul cu orizont mai larg. Singurul — dealtfel — dispus să gândească relativ detaşat şi inteligent. Omul nimerise cu coapsa într-un colţ al maşinii noastre de spălat. Apăsat cum era de cei ce dădeau zor să mai urce la una din staţii, i-am văzut la un moment dat faţa crispându-se de durere şi mâinile încordându-se disperat pe bara dinspre fereastră, ca să poată rezista presiunii. În asemenea condiţii, mai găsea putere să glumească:

— Vindeţi-mi mie vechitura asta, să mă bag în ea!

Era într-adevăr o vechitură, n-avea nici măcar centrifugă, ce să mai vorbim de program automat. Soră-mea spălase în ea rufele casei vreme de un deceniu, până se hotărâse Ion să-i cumpere una mai bună.

I-am spus omului că nu ne puteam lipsi de vechitură, era promisă la ţară, iar el a clătinat din cap mulţumit. Înainte de a înconjura Luna, troleibuzul oprea în dreptul autogării, de unde şi-o fi închipuit că aveam sa luăm alte nave cosmice, spre satele învecinate.

Nu greşea decât într-o oarecare măsură, şi anume în măsura în care *nu noi* trebuia să asigurăm transportul până la capăt. Sarcina noastră era să străbatem dintr-o parte în cealaltă oraşul.

În centru, se făcuse gol în jurul nostru şi mi-am putut purta lejer privirile, prin fereastră, peste peisajul extraterestru cunoscut.

Cunoscut şi nu tocmai, fiindcă peste noapte apăruseră o mulţime de noutăţi.

— Ce se întâmplă? Ce fac ăştia aici? am întrebat cu uimire, îndată ce mi-am revenit din primul şoc.

Troleibuzul încetinise la stop, aşa că puteam să mai privesc timp de câteva secunde forfota trecătorilor pe lângă schelăriile de lemn şi metal care îmbrăţişau aproape fiecare clădire. Părea că în drum spre Lună se montează o staţie intermediară. În salopetele lor pătate de humă colorată, cosmonauţii de întreţinere se agitau pe schele şi din loc în loc descopeream mari suprafeţe de culoare umedă, abia ieşite de sub bidinea. Deasupra unui magazin de îmbrăcăminte, un roz ce părea dat abia cu o zi înainte se corecta acum cu un vernil discret. Printre picioarele metalice ale schelelor, alţi cosmonauţi rădeau vopseaua scorojită de pe ramele vitrinelor, spărgeau ziduri, schimbau uşorii putrezi cu unii proaspăt băiţuiţi. Pe colţ, intrarea refăcută a vechiului magazin de furouri şi danteluţe îşi sclipea coloanele de oglinzi ca însăşi poarta principală a Cetăţii Soarelui sub privirea uluită a lui Campanella. Jur-împrejurul pieţii bântuia un asemenea suflu utopic, încât mi-am simţit inima tresăltând de o neîncrezătoare bucurie. Troleibuzul porni, îndepărtându-mă încet de locul acelor neaşteptate prefaceri pe care, mai ieri, până şi optimiştii le repudiau din proiectele lor urbane cele mai ascunse, văzându-le posibile numai în urma unui cutremur general.

Era deci adevărat! Ceea ce nu se mai întâmplase de la război încoace se întâmpla acum, pe traseul selenar pe care îl străbăteam împreuna cu cumnatul meu şi cu maşina lui de spălat, expediată la ţară.

— Măi, Ion, măi! Ştii cumva, noul prim-secretar pescuieşte?

— Ia mai lasă-mă în pace!

S-a uitat urât la mine, ca de fiecare dată când îi amintesc de vechea lui poveste pescărească. Apoi m-a lăsat să-i păzesc singur vechitura şi s-a aşezat, în mod ostentativ, la mijlocul vagonului, pe un scaun gol.

— Hai, mă, că n-am vrut să te necăjesc!

A dat din mână fără să se întoarcă şi câtăva vreme l-am văzut privind pe geam cu o nepăsare prefăcută.

Cumnatul meu Ion e pescar înrăit. Pe el şi pe Hemingway îi poţi vedea sculându-se cu noaptea în cap, intrând în cizme de cauciuc răsfrânte deasupra genunchilor, vârându-şi de bunăvoie spinarea sub cocoaşa unui rucsac uriaş, atârnându-şi de curea diverse cutioare cu râme şi plase de sârmă şi te miri ce încă, pentru ca apoi, cu undiţele în mână, s-o ia sprinten spre gară, ori spre autogară, în funcţie de crimele plănuite pentru ziua respectivă. Nu ştiu care din ei cunoaşte mai multe trucuri la păstrăv; îmi închipui că Ion, fiindcă Hemingway aruncă nada mai degrabă la peşte oceanic, din cel pescuit de mine şi de alţii la Alimentara, cu conservă cu tot.

Întâmplarea aceea îl supără pe Ion numai dacă i-o pomenesc eu. În alte împrejurări nu-i displace să o povestească, pentru că în general oamenii se miră de lucrurile care plutesc la suprafaţă şi uită să-şi mai pună întrebările obligatorii pentru cele din adânc. Sau poate că nici nu se gândesc la ce trebuie întrebat, mulţumindu-se să afle întâmplarea. Nevoia de epic, cum ar zice un renumit critic contemporan. Nevoia de epic e mai mare decât nevoia de dramatic şi cu mult mai mare decât nevoia de filozofic, aş adăuga eu, aducând ca argument, între altele, poveştile pescăreşti pe care cumnatu-meu Ion obişnuieşte să le consume la cină, după cum va stabili, fără îndoială, ancheta lui Gusti Dejeu.

Nimeni nu ştie mai bine ca mine că, spre deosebire de poveştile altor pescari, ale lui Ion sunt adevărate. El e un spirit sobru, ca şi doctorul Bilciurescu. Nici unul din ei nu se refugiază în fantezie, deşi uneori nu te-ar costa nimic s-o faci. Ba poate că te-ai simţi chiar bine.

Hemingway, în schimb, o mai făcea câteodată. Dădea omul o raită pe mare şi se întorcea cu scheletul lui Moby Dick îmbrăcat în pielea argintie a unei poveşti.

Cumnatu-meu ar povesti cam aşa: „Dom’le, m-am dus într-o duminică la Ţaga, să dau la crap. Ştiu eu un loc acolo, unde-i malul lacului scobit ca o potcoavă. Cândva am scos din locul ăla un peşte cât un purcel, m-am luptat cu el o oră şi jumătate şi uite-aşa curgea apa de pe mine când am terminat: eram tot atât de istovit ca şi crapul. În duminica de care-ţi spun am prins nişte vietăţi cam de-o palmă, mai mare ruşinea! Şi bătea, dom’le, un soare ca pentru ocnaşi. Eram gata să abandonez şi să mă car acasă, când aud pe cineva că zice de lângă mine: Trage, dom’le?

Iar eu nervos: Trage, dom’le, trage, dar mai încet. Păi, zice, ce momeală foloseşti? Mă uit în sus, peste umăr, şi-am îngheţat: era unul lung, lung, îl cunoaşteţi şi voi din poveşti. Unul care nu se mai sfârşea. Mă uit în spate, maşina îl aştepta mai încolo, cu şoferul la volan. Îi arăt momelile, muştele artificiale, linguriţele, tot ce aveam. Se pricepea, nu glumă, patimă veche! N-a putut trece pe acolo fără să oprească, dacă m-a văzut. Nu-mi dai, dom’le, să arunc şi eu puţin? Poftim dom’le, cu plăcere. A aruncat vreun sfert de oră şi n-a prins nimic.“

— Şi tu ce făceai în vremea asta? l-am întrebat.

— Cum *ce* făceam? Mă uitam la el cum pescuieşte. Ce era să fi făcut?

— Mai întrebi? Trebuia să-i ceri ceva.

— De ce să-i cer?

— Păi, ca să-ţi dea. Să vezi dacă-ţi dă sau nu. Aşa, ca între colegi de undiţă. Tu de ce i-ai dat băţul tău, să-şi facă el cheful?

— Fii serios! N-aveam ce să-i cer. Locuinţă am. Mi-am facut-o singur, pe rate.

— Nu numai locuinţa contează.

— Dar ce?

— Ştiu eu? Să te fi avansat. Să-ţi mai dea o treaptă la salariu.

A pufnit pe nări, neîncrezător. După concentrarea privirii, înţelegeam că ia o clipă în considerare perspectiva aceea, cu toată seriozitatea.

— Să nu-mi spui că nu-ţi trebuie nici treapta.

— Nu spun. Cui nu-i trebuie? Dar de ce să mi-o dea tocmai el?

— Fiindcă putea s-o facă. Dădea un telefon, iar şefii tăi alergau ca dracii prin uzină, să te găsească şi să-ţi atârne în piept decoraţia.

— Ce decoraţie?

— În sfârşit, treapta aia la salariu. Trebuia să i-o ceri. N-aveai dreptul să stai cuminte în banca ta când omul coboară între muritori şi-ţi cere ţie undiţa, să încerce cu ea. Asta nu-i cuminţenie, nu-i modestie, asta-i laşitate curată! El vine la tine, discută despre momeli, aruncă senin undiţa, iar tu te caci pe tine cu demnitate şi te porţi de parcă şi atunci ai defila. Trebuia să-i ceri ceva, fie şi o ţigară. Un Kent. Un Carpaţi fără filtru.

L-am băgat în încurcătură.

— Tu aşa ai fi făcut? m-a întrebat indispus.

— Nu ştiu ce-aş fi făcut eu, fiindcă nu cu mine s-a întâlnit pe malul lacului, ci cu tine. Poate că i-aş fi cerut un Kent, o casă, o femeie, mă rog, ceva din care să reiasă că nu defilez şi atunci când vine omul şi mă bate pe umăr, dornic să schimbăm impresii despre civilizaţia crapului de baltă.

— Bah! Un rahat, asta i-ai fi cerut!

Reuşisem să-l înfurii de-a binelea. Începea să folosească limbajul din vremuri de restrişte al lui Gusti Dejeu. Mai târziu mi-a părut rău. Îi stricasem o bucurie, fiindcă el se întorsese de la Ţaga, atunci, bucuros de întâlnirea aceea extraordinară, în timpul căreia nu dorise sau îi fusese teamă să ceară ceva de la cel obişnuit să primească totul, deşi îi stătea în putere să dea totul.

Poate că fusesem invidios pe Ion, pentru că întâmplarea îi oferise un moment de intimitate cu o personalitate care pentru mine rămânea mereu o prezenţă aproape secretă. În orice caz, după toate aparenţele, pe noul prim-secretar Ion n-avea să-l întâlnească pe malul lacului Ţaga, sau în altă rezervaţie utopică. Zelul ce cuprinsese centrul mă constrângea să-i suspectez prezenţa pe aproape, în perimetrul oraşului pe care îl gospodărea.

Cumnatu-meu părea mai puţin impresionat. El văzuse înaintea mea cosmonauţii în salopete la lucru şi, în general, cred că imaginea unei planete renovate nu-l face să-şi piardă capul uşor. Poate că e incapabil să şi-o închipuie în amănunte. Nu-i poţi pretinde asta, nu el e moştenitorul lui Darwin, ca să se mire de sublimul natural al omului şi să se înspăimânte de prăpastia din buza căreia pescuieşte.

Pentru început, n-ar trebui cine ştie ce. E destul să-ţi imaginezi cosmonauţii zugrăvind în culori proaspete chipul Pământului. Mărfuri stivuite în magazinele renovate ale lui Campanella. Camioanele cărându-ne sistematic din cale containerele cu gunoi. Omul e cu adevărat o creatură minunată, dacă nu-şi pierde din vedere calităţile care-l fac să nu rămână ceea ce iaraşi s-a dovedit că este: un biet animal dezorientat.

L-am văzut pe Ion ridicându-se şi revenind spre maşina pe care eram gata s-o pun la dispoziţia tuturor rufelor omeneşti. Troleibuzul tocmai lua viraj şi se pregătea să dea ocol Lunii. La prima staţie trebuia să coborâm.

15

Până am suit vechitura la etajul şase, ne-a ieşit sufletul. Liftul nu funcţiona, aşa că ne-am văzut obligaţi să scoatem obiectul din cabină, unde îl vârâsem nu fără o oarecare greutate, şi sa abordăm înălţimile blocului pe calea indicată de scări. Cumnatu-meu opintea de un capăt şi înjura. Avea fruntea asudată, i se lipiseră de ea nişte fire pe care şi le ţine de obicei pieptănate lateral, peste chelie. M-am gândit la Macarie: nici lui nu-i fusese uşor să se caţăre în zgârie-norii redacţionali, dar uite că în cele din urmă perseverenţa învinge. Doboară toate obstacolele şi îşi agaţă trofeul în cuiul dorit, la orice etaj. Trebuia să răzbim şi noi până unde ne propuseserăm şi să scăpăm de maşina de spălat. Nici ea nu putea fi vândută, dar din alte motive decât omorâtorul de turcaleţi. Dacă ar fi obţinut ceva, cât de cât, pe vechitura lui, îmi închipui că şi Ion ar fi vândut-o, în loc să se complice şi s-o trimită la ţară pe un drum atât de ocolit.

În faţa uşii cu inscripţia gravată în porţelan „Fam. Persecă Niculaie“ ne-am clătinat, ca izbiţi de răsuflarea infernului biblic. Am lăsat povara din braţe şi ne-am sprijinit câteva momente de balustradă, uitându-ne unul la altul.

— Eşti sigur că aici trebuie să intrăm?

Întrebasem de parcă atunci veneam acolo pentru prima oară. Tăblia de placaj vopsit în tradiţionalul ulei gălbui vibra surd sub presiunea zgomotelor ritmate ale unui casetofon dat la maximum, înăuntru. Voci amestecate, de o veselie care nu şi-ar fi avut o mai bună justificare decât în jurul cazanului cu smoală într-o zi bine aprovizionată cu materii combustibile, se suprapuneau ritmurilor de fond, realizând o improvizaţie audio cât se poate de colorată. Familia Persecă petrecea vârtos, numai de maşina noastră de spălat n-o durea capul! Ion a trebuit să apese de mai multe ori pe butonul soneriei, ba chiar să şi bata la uşă, până să se facă auzit şi să vină cineva să ne deschidă.

Acel cineva era mătuşă-sa, Nastasia. Era abia cu vreo zece ani mai în vârstă decât Ion şi semăna în multe privinţe cu un crenwurşt mare, pufos, bucălat şi veşnic zâmbitor. Răspândea în jur optimismul clinchetitor al unei bucătării de navă, cu tinichelele în atingere din cauza ruliului pronunţat.

— O, bată-vă să vă bată! M-aţi speriat. Nu ştiam cine dă buzna peste noi, să ne aresteze. Dar cu „tărăboanţa“ asta ce-i aici? Umblaţi pe la case, să lucraţi cu ziua?

— Ia dă-te la o parte din uşă, că te calc! a luat-o cumnatu-meu în primire, împingând maşina de spălat spre ea.

— Intraţi, intraţi! Avem şi noi un maldăr de rufe murdare, n-am mai spălat de un an! Mai aducem şi de la alţii.

Nastasia era în vervă, nu-i tăcea o clipă gura. Ochii ei primiseră luciul acela umed şi privirea excesiv mobilă pe care i-o ştiam de la câteva nunţi unde ne-am nimerit împreună.

Ion reuşi cumva, cu greu, să găsească „tărăboanţei" un loc în holul îngust, turtind câţiva pantofi descălţaţi de petrecăreţi ca să nu strice covoarele.

— Bine vă mai merge! zise el îndreptându-se de şale şi îmcercând să acopere melodia săltăreaţă a casetofonului. Unii trudesc şi alţii se distrează!

— Asta-i viaţa, măi flăcăi! filozofă Niculaie Persecă pe când ne făcea loc să intrăm după masa încărcată de farfurii şi pahare.

Camera nu fusese niciodată prea largă şi se pare că nici nu era concepută special în vederea operaţiilor practicate în infern. Acum, cu duzina de persoane înghesuite care pe unde puteau, arăta ca o colivie plină de păsări ostenite, zburlindu-şi alene penele în speranţa unui vag curent răcoros. Aşa cum mă aşteptam, am făcut cunoştinţă cu familiile Pop, Filimon şi Nicoară, deci cu toţi cei cărora le citisem numele pe palier. Nastasia purta un halat de casă înflorat, bine întins peste perniţele cu care natura o prevăzuse la mai multe niveluri. Persecă senior era cărunt bine şi cutele din obraz îi imprimau o notă melancolică, în ton cu luciul argintiu al unui dinte fals, mereu vizibil prin gura întinsă într-un zâmbet fără semnificaţie. Persecă junior încă nu urcase de la joacă. Pesemne bătea mingea, cu alţi derbedei, în curtea şcolii din apropiere.

— Păi, cum ne-a fost vorba, unchiule?

Ion făcea pe supăratul, deşi nu era. Mirosul de ţuică îl gâdila plăcut pe la nas.

— Bea şi taci! lansă Persecă o lozincă potrivită momentului.

Umplea cu o mână tremurătoare nişte păhărele scoase de Nastasia în mod suplimentar din vitrinele bucătăriei sale clătinate de tangaj. Un firicel de lichid se prelinse alături, pe nailonul întins de prudenta inspiraţie a gospodinei peste faţa de masă din dantelă.

— Şi cine mă duce la Panticeu? Că pe dumneata, după cât văd c-ai băut, nu te-aş lăsa nici la volanul maşinii de spălat.

— Io te duc, mă! Tot io te şi aduc. Da’ nu azi. Mâine! Mâine mergem şi în Lună, dacă vrei.

Persecă senior nu ştia că noi ocoliserăm deja Luna, cu troleibuzul. Ţuica, în orice caz, nu era rea. Ne-am pus pe băut, după ce mai întâi mi-am căutat de lucru pe lângă casetofon şi am redus din intensitatea sonorului.

— Lasă-l, mă, să meargă tare, că de-aia l-am cumpărat! strigă imediat Nastasia, prin uşa deschisă a bucătăriei.

Ne-am făcut că nu auzim. Înviorate de apariţia noastră, familiile Pop, Filimon şi Nicoară se repeziră să-şi înhaţe paharele abandonate pe câte un capăt de mobilă. Pop era mic şi negricios, cu o expresie de veşnică mirare întipărită pe chip. Din cauza unei bronşite congenitale, vorbea ca un cuc cu limba retezată. Nevastă-sa l-ar fi putut legăna fără nici un efort la piept, să-l culce ca pe un prichindel, când n-avea somn. Madam Nicoară, în schimb, era genul retras, şi bine făcea! Prima dată când a căscat gura, a şi spus o prostie, pa care s-a grăbit s-o învelească în staniolul unui râs de copil. Filimon îşi lăsase burta să spânzure pe deasupra curelei, iar scaunul lui scârţâia în plină suferinţă la fiecare mişcare. Se pare că şi-l adusese de acasă, ceea ce nici nu era prea greu: locuia vizavi.

— Mă, îl vezi pe ăsta? Pe prietenul ăsta al meu! mi-l prezenta Persecă a doua sau a treia oară, iar Filimon făcea nişte ochi mici şi zâmbitori deasupra obrajilor ca două pungi pleoştite, alungite din cauza propriei lor greutăţi. Ăsta-i cel mai de nădejde om din câţi există! îşi reîncepea Niculaie panegiricul. Dacă n-ar fi el, s-ar duce dracului planul secţiei şi nu l-ar mai sălta nimeni deasupra o sută de ani. Uită-te la el, ca să ştii în cine poţi să te bazezi. De când mi-a stricat un scaun, nu-l mai primesc decât dacă vine cu scaun de acasă. Să şi-l strice pe-al lui!

Înghesuit pe un colţ de canapea, sub peretarele care înfăţişau obişnuitele kitsch-uri în vogă la ţară (cerbi falnici la izvor şi căprioare urmărite de lup), bătrânul Pantelimon şedea ţeapăn, cu cârja între genunchi. Părul cărunt i-l tunseseră scurt şi-i stătea ca ţepii unui arici năpârlit pe jumătate. Era neras, semn că Nastasiei, din cauza pregătirilor pentru chef, numai de taică-său nu-i arsese în ziua aceea. Mă urmărea concentrat, cu privirea lui apoasă, dar intensificată la maximum într-un efort aproape disperat de comunicare cu o lume care, de la o vreme, îl scapa printre degete.

Fascinat de rugămintea aceea mută, m-am pregătit să-mi încep dialogul oligofrenic.

— Ce mai faci, bade Pantelimon?

— Oooo go-go-go-go!

— Poţi mânca, poţi bea câte-un pic?

— Uuuu gu-gu-gu-gu.

— De vorbit, tot rău vorbeşti.

— Îîîî gî-gî-gî-gî...

Îşi prinsese în palmele zbârcite obrajii ţepoşi şi se căina amarnic.

— Dar de umblat, umbli? Mai ieşi pe-aici, pe-afară, să te plimbi pe lângă bloc?

— Oooo go-go-go-go!

Cine are cifrul dezleagă orice mesaj. Nastasia pretindea că înţelege tot ce emitea bătrânul, chinuit, în tehnica aceea inventată de el după ultima congestie cerebrală. Încerca să dea geamătului expresivitate, iar rezultatul era surogatul lingvistic care în acelaşi timp îmi zbârlea perii pe spinare şi mă fascina.

— Lasă-l în plata lui, ce-ţi tot pierzi vremea cu el?!

Nastasia Persecă apăruse cu castronul de supă şi turna în farfurii curate, pentru întârziaţi.

— Ce zice acum? Ce zice? m-am întors spre ea, neputincios, preocupat de ultimele mugete ale bătrânului.

— Liftul! Asta zice. Că nu poate coborî din cauză că-i defect liftul.

Ca eliberat de o teroare, badea Pantelimon îşi aruncă mâinile în sus şi clătină larg din capul cu tunsură aricească. Acum mi se părea şi mie că ultimele lui gemete se referiseră la lift.

Ion, care între timp băuse câteva pahare conversând degajat cu femeile, îşi aminti de chinurile noastre pe scări şi comentă oportun:

— Doamne, puşte-vă liftul! Că parcă n-aţi fi aici o grămadă de meseriaşi. A trebuit să urc cu maşina aia grea în spinare.

De mine uitase, sau se făcea că nu-şi mai aduce aminte.

Masa era iar încărcată, de parcă abia atunci ne-am fi aşezat cu toţii şi ar fi fost cazul să luăm treaba de la zero. În mijloc trona un platou cu bucăţi de pui pane, spre care privirile celui mai de nădejde om din secţie se năpustiseră ca o limbă de cameleon, proiectată violent la distanţă. Madam Pop tocmai venea din bucătărie cu un castron mare cu salată de castraveţi. Puiul de cuc profită de avantajele câştigate de nevastă-sa şi, adresându-i-se cu „Mami dragă“, ceru răguşit măsline.

— Mă, pretenţiosule! îl puse la punct Nastasia, fâţâindu-şi perniţele de la şolduri pe lângă masă. Parcă de când te ştiu numai măsline ai ciugulit!

Începusem să mă ameţesc. Înghesuiala aceea de farfurii, tacâmuri, pahare, sticle cu băutură, platouri încărcate, tăvi cu prăjituri reuşea să mă impresioneze şi nu m-am abţinut s-o şi spun.

— Ia te uită! Vă plângeţi c-o duceţi rău; şi vi se rupe masa de cât aţi clădit pe ea.

— Noi nu ne plângem de nimic, m-a asigurat Niculaie Persecă, împingându-şi hotărât fruntea spre mine. Noi trăim bine, mâncăm mult, fiindcă nu ne reţinem. Cine munceşte trebuie să mănânce până se satură. Nu ţinem *rejim*, ca voi, intelectualii.

Mi-am exprimat cu glas tare presupunerea că ar trebui să-l sun pe Gusti Dejeu. I-aş fi putut povesti o seară întreagă, trăgând cu ochiul din hol, unde era instalat telefonul, la masa din sufragerie. Era ca o natură moartă din cele mai rubiconde vise flamande. Trebuia să mă grăbesc, dacă nu voiam s-o văd în curând şi mai moartă: Filimon înhăţase deja un hartan şi-i descărna osul cu buzele lui cameleonice.

— Cine-i Dejeu ăsta? s-a interesat Niculaie, pufnind superior.

Nu înţeleg de ce se simţea provocat.

— Unul care face o anchetă sociologică.

— Tot un neisprăvit din ăia, cu mapa subsuoară! se grăbi Persecă să tragă concluzii. Şi ce-l interesează pe el ce mâncăm?

— Păi, despre asta e vorba în ancheta lui.

Niculaie se scărpină după ureche cu mâna stângă, iar dreapta o întinse încet spre sticla aproape golită.

— Hm! Daca pică un ban... Face omul ce poate! îşi răspunse nebulos la nişte întrebări parcă şi mai nebuloase. Hai să bem!

Nu l-am mai sunat pe Dejeu. Îmi simţeam picioarele slăbite şi începuseră să mă tenteze şi pe mine bucăţile de pui. Exemplul lui Filimon se dovedea molipsitor. Pe când rodeam carnea acoperită de celebra ei crustă gustoasă, trăgeam cu urechea la cugetările pe care madam Nicoară, prinzând tot mai mult curaj, le emitea în legătură cu o plapumă electrică „adusă din Jermania“. Din felul cum vorbea despre ea, te-ai fi aşteptat ca plapuma respectivă să fie multifuncţională şi să facă totul în casă: spălătură mare, gătit, aspirat, cumpărăturile de la piaţă. Să ţină loc şi de bărbat, când e plecat soţul în deplasare. Abia într-un târziu mi-am dat seama că plapuma ei nu făcea decât ceea ce fac plapumele în mod obişnuit: încălzea.

Nastasia deschisese larg geamul şi, bodogănind, umbla la butoanele casetofonului, să-i pună muzica mai tare. N-apucase

să-şi ducă planul la capăt înainte de a suna din nou soneria, aşa că am auzit-o cu toţii. Afară se lăsase întunericul şi Persecă junior îşi amintise pe neaşteptate de prăjituri. Cum s-a deschis uşa, s-a dus aţă la tavă şi şi-a înfipt mâna în bucata cea mai arătoasă.

— Mă! Când îţi dau una peste laba aia nespălată...

Niculaie Persecă îşi ridicase spre lampă o palmă de urangutan. M-am repezit să prind sticla de ţuică înainte de-a se răsturna peste marginea, totuşi fragilă, a unei farfurii.

— Tu nu mai ştii să saluţi? îl înghesuia pe puşti cumnatul Ion, din partea cealaltă a mesei.

Persecă junior încremenise, derutat, cu prăjitura în mână şi numai ochii negri îi umblau de la unul la altul, cu o disperare mânioasă în priviri. În mod brutal, era nevoit să ia cunoştinţă de existenţa noastră indezirabilă. Faţa i se crispă într-un fel de protest plângăreţ. Palma urangutanului coborî lent pe masă, abandonând gestul punitiv pentru care se ridicase spre tavan. L-am văzut pe Niculaie privind în direcţia holului de la intrare, unde se desfăşurau nişte activităţi foşnitoare menite să ne facă să înţelegem că puştiul nu venise sus singur, ci însoţit. Profitând de neatenţia adulţilor, Persecă junior se furişă în bucătărie cu trofeul său smuls celei mai autentice arte semnate de Macarie.

Nastasia intrase din nou în trepidaţiile pline de exuberanţă cu care obişnuia să primească musafirii. Chiar şi pe cei foarte întârziaţi.

— Tulaaai, Măriuţă, frumoasă te-ai făcut! Eşti ca o regină!

Urmau ţocăielile ritualice. Ca să îndeplinească idealul de frumuseţe frustă al gazdelor, o regină trebuia să cântărească în jur de o majă. Mă uitam prosteşte spre uşa holului, preocupat să ştiu dacă nimerisem cu ipoteza mea semialcoolică.

Nimerisem. Regina a intrat îmbujorată în sufragerie. Avea părul de un şaten şters, bogat, revărsat peste umeri. Se uita cu o veselă stânjeneală la noi toţi, ca atunci când te ştii studiat din mai multe părţi odată, dar nu-ţi pasă din cale-afară de mult. Rochia lungă, de seară, acoperea un trup bine făcut, de aruncătoare cu greutatea. Talia începuse sa se piardă într-un fel de graviditate perpetuă, ca a tuturor reginelor provenite din mediul rural. Ţinea în mâini un buchet de gladiole roşii, învelite într-o hârtie destul de mică încât să lase florile cărnoase la vedere.

În urma ei intră Vilian, cu zâmbetul lui de zile mari, pe care eu l-aş afişa numai după ce aş câştiga de două-trei ori sume

considerabile la loz în plic. Vilian e rubedenia mea cu fotografie la ziar, urmaşul zidarilor de piramide ai lui Imhotep. A trecut pe la fiecare şi ne-a strâns mâna ceremonios. Era pus la costum şi purta o cravată lată, albastră, cu buline albe de diferite mărimi.

Cred că atunci, pe când mă uitam insistent la bulinele din cravata lui, mi s-a rupt pentru prima oară filmul memoriei. Din păcate, Dejeu nu era pe aproape, să se ridice de pe scaunul lui profesional şi, apucând capetele de celuloid cu îndemânare, să le lipească pe fondul sonor, animat, al fluierături lor nerăbdătoare din sală. Când mi-am revenit, beam mai departe, ciocnind cu Vilian şi cu Ion, şi ascultam predica întortocheată pe care Niculaie Persecă mi-o ţinea cu scopul vădit de a mă face să pricep în sfârşit cât eram de prost. Se sprijinea cu o mână (cea de urangutan) de umărul meu şi trebuia să ţin din când în când contra, ca să nu-şi piardă echilibrul. Prin fumul gros, de ţigară, l-am descoperit de cealaltă parte a mesei pe bătrânul Pantelimon: somnola cu bărbia proptită în cârjă şi, în general, aducea foarte mult cu un bătrân de odinioară ajuns prin grele eforturi personale până în prezent. Într-o vreme, ţăranul japonez Mampe nu arăta altfel: nici mai bine, nici mai rău. Regina nu mai avea buchetul de gladiole în mână. Stătea tolănită pe canapea, cu o cană de cafea în poale, şi punea la cale cu madam Pop vreo nouă intrigă de palat. Un necunoscut, despre care până la urmă a trebuit să admit prin deducţie că era domnul Nicoară, însă nu-mi mai aduceam deloc aminte de el, lăuda sarmalele Nastasiei.

— Uite, sarmale *de astea* să-mi faci, dulci, nu acre! îi cerea insistent nevesti-si. Astea-s sarmalele care-mi plac. Dar tu... tu le faci acre, fără să te gândeşti la mine, că eu... eu sunt dulce de felul meu, de-aia îmi plac lucrurile dulci.

— Fugi de-aici! ciripea amuzată madam Nicoară. Tu eşti o acriturâ care trage la dulce prin contrast.

Curând aş fi avut din nou nevoie de serviciile de specialitate ale lui Dejeu. Nu ştiu cât timp trecuse până când m-am pomenit în picioare, cu un pahar cu vin roşu în mână, ţinând — de data asta eu — un discurs. Vorbeam despre binefacerile ştiinţei şi la un moment dat chiar am toastat pentru Big Bang, din care ne tragem cu toţii. Filimon mă privea cu capul dat pe spate şi cu gura căscată. Dacă nu mi-aş fi simţit echilibrul prea instabil, m-aş fi putut întinde peste masă, să-i torn în gură vinul rămas în pahar, aşa cum mă simţeam atunci tentat să fac.

Ceva din discursul meu, nu ştiu ce anume, l-a înfuriat pe Niculaie Persecă. Începu să se agite pe scaun şi să vorbească

strigat, fără să ia seama că prin geamul deschis se auzea până departe, în stradă. Ţinea să-mi arate încă o dată că eram prost, iar în extrema cealaltă se dădea exemplu pe sine. Era chiar puţin emoţionat, fiindcă, ridicându-şi ochii în tavan, se descoperea deodată într-o postură statuară.

— Mă! Eu sunt cel mai deştept om din lume! Mai deştept chiar decât Lenin!

Nu eram atunci în dispoziţia de a-l contrazice, afirmând cumva că eu aş fi şi mai deştept decât el.

Cel mai deştept om din lume îmi explica pe şleau ce pot să fac eu pe Big Bang şi pe toată ştiinţa mea. Nu era prea plăcut să auzi una ca asta. El avea argumentele lui, nu prea multe, dar de nezdruncinat.

— Ce atâta teorie! zicea, ridicându-şi mâinile îatr-un gest de lehamite. Voi, ăştia, cu teoriile, ne puneţi numai beţe-n roate. Lumea ar merge mai bine fără voi.

M-am întins spre el şi, într-un acces de sentimentalism lacrimogen, l-am îmbrăţişat. Aşteptam să se scuture scârbit, dar încă nu uita că suntem rude prin alianţă. Apoi îi căzură privirile pe cel mai treaz dintre noi, Vilian.

— Uită-ite la el! mi-l dădu de exemplu. Ştii tu cât câştigă ăsta? Cât câştigi, mă? se răsti la Imhotep-junior, dar văzând că acesta se codea să răspundă, continuă tot el: Patru mii, şi cu ciubucul, pe unde mai cârpeşte ziduri la particulari, urcă la şapte-opt, dacă vrea. Asta da, ştiinţă! Azi-mâine îl şi însurăm.

Şi se răsuci spre locul unde regina Măriuţa îşi disputa chicotind, cu Nastasia, partida de şeptic.

— Îl însurăm, tu-i ceapa lui de bandit! hotărî Niculaie Persecă. Îl adunăm de pe drumuri. Io li-s naş, mă. Şi-apoi... să văd numai că lucrurile nu merg ca pe roate! Bea, mă, nu sta să te gândeşti!

Am băut, gândindu-mă totuşi, prin cine ştie ce asociaţie de idei, la Gusti Dejeu.

Aproape imediat, filmul s-a rupt încă o dată.

16

Ultima conectare spontană a celuloidului memoriei m-a găsit încercând repetat să mă ridic de pe scaun. Voiam să mă duc şi

eu la fereastră, unde ceilalţi se înghesuiseră unul peste altul şi priveau curioşi în întunericul de afară. Eram furios, fiindcă masa nu voia să se ridice odată cu mine. De fiecare dată când reuşeam să mă salt puţin, coapsele mele nimereau în partea de jos a tăbliei de lemn lăcuit, provocând un mic cutremur între sticle şi pahare. Vilian şi frumoasa lui regină supraponderală abia reuşeau să mai salveze câte ceva. Aşteptam să fiu înjurat de Nastasia, cea care în ultimă instanţă trebuia să şteargă petele de vin roşu şi să strângă cioburile paharelor sparte. Dar Nastasia ajunsese printre primii la fereastră şi n-avea cum să observe dezastrul făcut de mine în dorinţa mea legitimă de a-i urma pe ceilalţi. Îi auzeam vocea venind de departe: se aplecase mult în afară şi, în obişnuitul ei limbaj colorat, spurca nişte derbedei ordinari. Aşa se spunea, derbedei ordinari, bagabonţii lu' Sâmpetru, iar eu nu reuşeam nicicum să ies de după masă ca să-i văd. Mi-era ciudă pe ceilalţi, care erau nişte privilegiaţi.

În momentul acela am auzit clar în noapte un chiot, urmat de un infernal zgomot de sticlă spartă. Era ca şi cum ar fi căzut zăngănind o vitrină la „Hubertus", sub lovitura dată de copita unui cerb de tinichea. Mi-am amintit că aşa ceva auzisem şi puţin mai înainte, însă atunci fusesem convins că zgomotul venea de la paharele pe care le spărgeam eu însumi, clătinând masa.

— Trăsni-v-ar Hantătar între ochi, să vă trăsnească! ţipă ascuţit Nastasia Persecă şi, zvârcolindu-se, reuşi să iasă de sub corpurile strânse ciorchine deasupra ei. Au spart şi la scara cinci! mi-a spus apoi mie personal, uitându-mi-se ţinta în ochi.

Avea privirea aţâţată: uimire nemărginită, plăcere şi sfântă indignare, concentrate la un loc. Sub intensitatea acelei trăiri de moment am simţit că filmul riscă să se rupă din nou şi m-am ţinut cu toate puterile de masă. Stomacul începu să-mi zvâcnească necontrolat, ca şi cum ar fi fost înzestrat cu o viaţă proprie.

A urmat o neaşteptată busculadă. Bărbaţii se repeziră poticnindu-se spre hol, să-şi încalţe în grabă pantofii. Am auzit clar scâncetele maşinii de spălat a cumnatului Ion, împinsă de colo-colo şi izbită de vreo două ori de perete. Brusc, am înţeles ce se petrecea şi, cuprins de spiritul urmăririi, m-am năpustit printre cei din hol afară, unde becul din casa scărilor lumina slab. Am văzut uşa liftului deschisă, parcă invitându-mă. M-am aruncat în cutie şi, fără să mai aştept pe cineva, m-am închis înăuntru. Nu mai ştiu pe ce buton am apăsat, fiindcă se făcuse

brusc întuneric, şi aşa a rămas până când cineva, din exterior, a tras de uşă, deschizând-o chinuit.

Spre marea mea uimire, era Ion.

— Cum naiba ai făcut?...

Îmi era greu să articulez prea multe cuvinte odată.

— Ce să fac?

— Cum ai ajuns aici, jos, înaintea mea?

— Nu suntem jos. Liftul nu merge.

Mi-am amintit de geamătul purtător de mesaje al bătrânului Pantelimon. M-am lăsat tras de mână şi purtat încet spre scări, pe urmele celorlalţi. Auzeam tropotitul picioarelor lor urcând ca dintr-un crater vulcanic. Cineva înjura înăbuşit, iar la vreo două etaje ne-am trezit cu unii ieşiţi în pripă, cu pijamalele descheiate, să ne întrebe ce se întâmplă. Odată am vrut să răspund, însă tocmai atunci stomacul şi-a reamintit că primise o viaţă independentă. Protesta împotriva faptului ca de atâţia ani îl ţin prizonier şi voia cu tot dinadinsul să evadeze pe esofag. Era destul să casc gura.

N-am căscat-o până jos. Lângă uşa de la intrare am călcat pe cioburile rămase de la distracţia bagabonţilor lu’ Sâmpetru. Nu mai trebuia să deschizi, puteai ieşi de-a dreptul prin cadrul uşii. M-am smuls din strânsoarea lui Ion şi am alergat după bloc, urmărit de zeci de capete ciufulite, ieşite la geamuri.

— Nu acolo! striga unul, dispus să mă dirijeze de la înălţimea postului său de observaţie. În partea cealaltă au luat-o!

M-am făcut că n-aud. Venit după mine, Ion m-a găsit atârnat de crengile joase ale unui pin ornamental. Eliberasem stomacul şi mă simţeam teribil de fericit.

— Unde-s ceilalţi? am tresărit la atingerea lui Ion.

— Dă-le pace. Or să bântuie o vreme pe-aici, prin preajmă, apoi se întorc la damigeană. Hai acasă!

— Cum, nu mai urcăm să ne luăm rămas bun?

— Că ei numai grija asta o au acum! Crezi că mai eşti în stare să urci?

Avea dreptate în ambele privinţe şi se ţinea teribil de bine pe picioare, cu toate că băuse, ca de obicei, mai mult decât mine. Eram invidios.

— Cu maşina de spălat ce faci?

Dacă îmi mai aminteam de maşină, nu era tocmai rău.

— O las aici până se trezeşte Niculaie din beţie.

Am tăiat-o printre nişte blocuri adormite, ieşind la linia troleibuzului circumselenar. La ora aceea, nici urmă de misiune

spaţială. Noroc cu luna plină, care lumina dumnezeieşte străzile, ajutându-ne să ne orientăm. N-aveam încotro: trebuia să ne asumăm riscul de a-i da ocol singuri, pe jos, înainte de a ne înscrie pe traiectoria dreaptă care traversa oraşul. Noaptea era răcoroasă, fără pic de nor. Din curţile pe lângă care treceam mai auzeam ba un hămăit de câine, ba ţârâit de greieri. Uitasem de bagabonţii lu' Sâmpetru şi mă simţeam, mai mult ca oricând, poposit pe o planetă bucolică. Dacă n-ar fi fost o incipientă durere de cap şi amintirea neclară a unor discuţii care aveau darul să mă enerveze, m-aş fi plimbat aşa o veşnicie, agăţat de umărul cumnatului Ion şi având cât de cât grijă să nu ne ciocnim prea tare capetele în situaţiile de acută dezechilibrare.

— Măi, băiete, măi! îi spuneam la un moment dat pe un tom patetic. Ăştia pe care i-ai văzut tu la Persecă îşi închipuie că-s învingători, dar în realitate nu-s decât nişte nenorociţi. N-or să ajungă niciodată în paradis. E şi asta o treabă, să rătăceşti în neştire prin purgatoriu şi să nu găseşti uşa dinspre paradis. Deschizi una, deschizi alta, pustiu! Pustiu sau intrări false şi tot felul de semne de avertizare: „parcarea interzisă", „cad pietre", „sens giratoriu" şi ce-o mai fi. Cu aşa ceva nu ajungi niciodată în paradis.

Eram foarte necăjit de soarta lui Niculaie. Cumnatu-meu îşi aprinsese o ţigară şi pufăia, suflând fumul în porţiunea de asfalt delimitată de pantofii lui cât nişte bărci de viking. Şedeam pe treptele din faţa unei mici cofetării de cartier, care avea trasă peste uşă obişnuita cortină din tablă ondulată.

— Apropo, unde-i Macarie? am întrebat derutat, amintindu-mi de specificul locului.

Apoi am dat cu ochii de lacătul imens care, chiar lângă palma mea, ţinea cortina fixată de inelul montat în prag. Macarie dormea, dacă nu cumva îl picta chiar atunci pe Deceneu cu mâna întinsă, dând poruncă să se smulgă din pământul dac viţa-de-vie. Ce-i păsa lui Deceneu de mine şi de Ion şi de cel mai deştept om din lume, care se bate cu pumnul în piept şi mă sfidează cât câştigă el şi cu ce ciubucuri grase se alege din fuşerelile lui viitorul însurăţel! Oare unde-şi mai ţine Vilian articolul cu poză, din gazetă? În mod normal n-ar trebui să-l arunce, ci să-l pună în ramă. Şi îndată ce-şi trece peste prag regina planturoasă, să i-l arate, spunându-i: Vezi, ăsta mi-s io.

M-am oprit din vorbă şi, cu ochii aţintiţi la astrul nopţii, am început să respir adânc, destul de zgomotos încât Ion să observe şi să se alarmeze.

— Ce naiba ai? Iar ţi-e rău?

Nu-mi era rău. Conversam cu gâscanul interior.

— Hai să mergem, că ne-apucă dimineaţa.

L-am urmat fără prea mult entuziasm. Începusem să mă obişnuiesc cu poziţia aceea fixă, care mă predispunea la gândire. Ca să dea un exemplu folositor, Ion o luase înainte, iar eu îl urmam alene, la vreo cinci paşi distanţă. Filozofam, cu atenţia împărţită între subiectul care mă rodea şi stomac, începuse şi el să mă roadă aproape în aceeaşi măsură. Din prudenţă, căutam de departe, pentru o eventuală ultimă salvare, gurile de canal sau unghiurile întunecoase dintre ziduri.

— Am oroare de porci, i-am spus scârbit lui Ion. Când văd câte-o pleaşcă din asta împroşcată pe trotuar, îmi închipui că, numai un porc a putut s-o facă. Şi uite cât de vagă-i limita... Poate scap de ruşine până acasă.

Pe neobservate, ajunseserăm în centru şi mă învârteam cu interes printre schelele utopice. Ceasul din turnul bisericii Sfântul Mihail arăta ora două şi jumătate. Dacă nu cumva înţepenise iarăşi la cifrele altui meridian, cum mai are el obiceiul.

— Te mai aştept mult?

La colţul pieţii, cumnatu-meu începea să-şi piardă răbdarea.

— Măi, Ion, măi! Ţie ce-ţi pasă! i-am spus când am ajuns aproape de el. Eu mă bucur când văd că oraşul ăsta iese la lumină. Tu nu-l cunoşti de când îl ştiu eu. Niculaie îl ştie şi mai dincoace. Nici n-a intrat bine în el şi deja umblă să-i caute statuile, să le dea jos de pe soclu. Daca n-o să-l găsească pe Lenin, o să-l găsească în schimb pe Blaga, când îl poartă întâmplarea prin parc. O să se urce pe umerii statuii, strigând: Bă, nenorociţilor, io câştig patru mii pe lună, îs mai deştept ca ăsta pe care-l călăresc acum...

Ne-am abătut din drum, fiindcă mie îmi intrase în cap să trecem prin parc, să ne convingem. Ceva mă făcea să cred că Persecă îşi şi luase locul în primire. Ion protesta zadarnic. Eram aproape convins că o să mă lase singur în mijlocul oraşului pustiu.

Nu l-a lăsat inima s-o facă. Mă urma bombănind şi blestemându-şi soarta.

M-am oprit brusc, în mijlocul străzii.

— Ce mai e acum?

— Ascultă, Niculaie ştie să cânte la chitară?

— Numai la fluier.

— Nu, zău, nu glumesc.

Auzisem ca prin vis nişte zdrăngăneli slabe, care mi-au amintit de felul cum, la restaurantul „Someşul“, băiatul mai mare al lui Ruja îşi acordează instrumentul în pauzele gastronomice dintre un cântec şi altul.

Deodată, chitara năvăli cu putere. În liniştea nopţii, melodia răsuna atât de uimitor-neverosimil încât părea descinsă exact din locul acela unde îi prezisesem lui Persecă Niculaie că nu va ajunge niciodată. Ion mă privea stupefiat, uitându-şi reproşurile care stătuseră gata-gata să-i iasă din gură. În clipa următoare alergam amândoi spre podul de la capătul străzii. Paradisul începea după colţ.

Între timp, în competiţie cu instrumentul intrase şi vocea umană.

Cel cu chitara se căţărase pe bordura de beton a Canalului Morii. Era un trubadur deşirat, un adevărat cocostârc meloman, care îşi ţinea gâtul întins ca să poată privi într-o curte de peste canal. Degetele lui ciupeau strunele pe nevăzute, ceea ce explica anumite pasaje ezitante şi tonul în general uniform al interpretării. Cântăreţul vocal stătea alături, pe trotuar, şi-i îmbrăţişase strâns picioarele, pentru ca trubadurul să-şi poată executa într-o relativă siguranţă exerciţiul la bârnă. Solistul era cu faţa spre noi şi nu se poate să nu ne fi observat când apăruserăm pe pod, ca nişte martori nescontaţi şi cu totul indezirabili. Luminat vag de felinarul cel mai apropiat, se uita la noi circumspect, fără să-şi întrerupă vocalizele. Aşa cum îşi susţinea tovarăşul de serenadă, părea el însuşi agăţat în disperare de un felinar.

Dacă la ora aceea nocturnă se putea spune despre cineva că stătea amuţit, dar cu gura căscată, atunci aceia noi eram: eu şi cumnatu-meu, Ion. Ascultam ca vrăjiţi muzica paradisului, cântată de un tenor de-a dreptul remarcabil pentru pretenţiile noastre estetice de atunci. „O ‚sole mio! Ooo sooole miiooo! O sole... soooole miiioooo!“ gemea pe tonuri înalte mesagerul paradisului fără să ne scape din ochi, iar noi stăteam pe pod, cu coatele sprijinite de balustrada metalică, şi am fi vrut să nu se mai termine.

Din păcate, canţoneta avea totuşi un sfârşit. Odată cu ultimul oftat paradiziac, tenorul îl scutură nerăbdător pe cel cocoţat pe bordură.

— S-a aprins lumina?

— S-a aprins!

Au fost singurele lor şoapte precipitate. Sub ochii noştri uluiţi, cocostârcul s-a dezechilibrat. A bătut de câteva ori aerul cu aripile lui năpârlite, într-o încercare disperată de a-şi lua zborul. Ca rareori în ultimul timp, apa era destul de adâncă în Canalul Morii încât plescăitul făcut de trubadur în cădere să-mi amintească saltul unui ageamiu de la trambulină, întâi am văzut venind spre noi chitara: plutea ca o epavă colţuroasă cu apa intrată în cală până la jumătate. Apoi l-am văzut pe trubadur, alergând ţopăit pe urma instrumentului. A mai căzut de câteva ori, împroşcând stropi şi jeturi de apă neagră. Solistul paradisului alerga pe lângă canal, însoţindu-şi ca un manager emoţionat concurentul lansat în doborârea recordului. Ne-am aplecat simultan, şi eu şi cumnatu-meu, ca să nu scăpăm nimic din intrarea chitarei, apoi a urmăritorului ei, sub pod. Nimeni nu scotea un cuvânt. Am auzit doar răsuflarea pricipitată a tenorului pe când trecea pe lângă noi, zorit să-şi preia colegul de canţonetă în partea de jos a podului, la ieşire.

— Ce facem? Cântăm noi mai departe?

Propunerea lui Ion m-a făcut să explodez de râs.

Am râs ca nişte dementţi, târându-ne din ce în ce mai epuizaţi spre casă. Era destul să ne uitam unul la altul, ca să pufnim din nou intr-un râs isteric, care ne scutura stomacul până la durere. Ne legănam pe sub lămpile fluorescente ca nişte fantome ieşite la pensie. Îl amenințam pe Ion cu degetul şi Ion izbucnea în răgete de râs, ţinându-se de burtă. Pe când să sper că totul se termină, Ion se trezea făcând mişcările de înot ale unui cocostârc cu chitară, şi era destul atâta ca să mi se înmoaie picioarele, gata-gata să mă tăvălesc pe jos de râs.

— Liru-liru... sughiţam eu.

— O sole mio! gemea Ion pe sub ferestrele întunecate şi amândoi ne simţeam teribil de obosiţi şi teribil de fericiţi.

Ţineam neabătut linia troleibuzului extraterestru, spre casă.

Ne-am mai potolit abia în dreptul pompei de benzină, unde vreo cincisprezece necunoscuţi se agitau pe trotuar şi din când în când se aplecau să se uite sub maşini. Ajunsesem în plin film western, la scena în care şeriful îşi adună ajutoare ca să participe la un linşaj.

Am înţeles că bagabonţii lu’ Sâmpetru, cei pe care nu-i prinseserăm noi în cartierul Gheorgheni, se distraseră şi aici. Văzuseră şirul de maşini lăsate peste noapte la rând la benzină şi nu putuseră trece pe lângă ele râzând fericiţi, ca mine şi ca Ion. Spărseseră, cu o sulă, vreo zece cauciucuri.

Oamenii erau furioşi şi aproape că mi-a fost milă de ei. De ce să fie pe lume atâtea contraste: tu fericit, iar cel de lângă tine căzut în deznădejde. Nu-i drept. Nu-i bine aşa.

Simţeam cum picură pe inima mea obosită vaccinul utopic. M-am apropiat, hotărât să ţin un discurs.

— Oameni buni, nu-i dracul aşa de negru...

Abia am scăpat cu fuga.

— Eşti nebun! mi-a zis Ion când ne-am oprit pe o bancă să ne tragem răsuflarea. De ce te bagi în treburile lor? Vrei să te blească?

Avea dreptate: ăia nu erau utopişti.

17

Întâmplător, pe Veturia am cunoscut-o înainte de a-mi fi prezentată în calitate de doamnă Dejeu. Sunt câţiva ani de atunci. Cam tot atâţia câţi de la reînnodarea unor legături sentimentale cu însuşi viitorul fals Dillinger, fostul meu coleg de liceu.

Într-un oraş ca al nostru, căruia vreo trei sute de mii de localnici şi navetişti îi circulă zilnic prin artere ca o maree de bacterii suportabile, se pot întâmpla diverse lucruri ciudate. Bunăoară, să trăieşti ani în şir alături de cineva cunoscut şi în tot acest timp să nu-l întâlneşti niciodată. De parcă omul nici n-ar exista, sau capriciile slujbei l-ar fi aruncat — nu chiar pe Marte! s-ar fi ştiut — undeva, pe coastele mlăştinoase ale Noii Guinee. Şi deodată descoperi *că el este aici*, că a fost în fiecare clipă aici, undeva pe-aproape, chiar dacă într-o lume paralelă unde aceleaşi străzi, case, magazine, restaurante, chioşcuri de ziare şi staţii de autobuz sunt populate de cu totul alte figuri. Eventual de oamenii noştri de rezervă. Iar din acel moment al neprevăzutei, mirabilei regăsiri, întâlnirile încep să se ţină lanţ, de parcă un zeu al statisticii ar avea grijă să se recupereze cu orice preţ tot ce părea, ca virtualitate practică, pierdut.

Asta mi s-a întâmplat cu Augustin, nu cu Veturia. Pe ea o ştiam deja din vedere, nebănuind încă pe cine anume făcuse fericit.

Anticamera doctorului Bilciurescu nu e mare în ansamblul ei, dar e lungă, cât un coridor stratosferic presărat cu scaune scârţâitoare de-o parte şi de alta. Cam cu o oră înainte de a începe programul consultaţiilor, apar primii muritori şi încep să se înşire în ordinea locurilor încă vacante. Unii sunt muritori la modul teoretic, ca orice lucru care se trage din Big Bang. Alţii sunt muritori de durere, iar pe aceştia îi poţi repera cu uşurinţă, după privirea apatică rezervată vieţii. După nerăbdarea cu care se uită la ceas, ca şi cum ar aştepta să intre în coridorul stratosferic Mântuitorul. Uneori îi reperezi după gemetele lor necontrolate, sau pur şi simplu după falca umflată, sfidând simetria pe care natura ne-a obişnuit s-o apreciem.

Cu tot arsenalul lui de instrumente de groază, în stare să stârnească invidia marilor inchizitori, doctorul Bilciurescu are, în mod provizoriu, faima şi statutul unui Mântuitor adevărat. De lucrul acesta m-am putut convinge încă de la primele mele incursiuni în coridorul suferinţelor stratosferice.

Cam pe atunci am întâlnit-o pentru prima dată pe Veturia. Am ţinut-o minte mai bine decât pe alţi pacienţi ai dentistului pentru simplul motiv că Veturia e o figură de neuitat. Chiar şi cei cu o memorie mult mai şovăitoare decât a mea se văd puşi în situaţia de a fi obligaţi s-o reţină, împotriva oricăror perspective pesimiste ce decurg logic din experienţa lor de zi cu zi. Şi uite-aşa le revin speranţele şi pofta de viaţă: din moment ce şi-o amintesc pe Veturia, scleroticii nu mai sunt ei, ci toţi ceilalţi.

Era într-o vară. Ştiu precis, fiindcă vara clienţii frezei şi ai cleştişorilor au şi ei vacanţă. Muritorii de durere fie reuşesc să amâne printr-un efort supraomenesc scadenţa, fie se dau pe mâna ofticată a altor dentişti, la munte sau la mare, fiecare pe unde îl fulgeră necazul. Vara coridorul stratosferic al doctorului Bilciurescu e aproape pustiu. Poţi observa mai bine cine intră sau iese din el, ca şi o serie de alte evenimente petrecute pe traseu. Unde mai pui că, fiind lume puţină, rasplata ochiului şi urechii se însoţeşte şi de o nesperat de scurtă aşteptare lângă uşa capitonată în spatele căreia ţiuie combina dentară, ca un tânţar isterizat.

La un moment dat eram ultimul intrat în anticamera frezei, iar Veturia, sosită mai înainte, îşi desfăşura talentele dramatice chiar în faţa mea. Interpreta rolul unei aristocrate de la curtea sacrificatului ţar Nikolai al doilea, obligată să trăiască în exil. Părul şi-l pieptănase într-un coc platinat, susţinut cu agrafe late, metalice, cumpărate de la Fondul Plastic. Un strat gras de fard

ascundea culoarea naturală a obrajilor, simulând în locul ei o îmbujorealã constantă. Îşi atârnase de urechi cercei enormi, alcătuiţi din nişte mari lacrimi de fildeş, suprapuse. Cu toată căldura care o obligase să îmbrace o rochie uşoară şi decoltată, îşi pusese pe umeri un batic de mătase imprimată cu înfloriturI turceşti, în verde şi vişiniu. Vorbea cu un vizibil simţ al pozei, trecând destul de repede prin variate stări sufleteşti, de la afecţiunea complice până la stilul demn, caracterizat prin distincţie şi distanţă. Partenerele ei de spectacol erau atunci nişte paciente nevinovate de-ale doctorului Albin Bilciurescu, femei surprinse de evenimente într-o banală rochie de stradă şi vizibil complexate de vecina de scaun stratosferic, care în mod precis nici nu-şi pusese în gând altceva.

Nu ştiam atunci nici că o cheamă Veturia şi nici că fericeşte cu asemenea talente pretenţioase zilele şi nopţile lui Gusti Dejeu. O priveam impresionat, lucru de care sunt convins că-şi dădea seama, deşi avea dificultăţi vizibile când, ca să-mi surprindă reacţiile, încerca să-şi ridice repede pleoapele prea înţepenite sub crusta unui fard verzui.

Veturia dădea lecţii de nobleţe autentică. Depăşite de pregnantele detalii destinate ochiului, cuvintele ei nu mi-au ramas în minte cu aceeaşi claritate. Aveau crampoanele mai slabe şi încetul cu încetul s-au şters. S-au dus pe apa Sâmbetei, lăsând în urma lor mai mult imaginea gurii rujate care se străduia să le nemurească, spre uimirea continuă a ascultătorilor docili.

Dacă n-am reţinut formulările, am reţinut în schimb câteva idei.

Una din ele şi cea mai importantă stabilea nişte reguli destul de severe privitoare la transformarea ţăranilor în intelectuali. Probabil că aflase de undeva (dar atunci dădea informaţia drept o convingere proprie) că nu poţi fi un intelectual adevărat decât dacă te-ai distanţat la cel puţin trei generaţii de coada sapei. Sau de coada vacii, mă rog, în funcţie de locul de unde pleci. Ceilalţi, spunea Veturia atunci cu o cochetărie vădit gratuită, care te făcea să te ruşinezi de orice impuls josnic, pornit s-o contrazică, ah, da, ceilalţi erau doar nişte neisprăviţi cu pretenţii. Nişte simulanţi. Nu ştiu să poarte o haină, nu ştiu să-şi dea cu ruj. Să scoată din gură o vorbă aleasă, iar din buzunar o manieră plină de distincţie, la timpul potrivit şi la locul ce li se cuvine. Cultura, susţinea Veturia, nu-i ceva pe care poţi să-l înveţi peste noapte;

trebuie să treci de mai multe ori prin maşina de tocat, să te înmoaie, să-ţi reteze din asperităţi.

Vorbea cu atâta aplomb de parcă ar fi stat chiar atunci cu fundul ei suplu pe ramura din vârf a unui arbore genealogic impresionant. Oricât îmi dădeam silinţa să descopăr arborele, nu reuşeam să văd sub ea decât obişnuitul scaun stratosferic, de cabinet medical, cu picioarele vopsite în alb.

Prinţesa de Ţarskoe Selo, sau de Brunswick-Wolfenbütel, îmi dădea arogante lecţii de nobleţe şi intelectualitate, neavând habar că peste vreo două săptămâni operatorul de film Gusti Dejeu urma să mi-o prezinte drept nevasta lui şi navetistă de Câmpia Turzii, unde locuia acum şi teroristul de taică-său, în calitate de pensionar.

A fost un moment penibil, fiindcă nu m-am putut abţine să nu-i rânjesc în faţă, cu neruşinare deplină.

— Ne-am mai cunoscut, i-am zis lui Dejeu.

Nu ştia ce să creadă. Era surprins şi derutat.

— A! Să nu te gândeşti la ceva catastrofic. Avem amintiri comune de la dentist.

A răsuflat uşurat, în timp ce Veturia mă ucidea cu privirile ei răzbunătoare, la fel de îngreunate de povara fardului dimineaţa şi seara, în sărbătorile legale ca şi în zile destinate celor mai banale activităţi.

Moluştele cu fumuri sfârşesc prin a fi ele însele afumate. Mai curând sau mai târziu şi-o fac singure, e destul să stai deoparte şi să priveşti.

Asta în caz că nu eşti şi tu o moluscă plină de fumuri. Să vină alţii şi să zgârie lustrul de sub care răsar îndată ramurile anonime ale unui arbore genealogic împânzit de ţărani.

Mai bine să zgârii tu însuţi lustrul, decât să vină alţii şi, rânjind ca un derbedeu neruşinat în faţa Veturiei von Brunswick-Wolfenbüttel, să-ţi scoată ţăranii din tine pe nas.

Nici nu trebuie să zgâriu mult ca să ajung la acel Ion din Stoiana, mutat cârciumar în Vad şi mort în primul război mondial, mâncat de ploşniţe şi de tifos exantematic pe frontul din Moldova. La nevastă-sa, Ana, care ştia una şi bună: că de câte ori ajungi cu fruntea în praful drumului, de atâtea ori trebuie să te ridici şi să mergi mai departe. Să nu plângi decât acolo unde nu te vede nimeni, fiindcă lumea pe care o obligi să te compătimească o să-ţi trateze, inevitabil, slăbiciunea cu dispreţ.

Sau mai încolo, la ciobanii şi popii încă nescuturaţi de ciobănie care s-au rupt din trupul fecund al Mumei, ca nişte

schije purtătoare de viaţă din vârtejul exploziv al unui Big Bang. Deasupra tuturor planează pasărea de lut, să-ţi amintească de unde ai plecat şi unde te întorci după ce treci prin viaţă ca printr-un coridor stratosferic, dispus să-ţi suporte cu aceeaşi indiferenţă înţelepciunile, ca şi inepţiile despre cum şi când devin ţăranii din tine intelectuali.

— Avem o invitaţie pe duminică, spune Adela.

— Unde? întreb abătut, fiindcă migrenele de după întâmplarea alcoolică de la Persecă Niculaie îmi sunt încă proaspete în minte.

— La Gusti Dejeu.

— Aoleu! Iar să bem, iar să spunem bancuri sexuale, iar să duelăm prosteşte cu ironii...

— Nu putem refuza. E ziua Veturiei.

— Parcă văd că or să se certe ca nişte chiori pe pomană, de faţă cu noi.

— Poate că n-au să se certe. Le punem condiţia!

Încerc să-mi mobilizez pentru o ultimă baricadă scepticismul:

— N-ai cu cine discuta. Ei o ţin una şi bună, cum îi taie capul.

Adela nu mai spune nimic deocamdată. Aş fi naiv să-mi închipui că am convins-o cu câteva mofturi copilăreşti.

— Cine mai vine? întreb indispus.

Îmi înşiră o listă din memorie. Deduc că prinţesa de Brunswick-Wolfenbüttel face pregătiri serioase: la unii din invitaţi are interese ea, la alţii copilul. Tresar din amorţeală. Fac eforturi ca să mă înviorez.

— Ei bine, asta-i viaţa! O să bem din nou. O să spunem bancuri sexuale. O să duelăm în ironii. Dacă-i ziua Veturiei, nu putem refuza. Gândeşte-te la un cadou potrivit.

O parte din mine încă mai speră să poată dormi în neştire, măcar până luni. Măcar o săptamână, dacă nu cumva un secol. Poate chiar cu riscul de a nu mai găsi pe nimeni dispus să te invite de ziua lui la cină.

18

Aveam doi morţi în suflet. Amândurora trebuia să le fao necrologul. Nu puteam scăpa de imaginea lor în alt chip. Nici aşa

nu eratn sigur că voi reuşi să-mi eliberez pe deplin sufletul de ei. Şi nici măcar nu erau morţii mei. Intraseră acolo întâmplător, dar se cramponaseră fără milă.

Unuil era ziarist american. Celălalt era un băiat din Bonţida.

M-am trezit cu ei plocon. Pe unul mi l-a cadorisit televiziunea. De altul mi-a vorbit un vecin, care îşi tot ridica sprâncenele într-un tic nervos şi din când în când mâna îi zvâcnea în sus, subliniind un cuvânt devenit vocabulă a stupefacţiei: „Auzi!... Auzi!“

Amândoi foarte tineri. Ţăranul japonez Mampe ar trece pe lângă ei fără să-i observe. El nu bagă în seamă decât pe cei de la o sută de ani în sus. Ziaristul n-avea decât 26. Tânărul din Bonţida abia 18. Probabil că urma să fie luat la armată, ceea ce ar fi însemnat pentru el, de bună seamă, un hap destul de greu de înghiţit: şcoală dură, însă nu neapărat război. Pentru ziaristul american, războiul exista independent de stagiul său militar, aşa cum pentru un profesionist al curiozităţii atâtea lucruri demne de interes există fără nici o tangenţă cu data precisă la care şi-a însuşit alfabetul profesiunii. „Curiozitatea e mama tuturor nenorocirilor“, acesta e proverbul original pe care l-am auzit cândva, cu versiunea lui adaptată modului imperativ: „Nu fi curios dacă vrei să nu mori prea curând“. Ţăranul japonez Mampe, care fără să ştie era un înţelept oriental, a avut grijă să tragă învăţătura necesară dintr-un asemenea proverb. Pesemne s-a ferit să fie curios şi, dacă n-a reuşit chiar întotdeauna, în orice caz e sigur că întotdeauna a ştiut să nu fie *prea* curios. Altfel nu se explică viaţa lui exemplară. „Curiozitatea multă e soră bună cu prostia“, aşa sună o altă versiune — derivată — a proverbului, care iarăşi nu se poate să-i fi fost străină ţăranului japonez. De aici eu am dedus relativ simplu corolarul inevitabil: supercuriozitatea (de orice fel) fie derivă din, fie conduce nemijlocit la superprostia umană.

Ia să vedem: ce-i în mintea băiatului care intră în pâlnia unui selector de boabe când tehnica modernă funcţionează din plin?

Ei bine, trebuie să fie ceva teribil de interesant să faci baie în grâu. Să simţi cum nisipurile acelea mişcătoare, alcătuie din miliarde de grăunţe aurii şi din care emană o pulbere cu miros specific, te cuprind până la mijloc, învârtindu-te lent, ca o mlaştină adevărată. O mlaştină ceva mai aparte: uscată, dar capabilă să fertilizeze un ogor imens, aici sau pe Lună. Împrăştiate pe câmp, boabele acestea sunt, fiecare, o grenadă minusculă, gata să explodeze în prima ploaie milostivă,

aruncând în lături mici schije de pământ ca să facă loc miracolului încolţirii. Adunate în pâlnia unui selector, grenadele nu explodează, dar asta nu înseamnă că-şi pierd ceva din forţa incredibilă pe care o ţin închisă sub învelişul galben-auriu, în masa lor suficient de mică încât să inducă în eroare pe oricine. Oricine ar fi dispus să le creadă inofensive: nişte simple boabe de grâu, benefice, din care morarul macină făină şi brutarul coace pâinea cea de toate zilele.

Aşa şi cu David: se uită Goliath la el cu o incredulitate uimită, amestecată cu scârbă, şi pe neobservate micuţul perfid i-a şi tăiat beregata.

Stai vârât până la brâu în grăunţe şi simţi cum masa aceea mişcătoare te târăşte încet-încet. E un mic vârtej care ţi-a înhăţat gleznele şi te trage în jos, acolo unde-i pericolul. Din când în când zvâcneşti din coapse şi din şolduri, ca să te asiguri că stăpâneşti situaţia. Că nisipurile acestea originale, cărora ţii cu tot dinadinsul să le explorezi forţa centripetă, nu sunt de neînvins şi că undeva, în adâncul lor, labele picioarelor scapă de fiecare dată când strânsoarea molatică încearcă să le târască mai adânc. Din ce în ce mai sigur de victorie, dai din mâini, te scălâmbăi, râzi excitat, te prefaci că ţipi după ajutor, simulezi un hohot de plâns disperat, acoperindu-ţi faţa cu palmele, ca să-i sperii pe copiii mai mici adunaţi în jurul pâlniei, să te privească speriaţi şi să te cheme afară. Apoi iarăşi râzi şi mai zvâcneşti o dată din şolduri şi din coapse, extrăgându-ţi de-o palmă, din masa rotitoare, trupul acoperit de praf albicios şi de mici scame de pleavă.

Aşa trebuie să arate o baie în grâu, făcută în pâlnia selectorului. Uite că devin pe neobservate prea curios, aşa că o să suport consecinţele. Ca ziaristul de care am pomenit mai înainte.

Ce poate fi în mintea unui băiat din Bonţida care se scaldă în pâlnia selectorului? La 18 ani poţi găsi o mie de feluri de a te grozăvi: acesta e unul din ele. Unul menit să te facă pentru câteva zile vedetă. Ai putea străbate satul călare pe un berbec, stârnind uimirea şi comentariile reprobative ale babelor adunate la garduri. Ai putea trage clopotul bisericii la miezul nopţii, ai putea face o mulţime de alte trăsnăi care ţin cu tot dinadinsul să prezinte maturitatea în ambalajul unui pretins curaj adult. Poate că prin asta trec toţi căscaţii şi toţi adolescenţii întârziaţi: înainte de-a ajunge utopişti, ca mine, dau târcoale pe la periferiile

superprostiei umane, iar câteodată ţâşnesc prin surprindere şi se implântă drept în ea.

Mai e sentimentul acela tulburător, că sfidezi. Poate că nu îndrăzneşti să spui exact *ce*, dar simţi neclar şi uneori realizezi mai limpede, cu o vie emoţie, că sfidezi moartea. Pe pielea sa şi cu riscuri proprii, orice paiaţă poate să sfideze moartea, chiar şi într-un joc inconştient cu grenadele ascunse în boabele de grâu.

O experienţă în care rămâi până aproape de capătul ei nespus de optimist. Vrei să dovedeşti ceva, bunăoară faptul că nimic nu te poate vârî la fund, aşa cum dansezi pe marginea abisului. Undeva, înconjurată de haloul tremurător al emoţiilor, trăieşte certitudinea că în ultimul moment o să reuşeşti să faci ceva care te scoate de oriunde deasupra. O zvâcnire din şolduri, ca atâtea altele dovedite utile până atunci. Te afunzi în nisipurile mişcătoare ale selectorului mai mult, şi mai mult. Presiunea devine deodată invincibilă, încordarea corpului, ca şi încordarea minţii, nu mai folosesc la nimic. Cleştele care ţi-a înhăţat gleznele strânge fără milă, iar certitudinea de mai înainte se subţiază brusc şi rămâne numai speranţă. Imensă, violentă ca un incendiu în fân: speranţa că în ultima clipă *totuşi* o să se întâmple ceva. O să apară din senin cineva venit anume ca să-ţi întindă la timp mâna salvatoare şi să te scoată de urechi din grâu, fie şi cu preţul ruşinos al unui şut în spate moralizator.

Apoi speranţa se stinge şi ea, pe fondul ţipetelor şi văicărelilor neputincioase ale copiilor mai mici, care nu ştiu de unde să oprească, printr-o simplă răsucire de buton, vârtejul lent din pâlnia selectorului. Martorii triumfului asistă la prăbuşirea lui Icar. Încet-încet, Icar dispare sub nisipurile mişcătoare; mâinile lui rămân să se zbată spasmodic deasupra micului Maelstrom auriu, iar în cele din urmă se scufundă şi ele, înghiţite implacabil de pâinea noastră cea de toate zilele. Şi uite-aşa, cu plămânii înfundaţi până la refuz cu grăunţele care ar fi trebuie să te hrănească, ratezi mai întâi şansa încorporării, apoi şi pe aceea de a participa la un război de gherilă în calitate de ziarist american, când împlineşti 26 de ani şi ai alte principii de viaţă.

Ia să vedem: ziaristul porneşte şovăind pe direcţia aparatului de filmat. El nu ştie că e un biet sinucigaş, sau poate că ştie, dar încă mai speră. Speră că în ultima clipă o să-şi încordeze într-un efort disperat corpul şi o să se smulgă de sub avalanşa teribilă a boabelor de grâu. Sau că va veni cineva, paraşutat oportun, să-l scoată deasupra. Poate că are încredere în aparatul de filmat şi speră ca acesta să-l însoţească, pe tot parcursul descinderii lui în

infern, printr-o protecţie magică. Atunci când te lansezi cu reportofonul în infern poate că-ţi încredinţezi viaţa oricui, fie şi unui teleobiectiv montat ca un tun vigilent la ochiul placid al aparatului de filmat.

Oare la ce te gândeşti când mergi să ameninţi cu microfonul un pluton de soldaţi latino-americani? Eşti o maşină de înregistrat, o prelungire a reportofonului, sau te gândeşti cu o anume disperare la nevastă, la copii? Ziaristul avansează prin infernul cartierului asediat şi poate că teama lui e imensă, dar acum nu mai are de ales: aparatul filmează, pelicula decupează una din multele secvenţe dramatice ale timpului şi o fixează pentru eternitate. Mergi încet înainte, ştiind că forţezi clipa să devină memorie istorică, şi îţi imaginezi că în raport cu clipa aceasta devenită bun public nu mai ai de ales între laşitate şi curaj. Aparatul filmează, prin urmare nu există drum de întoarcere. Trebuie să mergi înainte.

Sau poate că, în acest scop, te-ai pregătit din timp, te-ai drogat. Câteva picături de vaccin utopic şi totul e în regulă: nu-i dracul atât de negru, ăia care se agită acolo, după baricada de saci cu nisip răsturnaţi în mijlocul străzii, nu-s nici ei altceva decât nişte oameni. La urma urmei, de ce să nu apari între ei ca un confrate de specie, cu microfonul întins, gata să le faci un serviciu? Băieţi, vă ascultă o lume întreagă, acum e momentul să vă exteriorizaţi, să vă popularizaţi gândurile cele mai sincere, părerile voastre intime despre viaţă şi moarte. Văd că sunteţi teribil de ocupaţi! *Sorry*, vă înţeleg, dar şi curiozitatea mea, curiozitatea reportofonului şi a aparatului de filmat trebuie înţeleasă. *Go on*, nu vă sinchisiţi de împuşcături. În timp ce ucideţi şi înainte de a muri, spuneţi-mi cinstit: de ce faceţi asta?

Sau poate că eşti zăpăcit şi tu de împuşcături, cum zăpăciţi sunt şi militarii care, după ce că trebuie să se ferească de gloanţe, constată brusc că mai trebuie să se ferească şi de tine. Vii cu microfonul întins spre ei, ca un pistol, ca o grenadă sofisticată, cu explozie în întreaga lume. Prin urmare, eşti un alt inamic, şi încă unul strecurat pe la spate. Când le vezi ochii injectaţi şi îi auzi răcnind, ştii că e prea târziu şi că gleznele îţi sunt prinse fără scăpare în nisipul mişcător. Că abia o să apuci să pui cu o precipitare disperată prima întrebare înainte de a fi înhăţat de braţ şi trântit brutal la pământ. Că microfonul tău o să recepţioneze, drept răspuns, pocnetul sec şi neverosimil de apropiat al unei împuşcături. Pentru o fracţiune de secundă, pe

un cadran al reportofonului acul va sări în porţiunea din scală indicând suprasarcină acustică.

Undeva trebuie să existe un adevăr care îmi scăpa, fiindcă nu voiam să mă opresc la explicaţiile cele mai simple. La aparenţele care făceau din ziaristul american un erou, iar din puştanul caraghios din Bonţida un inconştient care-şi merita soarta, fiindcă el însuşi nu fusese în stare să-şi asigure alta mai bună.

Pentru necrologuri, era ceva foarte important. Altfel rişti să plângi înfiorat pe un mormânt, iar pe altul să izbucneşti în apostrofe moralizatoare, scuturând ameninţător degetul prin aerul îngheţat.

Nu mai sunt chiar atât de sigur că la 18 ani nu mă învârteam şi eu prin pâlnia selectorului, grozăvindu-mă.

Poate că am avut noroc. Poate că ultima sforţare mi-a eliberat gleznele captive şi am reuşit să mă târăsc afară din vârtejul sufocant.

Poate că la 26 de ani aş fi umblat şi eu cu microfonul în mână, ca un sinucigaş decis să afle răspunsurile absurde ale unor ucigaşi.

Pentru un utopist incurabil, ca mine, e ceva foarte important.

19

O singură dată în viaţă m-am trezit nas în nas cu Adevărul Absolut. Eram la redacţie şi Adevărul Absolut mi-a bătut cu suspectă sfială în uşă.

— Intră! i-am zis, fără să ştiu încă, în clipa aceea, cu cine aveam de-a face.

Adevărul Absolut e mai degrabă scund şi costeliv decât impozant ca alcătuire strict fizică. Are o faţă trasă, palidă, ca a motanului Willy în perioadele lui de înfometare prin neprezentare — din motive amoroase — la lăzile de gunoi ale cartierului. O mână şi-o ţine într-o poziţie atât de nefirească încât o suspectez de paralizie şi ezit să-l întâmpin cu obişnuita strângere politicoasă; chiar şi simbolul, cât o fi el de simbol, parcă nu mai e acelaşi când mâna pe care o strângi atârnă inertă şi se lasă scuturată ca un cordon cu ciucure prin care prinţul Fabrizio Salina sună după servitori. Nici mersul nu-i e tocmai uşor. Ceva

mă face sa cred că sunt martorul sechelelor unui accident, lucru în fond deprimant. N-am reuşit niciodată să-mi înfrâng total repulsia de care mă simt cuprins în vecinătatea marilor sau micilor mutilaţi de tot felul. E o repulsie mai puţin legată de greaţa propriu-zisă şi mai mult de vreo spaimă iraţională. O umilinţa a privirii.

Aveam să aflu curând că, într-adevăr, Adevărul Absolut suferise un grav accident şi de mai mulţi ani se afla într-o perpetuă convalescenţă. Numele sub care a ţinut să mi se prezinte, menţionând că e vorba de un pseudonim literar, era Ovidiu-Marcel de Saragosa.

— Luaţi loc, i-am spus impresionat, împingând în faţa mesei mele încărcate de plicurile diverşilor corespondenţi şi de diverse hârtii redacţionale scaunul cel mai bun ce se găsea în încăpere.

— V-am căutat şi mai de dimineaţă.

Încă nu-mi dădeam seama dacă era o simplă consemnare a întâmplării sau un reproş.

— E posibil. Colegii nu mi-au spus nimic.

— În fine! Mă bucur că putem sta de vorbă.

— Sunteţi om de ştiinţă?

— Nu chiar. Nu tocmai în sensul pe care îl acceptaţi. Sunt un cercetător, dacă asta vă convine.

— Nu trebuie să-mi convină mie, ci dumneavoastră.

Părea stânjenit şi îşi frământa cu degete nervoase mapa albastră, scoasă dintr-o sacoşă-sport pe care o lăsase să-i cadă lângă picioare. M-aş fi bucurat să descopăr că se produsese o încurcătură şi că din mapă aveau să apară pagini acoperite de versuri, sau o recenzie, o schiţă oarecare, ceva cu profil literar. L-aş fi îndrumat cu mare plăcere spre biroul vreunui coleg, dar tânărul se declarase cercetător. Chiar dacă în alt sens decât cel consacrat al cuvântului.

Trăsăturile feţei erau ale unui bărbat sub treizeci de ani. Nu te puteai lua numai după trăsături. Nici motanul Willy, în perioadele lui de slăbire forţată, nu-şi arată vârsta exactă. Pare ori mai tânăr, ori mai bătrân, în funcţie de felul cum îi atârnă sau nu blana şi mustăţile.

— Ce-aveţi acolo? Un roman?

Încă nu ştiam că aveam de-a face cu Adevărul Absolut, iar pseudonimul acela gongoric tot mă mai îndreptăţea să sper într-o finalizare literară a discuţiei. Colaboratorii paginii ştiinţifice, când voiau să impresioneze, îşi lipeau de nume diverse titluri universitare sau academice, şi atât. Mi-am stors creierii să-mi

amintesc de vreun alt caz de recurgere la pseudonim. Nu-mi aminteam. Dar poate că şi lumea ştiinţei începe să se schimbe. Prea sunt multe şi imense surprizele cercetării ca să nu te aştepţi la orice în legătură cu cei care fac ştiinţa să progreseze. La urma urmei, când inventa elicopterul Renaşterii, Leonardo da Vinci nu-şi spunea Profesor doctor docent Leonardo da Vinci, deşi de pe atunci începuse să aibă, şi ca savant, un oarecare renume internaţional. Îşi semna manuscrisele de orice fel, inclusiv Cina cea de taină, cu pseudonimul literar obişnuit.

Manuscrisele vizitatorului meu erau semnate şi ele, simplu: Ovidiu-Marcel de Saragosa.

— Ce-i aici? Nu prea pot să citesc. De ce nu le-aţi dactilografiat, măcar o parte din ele?

— Vă explic imediat.

A început să-mi explice, stând aproape lipit de birou, dar nu cu faţada, ci cu partea dreaptă. Şedea în aşa fel încât să nu fie nevoit să privească pe nimeni în ochi, şi din când în când zvâcnea din cap, întorcându-şi-l scurt spre uşă. Pe coridor se circula, într-adevăr, ca de obicei. Însă măruntul senior de Saragosa întorcea speriat capul spre uşă şi în momentele când nu se auzeau paşi pe coridor. Ştia el ce ştia: cine are vreun interes legat de secretele tale se poate apropia şi în vârful picioarelor.

Atunci am aflat, în sfârşit, că stăteam de vorbă cu Adevărul Absolut. Avea câteva articole pentru revistă şi ţinea să mă asigure că n-o să regret dacă i le public. Ba chiar o să mă mândresc mai târziu, fiindcă aş fi în felul acesta părtaş la explicarea pe deplin ştiinţifică a lumii, o dată pentru totdeauna. Articolele conţineau adevăruri mai mici, valabile însă, fiecare în parte, pentru prezent, trecut şi viitor. Reieşea limpede că, însumate, ţinteau lumea printr-un unghi de o asemenea cuprindere filozofică încât întreceau câştigurile tuturor doctrinelor anterioare, inclusiv pe acel Platon autohton de pe vremea lui Burebista, a cărui filozofie ţărănească o continua cu succes badea Pavăl lângă sacul cu morcovi şi găleata lui plină de flori.

Adevărul Absolut venea din Târgu-Mureş şi era foarte nemulţumit de medicii de acolo. Cei care-mi trimit articolele semnate cu „Dr.“ şi uneori adaugă specificarea, mai degrabă de uz spitalicesc decât publicistică: „medic primar”.

Fără să vreau, mi-am îndepărtat cât puteam scaunul de masă, lăsându-mă pe spate. Infirmităţile psihice nu-mi fac mai

multă plăcere decât cele fizice, chiar dacă în cazul primelor nu vezi chiar din prima clipă cordonul de mătase pe care îl scutură prinţul Salina imaginându-şi că strânge o mână paralizată.

— Păi dumneata, dacă zici că eşti din Târgu-Mureş, de ce nu duci articolele la *Vatra*, să ţi le publice ei?

Ca să forţez hotărârea destinului, mă pregăteam să adun la un loc colile risipite pe masă şi să le împing discret spre capătul lângă care se foia stânjenit Adevărul Absolut.

Tertipul nu mi-a reuşit. De vină păreau să fie în primul rând doctorii aceia cărora tânărul Ovidiu-Marcel de Saragosa le purta o amintire sumbră. Trebuia să mi-i imaginez în ipostaza de sadici, care nu numai că refuzau Adevărului Absolut tratamentul, dar mai şi puseseră la cale, în secret, uciderea lui.

— Experimentează pe mine, mi s-a confesat înspăimântat autorul articolelor. Uite în ce hal m-au adus, după accident!

Şi-a aruncat încă o dată capul spre uşă. Apoi, tot fără să mă privească, m-a asigurat pe un ton scăzut că-i vorba de nişte oribile manevre politice locale. Oameni care se simţeau vinovaţi pentru el şi, ca să scape de vinovăţie, voiau să-l elimine.

Eram dispus să-l cred. Adevărul Absolut e de natură să sperie pe oricine. Grecii l-au căutat timp de mii de ani şi poate că încă-l mai caută, cine ştie pe unde. Iar tu te trezeşti cu el pe cap şi nu te mai scapă nimeni de prezenţa lui agasantă. La adăpostul acelei măşti permanent derutate, e ca o apă uleioasă care ocoleşte colţurile biroului, înconjurându-te în tăcere, ca să-ţi taie orice posibilitate de retragere.

— Deci, spui că la *Vatra* nu te publică din motive de genialitate, am zis eu întristat de eşecul manevrei mele perfide.

— Ştiţi, eu gândesc radiar, a ţinut Adevărul Absolut să precizeze.

Şi, ca să înţeleg eu mai bine ce înseamnă să gândeşti radiar, şi-a desfăcut palma cu degetele ţepene, arătându-mi-o deasupra biroului.

Cu toată pasiunea mea utopică pentru ştiinţă, n-am prea înţeles.

— Fii mai explicit.

— Vreau să zic că nu mă repet niciodată. Nu pot să mă repet. Vreţi să mă obligaţi să mai spun o dată ca la *Vatra* nu mă publică, iar eu trebuie să spun altceva, fiindcă asta am mai spus-o şi nu pot s-o mai repet.

— În regulă, nu te mai repeta.

M-am uitat scârbit la paginile acoperite de un scris schizofrenic. În fraza citită la întâmplare am găsit un dezacord gramatical şi două greşeli de ortografie. Probabil din cauza gândirii radiare şi a grijii autorului de a nu repeta o expresie scrisă în altă parte corect. Trebuia să fiu nebun să citesc inepţiile acelea.

— Şi zici că ai aici lucruri care explică lumea?

— O dată pentru totdeauna! Am adunat tot ce era important: parapsihologie, paleoastronautică, mitologie... am triat şi am ordonat. Lucrurile sunt limpezi. Trecut, prezent şi viitor, am povestit totul aşa cum o să fie.

Era vrednic de milă. Sau poate că eu eram vrednic de milă, ca un pigmeu ce mă aflam, străin de orice gândire radiară şi prea uşor dispus să mă repet, în viaţă ca şi în expresiile gramaticale. Am frunzărit sceptic paginile pline de înţelepciuni totale şi în momentul acela m-am simţit parcă mai departe decât oricând de orice Adevăr Absolut.

Am rămas dezamăgit. Nici nu puteai fi altfel, aflând că în cosmologia lui eclectică formidabilul Big Bang nici nu avusese loc. Universul exista ca o emanaţie de rutină a unui obiect telepat care putea fi, la urma urmei, şi Gâscanul Suprem. Viaţa era şi ea o emanaţie telepatică a aceluiaşi corp universal, dornic să se exprime în imagini contradictorii. Speciile noi nu sunt altceva decât idei noi întrupate în material vechi, şi de fiecare dată erupţiile telepatice care le dau naştere produc catastrofe premonitorii: potopul, scufundarea Atlantidei, dispariţiile din Marea Sargaselor. Toate acestea anunţă zile grele pentru *Homo sapiens*, aşa cum dislocarea străvechiului continent Gondwana a constituit începutul sfârşitului pentru dinozauri. Omul a apărut într-adevăr din materialul genetic al maimuţelor din pliocen, însă abia atunci când s-a produs în fluxul telepatic o modificare de frecvenţă corespunzătoare unei noi idei de specie biologică. Fapt anunţat astronomic prin pulverizarea planetei dintre Marte şi Jupiter, actualmente centura de asteroizi. Explozia planetară a avut drept urmare proiectarea unui mare număr de OZN-uri în atmosfera Pământului şi de aici înainte destinul lui *Homo habilis* începea să se întrepătrundă cu cel al lui Adam, Eva, Cain, Abel, Noe, Moise şi Solomon.

Mă aşteptasem la mai multă originalitate de la cineva care pretindea că în orice împrejurare gândeşte radiar. I-am şi spus-o. I-am spus-o exact atunci când, ca un corolar al grăbitei lui expuneri schematice, şi-a exprimat părerea că „de aceea“ (de

fapt nu pomenise nici o singură dată de ce, aşa că explicaţia rămânea suspendată în aer) obiectul telepatic trebuie adulat.

L-am contrazis, replicând că, după părerea mea, Dumnezeu nu pretinde adulaţie. Orice altceva, dar asta în nici un caz.

— Suntem nişte simple piese tranzistorizate pe care le cultivă intensiv într-unul din multele lui laboratoare personale pentru a le folosi ulterior în propriul său creier gigantic, ca piese de schimb. Sau poate că de pe-acum ne foloseşte, făcând să treacă prin fiecare din noi un curent imperceptibil, concentrat şi amplificat undeva, habar n-am unde, şi în ce scop, prin lentilele constituite de miliarde de galaxii. Degeaba te uiţi aşa! Indiferent ce crezi despre propria dumitale persoană, suntem amândoi nişte simple diode, de la care nimeni nu aşteaptă altceva decât să funcţioneze perfect. Eu unul aş fi peste măsură de uimit să aud că o diodă minusculă, în loc să-şi facă treaba acolo unde am montat-o, a început deodată să mă aduleze. Ar trebui s-o consider un eşec tehnic şi s-o înlătur.

Puteam conta fără grijă pe faptul că mă lua în serios. După încă o cercetare neliniştită a cadrului uşii, mi-a răspuns categoric că nu e de acord. Mâinile îi umblau febril printre filele din mapă, ca şi cum ar fi căutat acolo un argument hotărâtor.

— Eu n-am vorbit de Dumnezeu. Am vorbit de obiectul telepat.

— Ma rog, fie şi aşa! am cedat eu fără aici o ezitare.

N-aveam nimic de pierdut, decât timpul. Însă concepţia noastră postmodernă privitoare la timp e destul de laxă. Faptul că încă nu vezi lume stând la cozi pentru timp te determină să nu-l consideri un articol deficitar. Abia întru târziu, după ce Ovidiu-Marcel de Saragosa ţi-a împuiat capul cu adevărurile lui fundamentale, începi să simţi că ai pierdut ceva irecuperabil şi intri într-o panică discretă. Te uiţi la ceas, înjuri în gând, faci scaunul să scârţâie. Te ridici şi aştepţi ca şi celălalt să se ridice, înţelegând impasul tău sufletesc.

Dar Adevărul Absolut nu vrea să înţeleagă. Pe cât de timid a intrat, pe atât de greu se lasă smuls de lângă biroul tău asediat încetul cu încetul. Intenţia lui e să-ţi rămână pironit acolo, în faţa ochilor, pentru vecie. Ca să-l alungi, ar trebui să găseşti ceva cu care să-l sperii. Dar cine poate şti de ce se teme Adevărul Absolut? Cu ce catastrofă cosmică îl poţi face să dispară?

Poate cu doctorii aceia terorişti din Târgu-Mureş. Cei care umblă după tine cu fiola de cianură în palmă, ca îngerul păzitor după Göring pe culoarele tribunalului de la Nürnberg: ia, băiete,

mu te codi... ştii prea multe despre Auschwitz şi despre obiectul telepat.

Mi-era greu să mă decid pentru o execuţie atât de dură.

— Şi ce să fac eu cu materialele astea? l-am întrebat, compunându-mi o figură care nu promitea nimic îmbucurător.

— Păi, să le publici.

— Şi dacă se poate, chiar în numărul viitor, nu-i aşa?

N-a sesizat nici acum ironia. Am oftat.

— Bine, fie! Lasă hârţoagele aici, poate o să reuşesc să le descifrez.

Era o minciună. După câte aflasem prin viu grai, nu mă tenta deloc să-mi mai pierd vremea cu scrisul lui ilizibil.

— Nu pot să le las.

— Nu poţi?

— Nu.

L-am privit din nou, săltându-mi puţin pe nas rama ochelarilor, ca şi cum m-aş fi pregătit să studiez o minune. Era pentru prima dată că întâlneam pe cineva care dorea teribil să publice şi care chiar îşi închipuia că poate s-o facă fără să lase manuscrisul în redacţie. Adevărul Absolut mă cerceta pe furiş, cu coada ochiului. Pricepea şi el că întrevederea ajunsese într-un punct sensibil. Ceea ce îl preocupa, se vede că-l preocupa atât de intens încât ezitările şi impulsurile usei hotărâri ascunse se urmăreau, pe chipul său alunecos, ca undele concentrice pe apă. Din evoluţia sinuoasă a problemei începusem să ghicesc ce-l rodea, însă nu voiam să i-o iau înainte. Voiam să-l aud spunând-o cu gura lui.

— Eu am aici tot felul de idei în unicat. Multe din ele cu prioritate mondială. Nu pot să le las din mână, risc prea mult. Cât timp lipsesc, vine altul şi şi le însuşeşte.

— Aici, în redacţie? De pildă cine?

— Ştiu eu? Poate chiar dumneata. Am văzut că mai semnezi articole din când în când. Ideile mele ar putea să te tenteze.

Mai direct nici că se poate! Adevărul Absolut îşi are căile lui, când ocolite, ca ale obiectului telepatic pe care ţine să-l definească şi să-l popularizeze, când brutal de directe. Ştiind asta, nu poţi fi atât de absurd încât să te simţi jignit. Dacă Adevărul Absolut are o morală, ea trebuie căutată, în orice caz, dincolo de bunul simţ şi de alte convenienţe sociale. Lumea lui e pură ca un cristal.

Nu scrie nicăieri că un cristal e în mod obligatoriu perfect din punctul de vedere al sănătăţii mintale.

Ne priveam în tăcere: el pe furiş, eu aşa cum te uiţi printr-un Adevăr Absolut cristalin, descoperit cu stupoare la o distanţă de nici doi-trei paşi. Privirea e tentată să treacă prin cristal nedeviată, în căutarea lucrurilor mai relative şi mai colorate de dincolo de el.

Am simţit că putea fi totuşi folositor să fac pe ofensatul. Nu mult: atâta cât să fie limpede că orice punte e iremediabil tăiată.

I-am pus teancul de file în braţe.

— Te rog să le iei. Nu vreau să mă implici în chestia asta.

— Staţi, n-o luaţi aşa... Văd că v-aţi supărat.

Pesemne că am simulat atât de bine furia încât eram furios de-a binelea şi trebuia să fac eforturi ca să mă stăpânesc.

— Băiete, îţi iei ideile chiar acum şi te duci aţă să ţi le brevetezi. Nu mă interesează unde: la Târgu-Mureş, la Bucureşti, la Londra sau pe planeta Saturn. Să-ţi pună ăia ştampilă pe fiecare idee în parte, cu data de intrare-ieşire, cu număr de ordine şi tot dichisul, ca să nu mai ai griji. După asta vii cu ele înapoi şi poate că facem ceva pentru dumneata, dacă merită. Nu vreau să-mi scoţi vorbe că ţi-am suflat de sub nas Premiul Nobel.

Am făcut un lucru urât: l-am lăsat singur în birou, în picioare, străduindu-se zadarnic să se explice şi să mă oprească. Nu vorbisem încet, dar nici destul de tare încât să-i tulbur, dincolo, pe şahişti. Singurul care m-a observat trecând pe coridor era Adrian Istrati. Şedea la masa lui, cu o carte în poale. Scaunul îi stătea înclinat pe spate, într-un unghi ce permitea picioarelor să se odihnească pe birou, ca în filmele cu gangsteri despre anii treizeci.

— Ce faci? Te duci la cafea?

Am arătat în sus, spre plafon. Dacă nu ne-am fi cunoscut, putea crede că-mi fixasem o audienţă la Dumnezeu.

20

Nu cerusem audienţă niciunde. Odată ieşit în stradă, am luat-o pe lângă vitrinele librăriei şi, ca de obicei, mi-am lăsat ochiul să planeze într-o derivă lentă peste cărţile expuse. Nu mă aşteptam la cine ştie ce descoperiri majore. Aş fi fost un naiv dacă mi-aş fi închipuit că marile descoperiri se fac în vitrină. Dar era plăcut să trecicu privirea chiar şi peste copertele volumelor

cu expunere eternă, să le mângâi uşor absent, ca pe nişte bucurii de-o clipă şi nimic mai mult. Cine ştie în ce raporturi or fi şi ele cu Adevărul Absolut! Chiar şi cu alte adevăruri, din categoria celor care ne umplu cu iubiri mai mult sau mai puţin constante sufletul. Altfel n-ar zăbovi îndelung în vitrină, obligând-o pe domnişoara Nistor M. să urce repetat acolo, între ele, şi sub pretextul că le şterge meticulos de praf să-şi lase la vederea trecătorilor, atâta cât pot ieşi de sub halat, splendidele ei picioare de căprioară cu ochi umezi.

Gabi Moldovan era prezentă. Prin sticla groasă a vitrinei, am descoperit-o vorbind unei perechi între două vârste: un El şi o Ea a căror expresie nu-i arăta prea fericiţi de ceea ce auzeau. Li se întâmpla, aşadar, încă o dată, ca în atâtea alte rânduri după Marea Cădere! Nici Gabi Moldovan nu arăta fericită în ipostaza aceea de semnalizator public cu săgeţi: cu o mână bara înaintarea clienţilor, iar cu cealaltă făcea repetat un gest autoritar ce părea să însemne o nouă direcţie de mers. Nedumeriţi, dar nu fără să bombăne, cei doi se retraseră pe după stelajele năpădite de cărţi şi făcură un ocol, înainte de-a ajunge la uşă. Pe când intram, Gabi repeta rolul agentului de circulaţie cu un grup de trei eleve care o ascultau de la adăpostul unor zâmbete exprimând o vinovăţie de circumstanţă. Se uitau la ea, apoi una la alta, şi nu lipsea mult până să înceapă să se strâmbe, ridicând din umeri cu o afectată nepăsare.

— Te cerţi, domnişoară, te cerţi cu tineretul revoluţionar!

S-a întors spre mine gata să mă repeadă.

— O, lasă-mă, că mi-e capul uite-atâta!

Vorbea repezit, fără nimic din amabilitatea excesivă pe care o cultiva în mod obişnuit ca pe un exerciţiu la sol din categoria probelor autoimpuse. Ridicate într-un V al disperării, braţele ei arătau o limită la care, teoretic, nici un cap omenesc normal n-ar putea ajunge fără să explodeze.

— Ce-i cu vânzoleala asta? Ceva nu-i în regulă. V-aţi schimbat orientarea: rafturile nu mai navighează pe direcţia est-vest, ci pe direcţia nord-sud. Deranjament la busolă? Taifun comercial? Sau simplu truc pentru derutarea până la panică a concurenţei...

N-avea chef de glume atunci. Cât timp mi-am exprimat nedumeririle profane, fusese nevoită să-şi exercite misiunea de ordine încă de vreo patru-cinci ori.

— Pe dincolo, vă rog!

Era sătulă şi vizibil agasată. Aşa trebuie sa fi arătat şi Françoise Sagan înainte de a se apuca să scrie *Bonjour tristesse*, pe care Gabi Moldovan trebuia să o vândă unor clienţi recalcitranţi.

— E greu, am zis cu un început de compătimire.

— Ce-i greu?

— Ocupaţia asta a ta. Să creezi oamenilor deprinderi noi. Majoritatea suntem destul de conservatori. Vrem să intrăm în librărie pe unde ne-am obişnuit de mici. Mă rog, cei care ne-am obişnuit, fiindcă nu-i obligatoriu pentru fiecare. Literatură interesantă se degustă şi dincolo, la „Continental”.

Un tânăr care declara că nu cumpărase nimic se încăpaţâna să iasă pe lângă vânzătoare, opac la orice argumente menite să-l descurajeze.

— Bine, dar e absurd! susţinea el îndărătnic.

— Absurd sau nu, asta-i regula! încerca Gabi Moldovan să impună punctul de vedere al librăriei.

Pâna la urmă, tânărul reuşi să se strecoare pe lângă ea.

— Ce era să-i fac? Voiai cumva să-i pun piedică? am răspuns stânjenit reproşului ei mut din priviri.

A început să mi se plângă de toate, precipitat.

— Uite, zise în concluzie, în loc să dau clientului îndrumări de specialitate, la raft, stau aici şi fac poliţie, arătându-i pe unde să intre şi pe unde să iasă.

Merita s-o consolez:

— Nu eşti singura. Şi mie mi se întâmplă câteodată.

I-am pus sub ochi lista cu cele şase titluri care mă interesau. Două intraseră în depozit, celelalte erau aşteptate.

— Vino sâmbătă. Poate scap de nebunia asta şi te servesc.

N-am insistat. Am renunţat şi la ritualica promenadă printre rafturi. Înainte de-a mă retrage, am împuns cu bărbia spre interiorul sălii, abţinându-mă să fac cu braţul vreun gest trădător.

— Pe ăsta când îl puneţi în vitrină?

— Pe cine?

Colegul ei, cel cu faţă de ulceros cronic, ne privea cu obişnuita lui acreală vigilentă pe deasupra stelajelor lângă care îşi mutase micul soclu de lemn. Eram fericit să constat că, indiferent de inovaţiile aduse în organizarea magazinului de ultima reciclare pe linie de marketing a responsabililor, Statuia Librarului nu putea să lipsească.

Am traversat piaţa pe lângă Falnicul Călăreţ pe care câţiva turişti şi-l potriveau în obiectivele aparatelor, mişcându-se din loc în loc pe pietrişul sunător, ca să-şi găsească unghiuri mai bune.

— Nu-l mai tot fotografia atâta, că i se duce lustrul! i-am zis unuia fără să mă opresc din mers.

Întâi n-a înţeles că-i vorbeam tocmai lui, apoi cred că nu i-a venit să creadă. După coapsele cu piele trandafirie care-i ieşeau din pantalonii scurţi, asortându-se cu părul de un blond decolorat, mi-am închipuit că era un ceh în cursa lui contracronometru spre mare. Cu capul întors spre el, i-am făcut un semn de salut, ca să nu-şi închipuie să-l înjurasem.

M-ar fi tentat să-i aplic şi lui testul statuii, dacă tot îl impresionase atât de mult. După toate aparenţele, era însă exclus ca el să ştie pe româneşte şi altceva decât „bună dimineaţa“ şi „*ham and eggs*, ospătar“, iar în ce mă priveşte, singurele cuvinte ceheşti pe care le cunosc sunt „Pilzen“ şi „Ceské Budějovice“. Aşa că perspectiva de a închega dialogul necesar testului rămânea destul de sumbră. Din păcate, amicul meu din copilărie, Jaroslav Hašek, nu mi-a fost niciodată un prea bun profesor de cehă, fiindcă în ediţiile citite de mine bravul soldat Šveik vorbea româneşte perfect şi singurele cuvinte originale pe care le-am memorat sunt câteva expresii chezaro-crăieşti ca: „*Sie sind ein Simulant*“, cu versiunea perifrastică „*Entschuldigen Sie, lieber Kamerad, Sie sind ein Trottel, ich kann singen was ich will*“.

Cam puţin ca să mă pot înţelege cu cehul.

Testul statuii îl ştiu din studenţie. E un test de observaţie cât se poate de interesant. Iei unul, doi, trei, cinci *kamerazi* şi-i aşezi în rând, cu faţa la Falnicul Călăreţ. Le ceri să se uite bine şi chiar insişti în acest sens. Le laşi răgaz un minut sau mai mult, te oferi chiar să le dai oricând un mic supliment. În faza asta de obicei te refuză nerăbdători, chiar cu o anumită enervare. Atunci le ceri să întoarcă spatele monumentului şi să spună ce picior ţine calul istoric ridicat.

Unii spun: stângul din faţă. Alţii: dreptul. Alţii: dreptul dinapoi. Mi s-a întâmplat odată să aud şi grozăvia statuară conform căreia calul ţinea ridicate trei picioare, performanţă cam exagerată, să recunoaştem, nu numai pentru un cal acrobat, dar chiar şi pentru o combinaţie de cal şi călăreţ.

Singurul în stare să deducă, prin reducere la asburd, că-i vorba de un caz sculptural rarissim în Europa, în care calul stă cu toate cele patru picioare înfipte în pământ, nu putea fi altul

decât compatriotul celui cu aparat de fotografiat: soldatul Šveik. Aşa cum îl ştiu, însă, ar fi preferat să raporteze cu respect că animalul îşi ţine toate cele patru picioare ridicate în aer şi că în plus mai cântă la trompetă *Got strafe England*, cum i se întâmplase odată cine ştie cărui beţiv simulant din Konopište sau din Karlovy Vary.

La chioşcul doamnei Egyed era lume puţină: pe lângă zidul bisericii protestante, nici urmă de falşi luterani. M-am oprit să iau o revistă şi ultimul număr din *Buletinul oficial*. Pe acesta n-a mai trebuit să-l cer, îmi era ca şi pus deoparte.

— Cam trist aici la dumneavoastră, am spus. Mie îmi creşte inima de fiecare dată când văd mulţimea aşteptând la chioşc. Coada la cultură e ceva dincolo de orice umilinţă, e ceva înălţător. Nu ştiu ce cred alţii, dar eu aşa susţin şi nimeni n-o să-mi poată scoate din cap chestia asta. *Sportul* se cumpără tot aşa de bine şi peste vară, sau numai în campionat?

Doamna Egyed era într-o mult mai bună dispoziţie decât de obicei. Zâmbetul său pierduse ceva din nuanţa aceea sceptică pe care o avea de fiecare dată când declara ca-şi tratează durerile proprii cu indiferenţă. Prudent, m-am ferit si pun vreo întrebare despre fostul meu şef de la Casa corpului didactic. Altfel riscam să deschid o discuţie lungă şi nu tocmai uşor de suportat după runda abia încheiată cu campionul Adevărului Absolut.

Din păcate, n-am rezistat până la capăt. Am făcut greşeala în momentul când doamna Egyed mă anunţa că pleacă peste câteva zile în concediu, la nişte rude de-ale ei din Ungaria.

— O să-i prindă bine şi lui Zoli, am zis. O călătorie l-ar mai smulge din inactivitate.

Nu mai puteam să mă plesnesc peste gură, deşi m-ar fi tentat s-o fac.

— Zoli nu vine cu mine. Nu vrea să vină, şi ştie el de ce.

Ultima dată când îl vizitaseră verişorii doamnei, Zoli se certase şi cu ei, şi cu nevastă-sa. Era într-una din pasele lui proaste, când nu-i intra în graţii nimeni şi nimic. Mai exista şi un motiv direct, un interes personal nesatisfăcut: aşteptase nişte medicamente străine pe care oaspeţii uitaseră să le aducă. Ei susţineau că le procuraseră, iar în graba mare a plecării le lăsaseră pe masă, în bucătărie.

Pentru Egyed Zoli asta era picătura menită să verse paharul. Îi stătea în obicei să nu primească scuze, deoarece constatase că n-are ce să facă, pur şi simplu, cu ele. Am aflat că se purtase ca

un bădăran şi aş mai fi aflat multe altele încă, dacă n-aş fi stat atunci ca pe ghimpi. Mă trăsesem într-o parte, pentru ca doamna Egyed să-şi poată servi nestingherită clienţii întâmplători, şi îmi sfărâmam mintea să găsesc o scuză politicoasă, care să-mi acopere onorabil retragerea.

Până la urmă, obiectul telepatic al lui Ovidiu-Marcel de Saragosa a potrivit lucrurile în aşa fel încât am ieşit din încurcătură firesc. Necazul e că atunci când unii ies, intră în încurcătură alţii, şi nu o dată preţul salvării cuiva e ponosul vecinului. Chiar lângă noi, într-un scrâşnet de frâne care m-a făcut să mă răsucesc ca un arc, iar doamnei Egyed i-a zburat fraza din gura întredeschisă, o maşină verde cu însemnele Germaniei Federale tampona cam dur maşina autohtonă a Salvării.

Şocul le-a oprit într-o coliziune fraternă. Din maşina Salvării tocmai cobora furios un şofer mic şi uscăţiv, cu halat alb peste costumul de oraş. De la volanul Fordului jerpelit i-a ridicat un negru solid, cu pielea neverosimil de lucioasă şi ochelari cu rama subţire, de argint.

Am înlemnit. Din cauza unui accident penibil, rezervaţia utopică era în pericol: primul incident din războiul Nord-Sud se putea dezlănţui din clipă în clipă, chiar acolo, sub ochii mei.

Şoferul Salvării dădu ocol teatrului de operaţiuni. Gesticula continuu, blestemându-şi norocul şi plesnindu-se teatral cu pumnii peste cap. Din când în când se apleca, să-şi vadă mai bine partea de jos a uşii, îndoită. Falsul refegist îşi contempla apatic cabina, plină de cioburile mărunte ale parbrizului sfărâmat.

— Dacă nu ştii să conduci, mergi dracului pe jos, nu încurca pe alţii! striga profesionistul Salvării, căinându-se imediat că-i moare bolnavul pe targă până să ajungă la spital.

— Şi-acum ce vrei să fac? i se adresă falsul refegist, iritat de întâmplare şi mai ales de dezlănţuirea pasională prin care reprezentantul Nordului voia să-l domine pe el şi să-şi atragă simpatia compătimitoare a mulţimii.

— Ce să faci?! Trage rabla aia din coasta mea, să pot pleca cu mortul la spital.

Din cauza emoţiei, era tentat să vadă totul în negru.

Falsul refegist încercă să-şi pornească motorul, manevrând cheia de contact direct prin fostul parbriz.

— Nu porneşte, constată el după câteva încercări, ridicând din umeri.

— Fă-i ceva! Repară-l.

— Nu ştiu să repar.

— Auzi! Nu ştie să repare! se tânguia şoferul Salvării.

Îi lua ca martori pe toţi cei ce făcuseră cerc în jurul lor, încurcând şi mai mult circulaţia.

M-am furişat prin mulţimea de gură-cască şi am ieşit la vedere mult dincolo de ferestruica prin care doamna Egyed, uitând pentru o vreme de mine şi poate că până şi de călătoria ei estivală în Ungaria, privea scena cu celebrul ei zâmbet de un scepticism amuzat.

Surprizele zilei nu dădeau semne că şi-ar fi istovit resursele. La piaţă, unde m-am trezit umblând pe la tarabe cu lista făcută de Adela în mână, era să dau nas în nas cu Veturia Dejeu. Era îmbrăcată cu o bluză neagră, cu dantelă de aceeaşi culoare aplicată discret pe piept. Îşi pusese pe nas ochelari de soare cu lentile mari, reflectante. Deasupra obrajilor ei puternic fardaţi se legăna agale un întreg şir de mese cu umbrele. Şi tot acolo, printre figurinele miniaturale care-şi dădeau coate, încercând să se depăşească în înghesuială, mă număram fireşte şi eu.

Când am trecut unul pe lângă altul, am salutat-o. Nu mi-a răspuns. S-a făcut că nu mă cunoaşte sau că nu mă observă, fără să se oprească din mers, a început să cerceteze cu mult interes verzele de pe celălalt şir de tarabe.

Am avut imediat explicaţia. Nu era singură. Deşi nu-şi vorbeau, mi-a fost limpede că bărbatul înalt din spatele ei îi călca pe urme prea insistent şi cu un aer prea dezinteresat de mediul de târgoveţi înconjurător ca să fie un cumpărător oarecare. Avea o faţă mare, de o aroganţă optimistă, cu buze trădând o senzualitate aproape jenantă la unul de sexul său. Deasupra ochilor negri se arcuiau nişte sprâncene discret pensate şi pieptănate cu grijă. Geaca bleumarin, aruncată pe umeri în aşa fel încât să poată fi purtată cu coatele ridicate din pricina mâinilor sprijinite în şold, şi pălăria cu boruri largi şi fundă albă păreau să urmărească o notă de degajare subliniată ostentativ. Semăna cu un papiţoi bătrân, asta e! În clipa aceea eram aproape sigur că-şi vopsea părul, ca să nu i se vadă smocurile cărunte de la tâmple. M-am dat la o parte, ca să nu-mi umple nasul cu parfum.

Figura lui îmi părea vag cunoscută, dar mi-a trebuit un oarecare timp până să fac conexiunile necesare şi să înţeleg exact de când, şi de unde.

Din urmă cu vreo trei ani şi ceva. De la un spectacol mediocru cu *Constructorul Solness*.

Papiţoiul era actor la teatrul din Turda. Poate cu şanse de avansare. Poate cu perspectiva de a se recalifica director.

Gusti, băiete, te-ai aranjat! Habar n-ai pe cine poartă Veturia în lesă.

Ajunsesem la celălalt capăt al pieţii, unde trei cărăuşi se aşezaseră pe platforma scundă a unuia dintre ei şi se pregăteau să facă praf o sticlă mare de rachiu. Scoseseră cocenii de la nişte ardei kapia şi foloseau pâlniile ardeilor în loc de pahare.

Lumea se descurcă. Veturia se descurca şi ea. Găsise un ardei kapia care se bărbierea de două ori pe zi şi îşi masa ridurile cu diverse pomezi regeneratoare. Gusti, bătrâne, te-ai aranjat. Poţi lucra tu mult şi bine la anchetele despre cine ce mănâncă şi cât mănâncă la cină. Azi-mâine primeşti *kurpitschor*, aşa cum ţi-am prezis.

Cu punga plină de trofee legumicole, a trebuit să mă întorc la redacţie după un set de fişe pe care în graba plecării uitasem să-l iau. Eram indispus din cauza asta. Ratasem ocazia de a mă arunca în primul troleibuz circumselenar revenit din misiune, care m-ar fi dus acasă ceva mai devreme decât în mod obişnuit.

Mai era lume prin birouri. Am deschis o uşă şi aproape că nu mi-a venit să cred că dau din nou peste seniorul de Saragosa.

Stătea în picioare lângă masa lui Adrian Istrati şi-i citea, concentrat, de pe filele cu scris indescifrabil. Bărbosul îl asculta ca în transă, cu capul dat pe spate. Un rânjet de satisfacţie se presimţea pe sub încărcătura roşcată a obrazului său monumental.

Eram convins că se uită la poza aceea enigmatică, unde Félix stătea şi acum cu spatele la fotograf. „*Même les plus difficiles n'y résistent pas*."

În biroul meu l-am găsit pe Macarie. Era deja prea mult!

— Ce-i cu tine aici? l-am luat în primire. Şi tu vrei să-mi bagi pe gât vreun Adevăr Absolut?

— Nu. Am trecut pe la voi ca să văd unde mi-aţi pus tabloul.

În lipsa mea, insul cu vătraiul şi turcaletele speriat, tras în ţeapă, apăruseră din nou pe peretele din spatele mesei la care lucrez. Franciscanul unsuros cerceta pictura cu ochi critic.

— Nu-i rău, hotărî el. Nu-i tocmai rau, dar lumina-i cam slabă. Dau o bere dacă-i găseşti un loc mai în faţă.

Arăta, prin coridor, în direcţia secretariatului. N-avea curajul s-o spună direct, dar îl tenta biroul redactorului-şef.

21

Uneori faci lucruri pe care n-ai vrea să le faci, şi e normal ca asta să te încurce. Ai de scris trei file despre bioelectroluminiscenţă, iar gândul îţi stă la diverse întâmplări cinematografice de-ale lui Gusti Dejeu. Cititorii aşteaptă să le explici, cum le-ai promis cu o săptămână în urmă, tot ce ştii despre schimbul de informaţie vehiculat în lumea plantelor, despre biocâmpul emis de celulele vii şi propagat la distanţă sub forma unei comunicări de tip elementar. Ei bine, în clipele acelea descoperi că lucrul cel mai important pentru tine e să te gândeşti la tipul de comunicare stabilit de falsul Dillinger cu Veturia şi cu alţi neisprăviţi, purtători de mesaje proprii, care îi alcătuiesc universul înconjurător şi din când în când îl informează, pentru bunul mers al unei anchete himerice, ce anume şi cât mănâncă la cină.

— Ce se mai aude în legătură cu percheziţia? m-a întrebat într-o zi Adela, luându-mă prin surprindere, fiindcă de vreo zece minute începuse să-şi aranjeze unghiile, concentrată, aşa că era mai firesc să mă întrebe dacă nu ştiu pe unde o fi ajuns vreuna din forfecuţele ei cu vârful curbat, sau dacă n-am cumva o lamă mai puţin tocită.

— Tu de unde ştii că la *el* mă gândesc?

Nu era pentru prima oară că ni se întâmplă. În fond, de ce să te mai miri? Dacă există schimburi de informaţie între diverse culturi de celule, e logic să admiţi că asemenea surprize se pot produce şi între nişte organisme sofisticate, care de ani întregi se războiesc cu probleme de viaţă comune. Nu m-ar mira ca diverse străfulgerări telepatice să apară chiar şi între soţii Dejeu. Deşi, câteodată, în ce-i priveşte, numai spre aşa ceva nu par să meargă lucrurile. Ar fi totuşi exagerat să excluzi comunicarea însăşi, pentru simplu motiv că ai obiecţii la conţinutul ei. O fiolă cu cianură ţi se poate întinde cu acelaşi zâmbet, cu acelaşi consum de energie sentimentală cu care spui: „Te iubesc”.

— Ei, află că m-am tot gândit. Am întors povestea pe toate feţele. Nu-i exclus ca reclamaţia să fi plecat de la ea.

— De la cine?

— De la Veturia.

Adela mă privea cu o expresie din care trebuia să deduc că soluţia mea se lovise, scurt, de un obstacol înalt cât turnul Eiffel.

— Nu putea să facă asta!

— Ba putea. O subapreciezi.

— Nu putea.

— O sa-ţi dovedesc.

M-am ridicat în picioare, ca să am un oarecare avantaj fizic în momentul când urma să produc dovada. O ipoteză lansată de sus în jos are, parcă, şanse mai mari de a fi vârâtă altuia pe gât decât în cazul când circulă pe orizontală. Începusem să-mi concentrez în minte argumentele, convins că sarcina mea era destul de simplă. Cu cât cineva ţi-e mai antipatic, cu atât mai uşor îi poţi atârna un bolovan de gât. Iar dacă i-ai atârnat bolovanul, nu-ţi mai rămâne altceva de făcut decât să-i dai brânci în bârfă, unde-i adâncimea mai mare.

— Aminteşte-ţi, am zis, cine-i ea. Aminteşte-ţi cât preţ pune pe pielea lui Augustin. A spus-o deschis, nu o singură dată. Uite, numai urechile mele au auzit-o de mai multe ori băgându-l în mă-sa, ca pe ultimul om, cu toată familia lui. Recunoşti?

Aşteptam un răspuns clar, dar Adela prefera eschivele pe dupa piciorul turnului Eiffel.

— Chiar dacă ar fi aşa, ce dovedeşti cu asta?

— Unul care te bagă des unde zice Veturia sfârşeşte prin a te înfunda acolo de tot. Vine un moment când vorbele nu mai ajung, iar atunci treci la faptă. Dramele medievale sunt aceleaşi şi astăzi, în esenţa lor. Numai că îmbracă alte veşminte: se plimbă pe lângă tine în blugi sau în tot soiul de rochii-pantalon.

Adela era de părere că exagerez.

— Veturia n-are stofă de Borgia.

Îşi rotunjea mai departe unghiile de la mâna dreaptă, cu o pilă minusculă. Am hotărât să trag toate avantajele posibile din sugestia ei romantică, răstălmăcind-o în sensul dorit de mine.

— Îţi închipui că întâmplător te-ai gândit chiar acum la Veturia Borgia?

— N-am zis Veturia Borgia! Am zis Lucreţia.

— În fine. Vreau doar să-ţi explic că nu întâmplător ţi-a venit pe limbă numele intrigantei. Asta-i tocmai din cauză că Veturia are stofă de Lucreţia Borgia. Însă o asemenea constatare ţie ţi se pare atât de scandaloasă, încât pur şi simplu refuzi s-o admiţi.

— Crezi?

— Nu mă îndoiesc nici o clipă.

— Şi unde-şi ţine inelul cu otravă?

— Nu ştiu unde şi-l ţine, dar pot să-ţi spun ce face cu ea.

— I-o toarnă lui Gusti al tău în farfuria cu supă?

— Te înşeli. Ar fi prea bătător la ochi, prea riscant. Preferabil câteva picături mortale pe o scrisorică redactată în stil anonim.

De la întâmplarea cu anonima ce-mi fusese destinată mie, eram destul de pornit împotriva mesagerilor Sfântului Anton. Gusti Dejeu trebuie că era şi mai pornit, însă şansele lui de a primi satisfacţie păreau minime, dacă era să dea credit înţelepciunii conţinute în proverbul multisecular: „Ce ştie tot satul nu ştie bărbatul“.

Adela rămânea în continuare la părerea ei. Căuta argumente într-un roman de Agatha Cristie, citit cu vreo trei săptămâni în urmă.

— Nu văd la ce i-ar fi folosit. Nu văd mobilul.

Fantoma lui Hercule Poirot venea astfel să-şi vâre nasul în treburile mele. Ce-i drept, problema mobilului nu era tocmai simplă. Aşa-mi trebuia, dacă n-avusesem de lucru şi-i pusesem la îndemână literatură poliţistă! Dar tot genul acesta catarctic ne învaţă că mobilurile prea evidente sunt de obicei nişte vesele lampioane colorate, mărginind piste false. În aparenţă, necazurile mari şi dure ale lui Gusti nu-i puteau folosi Veturiei în aceeaşi măsură ca altele, multe şi mărunte, cu care ştia dealtfel să-i presare viaţa din belşug. Ce avea ea de câştigat din faptul că-l înghesuia cineva pe falsul Dillinger pentru o afacere fictivă, cu valută? Teoretic, nu puteau fi neglijate unele posibilităţi, chiar dacă raţionamentul urma să apuce, în căutarea lor, o cale mai întortocheată. La divorţ se putea ajunge şi fără să-l vâri pe Gusti după gratii, ca pe un nenorocit. În fond, atâţia o fac, cu mai multă sau mai puţină demnitate, după cum se simt înzestraţi de la natură şi după ce datorii consideră că au să-şi plătească reciproc. Partea asta, a datoriilor morale restante, conţine germenii unor spectacole în general penibile, însă mai devreme sau mai târziu cortina cade peste protagonişti, obligându-i să iasă din scenă, fiecare pe uşa lui. Fireşte, dacă nu vrei să laşi lucrurile să meargă la întâmplare, dacă vrei să scurtezi spectacolul şi să-i forţezi subteran deznodământul în favoarea ta, reclamaţiile anonime nu sunt tocmai rele. Dar nu acelea care pun cătuşe la mâna care ar urma să-ţi numere hârtiile de o sută stabilite de tribunal ca pensie alimentară pentru copil. Într-un scenariu normal, mai degrabă ţi-o poţi imagina pe Veturia compunând anonime către Direcţia judeţeană de cinematografie, să se ştie acolo ce angajat mizerabil au, frate de cruce cu

butoaiele de la Vinalcool şi destrăbălat cât tot arborele genealogic al motanului Willy la un loc.

Afară de cazul când interesele reale ale Veturiei Borgia rămân încă impenetrabile, iar povestea cu valuta funcţionează ca un alibi perfect.

Adela era pusă pe discuţii în contradictoriu. Miza pe faptul că n-o să-mi vină uşor să mă caţăr în vârful turnului Eiffel. Aştepta momentul când o să mă las păgubaş.

— Ce înţelegi tu printr-un alibi perfect?

— Ce înţelege toată lumea. N-ai citit în Agatha Cristie? Toţi par vinovaţi, iar la urmă descoperi că victima este propriul său ucigaş. Mai perfect decât asta nu văd ce s-ar mai putea pune la cale.

— Şi de ce ar trebui ca Veturia să şi-l creeze neapărat?

— Nu pot să ştiu. Ştiu doar atâta: că lui Dejeu i-au căutat bogăţiile ascunse la locul de muncă, nu acasă. Un intrigant oarecare n-ar face distincţia asta, fiindcă n-are motive să orienteze cercetările pe o singură pistă, când ţine să te compromită.

Terminase cu forfecuţa şi îşi freca palmele cu glicerină.

— Nu-ţi dai cu ojă?

— Nu.

— Bine faci! Lasă că-şi mâzgăleşte fiică-ta unghiile şi pentru tine.

S-a prefăcut că nu aude. Ori poate că era într-adevăr atât de preocupată de discuţia noastră dinainte, încât îi venea greu s-o părăsească pentru un subiect minor. Se simţea tentată să tragă concluzii:

— Dacă-i aşa cum spui, cu Veturia, atunci e grav.

— Oarecum.

— Nu mai poţi avea încredere în oameni!

— Doar în plante şi-n animale.

Alta m-ar fi înjurat.

— Eşti neserios, s-a mulţumit ea să-mi reproşeze.

Ştiam că nu e cazul să intru în pământ de ruşine. În plus, nici nu mai eram chiar atât de sigur că argumentul meu o acuză iremediabil pe Veturia Borgia. Bineînţeles, viaţa are mult dintr-un roman poliţist, însă nu întotdeauna e scrisă la fel de perfect, ca o enigmă matematică.

Ia să vedem. Falsul Dillinger îşi veghează aparatul de proiecţie şi trage relaxat dintr-o ţigară Carpaţi. Dincolo de zid, în groapa cu lei somnolenţi, se perindă imaginile utopice ale

filmului *Mult mai de preţ e iubirea*. În tot acest timp, Gusti Dejeu calculează mental diferenţele între raţia reală şi raţia ideală pe grupe de vârstă şi de greutate, pe profesii şi diverse alte criterii de departajare a numărului de calorii. Uşa se deschide, iar *Madame* Bovary îi introduce în micul lui imperiu profesional pe cei doi necunoscuţi, care se legitimează şi-l întreabă dacă are ceva de declarat. Gusti n-are nimic de declarat, fiindcă deocamdată nu ştie că a devenit peste noapte, graţie unei reclamaţii parafate cu inelul tradiţional al familiei Borgia, un fals infractor vândut pe post de Dillinger adevărat. Cei doi se apucă să caute meticulos, iar lui Gusti, pe măsură ce-i trece uimirea şi începe să priceapă ce se întâmplă, tensiunea — ca suport al unei furii neputincioase — începe să-i urce accelerat.

Unde o fi Veturia în vremea asta?

Poate la Turda, într-un fotoliu privilegiat, admirând un spectacol cu *Constructorul Solness*. O fi destul de naivă încât să-şi închipuie că, divorţată de Gusti Dejeu, papiţoiul cu cârlionţi vopsiţi şi cu pielea mirosind a cremă de fragi o s-o ia imediat de nevastă. Ca şi cum papiţoii cu cârlionţi vopsiţi atâta aşteaptă, să-şi vadă amantele eliberând prin remarcabile strădanii un capăt al jugului familial, spre a-l oferi apoi, cu un aer plin de promisiuni minunate, profitorului fără obligaţii de până atunci.

Dacă Veturia gândeşte aşa, atunci e limpede că va face totul ca să-l determine pe Gusti al ei să-şi scoată cât mai repede capul din jug.

Cum însă multe din cele ce se cuvin făcute se fac în realitate tocmai pe dos, există riscul ca el, împotriva oricăror îndemnuri înţelepte ale raţiunii, să nu vrea să-şi scoată din jug capul lui cel pătrat. Să-i placă acolo. Să-şi vadă înainte de anchetele sale de sociolog amator. Enervat, desigur, dar nedescurajat complet de mizeriile servite zilnic de nevastă-sa, spre a fi contabilizate în contul caloriilor de la cină.

În cazul acesta, exasperată, Veturia Borgia caută inelul, îl scoate pe furiş din caseta secretă şi lasă să se scurgă picătura pe fila răbdătoare. Îşi desface cu degete nervoase stiloul, înmoaie peniţa în otravă, apoi începe să scrie tot ce crede ea că i l-ar putea scoate cât mai grabnic pe Gusti din jugul comun. Are nevoie urgentă să elibereze locul acela ocupat de cine nu trebuie. Pentru asta, e dispusă să sacrifice până şi pensia alimentară a copilului. Nimic nu e mai important acum decât pasiunile romantice ale unui Solness provincial, hiperbolizat în privirile exaltate ale spectatoarei navetiste. Hiperbolizat într-

atâta încât, cu tot orgoliul insistent gâdilat, uneori i se face, chiar lui, frică şi ruşine.

— Eşti dur cu ea! aprecia Adela. Ştiu că poate face o mulţime de lucruri nebuneşti, dar există o limită la toate.

— Tu eşti o fată minunată. Ai însă un mare defect.

Nu se aştepta la un asemenea atac mizerabil din partea mea. S-a uitat la mine fix, cu un început de panică trădat de privire. N-am întâlnit încă pe nimeni dispus să asculte calm când îi vorbeşti de propriile lui defecte.

— Care?

— Eşti tentată să-i judeci şi pe alţii după tine.

Răsuflă uşurată. Se străduise să întrebe firesc, dar glasul îi trădase crisparea aceea lăuntrică, provocată de o bruscă indispoziţie.

— Eşti tentată să-i limitezi pe alţii, şi mai ales *pe altele*, la tiparul tău. Să le atribui gândurile tale şi să le refuzi şansa de a-şi împlini existenţele pe alte coordonate morale. De a face lucruri pe care tu nu le poţi face. Ori, chiar dacă poţi, refuzi să le faci, fiindcă nu le-ai simţi ale tale. Le-ai simţi străine. N-o judeca pe Veturia Borgia după propriul tău tipar.

— *Lucreţia* Borgia, pentru numele lui Dumnezeu!

— Mă rog. Fie şi aşa.

Mi-am amintit de întâlnirea aceea întâmplătoare, din piaţa de zarzavat.

— În orice caz, constat că a început să poarte doliu.

— Cine?

— Lucreţia Borgia.

A căscat gura să spună ceva, probabil exasperată. Şi-a dat pesemne seama la timp că risipea orzul cel bun pe un gâscan interior indisciplinat şi a renunţat.

— Am văzut-o îmbrăcată în bluză neagră, cu danteluţe. Îi stătea foarte bine printre verze şi gogoşari. Cred că purta doliu după ideea de Gusti Dejeu.

— Te înşeli. O fi fost vreo trăsnaie vestimentară obişnuită. De la Veturia poţi să te aştepţi la orice.

— Ei, vezi? Aici am vrut să ajung: să recunoşti în sfârşit că de la ea te poţi aştepta la orice. Cu prima ocazie o să-i sugerez lui Gusti să caute inelul. Să-l ducă la un bijutier, să i-l verifice. N-am nici o îndoială că o să-i găsească în el otravă de douăzeci şi patru de carate.

M-am întins spre telefon.

— Sai puţin! Îl sun chiar acum.

Am format numărul. Telefonul lui Dejeu era ocupat.

— Sper că n-ai de gând să-i vâri în cap că Veturia are relaţii la Miliţia economică!

— Nu vreau să-i sugerez nimic. O să-l întreb de-a dreptul dacă mai are vreo îndoială în privinţa asta.

— Ar fi mai bine să nu te amesteci.

— Aşa zici tu? Să-mi las prietenul înmormântat în ideea de prieten? Şi nici măcar să nu ştie cine-i plânge la căpătâi cu lacrimi false din recuzita teatrului din Turda?

Am format încă o dată numărul lui Dejeu. Probabil că m-aş fi bucurat să aud tot semnalul de telefon ocupat, fiindcă nu prea ştiam ce o să-i spun totuşi lui Gusti când va ridica receptorul. De pe taburetul ei pluşat, Adela mă urmărea mustrătoare, convinsă că fac o măgărie.

Cineva a ridicat, în sfârşit. Auzeam un vag murmur de voci la celălalt capăt al firului, treabă care m-a cam derutat.

— Al-loou?

În zăpăceală, pronunţasem cuvântul de apel lungindu-i şi vocalele şi consoana. Îl spânzurasem undeva, întrebător, pe traseul dintre microfon şi infinit. Îmi ieşise din gură altceva decât sunetele cu care eram obişnuit.

Mi-a răspuns Veturia. Avea o voce teribil de catifelată, cu totul alta decât cea cu care îşi debita vulgarităţile pretenţioase de fiecare zi.

— Ce mai faci, Motănaşule? întreba, alintându-se, ca şi cum şi-ar fi pregătit blana pentru un set de mângâieri telefonice.

Am înlemnit. Şimţeam cum îmi cresc la tâmple cârlionţi negri, gata vopsiţi.

— Nu-i nici un Motănaş aici.

Făcând precizarea de rigoare, m-am trezit că-mi revine buna dispoziţie. Confuziile altora sunt întotdeauna surse de bună dispoziţie. Veturia mă confundase cu motanul Willy şi acum încerca s-o dreagă, ascunzându-şi inabil fâstâceala:

— Hai, bă! Te-am recunoscut de la început. A fost o glumă.

Nu mai avea nici urmă de catifea în jurul cuvintelor. Intenţionase, chipurile, să-mi verifice umorul, dar eu, ca de obicei, mă dovedeam a fi neam prost.

— Dă-mi-l puţin pe Gusti.

— Nu-i acasă.

Ei, fir-ar să fie! Am ciulit urechea la murmurele din receptor.

— Dar ăla pe care îl aud vorbind cine-i?

— Asta-i televizorul. Imediat o să înceapă să cânte.

— Ah, da?

N-aveam nici un chef să ascult cum cântă televizorul în apartamentul familiei Dejeu. I-am zis Veturiei că revin mai târziu. Nu eram prea convins că o să mă şi ţin de promisiune.

— Să-i spun ceva când se întoarce? s-a oferit ea cu un aer morocănos.

— Cum să nu! Spune-i că-l iubeşti.

Mai trebuia să adaug: „Şi întinde-i cupa cu otravă!“

22

Am citit undeva că moartea este secreţia naturală a vieţii şi o serie întreagă de alte cugetări optimiste, menite să te facă mai înţelept. Sau mai puţin fricos, sau ceva mai vesel, într-un peisaj cotidian care ar putea eventual să împrumute mult de la strălucirea ochilor tăi. O spune şi Seneca în scrisorile lui filozofice: „Cine nu vrea sa moară înseamnă că n-a vrut să trăiască”. E posibil ca maxima asta să-i fi folosit chiar şi lui, într-o anume împrejurare, mai deosebită, a vieţii: cea pentru care moraliştii din toate timpurile îl laudă prin cuvintele: „*Il s’ouvrit les veines sans trembler*“. Unele hotărâri sunt greu de luat, şi atunci te cauţi prin buzunare după tot felul de stimulente, după diverse pilule metafizice. Maximele sunt asemenea concentrate care, utilizate la locul lor şi la timpul potrivit, ar putea folosi chiar şi la migrenă.

Bineînţeles, atunci când nu sunt tocmai ele cele care declanşează migrenele.

Cugetările optimiste privitoare la moarte reprezintă aşadar un rău necesar. S-ar putea ca şi asta să fie tot o maximă citită pe undeva, dar memoria mea capricioasă refuză să mă ajute. Îmi lasă deschisă până şi perspectiva de a o considera invenţie proprie. Sunt tot mai tentat de această ipoteză şi aproape că-mi vine să argumentez cu date personale maxima utopică de mai sus. Ceea ce e un semn cât se poate de clar că măcar o iau în stăpânire. Nu-i destul să născoceşti o înţelepciune, trebuie s-o mai şi iei în stăpânire, dându-i o interpretare personală şi eventual experimentând-o pe pielea ta. Un adevăr, chiar contrazis de multe alte adevăruri, îşi poate dovedi natura şi

valabilitatea în urma vreunui asemenea experiment fericit. După cum şi reciproca e, cred, îndreptăţită: un adevăr imens, aproape indiscutabil pentru mulţi fiindcă lucrurile evidente în general nu se mai discută, ar putea deveni dintr-o dată cât se poate de îndoielnic pentru simplul motiv că pielea ta, pielea pe care îl testezi, nu-i pregătită să-l suporte.

Adela nu-l iubeşte pe Seneca, sunt convins. Dar încă nu s-a dat un decret din care să rezulte că trebuie să-l iubim. Cei mai mulţi dintre noi preferă pentru migrenele proprii o tabletă de algocalmin în locul maximei conform căreia n-ar fi vrut să trăiască decât cel ce vrea să şi moară.

Faptul că nu-l iubim pe Seneca mi se pare evident. Iată exemple:

Un bufon alcoolic, specializat în clovnerii executate înaintea automobiliştilor fară simţul umorului, se loveşte cu tâmpla de bordură şi cade astfel victimă întâmplării, în exerciţiul propriei sale bufonerii. Un altul se îneacă în grâu, al treilea se trezeşte cu maxima fierbinte şi intolerantă a unui glonţ de pistolet în cap. Copilul aruncat de la etajul opt de o tânără mamă furibundă n-a avut cum să-l cunoască pe nenea Seneca, fiindcă nenea Seneca lipsea constant dintre invitaţii obişnuiţi ai familiei lui.

Toţi aceştia, şi mulţi alţii, sunt nişte mari nedumeriţi. Moartea, pentru ei, nu există decât exact în clipa când li se întâmplă să dea ochii cu ea. Ei nu numai că nu vor să moară (şi totuşi mor!), dar nici măcar n-au timp să se gândească la faptul că viaţa, pe care fiecare o iubeşte în felul său, secretă moarte prin toţi porii ei, în mod natural.

În cazul altora, lucrurile se complică. Altora li se dă timp de gândire în acest sens. Ei au la dispoziţie un răgaz suficient încât să priceapă că moartea nu-i o simplă abstracţiune înscrisă în grafice, în limbajul neutru al cifrelor. Că nu-i doar secreţia naturală a *celorlalţi*, un fel de transpiraţie rece, paralizantă, avansând agresiv pe frunţile nevolnicilor şi bătând într-o respectuoasă retragere din faţa superbiei celor ce se ştiu superiori.

Nici băieţii de la Nürnberg nu-l iubesc pe Seneca. Poate că nimeni n-a vrut atâta să trăiască, poate că nimeni nu s-a crezut mai îndreptăţit să trăiască decâtei. Şi uite că Seneca încearcă să li se vâre în suflete. Seneca le cere să înveţe să moară demn, *sans trembler*, iar ei n-au un pistol la îndemână, sa împuşte orbeşte, cum i se întâmplă lui Göring să-şi dorească în zilele lui

bune, când aude de cultură şi de filozofii ei mai vechi sau mai noi.

Seneca e un naiv. Îşi închipuie că va putea să-l înveţe să moară pe Ribbentrop, alt bufon alcoolic care dansează arogant pe şoseaua istoriei. Când se plictiseşte de linia mediană, trasată *Arian style* pe asfalt, cu alte cuvinte gata să înfulece în stânga şi-n dreapta, prin salturi imprevizibile, tot spaţiul vital, când se plictiseşte aşadar de ţopăiala lui vulgară pe linia asta, Ribbentrop mai intră ici-colo prin casele regale, strigând jignitor: „Heil Hitler!“ Strigă „Heil Hitler“ şi se miră că George al VI-lea nu-i răspunde la fel, timorat, lovindu-şi călcâiele şi ridicând mâna ca o păpuşă mecanică. Clovneria lui Ribbentrop ţine în felul acesta, oficial, până în momentul când soldaţii aceluiaşi George îl vor dibui în patul unei fufe de la care ministrul de externe al Reichului încearcă să înveţe în pripă ceea ce nu spera să înveţe niciodată: cum să devii peste noapte, dintr-un saltimbanc celebru, un saltimbanc anonim.

Teoretic, treabă cam grea pentru un profesionist care ţine la meserie. Dar de aici se vede că Ribbentrop n-a fost decât un clovn amator, deşi soarta l-a răsfăţat o vreme mai mult decât merita, purtându-l pe toate scenele mari ale Europei.

„Ia te uită, ce legumă babană!” exclamă soldatul englez, scuturându-l de picior. Dar Ribbentrop n-are de gând să se dea jos din pat. Îi place cu capul sub plapumă, unde clovneria lui s-a transformat de-acum într-un rol neoficial. Ca să joci rolul struţului, nu-ţi trebuie decât să faci niţel pe prostul. Nu-ţi mai aminteşti cum te cheamă, nici ce-ai făcut la viaţa ta, ce-ai vorbit, ce-ai semnat, nimic, nimic, amnezie totală, ca să se înfurie spectatorii şi să te huiduie. Ei, care te ştiu de pe scena oficială, de pe şoseaua istoriei, unde n-ai să mai urci nicicând, se aşteaptă să strigi din nou, umflându-ţi pieptul: „Heil Hitler!“ Şi, când colo, ce le este dat să audă? „Nu ştiu, nu-mi amintesc. Dar dacă Göring susţine asta, atunci aşa o fi fost. S-ar putea să fi spus, s-ar putea să fi semnat. Eu sunt struţ, iar struţul are picioare lungi şi memorie scurtă.“

Uite pe cine vrea Seneca să-l înveţe cum se moare demn!

Cine nu vrea să moară, înseamnă că n-a vrut să trăiască. Băieţii de la Nürnberg au vrut nespus de mult să trăiască şi uite că, dintre toate speranţele lor utopice, până la urmă nici măcar asta, care era cea mai nevinovată, nu li s-a împlinit.

Moartea i-a înhăţat tot nepregătiţi, deşi avuseseră timp să se pregătească pentru ea ca nişte studenţi bătrâni pentru Marele

Examen. Unde mai pui că le stătea la dispoziţie şi Seneca. Era destul să-i pună întrebări şi bătrânul dascăl ar fi făcut cu multă răbdare consultaţii cu ei. De la Nero încoace, Seneca e dispus să ţină lecţii cu toţi neisprăviţii, doar-doar s-o lega ceva de sufletul lor. Măcar atâta să ştie, dacă n-au cap teoretic: când îţi tai venele din ordin superior, sau când istoria îţi pune funia în jurul gâtului, lasă demn instrumentele morţii să-şi execute opera. Priveşte totul în ochi fără să tremuri.

În bucătărie, Adela coace vinete şi-mi strigă că are nevoie de borcănaşe goale. Să i le aduc din pivniţă, unde aşteaptă din primăvară, vârâte într-un sac de hârtie.

— Imediat! îi răspund fără să mă mişc.

Mirosul de vânătă coaptă îmi umple nările. Iese prin geamul deschis al bucătăriei şi, după mai multe volute leneşe prin atmosferă, intră prin cel al camerei mortuare. Nu mă grăbesc să schimb decorul: curiozitatea mea nu şi-a terminat rondul explorator. Cu Seneca sau fără, băieţii de la Nürnberg au fost executaţi. Corpurile li s-au depus pe nişte catafalcuri scunde, lângă peretele care le ajută de-acum să se răcească.

Ceafa li se sprijină pe nodul uriaş al capătului de funie groasă cu care au fost învăţaţi rând pe rând să moară, împotriva dorinţei lor şi dincolo de orice convingeri personale privitoare la subiect.

O perniţă cam incomodă, dar acum nu mai contează.

Ribbentrop stă cu gura căscată şi cu ochii închişi. Ceva din aerul lui te face să suspectezi încă o farsă din repertoriul bufonului alcoolic. Bunăoară îl poţi suspecta că se preface că doarme dus, şi numai plapuma fufei din Hamburg îi mai lipseşte pentru ca rolul de struţ nazist să fie jucat, fie şi mediocru, până la capăt. Wilhelm Frick îşi strânge dureros pleoapele, ca orbit brusc de lumină. Gura i-a rămas crispată într-un fel de jalnic strigăt mut, iar obrazul neîngrijit, cu barba ţepoasă, dă fostului temnicer de elită aspectul unui puşcăriaş prăpădit, închis pentru furtişaguri mărunte. Iată-l pe Kaltenbrunner, alt temnicer de lux, cu mutra lui parodic-intelectuală: clăpăug, ciolănos, cu maxilarul căzut şi, în general, cu expresia unuia care tocmai recită o pagină patetică din *Mitul secolului XX*, Weltanschauung-ul lui Alfred Rosenberg, ideologul partidului nazist. Colegul Rosenberg e şi el pe aproape: doarme cuminte, zâmbind stereotip unui vis etern, care nu poate fi altul decât problema spinoasă a teritoriilor ocupate din răsărit, în sfârşit soluţionată pentru ministrul de resort odată cu ultimul său spasm în laţul

implacabil. Mai încolo, Hans Frank, guvernatorul paraşutat pe urmele bombelor lui Göring în ruinele Varşoviei. Figura de burghez liniştit şi obtuz, cu faţa mare, plină, cu buzele groase, întredeschise mai degrabă pentru un sforăit sănătos decât pentru a rosti fraza celebră, atestată de propriul său jurnal, şi conform căreia din polonezi, ucraineni „şi ce mai e pe acolo“ se putea face la sfârşitul războiului carne tocată.

Adela se înfioară de fiecare dată când pomeneşti de moarte. Scutură din cap şi închide rapid subiectul. Îl îngroapă sub un morman de reproşuri enervate, dintre care cel mai inofensiv ca formulare, adresat mie, este: „Vezi cum eşti?“

Nu prea văd eu tocmai bine cum sunt. Poate că asta-i obsesia mea. Sau poate că nici eu nu vreau să mă tot uit în camera mortuară, dar n-am încotro, nu pot altfel. Trebuie să mă uit.

Poate că-i mai bine să privesc afară, unde moartea n-are putere, cel puţin în această după-amiază. Göring şi ceilalţi rămân să zacă în cavoul istoriei, în timp ce dincolo de geam colegii lor de celulă, găinarii mărunţi, redescoperă viaţa şi-i apucă, din cauza asta, un fel de nebunie exaltată.

Găinarul fericit e Rudi Lingurar. Cândva lucra pe gunoieră şi în această calitate făcea zilnic plimbări prin oraş. Le făcea cam încet, e drept, deoarece gunoieră este de felul ei o maşină leneşă; se opinteşte scurt, ca trezită dintr-o amorţeala somnolentă, dar opreşte aproape imediat, pufăind, în pragul casei vecine. Face asta într-o tacită înţelegere cu viitorul găinar Rudi Lingurar, care o urmează îndeaproape, târând spre fălcile ei robuste lăzile şi cazanele pline cu diverse mizerii de-ale oraşului. Înainte de-a apăsa pe butonul care declanşează masticaţia mecanică, Rudi cercetează profesional prin cupa gunoierei şi extrage ici o sticlă goală, colo un pantof, epave apreciate de alţii drept inutile şi cărora mintea lui le caută noi întrebuinţări. Reciclează aproape zilnic câte o plasă burduşită de sticle, uneori chiar câte un sac. El are părerea preconceptă că un sac de sticle goale valorează tot atâta cât o sticlă plină cu coniac. Totul e să te pricepi să faci transferul valorilor, din gunoi — via Centrul de achiziţii, via Alimentara — în propriul tău buzunar. Iar Rudi Lingurar se pricepe.

Mă rog, nu tocmai strălucit, dar se pricepe. Din când în când mai face greşeli şi atunci o încurcă. Nu din cauza sticlelor goale. Găinarul e găinar: în timpul liber mai pune mâna pe ce apucă. Nu-i place să vadă obiectele fără stapân, iar un stăpân neglijent

e chiar mai rău decât unul lipsă. Rudi „are boală“ pe diverşi proprietari neglijenţi şi abia aşteaptă să-l prindă pe unul la strâmtoare şi să-l pedepsească. De la o servietă din astea i s-au tras primele luni de gherlă — şi măcar dacă ar fi fost lucru serios, dar servieta cu pricina nici nu era burduşită cu bani, ci cu documente. Conţinea proiectul unui nou cartier muncitoresc şi hârtiile fuseseră surprinse pe drumul lor de rutină, între o viză importantă şi alta. Dacă ar fi ştiut ce-l aşteaptă, Rudi ar fi dat fuga cu ele la primul pod peste Someş, să le arunce în apă.

De câteva ori a avut încurcături din cauza scandalurilor făcute la beţie. Poţi să fii un găinar oarecare şi în acelaşi timp un mare scandalagiu: se pare că talentele acestea nu pleacă neapărat din aceeaşi rădăcină. Când văd maşina Miliţiei parcată printre autoturismele de pe alee, îmi ridic involuntar privirile spre ferestrele murdare, fără perdele, ale lui Rudi Lingurar. Are două camere şi o baie transportată direct din proprietatea celor şapte pitici la etajul patru al blocului-cazarmă. Când a primit apartamentul, Rudi mai activa încă în preajma gunoierei, aşa că avea dreptul să pretindă măcar confortul în care, până la episodul mărului otrăvit, până şi Albă-ca-Zăpada s-a simţit teribil de bine. Mai târziu, după nişte bătăi cu şoferii, care i-au adus scurte condamnări la locul de muncă, au urmat povestea cu servieta şi alte câteva găinării, iar Rudi Lingurar s-a văzut nevoit să schimbe de vreo două ori climatul, inclusiv cada piticilor cu duşurile colective de la Aiud.

Când pleca „în delegaţie“, Rudi lăsa acasă, cu împuternicire deplină, pe una sau alta dintre nevestele lui temporare, împreună cu copiii pe care apucau să-i facă între timp. Femeia poposea în apartamentul aproape pustiu cum te-ai opri într-o sală de aşteptare, între două trenuri distanţate prin câteva luni. Nu trebuie să faci nimic deosebit, nici să mături, nici să scuturi praful, nici să aduni de pe jos mucurile de ţigară, fiindcă într-o gară e de presupus că există cineva plătit pentru treaba asta. Pentru transportul gunoiului era bunăoară plătit, când nu-i ieşeau la lumină găinăriile, chiar Rudi Lingurar. E destul să-ţi rezemi coatele pe pervaz şi să-i aştepţi într-o dulce lâncezeală întoarcerea.

— Nu înţeleg cum pot să stea rapandulele astea, cât e ziua de lungă, ca nişte ghivece de muşcată în geam! zice Adela înfuriată că nu mai răzbeşte cu treburile în vreme ce văduva provizorie a lui Rudi Lingurar cască plictisită în fereastra fără perdele de la etajul patru, luând în primire cu o curiozitate

mediocră trecătorii şi urmărindu-i cum se perindă prin raza privirii ei, ca într-un film documentar.

De câte ori se întoarce, Rudi obişnuieşte să dea neîntârziat papucii vechii lui pasiuni amoroase. Fără prea multă vorbă, familia temporară i se repliază pe alte poziţii, părăsind pentru totdeauna cazarma în favoarea unor orizonturi sentimentale mai fericite, dacă nu mai statornice. În fereastră apare altă floare brună în ghiveci. Curiozitatea cu care cercetează de sus locul şi oamenii e o dovadă a energiilor sale sufleteşti încă proaspete, încă nealterate de plictis. Nu ştie nimeni în ce moment îi va veni rândul să deprindă rolul de matcă blazată, umblând singuratică şi fără chef prin încăperile unui mic fagure deprimant, în aşteptarea roirii eliberatoare pe care o anunţă revenirea lui Rudi Lingurar din noua lui călătorie silită.

Ultima amantă nu avusese nici măcar bunul simţ să-l aştepte pe poziţie. Stătuse în apartamentul îmbâcsit de mirosul greu al boarfelor nespălate până în clipa când găsise un înlocuitor ferchezuit, frizer la o unitate din cartier a cooperativei „Higiena“. Plecase apoi fără să se mai îngrijească de orgoliul masculin al lui Rudi, socotind pesemne că un proverb al adversarilor lui Seneca, şi anume „ce-i în mână nu-i minciună“, era atât de adevărat încât şi-l putea aşeza în frunte, ca deviză.

Sătul de clovneriile oficiale şi neoficiale ale lui Ribbentrop, tocmai mă pregăteam să ascult muzică la radio, pe programul trei, când m-am auzit strigat de pe balcon:

— Vino să vezi ceva care te interesează!

Adela ştie foarte bine când ceva din lumea înconjurătoare m-ar putea interesa cu adevărat. Tonul ei exprima o tensiune dramatică destul de vagă încât să-i inducă eventual în eroare pe alţii. Nu şi pe mine, care am învăţat să înţeleg, din diverse asperităţi minuscule ale cuvintelor ei, gradul de nelinişte implicat într-o frază cu conţinut în aparenţă banal.

Îşi făcea de lucru printre scutecele întinse la uscat, în aşa fel încât să nu se observe de departe că ar fi preocupată de cele ce se întâmplau vizavi, la una din intrările în blocul-cazarmă.

Era moartă de frică. Privirile ei aveau acea alunecare sinuos-zvâcnită care le purta de la mine la grozăvie şi înapoi, într-o reacţie caracteristică pentru comportarea ei obişnuită în momentele de panică lăuntrică.

Acolo, nepotul de stil al lui Ribbentrop dădea un spectacol gratuit pentru toţi cei interesaţi. Ieşise în alee aproape gol: un slip maroniu şi ciorapii din picioare erau singurele obiecte de

îmbrăcăminte pe care conta în momentul ales spre a fi marcat inconfundabil cu amprenta propriei sale personalităţi. După toate aparenţele, Rudi recrea rolul lui Tarzan. Ţopăia pe trepte cu braţele ridicate, gata să apuce lianele invizibile care l-ar fi purtat dintr-un vârf de bloc în alt vârf de bloc. Dacă firele pornite de la pădurea antenelor de televizor ar fi coborât mai aproape de el, îmi închipui că s-ar fi servit de ele în scopul amintit. Când şi-a mai şi dat pe spate capul cu ochi bulbucaţi, să scoată răgetul modulat al omului-maimuţă, n-am mai avut nici o îndoială în privinţa ficţiunii în care intrase curajos, fără să simtă ciupiturile aerului răcoros al serii. Apoi nu l-am mai văzut, fiindcă se repezise în coroana unui mic brad ornamental şi doar vânzoleala din crengile ţepoase indica efortul, însoţit de efecte teatrale, al unei căţărări fără succes.

— Mi-e frică.

M-am uitat urât la Adela. De câte ori spune că-i e frică, mă priveşte într-un fel din care înţeleg că ar vrea iarăşi să plece din cartier. Mă simt vinovat de neputinţă, de rea voinţă, de atâtea toate, încât îmi vine pur şi simplu s-o reped. Ca şi cum n-ar fi destul că-i e frică de primitivul care face pe Johnny Weissmüler acolo, jos. Mai lipseşte s-o bruschez şi eu.

Am încercat să mă stăpânesc.

— Ăsta când o fi fost eliberat iarăşi? Că multă vreme nu l-am mai văzut cocoţat pe craca lui.

Rudi Lingurar e un Johnny Weissmüler cam tuciuriu şi în orice caz mult mai răguşit. Apăruse din nou în alee, spre marea satisfacţie a copiilor care-l însoţeau de la distanţă cu admiraţia lor, aşa cum i se cuvine unui om-maimuţă adevărat. Luă în primire de departe două tinere care se apropiau ţinându-se de braţ, fără să presimtă că plimbarea lor de seară le conducea direct în inima junglei. Ţopăind şi scălâmbăindu-se, Tarzan le invita prin răcnete guturale în imperiul lui, iar gesturile lui obscene explicau cât se poate de limpede în ce fel înţelegea să-şi trateze musafirii, odată intraţi. Fetele se opriră, privind stupefiate, apoi se întoarseră din drum.

Era impresionant. Mai tare ca Ribbentrop! Ăstuia să-i dai pe mână politica externă a unui Reich, şi *atunci* să vezi cu ce număr de senzaţie ţi-ar intra în sala de audienţe a regelui englez...

Între timp, Tarzan se întorsese pe trepte şi răcnea ceva spre propria lui fereastră. Îşi pierduse un ciorap şi un copil de la scara lui tocmai i-l aducea. Sus, în geamul deschis, o mutră necunoscută — vreo rudă, sau vreun coleg demobilizat şi el de la

Aiud. Se străduia să-i arunce pantofii într-un strat cu vrejuri uscate, arătat de omul-maimuţă. Pe urma pantofilor, de la etajul patru coborî şi o pereche de pantaloni uzaţi, fluturând ca un steag al mizeriei prin aerul vineţiu.

Toată seara nu mi-am găsit locul. Adela pregătea cina, copiii făceau zarva obişnuită dinainte de culcare. Am încercat să lucrez ceva şi în minte îmi veneau mereu gesturile obscene ale lui Tarzan. Aş fi vrut să pot trata întâmplarea ca pe o glumă, dar îmi pierdusem subit umorul, riscând să devin moralist. În cele din urmă m-am hotărât.

— Unde te duci?

Ca şi cum s-ar fi aşteptat la asta, Adela îşi scosese capul pe uşa bucătăriei îndată ce în hol s-a auzit pocnetul sec al zăvorului.

— Aşa nu se poate! îl caut pe administrator.

— Pe al nostru, sau pe al lor?

— Pe al lor, bineînţeles.

— Nu te duce! S-a făcut întuneric.

— Ei, şi tu! Doar n-o să ne speriem acum şi când trebuie să mai facem doi paşi afară din casă. Unde am ajunge, dacă nu punem odată lucrurile la punct?

N-aveam nici o certitudine că puneam lucrurile la punct. Nu mai puteam da însă înapoi. Destul cu atâta nehotărâre. Cu spinarea asta flexibilă, de intelectual. Ce tot întoarcem lucrurile pe toate feţele, ca să le găsim explicaţii raţionale şi justificări? Poate că nu toate violenţele intră în categoria celor cu care convieţuieşti suportabil. Doar nu suntem nişte masochişti!

Eram enervat şi abia îmi reţineam un tremur involuntar.

Administratorul cazarmei locuia la primul etaj. Am căutat cu grijă uşa, de teamă să nu bat la altul. Am sunat. Când mi-a deschis, încă nu terminase de mestecat. Era un omuleţ rotofei, îmbujorat la faţă, şi vorbea plângăreţ. Uitase să-şi lase lingura pe masă, iar acum nu mai ştia cum să se descurce cu ea. Prin uşa bucătăriei se iţeau capetele ciufulite ale nevestei şi copiilor. Holul era strâmt şi incomod. Dacă n-ar fi fost cuierul încărcat de haine ca o garderobă de teatru şi un ceas cu cuc cât o coloană corintică, m-aş fi putut crede într-un lift ceva mai original.

— Aşa nu mai merge! am declarat cât se poate de ferm îndată ce mi-am cerut scuzele de rigoare, pentru deranj. Aşa o să ajungem într-o zi să ne luăm câmpii, cu toţii. Aşa o să ajungem să nu mai putem ieşi nici până la colţ după lăsarea nopţii. Prea mulţi tembeli sunt printre noi!

Rotofeiul era de acord cu mine. Nu ştia ce-i de făcut. Omul-maimuţă era problema lor veche; ce vedeam noi, afară, era un fleac — ţinea să mă asigure rotofeiul, scuturându-şi lingura de pe care cădeau stropi unsuroşi. Johnny Weissmüler nu-şi plătea de vreun an şi ceva cheltuielile de întreţinere. Îi tăiaseră curentul încă înainte de a fi umflat pentru ultima condamnare.

— Ce pot să-i fac, domnule! se tânguia rotofeiul. Ce pot să-i fac?

L-aş fi scos din impas cu plăcere, dar nu-mi venea nici o idee. M-aş fi simţit de-a dreptul penibil să casc gura în chip moralizator şi să-l ţin tot aşa, din lozincă în lozincă. Lozinci ştie toată lumea, dar atunci eram mai sigur decât oricând că numai cu ele n-ai ce căuta în faţa omului-maimuţă.

Uşa era întredeschisă, fiindcă apăsasem discret pe clanţă şi îmi frământam mintea să găsesc un pretext potrivit pentru retragere. Expediţia mea nocturnă mi se părea din ce în ce mai mult o aventură ridicolă. Ce idee şi asta! Să te plesnească subit curajul civic şi să vii într-o casă străină, ca să ţii de vorbă nişte necunoscuţi care abia aşteaptă să scape de tine şi să-şi vâre din nou lingurile în farfuriile cu tocană.

N-a mai trebuit să găsesc nici un pretext. S-a oferit singur, sub forma unor bătăi insistente într-o uşă nu prea îndepărtată.

— Tu, Elviră!... Tu, Elviră!

Era glasul răguşit al lui Tarzan. Nu striga, dar în liniştea din casa scărilor răsuna ca sub cupola unui boabab.

Am ieşit amândoi afară, neauziţi. Omul-maimuţă se afla cu un etaj mai sus, probabil cu urechea lipită de placajul uşii de la apartamentul tinerei mame Muscan. Rotofeiul m-a privit drept în ochi. Ne ţineam răsuflarea şi o clipă m-am temut ca nu cumva administratorul cazarmei să-şi scape din întâmplare lingura pe beton. Ar fi ratat toată scena.

— Elviră, n-auzi? Deschide-n trăsnet, nu mă enerva!

Omul-maimuţă băuse, de bună seamă, de bucuria întoarcerii la biologul lui subecuatorial, însă nu într-atâta încât să zacă toropit de alcool. Întinzându-mi gâtul, l-am văzut, într-adevăr deasupra, cu urechea lipită de uşa Elvirei Muscan. Pesemne auzea, cum se întâmpla adesea în asemenea împrejurări, vreo şoaptă sau nişte paşi umblând prin hol cu fereală.

— Tu, Elviră, ştiu că eşti acasă, nu umbla cu păcăleli! se răsti Johnny Weissmüler şi începu să bată din nou, de astă dată cu palma, fără să-i mai pese de ecoul stârnit în puţul înalt al scărilor.

— Cine-i acolo? am auzit de dincolo, înfundat, vocea iritată a femeii.

— Deschide şi-o să vezi, muta lui Dumnezeu!

Omul-maimuţă are felul lui propriu de-a alinta: mângâie cu ghearele.

Pauza ameninţa să se lungească inutil. Femeia părea că stă pe gânduri dacă să deschidă sau nu. Bărbatul răstignit din proprie iniţiativă pe partea exterioară a uşii se grăbi să-i uşureze sarcina presupusei opţiuni.

— Eu îs Rudi, vorbi el nerăbdător.

— Care Rudi? Rudi îi la pârnaie, zise femeia cu aceeaşi ostilitate rece în glas.

— M-am liberat. Deschide, că vreau să-ţi spun o vorbă.

— Du-te la naiba, Rudi, că nu-ţi deschid. Culcă-te, nu mai bate noaptea în uşile oamenilor.

După tot ce-a urmat, îmi închipui că lui Tarzan i s-a ridicat brusc tensiunea. Era destul de lucid ca să interpreteze refuzul drept ofensă, iar pe de altă parte destul de beat ca sa nu se poată controla. Tocmai atunci lumina se stinse automat. Începu să dea cu picioarele în uşă pe întuneric.

— Măăă! Care ai înnebunit acolo?! urcă vijelios prin casa scărilor un răcnet pornit de la parter.

Omul-maimuţă abandonă uşa asediată şi se repezi la balustradă, aplecându-se mult peste ea. Cineva apăsase iarăşi butonul întrerupătorului. În lumina becurilor care ardeau slab din două în două etaje, putea să ne vadă pe mine şi pe rotofei, dar şi pe alţi locatari ieşiţi în pragurile apartamentelor, să strige la el şi să-l amenințe cu pumnii. Înjura şi el. Scuipă de câteva ori fără să-şi atingă ţinta. Apoi reveni la uşa care-l interesa, năzărindu-i-se deodată că tânăra mamă Muscan trăsese zăvorul. O descoperi tot încuiată. După toate aparenţele, se pregătea s-o spargă, dar o mişcare precipitată îndărătul placajelor şi nişte şoapte suspecte îl făcură să renunţe.

— Elviră! gemu el şocat de ineditul monstruos al propriei sale constatări. Elviră, tu te răgulezi cu altul!

— În casa mea mă răgulez cu cine-mi place! veni de dincolo replica femeii.

Am simţit nota triumfătoare din glasul ei estompat de tăblia uşii. Nu se poate să n-o fi simţit şi Tarzan.

— Te belesc! zise el ceva mai liniştit, ca să-şi răcorească până la capăt sufletul.

— Du-te la dracu, Rudi! repetă femeia. Nu mi-e frică de tine. Chem Miliţia, dacă nu te astâmperi. Îmi scoli copiii din somn.

L-am văzut pe Weissmüler-Lingurar urcând treptele spre intrarea, uitată deschisă, a propriului său apartament. Bodogănea furios. O vreme am auzit zgomote pe scăriţa de fier care conducea, prin tavanul casei scărilor, la terasa de deasupra. Ori o scutura de necaz, ori i se făcuse poftă să urce pe bloc şi să răstoarne antenele montate de vecinii lui acolo.

Probabil că n-a putut smulge lacătul agăţat de capacul trapei din tavan. S-a vârât în bârlog, războindu-se în mintea lui agitată cu imaginea unui inamic polimorf, care lua pe rând înfăţişarea Elvirei Muscan şi a celor scuipaţi de el, de sus, în toiul incidentului abia încheiat. Trântită, uşa lui păruse gata-gata să sară din balamale.

— Ai văzut? Ai văzut? m-a întrebat şoptit rotofeiul, scuturându-mă de mânecă.

Avea o strălucire de-a dreptul fanatică în priviri. Era un şerif fericit să constate că spiritul rău din parohie fusese pus pe fugă după primele schimburi de focuri.

Am ieşit în răcoarea nopţii cu lună. N-apucasem să traversez aleea când am auzit un plesnet ca de grenadă în înaltul cerului, de parcă ar fi explodat chiar satelitul nostru natural.

Zgomotul zăngănit, de sticlă spartă pe trotuar, m-a readus imediat la realitate. Realitatea e întotdeauna mai puţin romantică decât credem. La etajul patru, omul-maimuţă îşi spărsese cu pumnul propriul său geam.

23

E de-a dreptul uluitor câte utopii pot să existe! Nu trebuie decât să caşti ochii şi să te uiţi cu atenţie în jur.

Utopia lui Göring e năpădită de rozul delirant al stupefiantelor, în timp ce a lui Rudi Lingurar se clădeşte pe ideea obsesivă că în gunoi şi în bălegar găseşti bucăţele de aur sub forma inelelor cu monogramă şi a verighetelor false, bune pentru dus de nas tolomaci.

Ce făcea Göring când arunca o privire utopică prin pâcla rozalie a morfinei? Îmi închipui că nu putea fi decât nespus de fericit, fiindcă tot ce vedea acolo era, din punctul lui de vedere,

interesant şi înălţător. E ceva — nu-i aşa? — să te trezeşti într-o bună dimineaţă într-un spaţiu vital nemărginit, pe un Pământ ceva mai pustiu, dar în orice caz mai pur şi mai nobil, odată campania de deratizare încheiată. Bombardierele se întorc din misiune în formaţie de paradă, crucile de fier le zornăie sub aripi ca unor gâscani umflaţi în pene. *Rap-rap!* sună pasul de gâscă, sau de gâscan, iar la tribună, într-un delir epileptic amplificat de difuzoare, geniul încrâncenat al lui Hitler urlă discursul victoriei. În utopia lui Göring funiile sunt pentru alţii. Paranoicul cu mustăcioară paneuropeană răcneşte discursul victoriei pe o mie de ani, convins în sfârşit că poporul german l-a meritat şi îl merită, din moment ce face atâtea sacrificii la ordin. Visul lui e să însămânţeze ruinele cu un om radical înnoit, cu un supraom, dacă se poate, modelat după chipul şi asemănarea sa. Unul căruia să-i sticlească ochii de sinceră şi dârză hotărâre îndată ce primeşte un ordin, şi să-l execute aşa cum ai executa un *üntermensch* evreu, negru sau slav, pângăritor al rasei utopice. Pierzându-şi cumpătul de emoţie, Göring îşi saltă ca pe un clarinet huliganic bastonul de feldmareşal şi, purtat de un impuls irepresibil, dă năvală în faţa tribunei. „*Mein Führer!*" ţipă ascuţit, asumându-şi riscul de a întrerupe discursul. „*Mein Feldkurat*... cu respect vă raportez că am ucis toţi simulanţii de pe Pământ!"

Unul din simulanţii aceştia e Rudi Lingurar, dar Rudi, absent din utopia lui Göring, îşi are propria lui utopie, cum am mai spus. Alt mare absent e ţaranul japonez Mampe, care nici el nu suferă prea mult din cauza asta. Utopia lui Mampe îl exclude pe Göring, fiindcă Göring, neputând să-şi admire la nesfârşit *feldkuratul* prin rozul morfinei, a preferat fiola cu cianură. După aerul nedumerit pe care ni-l dăruieşte postum, nu pot să-mi dau seama dacă o moarte e mai bună decât alta. Lucrul acesta contează prea puţin, la urma urmei, din punctul de vedere al ţăranului japonez Mampe, decanul de vârstă al tuturor timpurilor, în vecinătatea căruia nu simţi miros de morfină sau de cianură, ci unul de mâl dospit şi de mucegai răcoros, hrănit de-a dreptul din eternitate.

Ia să vedem. Copil fiind, l-au mângâiat pe creştetul zburlit mâinile aspre ale roninilor risipiţi în cele patru vânturi după bătălia de pe câmpiile Sekigahara. Unul din dezmoşteniţii aceia de la 1600 putea fi chiar tatăl său. Iată-l crescând ca buruiana, cum cresc ţăranii pretutindeni. Iată-l cu picioarele scufundate până la genunchi în apa gălbuie a orezăriei. E un tânăr oarecare din generaţia sa, purtând un expresiv zâmbet asiatic pe faţa osoasă. Asemeni celorlalţi, se închină cu plecăciuni umilite

înaintea mai-marilor zilei, care-l privesc de sus, ca pe un vierme ieşit pentru scurtă vreme din galeria lui subpământeană. Nimeni nu-i bănuieşte destinul utopic, aşa cum nici el, la vârsta de optsprezece ani, nu bănuieşte în pruncul abia născut în ograda vecinilor soţia utopică de mai târziu. Timpul trece, în limba japoneză muntele Fuji e aproape tot atât de înalt cât firul de iarbă, clanul Tokugawa clădeşte temple proprii şi legi. Negustorii prosperă, târgoveţii prosperă, ţăranul japonez Mampe prosperă, încetul cu încetul, şi el.

Iată-l însurându-se cam pe când Basho, în leagăn, deschidea gura pentru primul său (încă incomprehensibil) poem iată-l din nou în orezărie, printre numeroşii lui copii cu zâmbete inexpresive, asiatice, muncind tenace şi construindu-şi treptat, cu infinită răbdare, destinul. Timpul trece, Basho compune celebrul său haiku despre broască şi iaz. Departe de exemplul ascetic al orezăriilor, Saikaku scrie un vesel roman pornografic despre omul care şi-a trăit viaţa în braţele iubitelor lui premoderne. Nu despre Mampe e vorba acolo, fireşte. El e din alt aluat, el nu se iroseşte în iubiri inutile şi, în plus, e prea ocupat cu grijile casei ca să citească la lumina opaiţului literatură contemporană din secolul al XVII-lea. Îşi vede înainte de orezărie, de copii, de copiii copiilor lui, care apar ca bobocii de raţă înaintea bărcii lui Du Fu, umplându-i casa şi curtea cu zâmbetele lor supuse, gata să se încline umili în faţa ţăranului japonez Mampe aşa cum şi el se înclină umil în faţa unor noi Tokugawa şi a altor diverşi mai-mici sau mai-mari. La şaizeci de ani — asta o spune doctorul Bilciurescu — dacă te trezeşti într-o dimineaţă că nu te doare nimic, chiar nimic, atunci poţi fi sigur că ai mierlit-o. Dar ţăranul japonez Mampe n-a mierlit-o. Pe el îl doare de-acum mereu câte ceva: un junghi ici, în şale, altul în coastă, altul în picior. Inegalabilul Basho o mierleşte înainte de-a simţi junghiurile de la şaizeci de ani. Cel ce-şi trăia viaţa iubind avea să şi-o încheie şi el, întristat, pe la vreo cincizeci şi unu. Doar ţăranul Mampe, scufundat până la genunchi în şanţurile cu apă ale orezăriei, îşi ducea mai departe, neabătut, sarcina utopică.

Spun neabătut, dar nu trebuie să se înţeleagă cumva şi neostenit. La nouăzeci de ani, ţăranul japonez Mampe arăta aşa cum arată toţi ţăranii nonagenari din lume: ridat, scofâlcit, cu o bărbuţă de ţap încărunţită şi rară, cu părul atârnând în laţe răzleţe — păpuşă mare şi reuşită, numai una de manevrat, prin lungi pârghii mecanice, pe scenele de teatru *joruri*. Pielea i se uscase şi se făcuse brun-cenuşie, sugerând din ce în ce mai mult

scoarţa crăpată a unui copac din specia exoticilor pini japonezi, prezenţi în orice stampă niponă care se respectă. Odată ridicat în picioare, se ţinea bine pe ele şi nu refuza o cană de *saké*. Umbla ţeapăn din şale, iar reumatismele cu care îl răsplătise ogorul pentru îndelunga sa dăruire profesională şi viul său devotament îi dădeau, ca să nu se plictisească acum, când era scutit prin forţa lucrurilor de muncile grele, o preocupare permanentă. Deplasarea prin curte încă nu-i cerea pregătiri speciale, dar ocolul satului echivala pentru el cu un maraton combinat cu masa de tortură a lui Torquemada. Ţăranul japonez Mampe nu fusese maratonist nici măcar în tinereţe. Dacă ar fi trăit mai aproape de ţărmul oceanului, ar fi ajuns fără îndoială înotător, însă atunci am fi putut vorbi astăzi de *pescarul* japonez Mampe şi istoria lui s-ar fi sfârşit pe la vreo treizeci de ani, în burta unui rechin.

La vârsta de o sută douăzeci de ani, ţăranul japonez Mampe arăta ceva mai bine decât alţi bătrâni de vârsta lui răspândiţi pe meridianele iluministe ale lumii. Pentru toţi consătenii săi devenise limpede faptul că purta pe umerii gârboviţi un destin utopic. Ca şi soţia lui, dealtfel, care îşi sărbătorise cu puţină vreme în urmă centenarul. Erau nişte bătrâni fericiţi. Mâncau puţin, zâmbeau senil mulţimii impresionante de strănepoţi şi strănepoate care se perindau în extaz prin faţa lor cu prilejul principalelor sărbători budiste. Se corectau reciproc, cu blândă bunăvoinţă, când încurcau nume şi amintiri. Vederea ţăranului japonez Mampe era încă destul de bună ca să mai poată urmări eventual un spectacol de succes cu piesa lui Chikamatsu *Luptele lui Coxinga*, dar pe el nu-l interesa teatrul contemporan din secolul al XVIII-lea cum nu-l interesase nici cu un secol în urmă. Specialist în cultura orezului, e aproape sigur că ar fi fost foarte surprins să afle că târgoveţii din Kyoto îşi pierd vremea şi cu alte culturi.

El unul, încet şi obosit, îşi ducea înainte destinul utopic.

La o sută cincizeci de ani, ţăranul japonez Mampe arăta *mult* mai bine decât alţi ţărani utopici de o sută cincizeci de ani. Începuse să semene şi în linii generale cu minunatul pin japonez, scăzând în înălţime şi împrăştiindu-şi membrele în poziţii rigide, mai aproape de sol, ca pentru a rezista vânturilor pe o creastă de munte golaş. Nu mai ghicea nici din întâmplare câţi copii avusese, dar uneori, când i se reamintea câte ceva, se mira nespus şi o vreme ţinea minte. La ceremonia ceaiului descoperea mereu figuri noi, însă se învăţase să întrebe rar, ca

să nu se facă de fiecare dată de râs cu piuitul lui vlăguit. Dealtfel, nici nu era foarte curios. Ştia că aşa e în firea lucrurilor, să apară din când în când cineva de după panourile mobile ale casei (o reconstruiseră de vreo şapte-opt ori, fie din motive de insuficient spaţiu vital, cum ar fi spus *feldkuratul* Hitler, fie în urma unor cutremure tradiţionale) şi, aşezat pe călcâie, să-l întrebe cu multă ceremonie metaforică dacă are nevoie de ceva. Ţăranul japonez Mampe nu se mai putea aşeza pe călcâie de aproape un secol, dar îi plăcea să vină mereu cineva şi să se aşeze astfel, în partea opusă a camerei cu pereţi din placaje de lemn. Mai vedea figuri noi şi-i era parcă mai uşor să-şi poarte în cârcă povara utopică.

La un moment dat, ţăranul japonez Mampe trecuse de două sute de ani şi, spre regretul tuturor, nu mai avea cu cine să concureze în lume. În Europa, un alt bărbat investit cu sarcini utopice, Napoleon, se încorona oficial împărat, fără să se fi consultat în prealabil cu nişte uzurpatori ai titlului, mai vechi şi mai cu experienţă, ca pomeniţii Tokugawa. Ţăranul Mampe auzise despre Europa ca despre o ţară exotică din care se putea importa noul sub forma a fel de fel de pretenţii absurde. Pe el, ca şi pe Göring mai târziu, nu-l interesa altă utopie decât a sa. În plus, lucrurile începuseră să scârţâie şi în jurul lui, dovadă că nu numai el obosise, ci şi alţii mai tineri. Stră-strănepoţii formidabilului longeviv îşi puteau permite uneori cazna de a gusta chinezăriile rafinate al ilizibilului moralist la modă, Bakin (*Luna lucind printr-o spărtură de nor într-o noapte ploioasă*), însă pe ţăranul japonez Mampe îl interesa literatura contemporană a secolului al XIX-lea mai puţin chiar decât oricare altă literatură contemporană din secolele anterioare. Între timp orbise şi semăna de-acum cu o rădăcină a contorsionatului pin de munte nipon. Ajunsese tot atât de asexuat ca femeia cheală şi surdă de lângă el, despre care — fiindcă în mod surprinzător îşi regăsise cu prilejul bicentenarului luciditatea — ştia că-i fusese şi poate că-i mai era încă soţie. Dar nu-şi amintea nimic din ce implică rolul acesta.

Şi uite-aşa alunecă ţăranul japonez Mampe spre mijlocul frământatului secol julesvernean, acolo unde îl aşteaptă lumea de rouă a poetului Issa, gata să i se deschidă înainte, îndurătoare, în prima dimineaţă când s-ar fi trezit fără să-l doară ceva. La 243 de ani, era cazul să se întâmple, totuşi, şi una ca asta.

Ştiu pe cineva care nu dă doi bani pe utopia lui Mampe: cotigarul Iosif Lăpuşan. Câteodată îl poţi întâlni în faţa magazinului „Fierul”, aşezat pe platforma şubredă pe care o trage cam fără chef, dar şi fară altă alternativă, atunci când îşi găseşte vreun client dispus să treacă peste repulsia provocată de aspectul lui jegos şi să-şi încarce marfa pe vehiculul acela parcă turmentat şi el printr-un îndelung contact fizic cu proprietarul. La cei cincizeci de ani ai săi, arată ca Mampe la o sută. Nu trebuie să-l cercetezi prea mult ca să înţelegi că va face totul, dar absolut totul pentru ca în alţi câţiva ani să arate cum arăta Mampe la două sute treizeci. Timpul îl arde la tălpi: zoreşte prin viaţă ca un cal de curse şi nu ca un biet cotigar pedestru ce este, sau ca un agricultor japonez specializat în orez.

Göring l-ar fi împuşcat în ceafă, sub învinuirea de „*üntermensch mizerabil*“. Ultima dată când i-am văzut mutra de raton suspicios şi care la rândul lui se ştie suspectat de oricine, îşi trăia din plin propria sa utopie mediocră. Ea începe îndată ce toarnă în el un pahar de ţuică sau două halbe de bere. Se produce atunci ceva miraculos, ca şi cum ai apăsa pe un buton şi o poartă basculantă te-ar proiecta instantaneu în tărâmul utopic.

Lăpuşan se cramponase de pervazul uneia dintre ferestrele scunde ale bufetului „Dunărea”. Se sprijinea în mâini, iar poziţia oblică a corpului te făcea să crezi că împinge zidul cu o palmă mai înăuntru, ca un Hercule de mahala, atins de ramolisment cronic. Neras de o săptămână, cu pungile de sub ochii tulburi atârnând în forma unor mici cuiburi de rândunică, simula flotări repetate şi mormăia ursuz, ca şi cum s-ar fi certat cu propriul său chip reflectat în sticla prăfuită a geamului în care aproape că dădea,cu nasul. Avea turul pantalonilor umezit. Dintr-un crac, berea şiroia abundent pe trotuar, mânându-şi spumele reciclate spre rigolă.

24

Înainte de-a ajunge o epavă fără vârstă, Iosif Lăpuşan n-a fost cotigar şi nici devotat până la fanatism bufetului „Dunărea“. În ipostaza lui de epavă tânără, devotată oricărui bufet întâlnit în cale, mă mai vizitează uneori, seara, sub înfăţişarea unui vecin taciturn şi bădăran de la scara alăturată. Nu ştiu cum se face că

mereu încurcă scările. Sau ele se încurcă singure în mintea lui — e şi asta ceva perfect verosimil. De la nişte intrări de bloc te poţi aştepta la orice, după lăsarea întunericului. Sunt atât de multe şi atât de uniform răspândite prin cartier încât, tot căutând-o pe cea bună, viitorul Iosif Lăpuşan se învârteşte printre ele ca printr-un labirint, până îl apucă ameţeala. Atunci nimereşte la scara mea şi mă trezesc că umblă cineva cu o cheie străină prin broască.

Prima dată când s-a întâmplat, cinam. Paranteză: de înjurat cu prima ocazie Gusti Dejeu, cu ancheta lui idioată, de care credeam c-o să mă amuz întruna copios. Şi uite că mă urmăreşte!

Probabil că mâncam pâine cu untură, salam Victoria, roşii şi ardei. Ni se mai întâmplă. În orice caz, îmi amintesc că m-am uitat lung la nevastă-mea, uimit de faptul că la ora aceea cineva insista să intre la mine în casă fără să bată la uşă.

— Doar nu-ţi închipui că am dat vreo cheie cuiva!

Nu ştiu ce-mi închipuiam. Probabil că mi se citea ceva suspect în priviri din moment ca Adela simţise nevoia să-mi închidă gura înainte chiar de-a fi încercat s-o deschid.

M-am ridicat de la masă şi m-am apropiat de uşa de la intrare. Cheia străină găsea cu greu broasca, dar insuccesul nu părea s-o descurajeze. M-am uitat pe vizor. În casa scărilor n-am putut distinge nimic, decât o pată de întuneric compact.

— Cine naiba n-are de lucru! am bombănit ca să-mi fac curaj înainte de a deschide nu se ştie cui, fiindcă trebuia să lămuresc lucrurile odată şi odată.

Bâjbâitul cu cheia a încetat brusc. Am deschis cu zgomot, cât puteam de repede, convins că o să mai surprind călcâiele vreunui hoţ sfârâind pe trepte la vale.

Nu fugea nimeni pe trepte. Omul stătea în cadrul uşii, iar lumina din holul apartamentului, căzându-i pe neaşteptate în ochi, îl făcea să clipească. Nu era Göring. Nu era nici Tarzan, alias Rudi Lingurar din blocul-cazarmă. Avea ochii roşii ca ai unui iepure nedormit de trei săptămâni. Faţa mare, cărnoasă, cu aspect flasc. Păr scurt, ciufulit, nas borcănat. Trup greoi, de urs care trage la hibernare. Clipea din ochi nu numai din cauza luminii, ci şi fiindcă era nedumerit. Amândoi eram atunci nedumeriţi.

— Ce doreşti?

Era o întrebare răstită, recunosc. La ora aceea târzie, mult după culcarea copiilor, n-aş putea să găsesc alt ton faţă de

cineva care îşi vârâ cheia în broasca uşii mele şi bâjbâie cu neruşinare prin ea.

I-a trebuit ceva timp până să înţeleagă că nu era la el acasă, ci în altă parte. Cum procesul de iluminare lăuntrică avansa încet, greoi, i-am închis uşa în nas. Am dat să mă întorc la cina întreruptă.

Imediat am auzit din nou cheia tatonând broasca, ceva mai ezitant.

— Tu îl cunoşti pe ăsta? am întrebat-o pe Adela.

De obicei, ea cunoaşte o mulţime de lume şi ştie tot ce se întâmplă mai important în cartier. Avantajul mamelor tinere, care îşi plimbă zilnic odraslele în cărucior şi din când în când se mai vârâ prin magazine, acolo unde se întâmplă ceva într-adevăr deosebit.

— E unul de la scara trei. N-am aflat cum îl cheamă.

Nici nu era nevoie. Pentru mine, el urma să devină cândva Iosif Lăpuşan. Peste vreo zece ani aveam să-l văd în ipostaza unui Mampe centenar, care face flotări pe pervazul bufetului „Dunărea“, în vreme ce produsele digestiei i se scurg din cracul pantalonilor soioşi spre rigolă.

Am deschis din nou, de data asta cu o smucitură, enervat.

— Omule, unde te trezeşti? Du-te acasă, nu ne tot deranja.

L-am auzit mormăind ceva în barbă. Vorbea doar atâta de inteligibil încât să pricep că încă nu realizase pe deplin confuzia. Se mai credea *ajuns* la casa lui.

— Păi, atunci ce caut eu în casa dumitale?

— Nu ştiu.

Aşa-mi trebuia, dacă mi se năzărise să-i pun întrebări ajutătoare, în loc să-i fac vânt pe scări în jos. Sau, mă rog, în loc să-l iau de braţ camaradereşte, ca pe un bun vecin ajuns în impas. Să-l cobor treptele cu grija fraternă, ca nu cumva să se împiedice şi să-şi frângă gâtul la doi paşi de propriul meu prag. În fine, dacă nu chiar gâtul, atunci să nu-şi rupă vreo mână, sau un picior. Să-l conduc până la scara lui, să-l proptesc cu nasul în uşa pe care i se poate citi numele. Să-i spun: „Noapte bună, vecine, somn uşor!“

Aşa scrie în codul de bune maniere al lui Campanella: „Utopianul va face o reverenţă şi va ura noapte bună, somn uşor, tuturor celor pe care îi conduce de la refectorium la dormitorium, indiferent de starea de ebrietate în care se găsesc“. Contravenienţii de la această regulă vor primi mustrare

scrisă cu avertisment, urmând ca la recidivă să fie excluşi din Cetatea Soarelui, care o să încerce să se descurce şi fără ei.

Am riscat totul şi i-am trântit pentru a doua oară uşa în nas.

Câteva clipe a fost linişte. Mi-l închipuiam stând pe gânduri în întuneric, fiindcă nu fusese în stare nici până atunci să dibuiască butonul de unde se aprindea lumina. Avea să înţeleagă el până la urmă. Chiar dacă mai greu, avea să înţeleagă.

Acest „până la urmă“ n-a venit însă înainte de a-l mai auzi pe viitorul Iosif Lăpuşan bombănind revoltat vreo câteva minute bune. În mai multe rânduri a apucat clanţa şi a scuturat-o, dar nu i-am mai deschis.

Asta a fost prima dată. La a doua înfăţişare era ceva mai lucid şi am reuşit să-l conving relativ uşor să mai caute prin labirint până dă de intrarea cea bună. A treia oară ne-a ţinut în faţa uşii închise un discurs lung, presărat cu înjurături la adresa cheii neputincioase şi cu vagi lamentaţii privitoare la cât era el de nefericit. Am râs cu Adela până în miezul nopţii, imitându-l. Semn bun: când lucrurile se repetă şi reuşeşti să iei protagonistul drept paiaţă, înseamnă că Utopia e la adăpost. Dacă avea să continue în felul acela, nu mai era mult până când îl vom considera un rău necesar.

— Asta s-o crezi tu! mi-a zis Adela.

— O să ne întrebăm la un moment dat: Ce se întâmplă cu vecinul de la scara trei? De ce nu mai vine? Oare pe unde îşi face numărul astă-seară? Şi uite-aşa, suferind, ne vom da seama că nu vorbeau prostii cei ce afirmau că un rău necesar echivalează cu un bine.

Verva mea are uneori un scop practic precis: să preîntâmpine cuvintele acelea insuportabile pe care Adela ameninţă să le spună de la o vreme încoace prea uşor: „Mi-e frică“.

— De ce să-ţi fie frică? întreb indispus.

— Păi nu vezi cât e de mare? Cât un bou.

— Şi ce dacă-i cât un bou?

— Ăsta, într-o noapte, o să ne spargă uşa. În prima noapte când o să-şi închipuie că a pierdut cheia, o sa ne spargă uşa, convins că şi-o sparge pe a lui.

— Perfect. Aşteptăm sa se trezească şi-i explicăm cât de nostim a fost şi cât îl costă distracţia.

— De la ăsta nu scoţi un ban.Tot ce câştigă „sugativează”.

— Nu-i dracul atât de negru, ştii doar!

— Iar începi?

— Nu, zău. E chiar amuzant.

N-are rost să te înfurii pentru orice. N-are rost, îmi ziceam, să devii ridicol alături de altul care a devenit astfel înaintea ta, din motive ce-l privesc direct şi personal. Cu atât mai mult n-are nici un sens să te expui ridicolului, ca un nătăfleţ, în locul celui direct implicat.

— Astea-s scuze ca să nu faci nimic, zice nevastă-mea.

Mă întreb dacă în clipa asta nu mă dispreţuieşte. Deşi, dacă m-ar vedea dispus să intru în încurcătură, probabil că ea ar fi prima care trage de cămaşa mea, să renunţ.

— Ce-ai vrea să fac?

— Să iei măsuri. Ştiu eu? Să discuţi cu el când e treaz.

— Arată-mi-l tu treaz vreodată, şi discut.

Am toate motivele să cred că n-o să mi-l arate nicicând. Altfel n-o să ajungă peste zece ani ca un ţăran japonez centenar şi nici n-o să-l cheme Iosif Lăpuşan. Ca să ajungă acolo, trebuie să ne ridicăm cu toţii mâinile a neputinţă. Trebuie să-i declar prezenţa tolerabilă. O violenţă mai mult sau mai puţin. Una din cele pe care, cu un pic de bunăvoinţă, poţi să le suporţi. Poţi sa convieţuieşti dificil, însă în cele din urmă o scoţi la cale onorabil.

Nu e uşor, dar spiritul utopic o scoate la capăt. Se descurcă.

Aşa şi trebuie. Doar nu degeaba îl hrănim cu lăptişor de matcă din Noua Atlantidă (de ţinut minte pentru raportul necesar lui Dejeu).

Odată mi s-a mtâmplat să-mi verific ideea la câţiva paşi de casă. Mai precis, la câţiva paşi de casa pe care, ca un Ulise rătăcit de sirene, viitorul Iosif Lăpuşan şi-o consideră din când în când casa lui.

Ion, cel ce pescuieşte uneori în lacul de la Ţaga şi în maşinile de spălat vechi, îmi dăduse telefon că se petrecea ceva suspect la o măcelărie din raza privirii lui. O maşină frigorifică imensă, apărută din senin, veritabilă corabie-fantomă, tocmai se străduia să descarce, la uşa din spate, peştele lui Iona.

Cumnatu-meu e un privilegiat. Locuieşte deasupra unui complex alimentar şi are posibilitatea să vadă gratuit tot felul de spectacole interesante. Avantajul cel mai mare este că prinde sosirea tuturor corăbiilor-fantomă. Acest gen de nave nu obişnuieşte să-şi înscrie cursele în orarul afişat la Căpitănia Portului, aşa că e foarte greu să fii pe fază şi să le surprinzi la vreme sosirea.

Mi-am îmbrăcat rapid costumul de sclav utopic, cel pe care îl aveam şi atunci când cu descinderea în bârlogul ticsit de obiecte

marţiene al vecinului Indrei. Trebuia să mă grăbesc. Graţie telefonului binevoitor, eram şi eu un mic privilegiat. Dacă mai aşteptam până se adună în jurul Peştelui Miraculos toţi privilegiaţii cartierului, n-aş mai fi scăpat de teroarea costumului festiv, cel cu vreo douăzeci de kilograme de lanţuri de aur.

Ca să reduc drumul, am luat-o pe scurtătură. Scurtătura ducea peste pârâu şi peste terenurile de sport, pe lângă colţul acela de pădure bântuit, noaptea, de fantoma lui Ribbentrop, iar ziua de un cioban pripăşit acolo cu vreo zece mioare. Nu erau mioarele lui, ci ale unora de pe la blocuri. Cum părea totuşi exclus să le poţi creşte în baie, puseseră mână de la mână şi angajaseră aici, aproape de casă, un cioban de cartier.

Când să cobor spre punte, în despicătura aceea semibucolică dintre cele două aripi betonate ale cartierului, mi s-a părut că am halucinaţii. În primul rând am crezut că acolo, şi nu lângă casa lui Ion, se descărcase peştele lui Iona. Locul era împânzit de curioşi. Mereu soseau alţii de la blocurile învecinate: cei care nu se mulţumiseră să privească de departe, ca nişte porumbei ieşiţi în balcoane de ziua lor naţională.

Nu înţelegeam ce se petrece. Asta până când l-am reperat în mulţime pe cioban. L-am reperat după bâta lui naturală, care aproape că-l întrecea în înălţime, el fiind scund şi vânjos. Între pigmei ar fi făcut o figură de-a dreptul herculeeană.

Mioarele păşteau ceva mai departe, singure şi netulburate. Ciobanul vorbea agitat. Se sprijinea temeinic în bâta lustruită, cu căpăţână noduroasă, şi din când în când arăta cu mâna spre pădure. Apoi spre unul din blocuri, unde am înţeles că locuia şi el. Era un biet fals cioban, pripăşit în garsonieră. Avea o voce subţire, certăreaţă, glas de cocoşel bătăios, abia ieşit din încăierare.

Îi omorâseră o oaie utopică.

Bagabonţii lu’ Sâmpetru, vorba Nastasiei Persecă, ajunseseră şi aici: puseseră ochii pe el şi pe mioarele lui. Ei erau vreo şase, dar în privinţa numărului nu mai poţi fi chiar sigur. Ciobanul de cartier explica lucrurile fără să fi ieşit încă de sub pulpana emoţiei. Pe măsură ce povestea, prindea curaj, însă era vizibil tulburat. Se vedea de departe că nu prea avea deseori prilejul să povestească unei asemenea mulţimi. Rapsodul popular din el se trezea greu şi repeta aceleaşi lucruri fără variaţie, de multe ori chiar inutil. Se răsucea stânjenit în jurul ciomagului, cam derutat de foiala din jur. Părea că se teme ca nu cumva să fie el cel ce

iese, la urmă, rău din toată istoria aceea. Avea ochi sticloşi şi obrajii îmbujoraţi.

Derbedeii ieşiseră din pădure, înhăţaseră o oaie de sub nasul ciobanului de cartier şi o târâseră între copacii protectori ca şi cum cocoşelul de pază nici n-ar fi existat. Acolo, la nici douăzeci de paşi de terenurile cu panouri de baschet şi stâlpi metalici pentru plase de tenis, făcuseră de petrecanie mioriţei, în loc să-i facă de petrecanie ciobanului rapsod, după cum cerea legenda. Asta a fost greşeala lor, că n-au respectat întocmai tiparul epic prestabilit. Sau poate că e în firea lucrurilor ca din când în când să apară cineva care să le apere şi oilor utopia, fără să plătească pentru asta cu viaţa lui.

O descoperire cât se poate de încurajatoare.

Ciobanul trebuie să fi fost de-a dreptul jignit să vadă că bagabonţii lu' Sâmpetru îl tratau ca pe un nimic. Îi luaseră oaia şi i-o înjungheau fără ca pe el să-l ia în seamă, fără să-i spună vreun cuvânt. Intrase după ei în pădure, hotărât să nu lase lucrurile pe făgaşul unde se înfundau. Dar ălora puţin le păsa de sporovăială lui plângăreaţă, de târgul pe care li-l propunea, îngrozit cu anticipare de reacţia păgubaşilor. Lucru incredibil: nu le păsa nici măcar de ciomagul tradiţional, ţinut într-o mână discret tremurătoare. Băieţii-lupi scontaseră pe teroarea psihologică a numărului lor şi făcuseră eroarea de a nu intui la timp reacţia previzibilă a fricii combinate cu umilinţa. La adăpostul cuţitoaielor înfipte în beregata oii, îşi simţeau rânjetele atât de eficiente încât scenariul lor nu putea să mai includă decât retragerea necondiţionată a cocoşelului supărător.

Ei bine, în momentul când a priceput că n-avea să fie acceptat sub nici un motiv la masa tratativelor haiduceşti, ciobanul de cartier s-a enervat până dincolo la limita prudenţei.

Şi-a săltat bâta noduroasă. A început să fulgere cu ea în stânga şi în dreapta, peste braţele ridicate în apărare, peste spinări.

Întâmplarea a făcut ca primul atins să nu se mai scoale de jos. *Blitzkrieg*.

Ceilalţi au rupt-o la fugă, lăsându-l pe cocoşel uimit de uşurinţa victoriei. Era surescitat, era bucuros că salvase măcar carnea şi blana oiţei. Era şi puţin neliniştit de vreo întoarcere neprevăzută a lucrurilor, fiindcă lumea începuse să dea un vag ocol sentimental locului unde zăcea de vreo jumătate de oră acel bagabont al lu' Sâmpetru culcat la pământ din prima lovitură dată de cocoşel.

Circula zvonul că se telefonase după maşina Salvării. Individul era tânăr, cu tuleie abia mijite pe buza de sus şi în obraz. Avea nasul coroiat şi o faţă surprinzător de albă: ca hârtia. Zăcea pe spate, fără să-i pese că-şi şifona hainele care odinioară păreau să fi fost verzui. Pălăria îi sărise alături şi zăcea şi ea strâmbată, cu fundul în sus. Ceva mai încolo, ciobanul de cartier arăta curioşilor cuţitoiul cu care bagabontul îi înjunghease lui oaia.

Era un instrument respectabil, într-adevăr.

Cineva se apropiase de cel căzut şi se ghemuise preocupat lângă el. Îi mişca pe rând câte o mână, un picior.

— Te doare aici?

Nu-l durea.

— Capul ţi-l poţi mişca?

Şi-l putea mişca.

— Nu te ridica. Să nu dai de dracul.

De dracu au mai era cazul să dea, că dăduse. Se ridică totuşi în capul oaselor şi îşi trase lângă el pălăria. Şi-o îndesă pe creştet. Cu o mână nesigură, scoase din buzunarul hainei o ţigară pe care cineva i-o aprinse imediat, scutindu-l de vreun alt efort.

Fuma apatic, fără să privească pe nimeni, la câţiva paşi de oaia înjungheată cu cuţitoiul acuzator din mâna ciobanului de cartier. Victimele diverselor utopii începeau să se înlănţuiască. Ciobanul şi-o descoperi pe a sa ridicată de la orizontală şi, fără să se apropie, se grăbi să ceară ajutor:

— Staţi pe lângă el, să nu dispară în pădure!

Povestea din nou, altora, episodul mioritic. Cum ieşiseră ăia dintre copaci şi-i umflasera lui oaia de sub nas.

— Ca şi cum eu n-aş fi nimic aici, dom’le! Ca şi cum eu de florile cucului mă plimb pe lângă turmă.

Încă nu-i trecuse supărarea. Se considera în continuare ofensat.

Totul era în regulă. Văzusem ce era de văzut, iar Salvarea, dacă avea să vină vreuna, nu voiam s-o mai aştept. I-am lăsat să-şi consume până la capăt subiectul baladesc şi mi-am văzut de drum.

Aproape uitasem de Peştele Mitologic. Când am ajuns la măcelăria cu pricina, a trebuit să constat cu regret ca fusese tranşat şi vândut altora, bucată cu bucată. Un măcelar melancolic îşi înfipsese propriul său cuţitoi în butuc şi se sprijinea pe mânerul lui ca un oarecare cioban de cartier pe măciulia bâtei

lustruite. Putea fi Iona în persoană, aşa că îi înţelegeam perfect melancolia.

Acasă la soră-mea, unde intrasem pentru cinci minute ca să nu mi se pară că am făcut drumul degeaba, am rămas până după lăsarea întunericului. Ion primise pentru nu ştiu ce robineţi reparaţi prin împrejurimi o sticlă cu ţuică remarcabilă. Ţuica asta nu voia si mă lase să plec, cu toate îndemnurile telefonice, în acest sens, ale Adelei.

La întoarcere, mi-am ascuţit bine privirile când treceam de unul singur peste terenurile de sport. Panourile de baschet se profilau neclar, ca nişte mici pete albicioase, pe fundalul pădurii. Mulţimea plecase pe la casele ei, fiecare cu sacul plin de noutăţi excitante.

Nici urmă de oi. Nici urmă de cioban. Utopia lor include pesemne şi un ţarc pentru odihna de noapte.

Adela mă aştepta cu cina pusă cam de multişor. Eram destul de vesel ca să nu-i iau în seamă îmbufnarea. Pe masă trona o tigaie cu ochiuri sleite, epuizate şi ele de atâta aşteptare zadarnică. Într-un castron de plastic transparent se lăfăiau, amestecate, felii de roşii, ceapă şi ardei. Am înhăţat tigaia pe care Adela dădea s-o pună din nou pe flacăra maşinii de gătit.

— Nu-i nevoie, le mănânc şi aşa. Sunt prea flămând ca să mai aştept. Pâinea asta-i cam tare.

— Dacă alta nu mi-ai cumpărat!

— Nu-i nici un reproş. Constatam treaba ca pe un fapt divers. Pentru Gusti Dejeu, ca să-i iasă ancheta pe real. Tot ţine el la amănunte!

Mi pregăteam să-i povestesc, printre îmbucături, întâmplarea cu oaia. Uşa spre hol era deschisă, aşa că puteam auzi destul de bine paşii grei din casa scărilor. Nu mi-au trezit nici o bănuială până când a răsunat o bufnitură înfundată, ca de sac aruncat de la etaj.

— Lasă, nu te duce! E tot *ăla*!

M-am dus totuşi şi am deschis. Casa scărilor era luminată. Viitorul Iosif Lipuşan dădea sa se ridice în brânci pe placa de beton pe care abia cu câteva clipe în urmă o făcuse să se cutremure. Nu-i era deloc uşor. Sprijinit cu coatele de trepte şi cu umărul de grilajul metalic al balustradei, a rămas o vreme nemişcat, ca un urs intrigat de cine ştie ce miros Recunoscut, venit din fundul pădurii. Ne-am privit în ochi, gândind unul despre altul fiecare ce putea. Avea o privire tulbure şi încrâncenată.

— Începe coşmarul cu cheia, am prevenit-o pe Adela. Pregăteşte-te să rezişti.

Nu părea pregătită deloc să reziste. Părea pregătită mai degrabă să dea un telefon la neuropsihiatrie. Să-i cheme pe vânjoşii ăia în halate albe, să-şi ia clientul pentru o cură de dezalcoolizare forţată.

Mă înşelasem: n-a mai bâjbâit nimeni cu o cheie străină în broască. Ceva mai târziu, când am deschis din nou ca să pun sticlele de lapte pe prag, l-am găsit adormit lângă uşă. Sforăia sănătos, cu capul lui mare şi ciufulit căzut în piept. Un picior şi-l vârâse pe sub grilaj, celălalt îi era desculţ. Pantoful căzuse mai jos cu câteva trepte. Pesemne omul dorise să se dezbrace înainte de a intra în pat.

Eh, ce să-i faci! Noapte bună, somn uşor, viitorule Iosif Lăpuşan!

La temperatura lui lăuntrică, puţină răcoare de betoane n-avea cum să-i strice. În zori, o să vină lăptarul cu sticlele lui albe şi clinchetitoare. Întâi o să se sperie de matahala căzută. Apoi o să-i revină curajul şi o să treacă peste ea cu grijă, sa nu facă deranj. O sa-mi lase cele două sticle pline pe prag.

Poate că viitorul Iosif Lăpuşan se va trezi şi el, chiar atunci. O să-mi bea însetat una din sticle. După care o să plece mahmur, ca s-o ia de la capăt. Viaţa lui e o continuă agresiune liniştită. Dacă şi-o suportă atât de răbdător, o să i-o suport şi eu.

25

Abia adormisem, frânt de oboseală, şi începeam să visez că sună telefonul. Suna departe, la capătul Pământului, probabil în cupola de gheaţă a unui eschimos. La un moment dat mă întrebam prin somn ce s-o fi întâmplat cu eschimosul de nu ridică receptorul, când la celălalt capăt de fir putea fi vreo focă, sau vreun urs polar. Cineva mă îndemna să preiau eu convorbirea, treabă care nu-mi convenea deloc, fiindcă nu voiam să mă bag pe afacerile eschimosului, iar pe de altă parte îmi intrase în cap că n-o să mă pot înţelege cu foca aceea mult prea insistentă. Ce să-i spun eu? Ce-o să-mi spună?

M-am trezit buimac. Zăpăcită şi ea de somn, Adela trăgea de mine:

— Du-te să răspunzi, că altfel ăla nu renunţă.

Auzeam acum mai bine apelul. Într-adevăr, nu în Alaska suna telefonul, ci în propriul nostru hol. Am dibuit cumva butonul lămpii de noptieră, aprinzând lumina. Nevastă-mea nici măcar nu putea să-şi dezlipească ochii: mă înghiontea la întâmplare, cu un fel de disperare somnolentă. M-am ridicat din pat şi era cât pe-aci să calc pe romanul lui Ken Kesey, din care citisem până când îmi căzuse din mână.

Între timp ţârâitul a încetat. Eram hotărât să mă vâr înapoi, sub plapumă, bucuros că scăpasem de alte corvezi. N-am avut parte de noroc, fiindcă la vreo jumătate de minut apelul din hol a reînceput cu aceeaşi insistenţă.

— Du-te, că scoală copiii!

Adela vorbea tot cu ochii închişi, însă vocea îi era de-a dreptul gâtuită de o furie neputincioasă.

Am coborât cu o oarecare dificultate în papucii lăsaţi lângă pat. În drum spre uşă, m-am ciocnit de câteva ori de mobile, ca un ins beat. Ajuns în hol, am smuls receptorul de pe cutia zornăitoare şi l-am dus la ureche.

Cineva vorbea, dar urechea mea prindea fraze lipsite de sens, rostite într-o limbă străină. Privirile mi-au căzut pe ceas: era douăsprezece fix.

— Hei! am strigat mânios. *Who are you? It's twelve o'clock!* De ce dracu nu dormi la ora asta ...

N-aveam chef de nici o convorbire internaţională în miezul nopţii. Spre surprinderea mea, cel pe care îl întrebasem cum îl cheamă şi-i aminteam indispus cât e ceasul îmi cerea să nu fac glume proaste, că nu mă înţelege. Sub influenţa romanului american, am mai înjghebat vreo două fraze buimace în engleză şi îmi storceam creierii să găsesc la repezeală o înjurătură potrivită pentru cazul când celălalt nu se lăsa convins de argumente rezonabile.

— Nu-ţi bate joc de mine, că nu merit! am auzit la un moment dat şi am rămas foarte surprins să constat că individul vorbea româneşte.

— Cine-i acolo?

— Augustin.

— Care Augustin?

Întrebările mele plecau împroşcate, bâzâind ca nişte viespi zgândărite din cuib. Îmi era încă destul de greu să mă concentrez, să intru în realitatea momentului. Până la urmă a trebuit să accept că eram pe fir cu Gusti Dejeu.

— Şi de ce-ai vorbit până acum în engleză?

— N-am vorbit. Ţi s-a părut...

— Ai vorbit!

Se jura pe tot ce are mai scump că engleza din liceu o uitase cu desăvârşire.

— Am crezut că vrei cu tot dinadinsul să mă umileşti.

Nu-mi trecuse prin minte să umilesc pe nimeni. Îmi era însă destul de greu să descâlcesc tot ce se întâmplase în zăpăceala momentului. N-am scăpat ocazia să-i trimit un reproş energic, ca un bobârnac peste nas:

— Aşa-ţi trebuie, dacă te joci de-a telefoanele la miezul nopţii!

Începeam să mă simt iarăşi lucid. Lucid şi furios. Îmi mai lipsea o migrenă pe care o bănuiam pe undeva, prin apropiere. Se poate întâmpla orice când te trage cineva din pat la un sfert de oră după ce ai reuşit cu greu să aţipeşti.

— Ştii de ce te-am sunat acum?

— Fiindcă n-ai somn. Îţi arde de conversaţie.

— Nu. Fiindcă la ora asta ştiu precis că dorm cuplaţii.

O spunea cu o satisfacţie care nu putea să scape nimănui. Nu mi-a scăpat nici mie. Îmi venea să trântesc receptorul în furcă şi să-mi dau pumni în cap.

N-am trântit nici un receptor, de teamă că o să mă sune din nou.

— Cu ce-ţi pot fi de folos? am întrebat resemnat.

— Te înşeli: *eu* îţi pot fi de folos ţie. Am nişte rezultate preliminare pe care vreau să ţi le comunic, înainte de a merge mai departe. Doar eşti redactor, şi încă specializat în ştiinţă.

Problema, pusă în felul acesta, mă lega de mâini şi de picioare. Am mai făcut o încercare de a ieşi din locul unde mă înghesuia nemernicul de Gusti.

— Nu s-ar putea mâine? Vreau să zic: astăzi, când se luminează de ziuă?

Căscatul meu zgomotos cred că i-a umplut urechea, dar hotărârea lui era luată. Inflexibilă.

— Stai aşa! i-am spus, văzând că n-am altă alternativă decât să-i ascult confesiunile. Să nu pleci până mă întorc.

Mi-am căutat un jerseu gros, cu mâneci, să-l îmbrac peste pijama. Am scotocit prin bar, unde ştiam că mai este nişte vodcă rusească, salvată ca prin minune de la ultima reuniune familială organizată de Adela. Cu sticla într-o mână, am revenit în hol numai ca să apuc telefonul şi să-l târăsc în camera de zi. M-am

aşezat pe canapea, am desfăcut capacul şi am tras o înghiţitură zdravănă, direct din sticlă.

— În regulă! i-am comunicat lui Dejeu. Nu-i dracul chiar atât de negru. Poţi să începi.

Mă aşteptam să înceapă ca de obicei, printr-o diatribă la adresa doctorilor autori de grafice şi de diverse sfaturi medicale suspecte de oportunism. Avea în sfârşit prilejul de a le arăta ce poate: să-i spulbere în cele patru vânturi cu o suflare energică, lansată pe liniile de forţă ale purului adevăr obiectiv.

Ciudat: nu se grăbea deloc să-i desfiinţeze. Schimbase tactica. Voia pesemne să-mi dovedească mie că evită să cadă în greşeala lor fundamentală. Că refuză să tragă concluzii înainte de a avea în faţă suficient material faptic revelator. Manevra cifrele aşa cum un comandant aflat în ajunul marii bătălii ordonează pe câmpul de luptă formaţiunile militare de care dispune. Cifrele acestea însemnau, pentru generalul Dejeu, calorii pe care unul şi altul şi le vârâ cu inconştienţă în burtă, sau care lipsesc din cina ideală, trebuind deci completate urgent. Din statisticile lui rezulta fără nici un dubiu că în lumea asta mare unii mănâncă prea mult şi alţii prea puţin. În ambele cazuri apar riscuri pentru sănătate.

Îmi venea să caut un cleşte şi să tai în bucăţele mici firul ondulat al telefonului. Uite pentru ce mă ţinea falsul Dillinger de vorbă în miezul nopţii! Sigur că nu mă aşteptasem să răstoarne munţii cu ancheta lui de sociolog amator. Dar nici să se înglodeze în diverse platitudini ca în mlaştinile de la Waterloo.

— Nu spui nimic nou, am constatat cu destulă acreală.

S-a grăbit să-mi ridice moralul:

— Ţine cont că-i vorba de rezultate parţiale.

Destule lucruri îşi dădeau atunci silinţa să mă facă nefericit.

— Ai de gând să continui?

— Bineînţeles. Nu mă pot opri la mijlocul drumului.

— Şi care-i raţiunea practică?

Eram convins că-l înfund. Îmi era foarte limpede şi faptul că loveam mişeleşte: atacam cu arma adversarilor mei personali, antiutopiştii. Întreabă-l pe Francis Bacon la ce serveşte, practic, mormanul de născociri minunate din *Noua Atlantidă* şi-o să vezi imediat cum dă din colţ în colţ. O să-ţi aducă fel de fel de argumente, potop de sugestii, vorbe pesto vorbe. Dacă e cumva un sinucigaş travestit, o să se ofere chiar să experimenteze pe pielea lui sistemul — treabă de care mă îndoiesc profund, fiindcă lordul cancelar n-are stofă de sinucigaş. Cu puţine excepţii,

istoria dovedeşte că lorzii cancelari au tendinţa să experimenteze mai degrabă pe pielea altora decât pe pielea lor personală. E adevărat că Dejeu are aici un avantaj categoric: el nu e în pericol să ajungă vreodată Sir Gusti, nici măcar în cancelaria propriului său apartament.

— Raţiunea practică e că în cele din urmă calitatea vieţii s-ar putea îmbunătăţi substanţial.

În acelaşi moment, ceasul de perete al vecinului meu de sus începu să bată ora douăsprezece. Era în urmă cu aproape o jumătate de oră. Am aşteptat să se stingă ultimul sunet, după care, brusc interesat, i-am cerut lui Gusti Dejeu explicaţii suplimentare.

— Uite cum văd eu lucrurile: dacă vrem să avem neapărat un om de tip nou, de aici trebuie pornit. Trebuie să-l construim mai întâi fizic, pe bază de alimente. Îţi dai seama cât e de important?

Încercam să-mi dau seama. Spunea el ceva, dar tot nu-l vedeam răspunzând la întrebarea pe care i-o pusesem. Avea şi falsul Sir Gusti dificultăţi cu translaţia chestiunii dinspre teorie spre practică.

— Şi ce propui? În ce fel demonstrezi teorema asta neprotocolară?

Deocamdată nu propunea nimic. Îi mai trebuiau date. Spera să poată veni cu propuneri concrete la sfârşitul anchetei.

Eram sceptic. Ceva mă făcea să mă întreb până şi dacă ancheta lui Dejeu avea să ajungă vreodată la vreun bun sfârşit. Dacă n-o să sucombe sub un munte de rutină apatică.

— Până atunci, aş putea sugera un experiment.

Vocea lui trăda o energie miraculos împrospătată. Probabil că Augustin începuse să trişeze, dormind ziua, ca să poată face cu alţii filozofie nocturnă. Căscam din nou, iar pleoapele mi se strângeau singure, clipind somnoros. Cu receptorul la ureche, am ridicat sticla de vodcă şi am tras iarăşi o duşcă.

— Nu eşti de acord cu mine!

Gusti interpretase greşit plescăitul alcoolic al buzelor mele.

Am făcut pe ofensatul:

— Aşa mă ştii tu? Spune despre ce-i vorba, şi o să afli la urmă dacă sunt sau nu de acord.

Probabil că ideea cu experimentul îi venise chiar atunci, într-o inspiraţie de felul celei care l-a condus cândva pe Arhimede la inventarea istoricei exclamaţii „Evrika“. Dejeu îşi dăduse seama că teorema alimentară nu se putea demonstra cu aceeaşi

uşurinţă ca reciproca ei. Pentru reciprocă datele adunate până atunci erau suficiente. Ca să demonstreze experimental posibilitatea şi consecinţele înrăutăţirii unei ştiute calităţi a vieţii, era destul să schimbe poziţia detaşamentelor de calorii pe câmpul de luptă. Să mute pentru o vreme caloriile stabilite de medici pentru mineri, dincolo, în compartimentul rezervat celor cu profesii sedentare. Caloriile prescrise pentru femei, în dreptul forjorilor şi sportivilor de performanţă. Cele destinate bătrânilor, în hrana copiilor — şi invers.

Pe măsură ce imagina experimentul, Gusti se încălzea, intrând într-un fel de febră a creaţiei orale, în înflăcărarea crispată pe care i-o cunoşteam. N-am vrut să rămân depăşit de situaţie, aşa că am mai înghiţit de două ori din sticlă, privind apoi cu o oarecare melancolie medaliile etichetei.

Din păcate, vodcă autentică mai rămânea cam de-un deget, pe fund.

— Stai o clipă! i-am oprit expunerea, cu un glas lovit de o stranie răguşeală.

Am lăsat receptorul pe canapea şi m-am ridicat, căutând în jur un obiect folosibil ca armă contra tânţarilor. De mai multe minute descoperisem cu îngrijorare insecta sângeroasă care pândea pe peretele din faţa mea. Începeam să n-o mai suport, semn că perioada de studiu se încheiase. Până la urmă a trebuit să aduc din baie un prosop. Am plesnit peretele cu sete. Din lovitura aceea puteam strivi chiar şi un elefant mai mititel.

Gusti era intrigat.

— Ce-a căzut acolo, la tine?

— Nimic. Totul e în regulă.

— Sigur n-ai păţit nimic?

— Eu în nici un caz.

— În fine. Asta-i problema.

Se referea la problema lui, fără îndoială. I-am spus că, după părerea mea, n-o să găsească voluntari.

— Voluntarii s-ar înghesui la teoremă, nu la teorema reciprocă. Îmi vine să cred că ar fi mai interesaţi de creşterea calităţii vieţii decât de revers.

— Nu-mi fac eu cine ştie ce iluzii, dar putem încerca.

— Lumea e ciudată, l-am prevenit. Nu prea găseşti amatori de glorie gratuită. Vor toţi să profite.

Îi intrase totuşi în cap ideea că puteam încerca. Să vedem ce iese.

— Cum faci? Dai anunţ la ziar, sau experimentezi tot pe prieteni?

O să vină iar cu proverbul cinic conform căruia prietenul la nevoie se cunoaşte! În orice caz, pe mine nu mă găsea de client.

— Ar fi mai bine în revistă.

— Unde?

— În revistă. Până dimineaţă scriu un articol în care prezint amănunţit experimentul şi fac apel la voluntari. Nu se poate să nu găsim unii dispuşi să ne ajute.

— Eşti nebun!

Probabil că nu-i convenea calificativul meu, dar nu mai puteam da înapoi. Nu ştiam ce bea el la capătul celălalt al firului. Oricum, înflăcărarea aceea care risca să mă împingă la un nou conflict cu redactorul-şef se cerea imperios temperată. I-am explicat în câteva cuvinte de ce n-o să se găsească spaţiu pentru articolul lui.

— Pentru poeziile lui Totelecan se găseşte!

Vorbea ranchiuna, n-aveam nici o îndoială. M-a surprins cât de prompt dăduse replica aceea. Nu mă aşteptam s-o aibă pregătită, în buzunar.

Am făcut pe prostul:

— Ce vrei să insinuezi?

— Nu insinuez, spun deschis: în ultimul număr iar i-aţi băgat un ciclu de lozinci rimate.

Dacă ar fi fost mai aproape, cred că mi-aş fi pus din nou la treabă prosopul. Îi bâzâia şi lui un ţânţar agresiv. În cap.

— Eşti naiv, i-am zis. Îţi închipui că şi pe tine o să te curteze şefii mei ca pe poeţii laureaţi. Dacă Totelecan ar scrie un poem cu subiect ecologic, pun pariu pe oricât că l-ai citi în pagina ştiinţifică.

S-a dezumflat ca un balon din gumă de mestecat.

— Eşti crud cu mine. Nu-mi dai nici o speranţă.

La naiba! Oi fi eu colac de salvare, dar n-o să mă las apucat de fiecare dată când cineva are chef să treacă marea înot.

— Şi mai zici că sunteţi o revistă bună!

— Cea mai bună din Europa! am zis fără să clipesc.

O vodcă autentică te predispune la grandomanie. Ştiu asta din experienţa lui Niculaie Persecă, aşa că nu-mi fac nici un fel de probleme. Brusc, mi-am amintit un lucru esenţial.

— Măi Gusti, tu cum de poţi vorbi toată noaptea la telefon? Nu rişti să-ţi tragă o palmă peste ceafă Veturia?

— Nu-i acasă.

— Ah, da?

— S-a dus în vizită la taică-său. A rămas peste noapte acolo.

Oare era prost de-a binelea, sau numai se prefăcea? Mi-o şi imaginam pe Veturia Borgia în braţele moi ale părintelui său adoptiv, Constructorul Solness din Turda. Casanova nu putea să fi arătat altfel, decât tot ca un fel de motan Willy pufos, leneş, pomădat, eventual cu perucă, prin care să-şi scarpine din când în când, cu beţişorul, paraziţii parfumaţi.

Somnul îmi sărise de tot. N-aveam destulă băutură în sticlă ca să-l oblig să revină. Mi-am zis că trebuie să fac o înţelegere cu Dejeu: de-acum înainte, când mai are chef să mă sune noaptea, să-mi trimită cu anticipare o sticlă neîncepută. Vorbeam de aproape o oră.

— O să-ţi cam încarci nota de plată, am constatat melancolic.

Am simţit o crispare la celălalt capăt de fir.

— Cum adică? Nu *tu* m-ai sunat?

Mai era şi sclerozat, pe deasupra!

— Bineînţeles că nu.

A rămas amuţit timp de câteva secunde. Probabil încerca să-şi dea seama de proporţiile materiale ale greşelii.

— Salut! a zis scurt şi s-a grăbit să închidă.

M-am târât încet spre dormitor. Îmi venea să râd. Întâmplarea ar fi fost şi mai amuzantă dacă aş fi avut mai multă răbdare. Trebuia să-l las pe Gusti să mă ţină de vorbă până la şase dimineaţa. Dar era bine şi aşa.

26

I-am spus doctorului Bilciurescu Albin că nu cred în teoria lui privitoare la intelectualii cu spinări cartilaginoase. Mă instalasem comod în scaunul de tortură şi aşteptam să decidă în privinţa instrumentelor pe care avea să le folosească împotriva mea în după-amiaza aceea. Mâna lui mare şi păroasă bâjbâia încă nehotărâtă prin tăvile cu tot felul de cârlige şi de cleştişori.

— Nu cred, şi gata! Don’ doctor, puteţi să-mi scoateţi o măsea nevinovată pe chestia asta, şi tot nu dau înapoi. Am un argument categoric.

Şi într-adevăr aveam. Argumentul meu se numea Varşovia. Sau Cracovia, nu contează dacă-l numeşti într-un fel sau în altul. Principalul e să nu scapi din vedere experimentul polonez.

Afară mai aşteptau vreo patru persoane, dar ăsta nu-i un motiv să ne scurtăm întrevederea profesională când apar în discuţie puncte de vedere atât de contradictorii.

Mi-l spusese pe al lui. Era o concluzie izvorâtă din experienţă proprie, prin urmare inatacabilă, cel puţin la prima vedere. Avea nemulţumirile lui secrete şi îmi închipui că, deşi nu dădea nume, pe ecranul minţii i se perindau figuri cunoscute, atunci când îmi descria nişte semnificative „cazuri de flexibilitate”, ca să-i păstrez expresia din domeniul unei diagnoze particulare, fundamentată *ad hoc*.

Era punctul de vedere al unuia care nu o singură dată se felicitase pentru lipsa imaginaţiei.

— Te rog să mă crezi că n-o am şi n-o regret deloc, îmi spusese. Dumneata îmi închipui că o ai şi îţi plâng de milă. Eu, dacă aş fi avut imaginaţie, aş fi reuşit sa ajung, până astăzi, un biet nenorocit. Un trăitor în iluzie, ca atâţia colegi de-ai mei care scriu versuri şi îşi închipuie c-o fac la fel de bine cum şi-ar fi făcut meseria dacă şi-ar fi văzut de la început, cu toată seriozitatea, numai de ea. Nu poţi împăca şi capra şi varza. Unui chirurg nu-i trebuie fantezie. Îi trebuie pricepere profesională şi precizie în mâna cu care poartă bisturiul. Când amesteci în treaba asta imaginaţia, poţi fi sigur că o să-ţi scape din vedere ceva foarte important şi că, mai devreme sau mai târziu, greşeala o să te coste.

— Nici în car, nici în căruţă! citez eu o înţelepciune de-a lui badea Pavăl.

— Exact.

Doctorul Bilciurescu îmi cercetează dantura, prin oglinjoară. Pare prea puţin afectat de faptul că i-am contrazis opinia despre colegii intelectuali. Cum nici nu scrie versuri, pot conta pe jurământul hippocratic: n-o să-mi scoată vreo măsea sănătoasă nici din răzbunare, nici din greşeală.

În timp ce-mi strunjeşte dintele, îl ascult cuminte şi-mi propun să nu uit ordinea replicilor necesare. Vor fi mai multe de spus atunci când o să-mi scoată tampoanele de vată de sub gingii. Nu e prea plăcut să stai cu gura căscată şi să nu poţi scoate o vorbă. Atârnat de buză, capătul pompei care aspiră saliva plină de cuvinte nerostite bolboroseşte agasant.

În sfârşit, îmi simt gura eliberată. Mi-o clătesc, sorbind din paharul metalic. Dintele încălzit de freză se răceşte brusc, ca o potcoavă ieşită de sub barosul fierarului şi aruncată în butoiul cu apă. S-ar putea să mă trezesc cu el transformat subit în oţel.

Doctorul Bilciurescu aşteaptă, cu instrumentul torturii în mână. Mă priveşte întrebător şi ştiu că e cazul să revin la gelatina vertebrală. Nu contest faptul că are şi el dreptatea lui, că figurile acelea care se perinda pe ecranul retrospecţiilor lui sceptice au existat şi există aievea. Ieşi pe stradă şi poate că te freci întâmplător de ei. Sau te dai la o parte ca să le faci loc, impresionat de alura lor impetuoasă, de profilul impunător. De mârâiala gata să se transforme cu orice prilej într-un hămăit revendicator, insistent. Uite un buldog autentic, îţi spui şi eşti gata să te laşi târât în admiraţie, fiindcă şi buldogii pot fi, la urma urmei, admiraţi: au linia lor proprie, caracteristici de rasă şi aşa mai departe. Îţi vine greu să ţi-l închipui la uşa din dos, aşteptând cu ochi lucitori să i se arunce un os de la bucătărie. Şi cu toate acestea buldogul o face. Roade mulţumit osul acolo, pe pragul dincolo de care nu i se va îngădui niciodată să treaca. Perniţele cu ciucuri de pe canapele sunt, de regulă, pentru căţeluşele mici, dar de rasă mai nobilă. Asta nu pot pricepe (sau poate că pricep şi îşi acceptă cu umilinţă nemărturisită destinul) buldogii cu colţi de oţel şi spinare de mucava.

Argumentul varşovian mă obligă să mă gândesc din nou la Hitler şi la toţi Mustăcioşii Istoriei. Poţi să cobori în urmă până unde vrei, până la Genghis-han. Dar nu e nevoie s-o faci, ajunge dacă descinzi în Varşovia bombardierelor care îmi întunecă televizorul, scuturându-şi tonele de ouă mortuare peste clădiri şi peste tot ce găsesc. Acolo, în pâcla densă de jos, sub fumul ce nu se risipeşte uşor, printre darâmături şi garduri din sârmă ghimpată, acolo e argumentul cu care vreau să-l dau gata pe doctorul Bilciurescu, şi-o să-l dau!

— Doctore, zic, când se întâmplă o chestie din asta căreia nu-i pomenim numele, că ne sperie dacă suntern superstiţioşi, de ce vin oare Mustăcioşii Istoriei şi spun: mai întâi pe intelectuali? De ce pe noi, dacă avem spinarea atât de flexibilă? Ia să vedem: unde-i logica? Dacă aţi fi într-adevăr convins că-s un buldog cu vertebre de gelatină, îmi închipui că mi-aţi servi ciolanul respectiv. Îmi închipui că toţi Mustăcioşii Istoriei ar ticsi cu ciolane raniţele soldaţilor personali, ca să aibă ce scoate pe unde ajung şi să aibă ce arunca prin curţile din dos. Asta ar trebui să facă, şi probabil că exact asta ar face dacă ar fi

convinşi că ne găsesc pe noi doi şi pe alţii prin curţile din dos. Dar uite că nu-s convinşi deloc! Uite că vin cohortele de extratereştri pe urma bombardierelor şi strâng în lagăre tot ce le iese în cale, iar Mustăcioşii Istoriei se uită crunt peste mulţimea năpăstuiţilor şi strigă: mai întâi pe ăştia, pe doctorul Bilciurescu şi pe utopist.

Ăsta-i argumentul varşovian. Doctorul Bilciurescu îl înţelege, sper că i-am vârât un cui zdravăn în cap. Are la ce se gândi în scurtele pauze când rămâne cu ochii în gol şi cu maşinăria ţiuitoare în mână, uitând s-o pornească sau să-i pună frâna. Îl înţeleg şi alţii, îmi închipui. Nu-l înţelege rubedenia asta a mea, Persecă Niculaie, care la beţie se lasă cuprins de celebra lui grandomanie cronică şi-mi strigă, aplecându-se peste masă: „Bă! Voi, ăştia, care nu faceţi nimic, ne sugeţi ca căpuşele! Uite-aici, deja am un semn!“ Şi-mi arată cu degetul un loc de pe gât, unde crede el că mi-am înfipt eu mandibulele nesăţioase şi i-am lăsat un semn menit să ateste crima şi să mă acuze. Atunci, ca să-l trezesc la realitate, mă văd constrâns să-i amintesc că din locul acela dureros l-a supt în tinereţe burghezo-moşierimea, cu care n-are nici un rost să mă confunde, din moment ce nu-s altceva decât copilul utopic crescut de el şi de Nastasia lui.

— Copilul meu nu eşti! declară Niculaie apăsat, fiindcă el ia vorbele la propriu şi se teme ca nu cumva, dacă m-ar recunoaşte fie şi în glumă, să vin şi să-i cer pensie alimentară, retroactiv.

I-l arăt pe Vilian, care zâmbeşte stânjenit şi nu scoate o vorbă.

— Uite, frumosul ăsta, pe care mi-l tot dai de exemplu, nu mă reneagă. Construim împreună. Dacă ţii neapărat să-i legi de stâlpul ruşinii pe cei care construiesc la fără frecvenţă, atunci caută-i în altă parte.

— Unde să-i caut?

— Ştiu eu? Poate că în vreo budă publică. Ăia care îşi vâră degetul în propria lor scârnă şi scriu cu el pe pereţi măscări agramate: „băgateaş…”, „mâncameai…“

Nu. Ştie el, Hitler, ce face! Ştiu ei, Mustăcioşii Istoriei. Nici unul n-o să spună vreodată, arătându-i pe scriitorii WC-urilor publice: ăştia, pe ăştia mai întâi.

Pentru ei este vreme şi mai târziu.

Chiar dacă n-au spinarea flexibilă. Şi în mod precis n-o au, fiindcă în caz contrar s-ar mai apleca şi ei, ca toţi ceilalţi, să ridice cărămizile de jos.

Cărămizile mele poate că se văd mai greu. Poate că de aceea vine Persecă şi mă ia peste picior: „Ce ştii tu să faci? Nu ştii nimic!”

Ştiu să dau sens, asta ar trebui să-i răspund, dacă aş vrea să fiu sincer cu el, dar s-ar putea să nu mă înţeleagă. Deşi, la urma urmei, şi el dă sens la ceva, când învârteşte toată ziua de volanul basculei şi cară la naiba-n praznic munţii de pământ pe care i-i aruncă în spate excavatoarele. Apoi apare nătăfleţul de Vilian, cu gândul la regina lui rumenă şi grasă. Când agaţă peretele prefabricat, purtat de cârligul macaralei, şi-l trage spre locul unde se îmbucă în alţi pereţi, dă sens şi el la ceva, chiar dacă nu-i stă mintea la asta.

Toţi dăm sens la câte ceva, ăsta-i adevărul. Prezentatorul care împinge în faţă o cântăreaţă şi-i încredinţează de trei ori mai multe melodii decât celorlalţi, lăudându-şi amanta în public cu neruşinare şi folosindu-i pe alţii de paravan, dă sens la ceva cu care eu nu pot fi de acord, dar el poate. La fel, Popescu-Iadolin Stelian-Anghelache din Bucureşti, care în *Buletinul oficial* solicită schimbarea numelui de familie al copilului său Antonescu-Popescu-Iadolin Dan-Constantin, fiul lui Stelian-Anghelache şi Anica-Lăcrămioara, în acela de Fotino-Antonescu-Popescu-Iadolin, spre a se numi Fotino-Antonescu-Popescu-Iadolin Dan-Constantin, şi el dă sens la ceva. Ceva pe care nu-l înţeleg şi-mi lasă mintea complet zăpăcită, dar asta nu înseamnă că nu există.

Cărămizile mele au, fireşte, sensul lor precis, fiecare. Dar cu sensul acesta propriu şi în acelaşi timp particular ele nu folosesc decât câtorva, unor specialişti. Omul de ştiinţă e un specialist, şi încă unul care a apucat-o pe o cale din ce în ce mai îngustă. Când o armată înaintează desfăşurat, ca infanteria lui Napoleon, descoperirile celui din flancul stâng interesează şi pe colegul toboşar din mijlocul frontului, şi pe sacrificatul din extrema cealaltă. Când însă frontul se îngustează, fiindcă locul pe unde vrei să te strecori nu-i mai larg lecât o cărăruie, atunci lucrurile se schimbă şi, prin forţa împrejurărilor, observatorul devine un specialist din ce în ce mai însingurat. Ceilalţi explorează alte cărărui. Dau din coate să-şi facă loc de trecere fiecare pe unde a intrat şi în felul acesta descoperirile lor, tot mai stranii, fiindcă apar din spaţii tot mai neumblate, ajung să fie cunoscute doar puţinilor care pătrund împreună pe acelaşi culoar. Nu e de mirare că ele sunt din ce în ce mai încifrate, năpădite de vegetaţia aparent exotică a jargoanelor tehniciste, care l-ar face

pe Niculaie Persecă să aibă impresia că i se vorbeşte o limbă vag cunoscută, că nu înţelege nimic şi, în consecinţă, să se simtă ca un străin între străini. Şi nu numai el, ci mulţi dintre băieţii ăştia pe care, deşi îmi sunt colegi de redacţie, nu-i pot convinge uşor că poeziile lor şi ştiinţa mea se pot suporta reciproc. Ba mai mult: se pot privi chiar cu interes. Cu folos şi într-o parte, şi în cealaltă.

Departe de mine gândul de a vedea în ceea ce fac la revistă, cât timp o să-mi mai permită Romi Burian, altceva decât o simplă muncă de interpret. Popularizatorul ştiinţei e un asemenea interpret care ciuleşte urechea la ciripitul vrăbiilor şi traduce: „Cip-cirip. Delta lambda supra lambda. Motanul Willy la orizont!“

Cine crede că e simplu să traduci limbajul vrăbiilor n-are decât să încerce el însuşi. Dar poate că nu asta e cazul să mă preocupe, ci dacă merită. Dacă e cazul s-o mai lungesc în revistă, sau s-o las baltă şi să încerc să dau sens la altceva. Sunt atâtea lucruri care îşi aşteaptă încă sensul, n-aş fi niciodată în pericol să şomez.

Dacă aş crede că nu merită, poate că nici nu m-aş fi apucat. Cel mai simplu e să-ţi faci o redută comodă acolo unde-i vezi şi pe alţii că-şi fac, nicidecum între focuri. Între focurile unora şi ale celorlalţi. Ideea celor două culturi n-am născocit-o eu. Poate că n-a fost nevoie s-o născocească nimeni, fiind una din acele seminţe mutante despre care nu ştii nimic, nu bănuieşti nimic până în momentul în care, încolţind, le vezi rodul. Ei bine, în momentul acela, dacă vrei să ai viaţă lungă şi să mori cândva ca ţăranul japonez Mampe, fericit, te îndrepţi ori într-o parte, ori în cealaltă. În nici un caz nu rămâi la mijloc, ca sa-i enervezi pe toţi şi să-ţi ardă fiecare, neobosit, cu argumentele lui peste ochi.

De fapt, nu eşti un simplu interpret. Vreau să spun că nu eşti un simplu interpret când faci pe mediatorul de profesie între vrăbii şi piţigoi. Asta pentru motivul extrem de important că e foarte posibil ca însăşi această conversaţie să nu fie dorită, iar rolul tău să se dovedească astfel unul teribil de artificial. Dintotdeauna piţigoii şi-au vorbit graiul lor, iar vrăbiile nu par să fie foarte afectate de faptul că în copacul vecin un alt limbaj e la modă.

Toate acestea au deja un sens al lor, propriu. Uneori îl invit la cină pe Huxley şi mai stăm la taclale după ce Adela strânge farfuriile folosite, şi după ce eu îmi notez pe scurt, până nu uit, informaţiile necesare raportului pentru Gusti Dejeu.

Cu Huxley mă înţeleg excelent: facem parte din aceeaşi falangă utopică. Ştim amândoi că savantul simplifică şi jargonizează limbajul spre a ajunge la performanţa, cu adevărat remarcabilă, de a spune de fiecare dată câte un singur lucru, cât se poate de clar. Că literatul, pe culmea pe care şi-o presară şi el cu diverse redute intolerante, face exact invers, în sensul că nu-l interesează particularizarea prin simplificare, ci prin cultivarea unor resurse ale limbajului capabile să exprime semnificaţii multiple. Şi vrăbiile, şi piţigoii se dau de ceasul morţii să purifice limbajul la nesfârşit, fiecare în felul său, în vreme ce noi (Aldous şi cu mine, evident) am făcut imprudenţa să intrăm la mijloc, ca să tragem când de unii, când de alţii. Ca şi cum, după ce am reuşi eventual să împăcăm, întru profitul următoarei Renaşteri, cele două culturi divergente, cineva ne-ar mai sălta de pe jos epavele surmenate, ca să aplice pe ele titlul de lord şi ordinul utopic „Virtutea culturală“, cu colan.

Dacă e să se caute un sens nou, atunci imaginea unei curele de transmisie îl simbolizează cât se poate de bine. Dar aici n-ai făcut nimic cu filozofia doctorului Bilciurescu: fără imaginaţie e exclus să execuţi partitura. Fără imaginaţie poţi avea o excelentă carieră stomatologică, dar n-ai ce căuta pe post de interpret cu vocaţie între vrăbii şi piţigoi.

E un punct de vedere pe care Huxley nu mi l-a contrazis niciodată. Şi nici Asimov, care are şi el ambiţia de a fi un constructor de sens, însă mult mai prudent, în orice caz. Mult mai prudent.

Nu l-am prea întâlnit în văioaga asta controversată dintre cele două culturi. Şi-a construit o redută teribilă, beton-armat, de unde trage ca un lunetist de profesie, iar gloanţele lui, lovind ţinta, fac: „cip-cirip, cip-cirip“.

Ultima dată când l-am văzut, îi ochea pe mesagerii Sfântului Anton, băieţii aceia specializaţi în sabotaje subtile care îi intrau pe furiş în depozitul de noţiuni ştiinţifice, desfăceau în grabă capacele, vărsau conţinutul pe jos şi se grăbeau să toarne în containerele goale detonanta licoare a unui sens emoţional, iraţional.

„Nu-i acum momentul ca tinerii să se întoarcă de la ştiinţă la misticism; de la raţiune la emoţie; de la efortul onest al implicării la verbalismul tulbure al «iubirii». A te refugia din realitatea mizerabilă a prezentului în euforia produsa de droguri sau de

misticism (cu aceleaşi efecte) echivalează cu o predare: te întinzi pe jos şi aştepţi moartea să vină.

Ce-i drept, ştiinţa şi raţiunea încă nu ne-au salvat. Într-adevăr, puse la modul tragic în slujba forţelor iraţionale ne-au sporit necazurile. Nu avem, totuşi, cu ce le substitui.

Ştiinţa poate fi, şi a fost, rău folosită, însă remediul potrivit nu e acela de a înlocui ştiinţa prin neştiinţă şi sensul prin nonsens, ci de a înlocui ştiinţa rău folosită cu ştiinţa folosită inteligent.”

Aşa ceva pare să fie altceva decât delta lambda supra lambda. Sau poate că este, dar nu se observă imediat, fiindcă între timp moralistul utopic a început să traducă: „Cip cirip! Ştiinţei, şi prin urmare vieţii, îi sunt devotat...”.

E şi acesta un sens.

Printre altele, e şi acesta un sens.

27

Când îi plesneşte pe unii ideea că trebuie sa fie mărinimoşi şi recunoscători, ai încurcat-o. Nu le-o mai scoţi nici cu cleştişorii dentistului din cap. Stă fixată acolo ca un molar sănătos, cu rădăcină triplă. Tragi de ea într-o parte şi-n alta, doar-doar o clinteşti, doar-doar o să descoperi în jurul ei vreun strat inflamat, gata s-o împroaşte afară din alveolă. Iar dacă nu găseşti nimic de felul acesta, atunci pui cleştişorul deoparte, îţi muţi haina de pe un umăr pe celălalt si te duci cu Macarie la restaurant.

Îl întâlnisem din întâmplare, pe când mă învârteam cu scopuri exploratoare prin piaţa „Flora“. Piaţă mică, de cartier, cu nume predestinat. Pe tarabele ei poţi găsi uneori destul de multe lucruri interesante: de la buchetele multicolore, alcătuite din diverse flori semisălbatice, până la lubeniţe şi gogoşari. Tocmai dădeam ocol unei grămezi de lubeniţe, încercând să ghicesc calitatea conţinutului după nişte mici semne secrete: culoarea cojii, luciul, greutatea şi subtilul pârâit la apăsare, mă rog, tot ce-l poate face admirat pe un *connaisseur* în problemă. Lubeniţele sunt şi ele un fel de lozuri în plic, mai mari şi mai scumpe. Trebuie filate, prin urmare, ca un loz în plic obişnuit.

— Salut! Ce faci pe-aici?

Macarie apăruse pe neaşteptate şi mă întreba mirat ce fac eu acolo, de parcă prezenţa *mea* ar fi fost surprinzătoare în cartier, şi nu a lui, care locuieşte în altă parte a oraşului.

Am aflat că-şi lăsase maşina la „Service“, lângă pompa de benzină. Cunoştea acolo pe cineva şi socotise că-i mai bine să faci un drum ceva mai lung, dar să laşi mobila ambulantă pe mâinile unui cunoscut, decât să te zgârceşti la un decilitru de benzină şi să te trezeşti mai târziu cu cine ştie ce piesă bună înlocuită.

— Ai dreptate, i-am zis. Ai judecat ca un înţelept.

Macarie nu-şi schimbase aspectul acela optimist şi tenace, de franciscan unsuros. Am observat însă că era neras. Primul meu gând a fost, recunosc, unul încercat de suflul discret al catastrofei: dacă tocmai Macarie umblă neras, înseamnă că fabricile Astor şi Supernova au dat faliment.

Nu dăduseră.

— Îmi las barbă, mi-a mărturisit cu un aer uşor vinovat.

— Tu? Îţi laşi barbă? Nu cred! Şi ce-o să spună bucătarul-şef?

— Nu-i bucătar-şef. E cofetar-şef! a ţinut Macarie să precizeze, cu un aer ofensat.

Din punctul meu de vedere, era tot un drac.

— Ba nu-i deloc tot un drac. Ţi-am mai explicat.

Poate că-mi explicase, dar eu rămăsesem doar cu imaginea unui monstru în halat alb, care nu-i dădea lui voie să-şi lase barbă pe motiv că-i cad firele în cratiţe şi le vor găsi mai târziu amatorii de cremeş, când muşcă din prăjituri.

Se vede că până la urmă îl înduplecase. Stăruinţele franciscanilor unsuroşi învinge orice piedică, acţionează prin calcar ca apa de infiltraţie. Nimeni nu le poate sta împotrivă.

Condiţia era ca Macarie, cât timp stă la slujbă şi prepara aluatul, sau crema gălbuie, să-şi ţină barba legată într-un prosop.

Mi-am zis, privindu-l cu admiraţie, că nu mai avea mult până la pipă. Până la bereta vişinie, cu pompon, care sădea un aspect de pictor adevărat.

M-a luat de mână, cu scopul vădit de a mă vârî în cel mai apropiat restaurant.

— Fac cinste! Te rog să nu mă refuzi.

— Dar ce te-a apucat?

— Vreau să bem împreună un păhărel, pentru tablou.

N-aveam nimic împotrivă. Deşi nu ţineam minte să fi contribuit cu ceva la bucuria lui artistică, de autor socialmente realizat. Decât cu stoicismul prin care îi suportam oroarea cu subiect istoric în propriul meu birou. Apoi m-a străfulgerat din senin o presupunere alarmantă. M-am oprit din mers, obligându-l să se întoarcă spre mine intrigat.

— Mă, tu vrei să mă mituieşti acum pentru tabloul următor!

Uimirea din ochii lui m-a făcut să regret că, fără voia mea, îi dădusem o sugestie. Am simţit nevoia să mă apăr de ameninţările viitorului.

— Dacă-i aşa, mai bine mă lipsesc. O halbă de bere îmi permit şi singur.

— Hai, fii serios! Eşti invitatul meu.

— Duci următorul tablou în altă parte, să fim înţeleşi.

Şi-a lăţit faţa într-un zâmbet plin de speranţă.

— Am vorbit pentru el cu cei de la *Steaua*.

Perfect! Mi s-a luat o piatră de pe inimă.

— Mergem să bem.

— Te întorci mai târziu, sau îţi cumperi lubeniţa acum?

— Mă întorc vara viitoare.

Am aruncat o ultimă privire spre grămada de lozuri agricole în plic. Nu-mi inspira prea multă încredere. Unele prea verzi, altele prea clocite. Era aproape exclus să găseşti vreunul câştigător.

În capătul pieţii, Macarie s-a răzgândit în privinţa restaurantului. Ne-am trezit îndreptându-ne spre Hanul „Colina”.

— La „Colina” e minunat! Stăm pe terasă şi admirăm peisajul.

Până să ajungem acolo, Macarie s-a simţit obligat să mă întreţină cu vreo două bancuri auzite recent şi pe care voia să le transmită mai departe, cu amprenta propriei sale personalităţi, înainte de a le uita. În principiu n-aveam nimic împotriva bancurilor, cu condiţia să nu fie spuse de Gusti Dejeu. Acum trebuie să-l adaug şi pe franciscan, care practică un alt stil, însă efectul e la fel de lamentabil. Gusti are o faţă atât de autentic antiumoristică încât pur şi simplu perie bancurile, le crispează, iar ascultătorii nu vor cu nici un chip să creadă că ceea ce li se spune e de râs. Poanta trece şi ei încă mai caută vreo raţiune ascunsă. Când înţeleg că, derutaţi fără voie de interpret, au alunecat mult dincolo de punctul fix destinat opririi, este deja prea târziu; întoarcerile la o poantă ratată sunt întotdeauna însoţite de dezamăgire. Cu Macarie se întâmplă ceva deosebit. El

plusează sistematic în timp ce-şi debitează anecdotele. Gesturi în plus, cuvinte în plus, mimică excesivă, totul din dorinţa de a sublinia partea hazlie. Şi, de fapt, abia în felul acesta poanta moare sub propriii tăi ochi, copleşită, sufocată de elemente parazitare. Un banc excelent, în care cimpanzeul oligofrenic descoperit pe „cutia neagră” a unui avion prăbuşit descrie prin semne cum s-a produs accidentul, pretinde un talent de mim mult superior celui practicat în mod curent în laboratoarele de cofetărie. Cât priveşte anecdota cu perceptorul pus pe amenzi şi care interoghează un sat întreg cu formula invariabilă: „Bade Cutare, cu ce îţi îngraşi porcul?”, aici Macarie părea atât de amuzat cu anticipare de poantă, încât pur şi simplu a uitat-o. Când a venit vremea s-o spună, nu-şi mai amintea deloc în ce fel reuşise şmecherul de badea Pavăl să evite amenda buclucaşă, şi m-am trezit că mă privea disperat, ca un biet cimpanzeu prăbuşit din înaltul cerului după ce-şi făcuse cheful cu comenzile avionului de pasageri.

— A zis că-i dă porcului zece lei şi-l trimite să mănânce la cantină.

— De unde ştii?!

Macarie era de-a dreptul luminos. Îl scosesem din impas, iar pentru el o poantă cu proteze conta oricum mai mult decât una ratată. Shakespeare nu putea fi mai fericit când descoperea că totul e bine în momentul în care se sfârşeşte cu bine.

— Cum de unde ştiu? Ăsta-i un banc de acum douăzeci de ani. Are deja parfum arhaic, îţi trebuie doar nas ca să-l simţi. Frate bun cu romanţa şi cu tangoul argentinean.

Argumentul nu părea să-l fi convins. Sau poate că simţea nevoia să se justifice.

— Eu l-am auzit abia ieri.

— Ce-ai auzit tu e doar un ecou. Ecourile mai întârzie uneori. Şi falsifică, scrie asta în orice manual de fizică elementară, la capitolul despre ecou. Dar pe tine nu te interesează fizica elementară, ci pictura.

Iată-mă şi moralist în drum spre Hanul „Colina”! Parcă nu ne-am fi dus la bere, ci la vreun concurs „Cine ştie câştigă”.

În orice caz, Hanul „Colina” l-ar putea face invidios pe celebrul Manuc. E bastionul avansat al cartierului, plasat în calea oricăror invadatori. Pe când gîfâiam la deal, hotărâţi să ne dăm şi noi aportul la cucerire, după puterile noastre pedestre, ne-a întrecut fără dificultate o echipă îmbarcată în două turisme prăfuite, cu număr de Satu-Mare.

Nu puteam ţine pasul cu tehnica modernă. Îi descrisesem cu atâta entuziasm însuşirile în articolele mele de popularizare ştiinţifică încât îmi era mai limpede decât oricui că există situaţii în care gândul vreunei concurenţe rămâne ridicol. Aşa şi cu maşinile sătmărenilor.

Ajunşi pe platoul asfaltat din faţa hotelului, le-am văzut parcate lângă maşinile altor invadatori. Nu toate erau atât de prăfuite, ceea ce denotă că nu toate veneau în mod obligatoriu de la drum lung. Motanul Willy, când are chef de-o aventură galantă, îşi scoate maşina din garaj şi se fâţâie doi-trei kilometri, până agaţă o puştancă de felul tinerei mame Muscan. Apoi virează scurt, iar în marginea cartierului ia cu asalt colina înverzită şi hanul modern care îi poartă numele. Lui, care din punctul de vedere al lui Jean-Jacques Rousseau n-are nici un drept în plus faţă de Macarie şi faţă de mine, tehnica avansată îi ajută să ne-o ia cu obrăznicie înainte.

La toate acestea mă gândeam după ce am dat cu ochii de Victor Gozaru. Nu ne-a observat de la început, fiindcă era prea ocupat. Se instalase într-un colţ retras al terasei şi-i explica pasionat ceva fetei brunete care-şi ţinea obrajii în pumni, stând cu coatele sprijinite de tabla verzuie a mesei. Pe deasupra botişorului adolescentin, domnişoara îl privea cu un aer uşor ironic şi vizibil preocupat. La un moment dar şi-a întins gâtul ca să vadă mai bine ce-i arăta Vicu dincolo de halbele aproape golite. Nu m-aş fi mirat să-i arate fotografia olimpică şi să se laude cu aventurile lui de pe Acropole. „*Même les plus difficiles n’y résistent pas*“.

De la motanul Willy te poţi aştepta la orice. Uite că nu trebuia să-i port eu de grijă. Doamna Marilena rămânea să deretice ca de obicei prin vila Scorţişoară, sau poate că muştruluia ciobanii Olimpului său personal de lângă Poiana Sibiului. În tot acest timp, motanul Willy jubila. Îşi purta burta dolofană prin restaurantele de periferie, gâdilând sub bărbie, cu poza celebră, pe viitoarele mame Muscan.

La un moment dat şi-a ridicat privirea şi s-a uitat drept la mine. Zâmbetul de încântare i-a îngheţat subit, sau aşa mi s-a părut mie. N-avea de ce să intre în panică: oricum, era exclus ca eu să mă mai întâlnesc cu ursuza lui morsă roşcată în actualul cincinal. Dar se vede că e în firea omului să se simtă puţin stânjenit de întâlnirile neaşteptate. Mai ales când nu doreşti să fii văzut, iar scenariul de acasă exclude orice privire de cenzor

moralist care s-ar putea amesteca în mica idilă fugară a motanului Willy.

Ştiam că nu trebuie să-l salut. Dimpotrivă, să mă prefac că nu văd nimic. Ca să fie lucrurile şi mai limpezi, să-mi rotesc capul în partea opusă, căutând disperat un chelner ce nu mai apare.

Aşa am făcut.

— Ştiu eu pe cineva, zise Macarie, simţindu-mi nerăbdarea.

— Dă-i drumul după el! Să nu ne mai ţină aici, însetaţi. Obligă-l să facă o faptă bună.

Macarie dispăru după vitrinele imense ale restaurantului. Explora pesemne la bucătărie. Era cazul să mă fi gândit la asta: bucătarii şi cofetarii totuşi fac parte din aceeaşi confrerie secretă. Trebuia să fii prea subtil ca să poţi opera distincţii de rang între un bucatar-şef şi un cofetar-şef.

Când mi-am furişat iarăşi privirea, peste grupul de sătmăreni, spre masa din colţ, Vicu dispăruse. Patru halbe goale, cu resturi de spumă prelinse pe sticlă, erau singura dovadă că acolo stătuse totuşi cineva. Ajunge o clipă de neatenţie şi motanul Willy o şterge tiptil, şontâc-şontâc, târându-şi prudent amanta spre orizonturi mai liniştite. Nu putea fi prea departe, fiindcă maşinile de pe platou stăteau toate la locul lor. Fără îndoială, una dintre ele era a lui Vicu Gozaru. Cea despre care doamna Marilena se străduise cândva din răsputeri să mă convingă că o vânduse.

Macarie apăru alături de o chelneriţă abia descinsă de la tradiţionaliul Târg de fete de pe Muntele Găina: era îmbrăcată într-un sărbătoresc costum ţărănesc, cu ie brodată şi fote roşii, năpădite de cusături în alb şi negru. Era genul de scândură fără sâni cu care nu e bine să te iei la harţă nici dacă îţi încarcă excesiv nota de plată. Purta în braţe o tavă încărcată de halbe cu guler. Franciscanul trebuie că se lăsase mânat de elanuri iraţionale, dacă îşi închipuia că o să le bem singuri pe toate. Fata de pe Muntele Găina mi-a zâmbit de departe, uimindu-mă şi în acelaşi timp înspăimântându-mă cu o dantură à la Fernandel. Nu era destul ca avea dinţi mari şi proiectaţi oblic în faţă: mai trebuia să-i fie şi în bună măsură dezveliţi de gingii.

Pe când să mă întreb intrigat de unde mă cunoaşte, chelneriţa m-a ocolit şi şi-a descărcat povara pe masa clienţilor sătmăreni.

— Păi bine, măi, ce-mi faci? l-am luat în primire pe Macarie. Asta ţi-e trecerea cu care te lauzi? Pe noi de ce nu ne serveşte?

— Ne serveşte şi pe noi, imediat. E o fată drăguţă.

Nu mă îndoiam de asta. I-am sugerat:

— Fă-i un portret şi ţi-l cumpăr.

— Adevărat?!

Mă privea neîncrezător, dar simţeam că printr-o fisură a sufletului său de mare naiv năvălea un val de speranţă. Nu mai puteam da înapoi.

— Dacă o faci chiar aşa cum e, ţi-o cumpăr. Şi dacă n-o vinzi scump. Ştii că nu arunc banii cu lopata.

Fata de pe Muntele Găina se cunoştea cu unii din grupul sătmărenilor. Din fericire, lor le era adresat zâmbetul acela neliniştitor, nu mie. O Măriuţă rumenă şi expansivă, cam de aceeaşi vârstă, părea să-i fi fost cândva colegă, sau şi-or fi petrecut concediul împreună, în vreo staţiune, cu bilete de sindicat. Amintirile comune de la munte sau de la mare cimentează adesea nişte relaţii întâmplătoare de care nu poţi decât să te tot miri, şi când piesa se sfârşeşte cu bine (vorba lui Shakespeare), dar şi când plesneşte undeva ceva neprevăzut şi binele basculează ireversibil spre rău. Aici totul era însă în regulă: şi sătmăreanca, şi fata de pe Muntele Găina păreau sincer bucuroase de întâlnire, lucru de care întreg grupul de excursionişti se pregătea să profite din plin.

Chelneriţa s-a desprins cu greu din plăcerea unei conversaţii cutreierate de vagi amintiri de la munte sau de la mare. A lăsat două halbe şi pe masa noastră. Apoi, cu tava ţinută în mână în aşa fel încât berea vărsată pe ea să se scurgă în urmă, pe dalele terasei, îşi făcu de lucru pe la mesele altor consumatori.

Masa sătmăreană era cuprinsă de tensiunea firească unei expediţii turistice în care totul îţi merge din plin, ca burghezului de altădată. Măriuţa dădea lămuriri pasionate socrilor şi unui mustăcios îmbrăcat într-o cămaşă elegantă, crem, cu nasturii descheiaţi până la buric. Mustăciosul nu putea fi altul decât un fals Vilian plecat în vilegiatură cu regina lui personală. Se uita cam dezamăgit după fata de pe Muntele Găina şi până la urmă nu se răbdă să nu-şi facă publice impresiile.

— Tu, prietena asta a ta atâta-i de hâdă!

Nevastă-sa tresări speriată şi aruncă o privire fugară în direcţia chelneriţei. Îl mustră în şoaptă pe falsul Vilian:

— Taci, mă, că te-aude!

Mustăciosul sorbi jumătate din halbă, meditând în continuare la subiect, fără să ţină cont de jena înfricoşată a neveste-si. În sfârşit, trase concluzia:

— Nu te-aş schimba, Măriuţă, nici pentru douăzeci ca ea!

Eram tentat să urc licitaţia, întrebându-l ce părere are despre douăzeci şi cinci. Dar Măriuţa din Satu-Mare avea un aer atât de fericit încât mi-am zis că era păcat să-i stric utopia conjugală.

Franciscanul îmi împărtăşea din proiectele lui. Vorbise cu unii, cu alţii, şi trăgea nădejde să poată deschide peste câteva luni o expoziţie la galeriile pentru amatori, din parcul oraşului. Vizavi de soclul de pe care Niculaie Persecă se tot căznea să-l dea jos pe Blaga, ca să-şi ridice în loc propria lui statuie plină de fumurile agresive ale beţiei. Mă uitam la Macarie, ascultam din gura lui glasul optimismului tenace. Şi deodată mi-am dat seama că nu ştiam cum îl mai cheamă.

— Măi, pe tine cum te mai cheamă în afară de Macarie?

— Gimmi, ţi-am mai spus.

Nu-mi aminteam să-mi fi spus, dar asta nu contează.

— Gimmi de la Jimmy, sau de la Gheorghe?

— De la Ion.

— Oh, şi tu eşti Ion! am exclamat dezamăgit.

Mi-am răsucit scaunul în aşa fel încât să-i văd mai puţin pe falsul Vilian şi pe regina lui sătmăreană, şi să pot admira peisajul înconjurător.

Hanul „Colina“ e ca o insulă minunată. Pe pantele blânde ale dealului fac plajă, vara, şi joacă fotbal diverşi iubitori ai naturii mai puţin prevăzuţi cu tehnică modernă decât motanul Willy şi alţi sătmăreni. Iarna, copiii cartierului concurează cu săniuţele. Chiar la poale e o bază de lansare pentru autobuzele „Ikarus“ şi troleibuzul circumselenar. O pădure de blocuri ocupă orizontul, iar dincolo de ea se întinde pădurea cea adevărată, pe care o deplânge moştenitorul spiritual al lui Darwin când spune că omul nu înţelege nicicum că este şi el o parte a ecosistemului general. Prin octombrie, pădurea aceasta — sora necuvântătoare a omului neînţelegător — e o splendoare pe care probabil că nu meritäm s-o privim, fiindcă altfel nu ne-am inventa diverse pretexte perfect valabile ca să ne ţină departe de explozia ei coloristică. Batem toată ziua asfaltul, prindem ultimele raze de soare peste acoperişul blocului vecin, alergăm prin cartier după una-alta, şi uite-aşa trece timpul. Uite-aşa scăpăm săptămâna aceea extraordinară când verdele cel mai profund coexistă cu roşul viu şi cu galbenul cel mai palid din lume. Ne trezim deodată cu ploile proverbiale şi cu arborii desfrunziţi, arătându-şi crengile vinete, ca nişte funii noduroase.

Poate că nu era rău să mai urc de câteva ori la „Colina“ până atunci. Ca să nu scap momentul. Uite că motanul Willy nu stătea degeaba. Chiar aşa şi făcea.

Pe când priveam astfel, cu pleoapele pe jumătate lăsate, încercând să transform în trăire estetică împrejurimile locului, Macarie dispăruse discret, lăsându-mă singur. L-am auzit într-un târziu strigându-mă prin uşa deschisă a restaurantului, îmi făcea semne să vin neîntârziat. Mai multe fetiţe de pe Muntele Găina se agitau acolo, în jurul lui, încât am fost sigur că făcuse vreo boacănă şi-mi cerea acum să-l scot din încurcătură. Am lăsat baltă natura şi i-am sărit în ajutor.

— Ce-ai păţit?

Nu păţise nimic, după toate aparenţele. Chelneriţele nu cu el aveau treabă, şi nici bucătarul-şef. Bucătarul-şef era un ins mic şi slab, cu ochi de un albastru apos şi mustaţă scurtă, căruntă. Ieşise tulburat din imperiul său ticsit de cazane şi linguroaie. Tocmai spunea unor necunoscuţi că acolo, în spate, sub ochii măriţi de spaimă ai bucătăreselor „i-au violat pe doi“.

— Cum aşa? am exclamat. Pe doi sau pe două?

— Pe doi, preciză ferm moşulică. Spus, cine văzut fata ăla: el forte tinere este.

Purtătorul ştirii era ungur şi avea dificultăţi de acord în gen, când vorbea româneşte.

Tulburarea pusese stăpânire pe multă lume din personalul Hanului „Colina“. Era destul să observi foiala precipitată de la uşa din dos. Am dat să ies pe acolo tocmai când era condusă înăuntru „fata ăla“. Avea ochii goi de spaimă şi tot încerca, mecanic, să-şi adune peste sâni bluza sfâşiată.

M-am tras la o parte, ca să-i fac loc să treacă. Abia după ce au vârât-o în domeniul protector al bucătăriei am realizat faptul că o mai văzusem cu puţin timp înainte: era partenera de escapadă a lui Victor Gozaru.

Am ieşit, orbit o clipă de soarele pornit în cursa lui leneşă spre asfinţit. Vicu sosea şi el, sprijinit de doi necunoscuţi. Şchiopăta mai rău decât în cele mai rele momente pe care i le ştiam. Mergea adus de spate, iar nasul îi sângera. Cu un ochi mă privea plin de o tragică umilinţă. Celălalt nu i se prea putea deschide din cauza unei vânătăi galopante, care nu ajunsese încă la apogeu.

— Ce-i cu tine? Cine ţi-a făcut asta?

— Nu ştiu! a gemut, scuturându-se. Nişte tembeli! Nişte puţoi pe care nu i-am văzut niciodată în viaţa mea. S-au legat de noi, m-au lovit pe neaşteptate.

Arăta în urmă, spre pâlcul de copaci pe sub care motanul Willy îşi făcuse plimbarea, liniştit, împreună cu amanta. Ei se plimbau fără grijă, iar bagabonţii lu' Sâmpetru atât aşteptau!

— Ţi-au cerut o ţigară, am încercat eu să reconstitui întâlnirea.

— Nu mi-au cerut nimic. M-au lovit pe la spate. Am strigat după ajutor şi atunci au fugit.

În orice caz, nu fugiseră înainte de a lăsa nişte urme. Fetei îi rupseseră bluza, iar lui îi umflaseră faţa de parcă ar fi fost interesat să treacă o vreme drept altcineva decât cel din buletin. Îmi închipuiam că n-o să-i fie uşor să dea explicaţii neveste-si, la întoarcerea în vila Scorţişoară.

— Mi-au luat portmoneul! gemu Vicu din nou. Aveam acolo şi banii, şi fotografia din Grecia... Mi-au luat tot, tot!

Arăta într-adevăr jalnic. Arăta ca un nenorocit.

28

Vreo două săptămâni am avut linişte din partea lui Gusti Dejeu. După întâmplarea cu telefonul nocturn s-o fi învăţat minte, descoperind că trebuie să fie mult mai prudent. O fi aşteptat mai întâi factura, ca să vadă cât are de plată, înainte de a mai încerca şi alte tatonări în vederea noului său experiment alimentar. Minte sucită şi falsul Dillinger: plăteşte fără să crâcnească sumele mari rezultate din convorbirile Veturiei cu Turda, dar când e să-şi ofere lui o convorbire nocturnă ceva mai extravagantă, intră în panică. Simte deasupra capului spectrul ruinei ca o sabie a lui Damocles gata să cadă şi să reteze tot ce apucă sub ea.

Cu averea pe care o strângi astfel, poţi, în final, să acoperi pudic ochii unui cărăbuş. Îmi închipui că Dejeu nu-i atât de încuiat încât să nu înţeleagă treaba asta. Dar zgârcenia la tărâţe şi risipa la făină e ceva ce se învaţă atât de bine în copilărie, încât nimic nu poate corecta mai târziu lecţia anonimă care stă la baza unui asemenea comportament.

Se vede însă că pretenţiile Telefoanelor erau totuşi în limitele suportabilităţii, fiindcă într-o dimineaţă m-am trezit sunat din nou.

— De unde vorbeşti? l-am întrebat pe Gusti. Din vreo cabină publică?

— Ce te face să crezi că vorbesc dintr-o cabină publică?

— Păi... „Ţiţike” şi „Muţika”... bătrâneii cu urechi ciulite. Ziceai că de asta mă suni după stingere, ca să n-ai pe fir martori nepoftiţi.

L-am auzit râzând. Era mai mult un pufăit zgomotos, făcut de o pompă de bicicletă.

— Vorbesc de acasă. Am aranjat să ne decupleze. Am acum un post independent.

Ia te uită... Călca în paşi gimnastici pe urmele vecinului Indrei. Îmi comunicase noutatea cu un aer de satisfacţie absolut inconfundabil.

— Ferice de tine! înseamnă că ţi-a ieşit o obsesie din cap.

Aveam să descopăr imediat că mă înşelasem.

— Bine-bine. Cu mine e în regulă, dar pe tine încă nu te-au decuplat.

Era cât pe-aci să-i spun că, probabil, nici pe Constructorul Solness nu l-or fi despărţit de cuplatul său turdean, care, dacă e cât de cât curios şi interesat de spectacolele senzaţionale, Doamne, câte lucruri înveselitoare nu aude câteodată!

Din gură mi-a ieşit cu totul altceva:

— Spune-mi, ai mai avut neplăceri?

— Ce fel de neplăceri?

Poate era o simplă părere, însă aş fi jurat că recunosc, înaintea întrebării lui prudente, pauza pe care o făcuse şi atunci când îi amintisem că el e cel ce plăteşte convorbirile kilometrice, nu eu.

— Din cauza percheziţiei de la cinematograf.

— Aaa! Cu valuta! Nu, n-am mai fost chemat nicăieri. Şi-au dat seama că erau puşi pe o pistă greşită.

— Eram sigur că au să-şi dea seama.

Gusti Dejeu mă sunase la redacţie. Lucra după-amiază, prin urmare nu-i venea prea uşor să-şi programeze convorbirile telefonice mult prea târziu. Lângă mine, plimbându-se ca un leu în cuşcă, Prodan şuiera printre dinţi:

— Dă-l dracului, închide odată, că trebuie să telefonez urgent. Fii demn, nu te mai lăsa ţinut de vorbă! Timpul e mai

mult decât bani, e însăşi viaţa ta. Salvează-ţi-o cât mai ai ce. Cât nu-i prea târziu.

Îmi era greu să mă concentrez, cu avalanşa aceea de sfaturi practice. M-am scuzat faţă de Gusti şi l-am rugat sa mă sune totuşi acasă, mai târziu. Sau mai bine să dea pe la redacţie, dacă avea drum prin centru.

— Să schimbăm două vorbe cu şeful, i-am propus. Bănuiesc că *pentru asta* mi-ai telefonat.

— Nu, nu pentru asta. Voiam să ştiu ce mai faci.

Spusese un „nu“ fâstâcit. Prin urmare, puteam fi sigur că o să vină. Dealtfel, a continuat imediat:

— Despre ce să vorbim cu şeful tău? Despre experiment?

— Hai, fii serios! Doar nu putem să ne punem obrazul în joc pentru o prostie! O să încerci totuşi o sinteză a datelor, nu-i aşa? Poate că iese ceva interesant. Să-i ţinem de pe acum loc. Să-l avem în vedere.

Prodan făcea figura clasică a omului disperat.

— Uite unde arunc eu sfaturi preţioase! gemea el teatral. Pe pământ tare ca betonul, domnule, în plin deşert moral. Oamenii suferă, iar câte unul se uită la ceilalţi cum se chinuie şi nu reacţionează deloc, parc-ar fi inimi de piatră. Inimă de putregai, n-am un cuţit să ţi-o tai...

— Dacă vorbeşti atâta, ţi se despică limba ca la şarpe, i-am aruncat o ameninţare escatologică pe când aşezam receptorul în furca lui veche, de culoare neagră.

Subit, şuierăturile lui încetară. S-a repezit cu mâna întinsă spre aparat. După nici un minut îl auzeam flirtând zorit cu balerina lui de cauciuc. Cea care, îndată ce depăşeşte grosimea unei scobitori, intră în panică şi începe să-şi tragă mâncarea de la gură.

— Cum or mai fi făcând dragoste ciolănoşii ăştia doi? se întreba cândva, nedumerit, Adrian Istrati.

Tot el sugerase imaginea a două florete care duelează.

— Să nu te apropii cumva de patul ăla, că te asurzesc de-a binelea.

Ca întotdeauna, bărbosul exagera în sensul unei realităţi palpabile şi nu împotriva ei.

Înainte de a-şi face Dejeu apariţia, l-am văzut pe Romi Burian plecând în mare grabă. Era ca un curent turbionar, lansat cu demnitate pe scările de marmură ale holului prevăzut cu intrări batante. L-a luat cu el şi pe Prodan.

Am dat fuga la domnişoara Jeni.

— Unde s-au dus?

— La Turda, la o întâlnire cu cititorii.

Localitatea asta începea să mă agaseze.

Fireşte: se relua campania de abonamente. Gusti nu prea avea noroc, dar poate că avea Veturia.

— La teatru? am întrebat nerăbdător.

— Nu. La casa de cultură.

I-am ieşit lui Dejeu în cale şi l-am împins pe uşa deschisă ademenitor a primei cofetării întâlnite.

— Ai slăbit de când te-am văzut ultima oară. Tu ce cinezi? Rumeguş? Metafore cinematografice?

Am comandat două cafele. Tânăra vânzătoare căreia ne-am adresat părea destul de absentă. Privirile ei treceau pe lângă lucruri ca nişte vietăţi pe jumătate adormite. Nu ştiu ce-o fi înţeles din ce i-am spus, fiindcă ne-a turnat în ceşcuţe un fel de zeamă maronie, scoasă cu un polonic din fundul unei oale de zece litri. Pentru o clipă m-am simţit din nou soldat: aşteptam cuminte să-mi vină rândul la surprizele marmitei, bucuros că în cadrul exerciţiilor din ziua respectivă nu fusese inclus şi cel mai sadic vis de sergent reangajat: „bombardarea bucătăriei”.

Cu ceştile calde în mână, ne-am căutat loc în picioare, la o măsuţă rotundă, prevăzută cu o scrumieră plină de chiştoacele îndoite ale clienţilor dinaintea noastră. M-am uitat cercetător în jur, hotărât să găsesc obiectului un loc cât mai îndepărtat de nasul meu sensibil, care începuse deja să se strâmbe. Până să-mi duc gândul la îndeplinire, Gusti mi-a dejucat planul: reuşise să-şi aprindă de la un necunoscut o ţigară Carpaţi şi se pregătea să sporească, prin contribuţie proprie, mizeriile lasate de alţii în scrumieră.

— Ei bine, dă-i drumul! i-am spus.

Şi-a ridicat pleoapele într-o privire fixă şi nedumerită.

— Ce să spun?

— Ce vrei. Ce ai pe suflet.

A mai pufăit din ţigară de două ori, nehotărât. Apoi a început să-mi vorbească tot despre ancheta lui alimentară.

— Las-o dracului de anchetă!

Mă simţeam cuprins de tensiunea aceea care face un ceainic să vibreze discret, cu câteva clipe înainte de a scoate fluieratul. Dejeu nu părea dispus să mă înţeleagă.

— S-o las dracului?!

— Deocamdată.

— S-a întâmplat ceva?

El mă întreba *pe mine* dacă s-a întâmplat ceva!

A pomenit din nou de anchetă. Vorbea cu ezitări, probabil căutând să apuce problema dintr-un unghi care să nu mă supere. Era de-a dreptul exasperant.

— Nu-i vorba de faptul că publicăm sau nu concluziile tale. Toate la timpul lor. Acum însă, cu nici zece minute în urmă, Romi Bruian s-a dus cu o echipă la Turda.

Adusesem în discuţie numele oraşului fatal.

— La *teatrul* din Turda! am adăugat, ca să nu existe nici un dubiu.

Pentru Gusti Dejeu nu conta eroarea de plasament aplicată punctului terminus al călătoriei redactorului meu şef. Oricum, era exclus că o să-mi verifice spusele prin informaţiile mai corecte ale domnişoarei Jeni.

— Şi ce face acolo?

M-am uitat la el ca la un marţian abia ieşit din grota lui utopică. Făcea pe prostul? Sau poate că se prostise de-a binelea! Mi se părea imposibil să nu ştie chiar nimic de existenţa Constructorului Solness. Chiar dacă nu i-o fi mirosit parfumurile de aproape, ca alte persoane din familia lui. Un bărbat nu poate fi chiar atât de căscat încât să-l ducă Lucreţia-Veturia Borgia de nas cum vrea ea.

— Abonamente! am zis înciudat. Face abonamente pentru revistă. Îi abonează cu de-a sila pe actori.

Sau, cine ştie, poate că Veturia e în stare, totuşi, de orice performanţă. La cinematograful de cartier rulează, ca de obicei, *Mult mai de preţ e iubirea*. Tras de pe o rolă pe alta şi agăţat undeva, de o piesă recalcitrantă, filmul se rupe din când în când, lucru foarte normal. Atunci publicul fluieră prin sute de guri de ceainice care fierb de nerăbdare. Gusti se scoală de pe scăunel, înfăşoară cu un aer absent capătul de peliculă rupt; nici măcar nu-l lipseşte de celălalt, ca să para totul mai trainic. Ştie bine că peste o oră şi jumătate lucrurile se vor repeta.

Aşezat din nou, apucă pixul şi foile şifonate pe care face tot soiul de socoteli, combinând caloriile alimentelor înghiţite de unii şi alţii la cină.

Dacă n-ar fi aşa, poate că ar fi încărunţit de mult, n-ar avea părul ăsta de culoarea corbului, prin care îşi trece din când în când, ca într-un tic nervos, degetele mâinii transformate în pieptene.

— Măi, nu cumva te vopseşti şi tu! am exclamat pe neaşteptate.

— Nu.

— Aşa am crezut acum, când mă uitam mai atent la tine.

— Ai ceva împotriva vopsitului?

— Doamne fereşte! Atâta doar că pe unii îi prinde, iar pe alţii nu.

Fuma a doua ţigară de când ne-am lipit de masa aceea. În răstimp de câteva minute se făcuse înghesuială, şi în sală, şi la tejgheaua fetei cu priviri adormite. De atâta fum vânturat agale spre tavan, m-am trezit tuşind ca un ofticos.

M-am uitat ţintă la falsul Dillinger. Avea ochii negri, bântuiţi de o lumină neliniştită. Muşchii obrazului ţepeni, ca de când îl ştiu. Nişte vinişoare şerpuitoare îi pulsau vag deasupra tâmplelor. O figură tristă, prea tristă ca mască pentru un învingător.

Prostul eram eu, nu el. Atunci mi-am dat seama.

Eu eram prostul, cu vocaţia mea afurisită, de colac de salvare. N-o să-mi intre niciodată mintea în cap. Cum văd pe cineva înecându-se, hop-ţop! Colacul zvârlit peste umerii lui.

Ar trebui să mă mai gândesc. Ar trebui să mă gândesc la faptul că unii se îneacă, iar alţii doar lasă impresia asta. Poate că nici nu fac glume ieftine, ci aşa-i felul lor. Înoată prin viaţă ca nişte caraghioşi, stropind până departe. Se învârtesc în cerc, mai intră din când în când cu capul dedesubt. Mai trag apă pe nări, tuşesc şi scuipă alge. Gâfâie cu ochii ieşiţi din orbite şi gem, ca şi cum ar striga după ajutor.

Iar atunci tu sari, gata să-l apuci de păr şi să-l tragi afară. Omul se uită la tine uimit, dacă nu chiar furios că te legi de viaţa lui. Chiar dacă nu ţi-o spune în faţă, îi citeşti la un moment dat reproşul în ochii negri, bântuiţi de lumina aceea pe care o credeai disperată. Şi deodată înţelegi că fiecare pretinde dreptul să înoate prin viaţă aşa cum ştie, aşa cum a învăţat.

Eu îi plâng de milă lui Gusti, iar el poate că ştie totul şi nici nu-i pasă. Ori îi pasă, dar se complace fiindcă a apucat odată să-şi dea drumul pe tobogan. Când ţi-ai dat drumul pe tobogan, te laşi târât până jos, nu-ţi convine să ieşi de pe traseul cât de cât sigur şi să faci saltul de rigoare în necunoscut. Prin albia de tablă zincată ajungi jos întreg, o ştii dinainte. Pe altă traiectorie rişti să aterizezi cu coloana fracturată, sunt o mulţime de posibilităţi de risc şi asta te poate constrânge uneori să renunţi. Să te complaci. Să învingi prin faptul că te complaci, în vreme ce alţii cred despre tine că eşti o victimă.

O suspectam pe Veturia că umblă cu otrăvurile veneţienilor. Şi, când colo, otrava ei e mai dulce ca mierea. E aproape ca un vaccin utopic.

Dejeu îşi proptise bărbia în pumn şi privea în scrumieră. Cu un băţ de chibrit ars încerca să facă ordine printre chiştoacele strivite.

— Tu ce zici: mai are vreun rost să continui?

Am tresărit.

— Cu ce să continui?

— Cu ancheta.

Mi s-a părut că aud din nou plesnetul apei lovite de palme neputincioase şi bolboroseli de înecat. M-am crispat, ca într-un refuz violent, gata să-mi închid ochii şi să-mi astup cu pumnii urechile. Apoi m-am relaxat brusc. Totul era inutil: nu puteam învăţa peste noapte un rol străin de ceea ce mi se potriveşte.

— Continuă, am zis.

— Eşti sigur că merită?

— Depinde de cum vezi tu lucrurile.

A început să se însufleţească.

— Eu cred că iese ceva.

— Atunci, dă-i bătaie înainte.

— Ştii, am deja o grămadă de material interesant. Se pot face observaţii fenomenale, plecând de la declaraţiile gospodinelor. Şi totul pe real, înţelegi? Pe real! Mai am nişte promisiuni care ar putea să-mi completeze frumos datele adunate până acum. Am şi pus pe hârtie nişte idei. Nişte concluzii.

Era iarăşi cel agitat, cel pe care îl ştiam. Veturia... Dar, la urma urmei, ce amestec are Veturia? Şi ce dacă ei se ceartă uneori, încât lasă impresia derutantă că nu se înţeleg? Mă uitam la el şi îmi venea să-mi dau palme pentru cât putusem să fiu de naiv, închipuindu-mi cumva că ei doi nu se descurcă. Falsul Dillinger arăta acum întocmai ca insul binecrescut care, întors din delegaţie, dă invariabil telefon din gară şi e aşteptat acasă cu flori.

Asta-i viaţa, vorba lui Niculaie Persecă. Mai trebuie să învăţ.

— Bei încă o cafea?

Nu mi-a auzit întrebarea. Era prea preocupat de treburile lui. Îmi explica atunci în ce fel îşi ţine evidenţa datelor şi alte chestiuni de metodologie sociologică deduse de el încetul cu încetul, independent de manuale, de opera bogată a marilor şi micilor sociologi.

După cum şi-a strâns la un moment dat buzele subţiri, am priceput că, totuşi, ceva nu era tocmai în regulă.

— Mai e o problemă.

— Care?

— Treaba e multă, dacă vrei s-o iei în serios. Eu o iau în serios, nu vreau s-o dau peste cap.

— Toată lauda pentru felul cum gândeşti! am acceptat cu un aer cât se poate de grav. Nu-s mulţi ca tine.

De ce să nu faci bucurii oamenilor, când poţi! Când te costă atât de puţin să le faci. Când ei atâta aşteaptă.

— Treaba e multă, a reluat Gusti Dejeu. Şi încă se mai adună. Dacă n-aş avea slujba, ar fi altceva. Aş dispune de mai mult timp pentru anchetă.

— În ziua de astăzi nu-i indicat să n-ai slujbă, l-am prevenit eu, temându-mă că-i umblă prin minte să-şi dea demisia de la cinematograf.

Deşi poate că *Madame* Bovary, şefa lui, avea şi ea dreptul la o bucurie.

— Sigur că nu-i indicat. La altceva m-am gândit. Că în curând n-o să mai răzbesc singur. Va trebui să-mi caut un asociat.

— Excelent! O să faceţi împreună nu un singur articol, ci un serial. Lucru temeinic, să nu vă poată ataca nimeni. Caută-ţi asociatul.

— M-am gândit să lucrăm împreună.

N-am înţeles din prima clipă.

— Împreună cu cine?

— Cu tine, bineînţeles.

Un fior de gheaţă mi-a trecut vibrând prin şira spinării.

— Nu! am ţipat. Asta nu! Asta nu! Asta nu!

29

Pe măsură ce trece timpul, mă conving din ce în ce mai mult că acelaşi ochi (ochiul meu, să zicem) învaţă să cuprindă lumea în două feluri de priviri: una probabil normală, care surprinde lucrurile dintr-o perspectivă apropiată, şi alta telescopică. Aceasta din urmă devine normală şi ea îndată ce conţinutul investigaţiilor nu te mai sperie.

Cu privirea mea cea fundamental-normală pot vedea, de pildă, setul de ilustraţii turistice pe care, căţărat pe pervaz, un bătrânel abia mutat vizavi, la etajul trei, le agaţă în cuie, pe peretele exterior al blocului-cazarmă. Le văd ocupându-şi locul dinainte hotărât pe un arc de cerc imaginar, trasat deasupra ferestrei, şi încep să mă simt ca un călător intrat într-un compartiment de tren: ridici ochii şi, de-o parte şi de alta a oglinzii, dai peste fotografiile albăstrui cu castelul Peleş şi hidrocentrala de la Porţile-de-Fier. E o invitaţie adresată turistului surprins deja în flagrant delict de călătorie. Mergi spre Sibiu, ca Vicu Gozaru, să vezi dacă nu cumva ţi-a mai fătat turma nişte miei întârziaţi, iar ilustraţiile din compartiment îţi magnetizează pentru câteva clipe privirea, amintindu-ţi prompt că mai există în jurul tău locuri de vizitat. Nu toate produc lapte şi caş de oaie. Dar, în sfârşit, ele există şi se impun în felul acesta memoriei.

De la distanţă, nu-mi dau prea bine seama ce peisaje a selectat bătrânelul. El, de bună seamă, trebuie să fie vreun ceferist pensionar. Important e faptul că atârnă tablourile de zidul apartamentului, în exterior, ca să le vedem cu toţii câtă vreme n-o să intre apa de ploaie sub sticlă, să-i strice ilustraţiile decupate din reviste. Mă întreb pentru cine o face: pentru noi, care vom fi de-acum înainte obligaţi să-i privim opera de fiecare dată când ne interesează ce ne mai rezervă vremea pe-afară, sau pentru el, dintr-un spirit neridicat încă la voinţa de originalitate a unui Macarie, mulţumindu-se, prin urmare, cu reproduceri tipografice înrămate.

E greu de răspuns pe loc. Nu ştiu prea multe despre gusturile estetice ale ceferiştilor pensionari. S-ar putea sa se simtă bine numai când asemenea peisaje profesionale le marchează pregnant compartimentul. Uneori, fără să-i mai întrebe dacă sunt sau nu de acord, compartimentele lor se desprind de pe linie, câştigă treptat înălţime şi înţepenesc pentru tot restul vieţii într-un bloc oarecare, la nivelul etajului trei. Atunci poate că nu-ţi mai rămâne de făcut nimic altceva decât să scoţi pe geam tablouaşele cu vederi din ţară şi să le atârni pe zidul exterior, ca să le vadă toată lumea şi să ştie că acolo, printre alte apartamente înghesuite, se află un fost vagon de tren personal, împreună cu conductorul aferent.

Tot privirea mea reglată pentru perspectiva apropiată este cea care îl descoperă din când în când pe actorul amator Boroş dincolo de ferestrele lui Ruja. Improvizatorii de felul lui,

specializaţi în scurte scenete alcoolice, uită repede şi sar uşor de la genul dramatic la vodevil. Un vodevil pe muzică de Ruja-junior, cel din orchestra restaurantului „Someşul“, care, atunci când nu-şi bate nevasta cu arcuşul, ştie să-l poarte pe cutia viorii cu destulă sprinteneală, dând drumul melodiei în lume, de data asta gratis, prin fereastra deschisă. Ruja-senior şi Boroş cântă răguşit, ţinându-se pe după umeri. N-ai zice că în urmă cu puţin timp unul umbla pe sub ferestrele celuilalt cu provocări grosolane şi invitaţii exprese la o răfuială de tip *blitzkrieg*. Nu m-ar mira ca Boroş să nu-şi mai aducă aminte şi să-l privească pe cel ce i-ar zgândări memoria ca pe un provocator; un băgător de zâzanie, care trebuie, fără întârziere, descurajat.

— Eu, cu pretinu’ Ruja? Ne-am certat?! Cum să ne certăm? Păi, cu pretinu’ Ruja suntem uite-*aşa*!

Şi şi-ar încârliga unul peste altul degetele arătătoare de la ambele mâini, ca să fie limpede pentru toţi că din strânsoarea aceea frăţească nu i-ar putea smulge nimeni şi nimic. Chiar dacă nu şi-au atârnat la exterior tablouri cu peisaje turistice, ci propriile lor cămăşi transpirate, au şi ei loc rezervat în compartimentul de tren care bântuie etajele blocului de vizavi. Şi poate că le bântuie, fără să ştiu, şi pe ale noastre.

Bocănituri greu de localizat fac pereţii de beton să vibreze ritmic în aerul cald al amiezii. Adela, care stă ghemuită pe canapea, cu picioarele strânse turceşte, se opreşte pentru câteva clipe din citit şi ascultă. Îi surprind în ochi o sclipire parcă nu atât indispusă, cât întrebătoare. Prin uşa deschisă a balconului, cercetează faţada vecină cu aceeaşi privire focalizată scurt, bună pentru a înregistra imediatul, în timp şi în spaţiu.

— N-ai tu norocul ăla! zic.

Se uită la mine ca şi cum n-ar înţelege la ce fac aluzie.

— Ce noroc?

— Să-şi demoleze blocul, singuri şi nesiliţi de nimeni.

După zâmbet îmi dau seama că am nimerit pe aproape.

Sau că, în orice caz, ideea îi surâde, fie şi ca eventualitate pur teoretică. Sta cu *Inocentul* lui D’Annunzio pe genunchi. Îşi ţine un deget vârât între file, ca să nu piardă şirul.

— Pur şi simplu îşi bate bolţurile cu ciocanul, vin eu cu explicaţia logică. Dacă şi-ar aduce un pistolar de pe şantier, ar da faliment. Asta, când ţi se învârteşte puţin printr-o cameră, ţi-a şi luat suta de lei.

Nu mai sunt chiar atât de sigur că zgomotele de covăcie vin din apartamentul ceferistului pensionar, deşi aşa s-ar cuveni: el e

ultimul mutat în împrejurimi. Ciocăniturile acelea turbate pot să provină, la urma urmei, din oricare compartiment de tren poposit pe verticală între cer şi pământ. Cu excepţia celui care îl leagănă agale pe Rudi Lingurar. Acolo nu se bat bolţuri, fiindcă Rudi ar fi ultimul dispus să investească timp, bani şi imaginaţie în decorarea compartimentului său. Nu mi-l pot închipui altfel decât trântit într-o rână pe canapeaua murdară, cu arcuri scârţâitoare. Mănâncă fasole boabe şi cârnat sleit dintr-o conservă spintecată cu briceagul, iar din când în când, ca să-şi „taie greaţa“, soarbe înghiţituri mari dintr-o sticlă de rom. Cu ochii lui bulbucaţi fixează nepăsător o pată de mucegai lăţită pe perete în lunile ultimei sale absenţe. Poate că se gândeşte la Elvira Muscan, înregistrând oarecum mecanic fondul sonor al străzii, aşa cum îi pătrunde el prin spărtura mereu neastupată a ferestrei. Tot la Elvira Muscan se gândeşte şi blondul melancolic care, dimineaţa, pe când altă lume zoreşte la slujbe, se prezintă punctual vizavi, se aşază cuminte pe trepte şi aşteaptă răbdător să i se trezească prietenii de pe la diverse etaje, în speranţa că măcar ei or să aibă vreo idee în legătură cu ce ar fi de făcut ca să se umple încă o zi din viaţa asta monotonă.

Sună telefonul. Mă uit la el ca la cutia cu surprize şi nu mă mişc. Poate din cauză că de la un timp încoace îmi doresc cât mai puţine surprize, semn că-mi lipseşte un concediu. Dacă aş fi mai mic, m-aş înghesui într-o sticlă julesverneană, lângă un document misterios cu care zău că mi-ar conveni să fac înconjurul lumii. M-aş înveli, noaptea, în hârtia lui foşnitoare, ca să nu sufăr de frig. Să nu mă prindă reumatismele de la apa rece şi sărată. Ziua aş putea sta cu burta la soare, ca într-o seră liliputană, legănată de valuri. Cu condiţia ca sticla să nu fie una de bere, verzuie şi aproape opacă, şi nici să n-am neşansa de a fi înghiţită repede de vreun rechin. Aud că rechinii ăştia înghit orice, până îşi epave preistorice provenite din dezastrul Atlantidei. Ar fi în stare să-mi strice concediul cu flămânda lor curiozitate, fir-ar ei blestemaţi! Una e să-l petreci într-o sticlă julesverneană, şi cu totul altceva să navighezi, împreună cu sticla respectivă, printr-o burtă întunecoasă de rechin.

Chiar dacă în felul acesta afli nemijlocit ce mănâncă rechinul la cină: un braţ de caracatiţă, o cizmă scâlciată, cinci scrumbii crude, trei cutii cu fasole boabe şi cârnat, o bucată de scândură şi documentul cu coordonate secrete.

Nici prea mult, nici prea puţin. Exact atâta cât să-ţi strice ţie concediul.

Adela vorbeşte la telefon şi îmi face semne să închid uşa balconului, ca să n-o mai deranjeze bufniturile scurte şi repezi cu care cineva îşi bate, în orele de linişte, covoarele. Din tonul discuţiei şi din câteva cuvinte anume, deduc că la celălalt capăt al firului e Nastasia Persecă. *Inocentul* lui D'Annunzio zace lângă genunchiul neveste-mi. Cântăresc din ochi volumul şi apreciez că n-are decât vreo două sute cincizeci de pagini. Aş putea să-l iau şi să-l citesc în întregime până termină Nastasia tot ce are de spus.

Dacă nu cumva, între timp, au să se scoale copiii.

Ies în balcon şi închid uşa după mine. Cel care bate covoare e un tinerel căsătorit de curând. Până nu demult vorbea cu vocea aceea caraghioasă, în schimbare, care te face să tresari şi să te întrebi uimit cu ce fel de pasăre te-ai întâlnit pe neaşteptate. Până mai ieri, în ajunul Crăciunului ne bătea în uşă şi îşi cânta colinda ca un aer preocupat şi grăbit, de parcă singurul lui gând important era atunci să o ia altora înainte. În ajunul Crăciunului cunoştea pe toată lumea din cartier; amnezia îl pălea abia după ce-şi lua zorit moneda şi pleca mai departe. În orice caz, nu era glumă cu amnezia lui: dura tot timpul anului. Nu mai cunoştea pe nimeni şi un fel de paralizie facială statornică îl împiedica să-şi descleşteze maxilarele pentru un salut. Noroc că-i revenea memoria subit la Crăciunul următor, când saluta din nou pe toată lumea şi-i dădea zor cu mai vechea lui placă folclorică, din apartament în apartament.

Se însurase de câteva săptămâni şi iată-l fudul, bătând cu incredibilă râvnă covoarele tinerei neveste.

O să-i treacă. O minune ţine trei zile, după care pe amnezicii de profesie îi apucă negreşit amnezia.

Mă uit din nou la tablourile presupusului ceferist. Ce idee, să-ţi muţi interiorul afară, de parcă ţi-ai întoarce haina cu căptuşala deasupra! Şi încă la etajul trei, unde ţi-a eşuat compartimentul de tren ca o minge zvârlită pe acoperiş şi rămasă într-un echilibru relativ stabil între ţigle şi streaşină.

Oare unde ne invită să călătorim?

Unul din peisajele înrămate pare să fie o pădure albastră.

Aici trebuie să forţez. Aici e nevoie de o privire telescopică, altfel totul rămâne scufundat în vag, în indecis. Chestiune de lentile: pe unele le schimbi, pe altele le reglezi până prinzi distanţa focală potrivită. Şi deodată descoperi că totul se subţiază în jur, până la grosimea unui geam de sticlă, sau şi mai mult, o folie de celofan. Blocul-cazarmă nu mai e decât o

imagine fixată instabil pe o peliculă de aer. La fel Elvira Muscan: şi-a pierdut consistenţa, şi-a pierdut identitatea, e o Elviră Muscan vaporoasă, albăstruie, mişcându-se în cadrul unei ferestre vaporoase, albăstrui. Ruja şi Boroş se subţiază şi ei până la dispariţie. O privire telescopică îi pierde undeva, în ea însăşi, ca pe nişte detalii minuscule, insignifiante. O privire telescopică înghite detaliile minuscule şi, prin rama tabloului de vizavi, se afundă în inima pădurii albastre până acolo unde devin vizibili dinozaurii.

Asta în eventualitatea că peisajul înrămat e o pădure albastră şi nu un cer înstelat. Dacă privirea telescopică are de pătruns printr-un cer înstelat, atunci o s-o facă nestingherit până în apropierea celor mai îndepărtate galaxii. Nu mă mai învecinez cu Rudi Lingurar, ci cu galaxia din Andromeda. Este deja altceva. Este ca şi cum ai spune: mă învecinez cu infinitul. Cu ochiul meu declarat miop privesc de-a dreptul în infinit.

Prima dată când am privit de-a dreptul în infinit am făcut-o cu un binoclu de teatru. Aveam unsprezece ani şi o privire telescopică încă neantrenată. Trebuia s-o ajut cu ceva, fie şi cu un asemenea instrument caraghios, de care ştiu acum că — dacă ar putea — stelele ar râde cu gura până la urechi. Mă uitam la cer ca la o scenă extraterestră, în căutarea vedetelor. Îmi amintesc că eram emoţionat, derutat. Dacă m-ar fi înghesuit cineva atunci, cerându-mi să-mi spun repede numele, aş fi zis probabil că mă cheamă Rigel sau Arcturus.

Cu o privire telescopică descoperi nu atât lucruri, cât distanţe. Asta mai ales după ce depăşeşti faza binoclului de teatru şi începi să renunţi la protezele optice, antrenând însăşi privirea să-şi regleze raza şi unghiul de deschidere. Pentru ca privirea să bată cât mai departe, unghiul acesta trebuie să fie foarte mic, e o regulă a instrumentelor optice, confirmată de experienţa filozofică a lui badea Pavăl. Ea nu e contrazisă decât de cazul fericit când descoperi că şi în lipsa instrumentului tehnic privirea telescopică rămâne destul de abilă înеît să poată explora — prin rama unui tablou extras dintr-un vagon de tren personal şi fixat pe zidul exterior al unui apartament de bloc, să zicem — distanţele şi lucrurile aflate la distanţă. Atunci unghiul de deschidere nu e obligatoriu să fie extrem de mic, ca o paralaxă stelară. Poţi cuprinde în el, simultan, o infinitate de galaxii, iar uneori până şi celebrul Big Bang care le-a produs şi poate că încă le mai produce.

Se zice că o privire telescopică e rece ca o spinare de broască şi încetul cu încetul te însingurează. Tot ce se petrece în profunzimea spaţiilor e rece şi tăcut. Imense cutremure de materie se produc într-o muţenie cosmică totală, ca şi cum lumile ar fi acoperite de nişte colosale clopote de sticlă. Nişte emisfere de Magdeburg cereşti. Când o stea explodează în profunzimea propriei sale emisfere de Magdeburg, strigătul ei de moarte ajunge pe cerul nostru azuriu ca un splendid fenomen luminos, consemnat în analele astronomice la rubrica privind „evenimentele rutiere“ banale ale sistemului nostru stelar. O privire telescopică aplicată Soarelui însuşi ar putea descoperi la un moment dat o gravă disfuncţionalitate internă, preludiul unui infarct cosmic, al unui asemenea eveniment rutier banal ce urmează să fie înregistrat în altă parte. Ca o floare de lumină pe cerul unor planete aflate în mijlocul altor emisfere de Magdeburg, în cădere liberă spre viitor. Spre ceva pe care îl putem aproxima în diverse chipuri, iar uneori avem chiar orgoliul de a susţine că îl cunoaştem satisfăcător, ca ţintă finală.

Ai fi tentat să admiţi că o privire telescopică are în ea ceva înfiorător şi neomenesc, fiindcă nu omul e cel intrat în câmpul ei de acţiune, ci lucrurile dinaintea lui şi de după el. O asemenea privire te sperie, descoperindu-ţi faptul că nu eşti tu buricul unui întreg univers şi obligându-te să asişti neputincios la prăbuşirea templului de nisip în care ţi-ai zidit convingerile potrivit unei religii născocite după chipul şi asemănarea ta. O privire telescopică devine normală în măsura în care eşti în stare să ţi-o însuşeşti ca pe un instrument menit să te reconstituie. Omul e cu adevărat o creatură minunată, dar va fi şi mai minunată înţelegând că universul e mult mai larg şi mult mai bogat decât ceea ce-i arată propria lui emisferă de Magdeburg, la care are tendinţa de a limita totul şi infatuarea de a trata evenimentele în consecinţă: printr-o privire mai mioapă chiar decât privirea mioapă pe care din când în când încerc să mi-o telescopez în univers.

Am discutat cândva pe tema asta cu badea Pavăl, care tocmai scosese în vânzare marfă de sezon: un sac de pere, ciuperci şi o găleată plină cu flori de câmp adaptate relativ recent la pământul mai gras din grădină. Părea foarte preocupat de sfârşitul lumii. Pesemne discutase în contradictoriu cu altcineva şi voia să-şi verifice şi pe pielea mea ideile.

I-am descris ce-o să se întâmple. Cum o să se răcească Pământul peste câteva miliarde de ani. Cum au să se erodeze

toate lucrurile şi energiile. Cum o să facă Soarele infarct, când n-o să-l mai ţină balamalele, sătul de lunga lui cădere liberă printre emisferele de Magdeburg ale altor sori îndepărtaţi.

Asculta şi nu părea mulţumit. Clătina din cap cu obişnuitul său zâmbet filozofic rezervat clienţilor de calitate. Între timp nu stătea degeaba: măsura pentru un copil saşiu nişte pere teribil de galbene pe care le vârâse într-o pungă de plastic atârnată de cârligul cântarului cu arc, ţinut cu pricepere expertă pe arătătorul mâinii stângi.

— Dumitale nu-ţi vine să crezi! am observat, prefăcându-mă uimit. Poate că eşti dintre cei care se uită în calendar şi aşteaptă îngrijoraţi anul 2000. Îţi faci socoteala să fii cât mai spălat de păcate când sună trâmbiţele pentru Judecata de Apoi.

— Nu-i vorba de asta.

— Atunci de ce-i vorba?

Copilul saşiu îşi vârâse perele în ghiozdan şi rămânea să caşte gura la noi, plimbându-şi privirile derutante de la unul la altul. Badea Pavăl nu putea să-şi descrie teoria sub întrebările mute ale unor ochi căprui încrucişaţi.

— Du-te acasă, măi Petrică! Vezi că te aşteaptă cu masa.

Pentru badea Pavăl, toţi băieţii necunoscuţi sunt Petrică, iar fetele necunoscute, Afrodita.

— Uite ce m-am gândit eu: că treaba asta cu anul 2000 e prea simplă. Prea seamănă cu o poveste şi nu rezolvă nimic.

Badea Pavăl ştie din propria lui experienţă că poveştile, oricât de frumoase şi interesante, nu rezolvă nimic. Aşa şi cu viziunile intens metaforizate ale Apocalipsului. Poftim: iei răul din lume şi-l arzi, aşa cum ai arde un morman de gunoaie.

— Asta în cazul că ştii să-l alegi, vin eu cu o idee care complică problema şi-i sporeşte gradul de dificultate.

— Să zicem că ştii să-l alegi.

Nu degeaba e badea Pavăl filozof! Îşi defineşte cu mare atenţie datele cu care operează. E el puţin naiv, dar în nici un caz un sofist cu conştiinţa sofisticii sale.

Aşadar, desparţi binele de rău şi răului îi dai foc. Ce rămâne? mă întreabă, privindu-mă concentrat, badea Pavăl.

— Tot bine şi rău.

— De unde ştii?

Îi citesc dezamăgirea în ochi. Crezuse pesemne că o să mă dea gata cu ultima lui speculaţie. Nu se aştepta să i-o ghicesc chiar atât de uşor. Poate că trebuia să mă gândesc la asta şi să-l menajez. În felul său, aruncase şi el o privire telescopică în

univers şi văzuse acolo un lucru pe care nu-l vede oricine: că dacă desparţi binele de rău, el nu poate rămâne singur, ci secretă din sine însuşi un altfel de rău, o prelungire de umbră menită să pună binele în evidenţă, prin contrast, mai departe. Când ajungi să înţelegi asta, nu-i greu să mergi cu raţionamentul până la capăt şi să descoperi că nici un Apocalips nu rezolvă nimic fiindcă purificarea însăşi, purificarea totală, e o iluzie.

Cu privirea sa telescopică, badea Pavăl făcuse o asemenea descoperire importantă, bună de pus lângă o altă constatare de-a lui, referitoare la adevăr:

— Adevărul e ca un câine fără dresură. Nici la naiba nu stă acolo unde-i spui tu să stea! Tragi pielea de pe el, ca hingherul, ca să-ţi faci ţie cojoc. Şi te trezeşti mai apoi că nu cojocul din blană de câine îţi ţine de cald, ci din blană de miel. Adevărul nu-i bun decât dacă-l laşi să umble pe unde-o vrea, cu pielea pe el. Altfel e un hoit împuţit, iar mie nu-mi plac hoiturile împuţite.

Ceea ce spune badea Pavăl despre adevăr mă face să cred că privirea telescopică nu-i chiar atât de străină de om şi de omenesc pe cât apare la prima vedere.

Un lucru cât se poate de liniştitor.

Şi mai e şmecheria aceea care strânge luneta şi-i face bucăţile să se adune cuminte una în alta. Să se plieze într-o privire obişnuită. Privirea telescopică se retrage din tabloul galactic suspendat vizavi, la nivelul etajului trei. Îl contemplă pe băiatul recent însurat, care îşi cară acasă covoarele, vânturând plin de importanţă racheta de tenis folosită la desprăfuire. Contemplă adolescenta blondă care îşi târăşte cu jenă cizma de ghips, şchiopătând pe trotuar. Contemplă prin uşa din nou deschisă a balconului imaginea unei Adele amuzate de cine ştie ce istorioară familială, relatată, pe fondul clinchetului de văsărie scuturată de tangaj în bucătăriile navelor-fantomă, de la un telefon luat parcă în veşnică şi exclusivă stăpânire de Nastasia Persecă. În sfârşit, surprinde jos, în faţa scărilor, frământarea nervoasă a vecinului Indrei, exasperat de insistenţele unui corturar, fost colaborator de târguri secrete, şi care nu se lasă acum alungat cu una, cu două.

— Te dau pe mâna Miliţiei! se răţoieşte marţianul, roşu la faţă de emoţie, şi agită la vedere un aparat de fotografiat, ca să-i fie celuilalt limpede că n-are nici o scăpare: i-a înregistrat acolo, pe peliculă, mutra bărboasă, sacul soios, atârnat de umăr, şi lucirea rău prevestitoare din ochi, probe irefutabile pentru postura lui de corturar indignat şi pus pe rele.

Redevenită normală, privirea telescopică mai poate înregistra, cu surprindere, că e toamnă.

E toamnă iar, cum spune un cântec optimist-melancolic. Toamna se numără bobocii gâscanului interior. Uneori chiar şi cei ai Gâscanului Suprem. Totul depinde de reglajul corect al privirii.

30

Pentru mine e un lucru dovedit că, de pildă, copiii utopici din ziua de azi sunt mai greu de modelat decât copiii utopici din ziua de ieri şi chiar decât cei din ziua de mâine.

Un copil utopic din ziua de azi nu numai că ştie exact ca vrea, dar mai e şi destul de încăpăţânat când trebuie să-şi atingă scopurile imediate. Fuziunea aceasta îmi închipui că nu e caracteristică tuturor secolelor. Prin urmare, spre norocul lor, unii părinţi vor fi avut, iar alţii vor mai avea de acum înainte, posibilitatea să scape prin diverse tertipuri mai mult sau mai puţin abile de pretenţiile copiilor utopici trecuţi şi viitori. Cei care, să zicem, ştiu exact ce vor dar nu sunt destul de încăpăţânaţi, sau cei care sunt încăpăţânaţi de felul lor, însă nu prea ştiu în ce direcţie să-şi dirijeze acest mare şi înspăimântător talent genetic.

Exemple convingătoare: un copil utopic din ziua de azi face el ce face şi, deşi i-ai interzis categoric, deşi ţi-a promis cu lacrimi de sinceritate că nu mai cumpără gumele de mestecat sârbeşti vândute de florărese cu un suprapreţ incalificabil, n-apuci să te mişti de colo-colo până când iarăşi îl vezi ronţăind porcăria lipicioasă, ca un hârciog care urmează un antrenament de masticaţie pentru boabele de porumb de la iarnă. Acelaşi, dacă îl plesneşte din senin să se plimbe cu bicicleta, e în stare să te trezească din somn, ori să te ridice de lângă articolul despre quasari (redactat în paralel cu cel despre superprostia umană) şi să te oblige, pur şi simplu, să cobori în pivniţă ca să-i scoţi la lumină bicicleta de pe unde ai încuiat-o.

— Tati, vreau să fac câteva ture...

— Pentru numele lui Dumnezeu, *acum* ţi-ai găsit să mă deranjezi?!

— Tati, e ceva foarte important.

— Lasă-mă în pace! Nu vezi că scriu?

— Dar, tati, mi-ai promis!

— Ei şi ce-i cu asta? Odată şi odată o să mă ţin de cuvânt.

— Tati, hai să ne plimbăm împreună.

— Ei, asta-i acum!

— Tati, ştii ce interesant e? Uite cum facem: tu îţi iei bicicleta, iar mie mi-o aduci pe a mea. După asta, ieşim frumuşel şi dăm o raită pe la „Colina“.

Ce mai! O întreagă filozofie.

— La „Colina” nu!

— De ce nu?

— Ştii tu de ce. Aminteşte-ţi de povestea cu săniuţa. Panta-i pantă, nu vreau să se mai repete ce-am văzut acolo, ştii tu unde, şi atunci.

Atunci înseamnă februarie, iar *acolo* e fosa de beton din spatele cabinei telefericului, la cota 1400, lângă Sinaia. Copilul utopic zburdă întărâtat prin aerul aproape solidificat de ger. Se grozăveşte cu săniuţa lui printre schiorii coborâţi unul după altul din munte, în slalomuri care împroaşcă de sub schiuri, până departe, zăpada îngheţată. În final — nici nu se putea altfel! — îl scoţi din fosa înzăpezită, unde urlă de durere şi de spaima căzăturii în aşa hal încât până şi câinele de pază a uitat să mai muşte. Stă retras în fundul colibei degerate şi, după cum îi sclipesc ochii uşor exoftalmici, nu-ţi poţi da prea bine seama cine din trei e mai speriat: tu, el sau copilul utopic.

— Nu! La „Colina“ am spus: nu.

— Bine, tati, atunci o luăm spre cabana „Făget“. Pe acolo nu prea circulă maşini.

De fapt, circulă, dar mai puţine decât în oraş.

— La cabana „Făget“ parcă mai merge.

Iată, descris sumar, mecanismul pe care se strecoară slăbiciunea. Copilul utopic iese mulţumit în alee, aşteptând să cobori în pivniţă şi să-i aduci bicicleta. În ce-l priveşte, de la bun început voia la cabana „Făget“.

M-am trezit pedalând în urma bicicletei verzi, cu roţi mici şi cauciucuri groase, pe care fiică-mea se străduia s-o conducă pe străzile cartierului cu o afectată dezinvoltură. Eddie Merckx n-a început altfel, pe străzile propriului său cartier, dar poate nu-l supraveghea nimeni îndeaproape, ca pe un copil utopic din ziua de azi. El aparţine iremediabil celei de ieri.

Uite-aşa ne trecem viaţa: cu ochii scormonind în stânga şi-n dreapta, după pericole care poate că vin sau poate că întârzie, iar cu mintea frământând gazetăreşte subiectul quasarilor. Cum

naiba să scrii despre quasari, încât să fie şi corect ştiinţific, şi pe înţelesul cosmonauţilor de rând, şi interesant?! E destul să fac greşala de a introduce în text o ecuaţia simplă ca *delta lambda supra lambda egal trei virgulă patru,* ceea ce e foarte adevărat şi semnifică valoarea maximă a unei deplasări spre roşu observate în spectrul unui quasar. E destul să fac imprudenţa asta fatală, şi m-am trezit cu foaia aruncată la coş: cine-mi mai citeşte articolul? Poate că nici măcar restul revistei.

Cosmonauţii de rând vor lucru uşor de digerat: iei tubul cu concentrat informaţional, storci doi-trei centimetri de pastă direct pe limbă şi plescăi: mnim-mnim-mnim! Nici măcar pilulele nu mai interesează. Au ele substanţă, au culoare, ca să nu le încurci, dar n-au gust.

Am ieşit prudent în bulevard, aşteptând să treacă mai întâi un autobuz „Ikarus” şi două troleibuze. Unul dintre ele era troleibuzul circumselenar, numărul 25. O urmăream mulţumit pe fiică-mea, cum pedala spre capătul tuturor liniilor: Houston, rampa afumată de unde se lansează navetele noastre rutiere şi toate speranţele care însoţesc aceste călătorii spre Luna din celălalt capăt al oraşului.

Nu poţi descrie un quasar fără să vorbeşti de nişte formidabile emisii de radiounde, de jeturile acelea difuze, în spectrul cărora descoperi prezenţa atomilor de hidrogen, magneziu, ioni de oxigen III, carbon III şi IV şi aşa mai departe. Fără să descrii diametre unghiulare de domeniul secundelor şi chiar al miimilor de secundă. Fără să te înglodezi în diverse ipoteze privind natura galactică sau extragalactică a acestor corpuri-enigmă, care par să conducă direct la Big Bang, deci chiar în inima sensibilă a astrofizicii şi cosmologiei. Fără să pomeneşti de sincrotronism, de asemănarea cu radiogalaxiile şi cu galaxiile Seyfert. Fără să încerci o aplicare a legii lui Hubble, ca să dovedeşti nimic altceva decât că dispersia strălucirilor absolute ale quasarilor face improprie extinderea acestei legi pentru distanţe foarte mari.

Totul e adevărat, dar cosmonautul de rând, cel care se înghesuie în troleibuzul 25 ca să dea ocol Lunii şi să coboare în celălalt capăt al oraşului, se uită la tine ca la un oligofren şi se trage cât mai departe, ca nu cumva să se molipsească, în plus, despre toate acestea trebuie să vorbeşti foarte interesant. Încă nu ştiam cum, dar ştiam că se poate. Despre toate mizeriile, despre toate spaimele prezente şi viitoare se poate vorbi foarte interesant.

Am dat ocol rondului cu iarbă, cel în jurul căruia ne invita un semn imperativ, de sens unic, şi ne-am înscris pe drumul principal spre Utopia. Lăsam la dreapta depozitul de autobuze şi controlorii de zbor. În stinga începea o rezervaţie de puieţi utopici. Eliberat de autovehicule, drumul ieşea din oraş. Ducea drept înainte.

Despre orice subiect se poate scrie foarte interesant. Mi-am amintit de un articol plin cu socoteli aritmetice: adunări, înmulţiri, împărţiri, chestiuni elementare. Ceea ce impresiona la aceste calcule era lungimea cifrelor. Începea cu miliardele, apoi cifrele creşteau aşa, progresiv, transformându-se intr-un cârnat de zerouri la care te uitai descumpănit şi amuzat, neştiind cum să mai citeşti rezultatul. Autorul luase actuala rată de creştere a populaţiei şi făcea în joacă diferite socoteli. Spaima nu te putea apuca decât în momentul când înţelegeai că dincolo de zerourile acelea nesfârşite erau oamenii viitorului. Se stabilea cu aproximaţie data la care, conform calculului rece şi nesentimental, *întreaga* materie comestibilă a planetei ar urma să fie reciclată prin corpurile acelei colonii monstruoase şi transformată, vorba lui Gusti Dejeu, în rahat.

Era prin 2500. După asta se putea începe, la modul disperat, asediul galaxiilor.

N-o să fie aşa, dar subiectul era tratat teribil de interesant. N-am dormit o noapte întreagă, cu gândul la cifrele acelea. Să fi fost cât de beat, aveau darul să mă dezbete mai eficient decât orice doză de cofeină.

Deodată, i-am văzut. Veneau dinspre cabană, pe partea noastră de drum. Dacă ne continuam plimbarea în aceeaşi formaţie, aveam să-i întâlnim în mai puţin de un minut.

— Treci în spate!

Strigasem destul de hotărât, însă porunca era atât de neaşteptată încât fiică-mea s-a arătat mai degrabă surprinsă decât dispusă să-mi dea ascultare. Şi-a întors capul şi i-am văzut ochii utopici privindu-mă întrebători.

— Treci, când îţi spun!

De data asta s-a supus fără să crâcnească. Faţa mea îi oferea pesemne un spectacol destul de urât ca să ştie că nu mai încăpea loc de glumă. A virat încet spre stânga şi, ezitând, bicicleta ei scundă m-a depăşit în sens invers. Încă tot nu înţelesese: mă privea nedumerită, aşa cum întâmpină copiii, înainte de a avea curajul să ia propriile lor hotărâri, hotărârile impenetrabile ale adulţilor.

Aş fi fost fericit să pot crede că o ţine neabătut spre casă, fără să mă aştepte. Ştiam că n-o să se întâmple aşa. Cu coada ochiului am văzut bicicleta verde virând din nou şi urmându-mă la vreo zece metri distanţă. Pedalam încet, aşa că n-avea nici o dificultate să se ţină de mine.

„De ce naiba...?“ era să izbucnesc într-o explozie de revoltă mentală, apoi mi-am amintit că nu-i spusesem să facă altceva şi pentru câteva clipe pur şi simplu am uitat-o.

Cei trei veneau agale în întâmpinarea mea. Puteau fi nişte excursionişti ieşiţi să bea o bere rece la cabană. Trei utopişti necunoscuţi, de care să-mi fie ruşine mai apoi că i-am suspectat de cine ştie ce gânduri mizerabile. Să râd de mine însumi, ca de un biet alarmist cu cămaşa leoarcă de transpiraţia secretată prin toţi porii, în numai câteva secunde.

Se spune că frica are un miros specific. Mai bine zis, transpiraţia fricii. Un miros care atâţă. Victima însăşi participă la stimularea agresorului ei, îi umple nările cu mirosul aţâţător al fricii proprii şi ochii cu semnele, pândite lacom, ale derutei sale exterioare. Victima grăbeşte astfel momentul atacului şi face să devină sigur ceea ce altfel ar mai putea fi eventual evitat. Nişte fire invizibile stabilesc între cele două părţi o relaţie iniţial subtilă, dar care face loc, neîntârziat, brutalităţii. Mirosul transpiraţiei cheamă agresiunea. Privirea derutată cheamă agresiunea. Lupul cel rău sfâşie oaia utopică. Aşa se spune.

Cămaşa mi se lipise de corp şi, pesemne, încă nu-mi era destul de frică încât să nu-i mai simt cu neplăcere atingerea umedă, greţoasă. Pedalam încet, vrând parcă să întârzii cât mai mult momentul întâlnirii. Ştiam deja că toate presupunerile mele optimiste nu aveau valoare. Cei trei mă aşteptau cu bucurie, eram omul lor. Cum avea să se întâmple? „Bă, dă-mi un foc. Dă-mi o ţigară. Tu eşti ăla care m-ai înjurat cândva de mamă, nu-i aşa? Cine-i mîţa asta mică, nu ne-o dai puţin şi nouă, s-o verificăm la tabla înmulţirii? Aud? Ai cârâit ceva?“

Am simţit că mi se tulbură mintea. Mâinile mi se albiseră de cum strângeam, inconştient, mânerele de cauciuc.

Culmea perversităţii ar fi să mă lase să trec şi s-o oprească pe fetiţă. Oricum, eram al lor. Trebuia să mă întorc din proprie iniţiativă.

Lupul cel şmecher sfâşie oaia utopică.

Nu mai ştiu exact cum s-a întâmplat. Am văzut o mână străină pe ghidon. Alte mâini mă trăgeau de coapsă şi de umăr, încercând să mă răstoarne. Filmul nu s-a mai rupt de data asta,

ci s-a comprimat excesiv. Eram cu pompa de bicicletă în mână şi fugeam orbit de ură după un străin înspăimântat. Îi vedeam cămaşa vernil pe care se lăţea neverosimil o pată mare de sudoare. Îi mai vedeam călcâiele, pe care ştiam că trebuie să i le plesnesc. Auzisem de două ori osul sfărâmându-se şi voiam sa-l mai aud o dată. Voiam să-i rup măcar o gleznă şi ăluia după care fugeam.

N-am reuşit să-l ajung. Aveam gura uscată, plină de înjurături seci, iar gâtul îmi ardea de fiecare dată când trăgeam aerul în plămâni, horcăind. Respiram parca direct cu traheea, fără alt organ intermediar. Unul din lupii lu' Sâmpetru gonea pe şosea în direcţia cabanei de unde ceata tocmai venise. Altul alerga cocoşat peste câmp, de-a dreptul spre pădure. Din felul cum îşi ţinea un antebraţ cu mâna cealaltă înţelegeam că urletele lui erau de durere, şi nu de umilinţă. Al treilea zăcea în şanţ, cu capul spart.

Poate că-l omorâsem. Oaia utopică lovise cu sete în capul lupului stupefiat.

Am revenit la bicicletă, mi-am ridicat-o de pe asfalt, i-am îndreptat ghidonul şi am agăţat pompa la locul ei. Nu m-am uitat spre şanţ, ca să nu fiu obligat să constat cumva că individul cu blugi jerpeliţi şi cămaşă cadrilată zăcea fără suflare. Înainte de a-l lovi, mi se păruse că semăna cu Rudi Lingurar.

Eram obosit şi nu voiam să verific nimic. Decât că ei, huliganii şi lupii, rămâneau departe. Cât mai departe.

Am încălecat bicicleta şi, cu picioarele tremurând, am pedalat înapoi, spre casă. Fiică-mea mă urma docil, claxonând la fiecare fluturaş care-i trecea imprudent prin faţă. Putea să se distreze în voie: mai aveam de străbătut câteva sute de metri până la tăblia cu semnul care avertizează că de acolo înainte claxonatul e interzis.

Mă aşteptam să plângă, şocată, să pună întrebări. Nici nu-i păsa de gândurile şi aşteptările mele! Am privit în urmă şi m-am bucurat să-i văd faţa luminoasă, de copil utopic dificil şi inteligent. Dincolo de mica ei bicicletă verde, şoseaua era pustie, cum se şi cuvenea să fie la ora aceea. O clipă mă temusem că o să văd picioarele lui Rudi Lingurar ieşite acuzator din şanţ.

Nu era acolo.

Dacă nu era acolo, atunci e în regulă: poate că nici n-a fost. Poate nici n-o să fie.

31

E uimitor cât de puţine lucruri ieşite din comun mi se întâmplă! Treaba asta e în strânsă legătură cu acea venerabilă Prudentia care mi s-a strecurat în neam pe parcursul istoriei anonime a familiei mele ardeleneşti şi, de la distanţă de câteva secole, mă ameninţă din când în când părinteşte cu degetul.

Thomas Morus n-a cunoscut-o pe Prudentia, şi uite cât de rău i-a mers în cele din urmă! Dacă ar fi cunoscut-o, şi-ar fi păstrat capul pe umeri, dar atunci poate că n-ar mai fi fost un utopist clasic, ci un utopist modern. E drept că în felul acesta s-ar fi cunoscut pe sine mult mai puţin decât din perspectiva condiţiei lui clasiciste. Prudentia nu face decât să încurce lucrurile. Din cauza ei îmi e destul de greu să răspund la întrebarea: cine sunt eu?

Zilele trecute, la redacţie, m-a vizitat un cunoscut. N-are nici în clin nici în mânecă — din fericire pentru el — cu ştiinţa sau cu popularizarea ei şi nici nu-şi aruncă imprevizibil capul spre uşă, ca şi cum s-ar aştepta să intre din clipă în clipă cineva înarmat cu o mitralieră, somându-l să-i predea imediat Adevărul Absolut. Ne întâlniserăm din pură întâmplare în cabinetul unui renumit chirurg, toamna trecută: el cu controalele lui, eu cu necazurile mele mediocre. La chirurg nu prea te-ndeamnă inima să mergi fără impulsul unor asemenea necazuri, fie şi mediocre. Deşi acolo se întâmplă mereu câte ceva. Mereu apar cazuri ieşite din comun: ba o maşină cu ţigani beţi răsturnată în drum spre nunta lor folclorică din Huedin, ba un tăietor de lemne căruia i-a sărit securea în cap, ca să-i testeze duritatea. Ca să nu mai vorbim de banalităţile excepţionale: un picior rupt din şold, o ureche tăiată cu briciul, din pură gelozie. Poate tocmai din pricină că mie mi se întâmplă atât de puţine lucruri în viaţă, am rămas pur şi simplu consternat de câte li se pot întâmpla altora înainte de a bate, fiecare după curajul lui şi dupa energia care i-a mai rămas, în uşa înaltă a sălii de operaţie.

În ziua aceea urma să mi se întâmple şi mie ceva, în aparenţă destul de banal. Şi cu toate acestea îmi ţinea curiozitatea trează. De câteva săptămâni începuse să mi se umfle cotul stâng, îndelung frecat de tăblia mesei în profesiunea mea sedentară. La un moment dat mă tenta să declar întâmplarea accident de muncă şi să cer, conform legii, despăgubiri. Nici o speranţă, fireşte, fiindcă un şef administrativ

priceput (iar Romi Burian e nespus de abil când trebuie să iasă din încurcături) va susţine prompt că mi-am frecat coatele nu la el în instituţie, ci pe mesele restaurantelor, poate chiar în orele de serviciu. În fine, astea-s speculaţii care nici nu contează. Important e că am reuşit să-mi blochez la timp acel canal mental pe care începea să se insinueze, ca la orice ins îndoctrinat cu toate mitologiile contemporane ale existenţei, ideea cancerului. Din moment ce hotărâsem că nu am cancer, puteam să mai aştept, nu era nici o grabă. Aveam şi scuze: Dumnezeule, cât de mult şi sub ce presiune trebuie să lucrez! Îmi propusesem o chestiune delicată, în care succesul depindea nu atât de excavarea migăloasă a datelor problemei, cât de combinarea lor subtilă. Şi de stil. Îmi propusesem, ca într-un fel de pariu încheiat cu mine însumi, să scriu un articol despre extratereştri fără să devin ridicol. Şi, mai ales, fără să mă compromit.

Străbuna Prudentia veghea undeva şi-mi arăta în chip avertizator degetul ei neadormit.

Cunosc o mulţime de inşi care, când aud de extratereştri, fac figura acrită a celui apucat subit de o cumplită durere de stomac. Unuia îi ştiu opinia ca pe un verset academic: „*Întrebare*: Ce credeţi, ce şanse ar avea existenţa vieţii extraterestre? *Răspuns*: Nici una. Apariţia vieţii în altă parte este un eveniment cu totul improbabil.”

Hm! De câte ori recit un asemenea verset academic, spun: hm!

Urmaşul lui Darwin e, totuşi, decent. El evită limbajul ironic al şahistului amator Simenski, care îşi întrerupe lucrul la macheta revistei pentru a exclama: „Aaa! OZN-urile care ne pândesc şi ne studiază! Ce mai spun de noi? Ce-ţi mai transmit?“ Iar atunci, evident, n-ai decât două căi de urmat: ori juri patetic că nu eşti ozenist, ori începi pur şi simplu să spui ce ţi-au transmis recent omuleţii verzi. Deşi fiecare poate cu uşurinţă, la urma urmei, să-şi imagineze şi singur cam ce gândesc ei despre noi.

Nu sunt un adept al dogmei ozeniste, fiindcă refuz dogmele de orice fel. Tot dogmatic riscă să devină şi prietenul de-o seară al lui Nefertiti, marele moştenitor al cultului darwinist. Săgetându-te cu ochiul lui de un albastru saxon, afirmă fără nici o urmă de îndoială, ca şi cum ar fi înhăţat şi el de coadă Adevărul Absolut: Haida-de! Să fim serioşi, vedeţi-vă de treabă. Viaţa e un accident unic, n-a apărut decât pe planeta tuturor accidentelor unice posibile. Pe Pământ.

Spun toate acestea ca să se vadă că nu-mi era tocmai uşor toamna trecută, când, cu cotul umflat şi înroşit, frecam mai departe lemnul dur al mesei mele utopice, în căutarea tonului de violoncel pe care nişte lucruri chiar indigeste se puteau discuta în aşa fel încât, fie şi pentru zece minute din viaţă, cât durează lectura unui articol, să-ţi meargă la suflet. Violoncelul e un instrument grav, fără îndoială. Dar să nu-mi spună nimeni că n-are umor.

N-am reuşit să scriu articolul înainte de întâlnirea mea de gradul trei cu chirurgul. Bursitei care îmi înflorea ca un trandafir în proeminenţa cotului puţin îi păsa de teoria panspermiei, de lacanopterii, hippomyrmecii şi scorodomacii lui Lucian, de dialogurile filozofului Fontenelle privitoare la pluralitatea lumilor, sau de ecuaţia de la Green Bank, născocită de nişte fizicieni antipatici anume spre a-i da cu tifla duşmanului lor personal, purtătorul de stindard evoluţionist. Omul cu un ochi scufundat în semnul plus, iar cu altul în minus, şi pe care eu unul continui să-l iubesc în ciuda afişatului său geocentrism biologic. Bursitei mele (termenul face parte din utopia medicală, e limpede) îi păsa tot atât de puţin şi de propriile-mi speculaţii stilistice conducând direct la problema umorului demn al violoncelului, pe care îl opun celui de stridentă emisie insinuant-certăreaţă al trâmbiţei, ca şi celui de o asurzitoare grosolănie al tobei mari. Articolul risca să se compromită iremediabil, fiindcă loviturile de copită extraterestră ale hippomyrmecilor le simţeam tot mai des în cotul stâng, iar durerea mă împiedica să mă concentrez. Prin urmare, m-am dat pe mâna chirurgului, şi uite-aşa se face că împreună cu vizitatorul meu de zilele trecute avem amintiri comune de pe masa de operaţie.

Ceea ce urma să mi se întâmple mie era, pentru chirurg, un flecuşteţ oarecare. Dacă nu mi-ar fi cunoscut semnătura din revistă, presupun că m-ar fi încredinţat fără ezitare mâinilor dornice de învăţătură (pe pielea altuia) ale studenţilor, îmi închipuiam că ştiu scenariul: o înţepătură banală, acolo, ca să nu simţim local durerea, apoi harşt-harşt! Câteva explorări savante cu bisturiul, cam ca la un furuncul obişnuit. Tot ce crescuse în cotul meu de pe urma loviturilor de copită ale hippomyrmecilor nici nu părea să fie în fond altceva decât un furuncul extraterestru.

Stând acolo, în cabinetul renumitului chirurg, printre cele mai înspăimântătoare tratate ce se pot răsfoi la ora asta pe Pământ, dar şi în vecinătatea discret compensatoare a unor tablouri care

începuseră şi ele să-şi schimbe mirosul de ulei cu cel de cloroform, am aflat cu neplăcere că scenariul meu de acasă avea să fie modificat. Lipsea din el o anestezie totală, fără de care nici un furuncul extraterestru nu-ţi poate fi extras în condiţii optime, dacă a avut sadica inspiraţie să-ţi crească în cot. Aici cunoştinţa mea s-a grăbit să-mi sară în ajutor cu sfaturile practice ale unui cunoscător. Era deja un veteran al zonelor abisale. Voiajase de două ori dincolo de limita unde se produce pulverizarea conştiinţei şi era foarte sceptic în legătură cu finalul scenariului utopic: mă văzusem ieşind din sala de operaţie — mă rog, nu tocmai fluierând, dar în orice caz pe picioarele mele, cu haina îmbrăcată pe o singură mână din cauza cotului bandajat, şi îndreptându-mă uşurat de o grijă spre casă, unde nici măcar nu-mi contramandasem promisiunea de a participa activ la micile corvezi înscrise în programul serii.

Atunci, în timpul numărătorii pe care mi-o făceam singur, cu limba tot mai încleiată (era doar vorba de propria-mi lansare în abisul de dincolo de luciditate!), şi ceva mai târziu, când reveneam în spaţiul de un alb neutru al unei camere de spital, convins că explorez pâcla densă a unei planete de lapte, atunci am avut pentru prima dată, foarte clar, sentimentul că nimerisem între măselele eterice ale celui care cinează la urmă.

Cine cinează la urmă, asta-i convingerea mea, cinează mai bine. Cina lui e lungă şi îmbelşugată, n-ar putea să încapă în nici o statistică de-a lui Gusti Dejeu. Dacă e drept ce spune savantul ajuns coleg de pagină cu umbra lui Nefertiti (uneori îmi doresc să-i mai aud acesteia foşnetul de hârtie metalizată, pe când aripa cu frunze de palmier minuscul o poartă în jurul lustrei ca pe o pasăre colibri îndrăgostită de lumină), atunci rechinul care cinează la urmă singur, întotdeauna singur, are pe masă destule trufandale pentru întreg timpul cât vom mai cultiva cu propriile noastre seminţe Pământul. Iar dacă dincolo de Pământ mai sunt şi alte trufandale care îşi imaginează că mănâncă bine la cină, atunci măselele eterice au să-i ronţăie încetul cu încetul şi pe lacanopteri, şi pe seleniţii wellsieni, şi pe hippomyrmeci. Fie că-i ronţăie îndelung, savurându-i ca pe utopicul ţăran japonez Mampe, sau îi hăpăie scurt, cum i s-a întâmplat mamei mele pe o altă masă de operaţie, cu câţiva ani în urmă, cel ce cinează la urmă este întotdeauna în avantaj şi nu iartă nimic, blestematul! Înfulecă lacom totul, inclusiv resturile.

Timp de 243 de ani, ţăranul Mampe şi-a mestecat zilnic pumnul de orez la cină. Pe el măselele eterice l-au ronţăit două

secole încheiate, adică exact atâta cât şi-ar închipui Persecă Niculaie că el, norocosul din extremul Extremului Orient, a ciupit în plus de cât i se cuvine fiecăruia. Din punctul de vedere al efemeridei, pe care lipsa intestinului o face să cineze miresme vagi, şi asta o singură dată pentru totdeauna, cina lui Niculaie echivalează cu ospăţul teribil al Morţii eterne: ameninţă să distrugă universul întreg. Persecă e neîmpăcat, habar n-are ce gândeşte despre el efemerida. Când se îmbată, strigă nu numai că-i mai deştept decât Lenin, ci şi că ar vrea să trăiască mult, mult, iar dacă se poate, să fie el ultimul om de pe Pământ. Să-şi tot fileze viaţa ca pe un imens loz în plic şi, de fiecare dată când ajunge să-i citească înscrisul, să-l afle câştigător.

Îmi place să cred că despre mama n-am gândit niciodată versuri imbecile. Deşi, teoretic vorbind, şi textierii slabi trebuie să fi avut mame, iar unii poate că le mai au. Poate că, aşa slabi cum sunt, nu este cazul să li se dea peste degete când mâzgălesc ce-i duce mintea despre mamele acelea ipotetice. La urma urmei, textieri slabi şi mediocri sunt majoritatea utopiştilor fără portofoliu de pe Pământ.

Şi naivi. Majoritatea utopiştilor de pe Pământ sunt destul de naivi încât să-şi închipuie că fiecare cină — bună, rea, cum o fi şi cum stabileşte ancheta de sociolog amator a fostului meu coleg Dejeu — le aparţine în exclusivitate. Mama îşi fila şi ea lozul, dorindu-şi-l cu disperare câştigător. Când am urcat-o pe masa aceea de operaţie (pot să spun *am* urcat-o fără să falsific nimic, pentru că eram într-adevăr acolo şi vedeam, eram acolo *anume* ca să văd tot ce se întâmplă), nu ştiam că o ajutasem de fapt să se aşeze comod pe masa celui care cinează la urmă. Zâmbetul ei era derutat şi galben, toată pielea i se îngălbenise de la un icter rebel. Până şi cărarea din părul cărunt îi era galbenă ca o cremă de ouă.

Îi era frică. Acum ştiu mai bine decât oricând că îi era teribil de frică. Se purta curajos din frică, şi chiar dacă auzea din când în când, în profunzimea urechii interne, ronţăitul calm al măselelor eterice, se prefăcea că nu-l aude şi zâmbea galben cu buzele ei ofilite de boală. Am ţinut-o de mână şi i-am simţit strângerea tot mai slabă a degetelor în timp ce număra. I-am auzit vorbele din ce în ce mai străine, mai neînţelese, parcă extrase de anestezist cu cleştele torturii, până când gazul inhalat şi-a făcut efectul, permiţând chirurgilor să-şi înceapă lucrarea. Am rămas acolo, asediat de foarfeci sterile şi de bisturie, de lumini reflectate şi de măşti albe din tifon, de voci străine

discutând imperturbabil în obişnuitul lor dialect profesional. Cu un halat de împrumut pe umeri, am rămas până la capăt. Din datorie utopică, fiindcă ochii ei galbeni şi buzele ei tremurătoare de emoţie mi-au cerut-o. Din curiozitate utopică, fiindcă datoria şi curiozitatea nu se exclud neapărat una pe alta, iar ceea ce se întâmpla acolo era tot atât de tulburător pentru mine, atunci, pe cât de tulburător trebuie să fie orice moment în care simţi rechinul eteric dând târcoale.

Zilele trecute stăteam trântiţi în fotoliile pentru oaspeţi ale redacţiei şi profitam de vizită ca să-mi trag de limbă propriul meu martor. Bisturiele şi tampoanele înmuiate în dezinfectant şi-au făcut din nou apariţia între noi, chiar dacă nu se împăcau prea bine cu prăfuitele noastre dulapuri redacţionale, pline de reviste colecţionate în virtutea inerţiei de când ne ştim. Şi nici cu tabla de şah la care, în aşteptarea paginilor de corectură, tocmai începuse un război abstract, adunând în jur obişnuiţii chibiţi. Nu-mi făceam nici o grijă din partea chibiţilor; îmi purtam propriul meu război abstract, în care informaţiile celui care stătuse lângă mine, probabil dezgustat de sânge şi puroi, dar hotărât să reziste şi el până la capăt, cât dura extirparea buboiului meu extraterestru, informaţiile lui — vreau să spun — aveau o anume valoare documentară. Doream intens să le aflu. De mai multe ori ne întâlniserăm între timp, însă de fiecare dată în fugă şi prinşi cu treburi divergente. Eram bucuros acum că mi se oferise în sfârşit prilejul să confrunt partea lăuntrică a expediţiei mele abisale cu ceea ce se vedea din afară.

Discutam cu un fel de surescitare nu tocmai veselă, dar optimistă. Nu în orice moment ai ocazia să experimentezi limita inefabilă dinspre cel ce cinează singur la urmă. Tocmai începusem să-mi depun mărturia proprie despre cum îmi operaseră mama, când unul dintre chibiţi s-a întors spre noi ofuscat, abandonând partida de şah, la care se vede treaba că din cauza cloroformului emanat din vorbele mele nu se putea concentra.

— Bine, dar e monstruos! Ce spuneţi voi e monstruos!

Izbucnirea lui avea un fond de sinceră revoltă. Dădea din mâini scârbit, străduindu-se să alunge ca pe o viespe îndârjită până şi ideea unei asemenea întâmplări. O simţea profund inumană. O vedea lansată de-a dreptul asupra lui, într-o agresiune generatoare de panică lăuntrică.

Atunci am fost absolut sigur că teama lui era atât de mare încât niciodată nu se va putea restructura la nivelul său intim,

molecular, spre a se transforma miraculos în ceva ce ar putea să semene a curaj. Omul era o sensibilitate rănită, ultragiată. Nu mai voia să asculte nimic, prefera să închidă ochii, să-şi astupe urechile şi să înfunde cu un pumn de reproşuri gura noastră imorală. Îşi operase şi el, nu demult, copilul. Îl operase de polipi şi era convins că suferinţa sa paternă, consumată la distanţă, pe o bancă din curtea spitalului, era infinit mai decentă decât sacrilegiile comise de noi.

Nu ştiu ce să zic. Habar n-am dacă Nefertiti o fi asistat sau nu la îmbălsămarea fiului ei Tutankamon, atunci când acestuia i-a venit rândul să joace rolul de trufanda pe masa celui care cinează la urmă. Poate că o fi asistat, poate că nu. În orice caz, ar fi putut s-o facă, fiindcă operaţia respectivă dura destul de mult încât Nefertiti să-şi vadă crescând aripi cu frunze de palmier şi să privească lucrurile dintr-o perspectivă mereu schimbată: perspectiva păsării colibri care se învârteşte pe lângă savantul cu un ochi înfiorător de lucid şi cu altul scufundat adânc, adânc în moarte.

Adela îmi cere şi ea, zgribulindu-se: nu-mi vorbi de moarte, că mă îngrozeşti.

Dar eu nu vorbesc de moarte din punctul ei de vedere, ci din punctul de vedere al vieţii. Chiar şi atunci când îmi număr până la zece şi mă lansez dincolo de barieră. Chiar şi atunci când mă întreb, împreună cu alţi utopişti fără portofoliu, ca mine, ce şanse are viitorul vieţii pe Pământ şi dacă nu cumva ne pândeşte într-adevăr riscul de-a dormi la un moment dat în picioare, unul cu capul pe umărul altuia, ca o imensă colonie de corali, compactă şi sedentară, întinsă din Manhattan şi până pe Acoperişul Lumii. Chiar dacă uneori mă amuz, iar alteori mă enervez de-a binelea, de tot ce colecţionez pentru eseul meu nepublicabil despre superprostia umană. Chiar dacă, sedus de frumuseţea cugetării strategice: „Omul e cu adevărat o creatură minunată“ şi de îndemnul moralist de-a veghea cu grijă asupra tuturor calităţilor care mă deosebesc de animale, descopăr deodată că înainte de a pierde ceva trebuie să ai, trebuie să câştigi. Chiar dacă în prelungirea lui *Homo habilis* îl văd nu numai pe *Homo cosmicus*, ci şi un cortegiu de umbre proiectate pe piatra calcinată, ca la Hiroshima.

Dar îl văd şi pe *Homo cosmicus*, fiindcă altfel n-aş avea nici o consolare. Probabil că extratereştrii există pe undeva, prin imensitatea nesfârşită a cerului pe care îl pipăim cu mintea şi uneori cu mâna, atâta cât ne ţine cureaua investiţiilor. Dacă ei

nu există, s-ar putea da la un moment dat un decret şi i-am inventa noi, ca să populăm cu sămânţa lor universul. Dar nu văd care ne-ar fi consolarea să ştim că „viaţa merge înainte” nu prin copiii noştri frumoşi şi utopici, ci prin nişte ficţiuni în derivă.

Adevărul e că nu ştiu cine sunt. Nu ştiu încă dacă sunt un învins sau un învingător. Poate că n-am să ştiu niciodată.

Ştiu că nu sunt motanul Willy şi nici alţi motani sau motănaşi înfumuraţi. Ştiu că nu sunt yoghinul nemuritor Mārkandeya şi că nu m-am plimbat niciodată, agale, pe buza zâmbitoare a lui Vishnu.

Poate că sunt acel monstru înfiorător a cărui imagine am văzut-o pentru câteva clipe în ochii înspăimântaţi ai celui ce consideră că a-ţi privi mama în timp ce alţii îi despică abdomenul cu bisturiul reprezintă dovada absolut convingătoare a unui suflet de Cain. Poate sunt încăpăţânatul care, când aude chemarea disperată: „Hai să ne mutăm de-aici! Mi-e frică!“, e tentat să răpundă invariabil: „Şi cu asta ce-am rezolvat?“ Asta-i viaţa, nu ne putem muta mereu din ea în altă parte.

Poate sunt un naiv care îşi închipuie că, în ciuda multor argumente potrivnice, cuvintele ştiinţă şi conştiinţă au o rădăcină comună. Poate ca sunt un visător ironic şi prudent, care încearcă să scrie despre hippomyrmeci în aşa fel încât să nu se compromită.

Nu ştiu prea bine ce sunt, dar ştiu ce caut.

Ceea ce caut eu şi nu găsesc întotdeauna sunt liniile de demarcaţie: între râs şi plâns, între prăpastie şi speranţă, între inteligenţă şi prostie, între laşitate şi curaj.

Îmi pot imagina că peste două milioane de ani cineva, un paleontolog al viitorului, căruia din motive de estetică antropocentristă prefer deocamdată să nu-i descriu înfăţişarea, îmi va descoperi într-un zăcământ fosil craniul pietrificat, şi cercetându-l cum cercetăm noi astăzi o rămăşiţă de australopitec, se va întreba cu toată seriozitatea dacă să-l înscrie sau nu pe filumul uman. Va fi rândul lui să caute atunci liniile de demarcaţie.

Într-o seară, pe când îmi rezolvam o parte din corespondenţă, având în faţă, pe masă, pentru efectul lor stimulator, câteva plicuri timbrate şi adresate din timp, am auzit-o pe Adela bombănind în spatele meu. M-am răsucit spre ea nedumerit.

— Ce s-a întâmplat?

— Mie nu mi-ai scris niciodată o scrisoare ca lumea. Scrii tuturor, umpli pagini întregi, iar mie mi-ai trimis, cu totul, abia câteva bileţele.

— Ei şi ce-i cu asta? Nici Romeo şi Julieta nu şi-au trimis altceva. Decât vorbe şi bileţele.

Am simţit-o apropiindu-se precipitat. Mi-a cuprins umerii pe la spate şi rasuflarea ei fierbinte mi-a înfiorat pielea pe ceafă.

— Nu vreau să mor! Nu vreau să murim.

Avea în glas o notă de disperare sinceră, uşor de sesizat. Era tocmai momentul să scotocesc prin sertare după seringă şi să trag în ea, din fiola fără sfârşit, o bună doză de vaccin utopic.

— Iubito, noi doi n-o să murim niciodată.

Cuprins

1.....5
2.....15
3.....21
4.....28
5.....39
6.....44
7.....50
8.....58
9.....64
10.....70
11.....76

12.....82
13.....90
14.....98
15.....103
16.....111
17.....118
18.....122
19.....127
20.....134
21.....141
22.....149
23.....160
24.....165
25.....174
26.....181
27.....188
28.....197
29.....204
30.....212
31.....218

Lector: VIRGIL BULAT
Tehnoredactor: CONSTANTIN RUSU

Apărut: 1983. Bun de tipar: 07.11.1983. Comanda nr. 2271
Coli de tipar: 15 Hârtie: velină 70 g/mp Format: 54X84/16

Tiparul executat sub comanda nr. 482
la Întreprinderea poligrafică Cluj, Municipiul Cluj-Napoca
B-dul Lenin nr. 146
Republica Socialistă România

EDITURA DACIA

Lei 12,50